Colligendo et annuntiando

Bureau Geschiedschrijving
Regiment Bevoorradings- en Transporttroepen

Regiment Bevoorradings- en Transporttroepen

JAARVERSLAG 2021

Colligendo et annuntiando; wij zijn er om te verzamelen, vast te leggen en te publiceren.

Inhoudsopgave

Blz.	Onderwerp
3	Voorwoord van de Regimentscommandant
4	Voorwoord voorzitter Bureau Geschiedschrijving Regiment B&T (BGB&T)
5	Terugblik op 2021 (tijdsbeeld / historische context)
109	Regiment B&T
	109 introductie vz BGB&T
	110 Overzicht functionarissen Regiment B&T
	111 Regimentskalender 2021
	113 Jaaroverzicht Regiment B&T door RC en RA
137	Bevoorrading & Transport Commando (B&TCo)
167	11 Bevoorradingscompagnie *Air Assault* (11 Bevocie AASLT)
172	Defensie Verkeers en Vervoers Organisatie (DVVO)
179	Opleidings- en Trainingscentrum Logistiek (OTCLog)
183	Opleidings- en Trainingscentrum Rijden en Bergen (OTCRij)
187	Bergings- en Identificatiedienst KL (BIDKL)
190	B&T relevante ontwikkelingen & dossiers bij staven en eenheden
194	PLC, sectie Functietoewijzingsautoriteit B&T (FTA B&T)
196	Vereniging Veteranen Regiment B&T (VVRB&T)
199	Stichting Historische Collectie Regiment B&T (SHCRB&T)
201	Bureau Geschiedschrijving Regiment B&T (BGB&T)
203	Stichting Vrienden van het Regiment B&T
204	Overleden regimentsgenoten

Noot:
De in het verslagjaar uitgezonden / ingezette mannen en vrouwen van ons regiment (voor zover bij de samenstellers bekend), worden (mede om redenen van privacy en veiligheid) separaat bijgehouden en als losse bijlagen opgeslagen bij BGB&T.

Foto voorzijde: DVVO 25 jaar,
foto met toestemming van redactie Militair Logistiek Magazine (MLM)

Disclaimer: Ook dit jaar is weer getracht om te voldoen aan de wettelijke eisen t.a.v. privacy (AVG) en copyright. Daar waar we onbedoeld inbreuk hebben gemaakt, bieden wij in de eerste plaats onze excuses aan en verzoeken wij u om ons hierop te wijzen.

Voorwoord Regimentscommandant

Beste regimentsgenoten,

In mijn eerste jaar als regimentscommandant mag ik het voorwoord schrijven van het Regimentsjaarverslag 2021. Wat onwennig eigenlijk, want het hele jaar 2021 viel onder de bezielende leiding van mijn voorganger Henk Plenk. Vooral zijn bijzondere inzet in het tweede (COVID-) jaar op rij, benoem ik graag vooraf. Op zeer creatieve wijze gaf hij invulling aan de taken die bij het regimentscommando rusten: traditiehandhaving, geschiedschrijving, saamhorigheid en zorg voor veteranen. En dat deed hij samen met de Regimentsadjudanten (Marcel Blok en Hans Berkers) en natuurlijk met de vele vrijwilligers die het regiment een warm hart toedragen.
Vanuit een comfortabele afstand zag ik de ontplooide activiteiten, via aankondiging of verslaglegging, op Facebook of op de regimentswebsite. De activiteiten die niet doorgingen, werden toch altijd weer op een alternatieve wijze ingevuld, of kregen in ieder geval de aandacht die zij verdienden.
Als jullie huidige regimentscommandant complimenteer ik Henk, Marcel en Hans, en ook alle vrijwilligers, met de behaalde resultaten in dit bijzondere jaar 2021. Ondanks de vele teleurstellingen van afgelastingen, is er ook een groot aantal activiteiten wel doorgegaan en deze treft u nog eens chronologisch aan in dit jaarverslag.

Voor mijn functieaanvaarding was ik mij niet geheel bewust welke werkzaamheden het Bureau Geschiedschrijving voor zijn rekening neemt. Nu ik dit schrijf, is mijn bewondering voor deze groep mensen alleen maar groter geworden. Onder voorzitterschap van een van mijn illustere voorgangers en goede vriend, Willy Engelmann, verzetten de vrijwilligers zeer diverse werkzaamheden. Ze leggen alles wat er binnen het regiment gebeurt vast en onderzoeken hoe zaken in het (verre) verleden hebben plaatsgevonden. Dat resultaat ziet u bijvoorbeeld in dit jaarverslag. Maar als RC maak ik ook graag gebruik van hun onderzoeken naar regimentsgenoten. Bijvoorbeeld ten behoeve van postume uitreikingen van onderscheidingen aan nabestaanden van overleden of gesneuvelde regimentsgenoten en natuurlijk bij de jaarlijkse dodenherdenking waarin we een regimentsgenoot die op ons monument vermeld staat, uitlichten. Hulde voor de inzet van deze vrijwilligers!

Zoals gezegd, pronk ik een beetje met andermans veren. Van hen die zorgden dat het regiment meer dan alleen 'overeind' bleef tijdens weer een coronajaar. Met de leus '*Samen zijn we het Regiment*' is het jaar 2021 niet onopgemerkt voorbijgegaan en ook niet als een nachtkaars uitgegaan. Het regiment leeft volop en het ledenbestand van de veteranenvereniging blijft keurig op orde ondanks de vele overlijdensmeldingen van onze oude Indië-veteranen. De inzet van vrijwilligers bij de Historische Collectie is uitgebreid. Het Bureau Geschiedschrijving groeit ook nog steeds in aanwas van vrijwilligers en ook de eenheden zijn erg actief met en voor het regiment. De activiteiten werden over het algemeen goed bezocht en op vragen om medewerking wordt bijna altijd positief gereageerd. Kortom, we zijn nog steeds goed bezig met zijn allen.
Dit jaarverslag toont dit sprekend aan en ik hoop dat we de komende jaren deze trend doorzetten zodat we allen trots op ons regiment zijn en blijven.
Veel leesplezier toegewenst.
De Regimentscommandant,

Marc Souman
Luitenant-kolonel

Voorwoord voorzitter Bureau Geschiedschrijving

Voor u ligt het jaarverslag over 2021 dat het Bureau Geschiedschrijving van het Regiment Bevoorradings- en Transporttroepen (Reg B&T) samenstelt ten behoeve van ons mooie regiment. Wij zien de totstandkoming van het alweer zesde jaarverslag als de bevestiging van een mooie, maar ook noodzakelijke traditie. Niemand anders doet dit voor ons.

Het Jaarverslag geeft de Regimentscommandant, de Regimentsraad en alle regimentsgenoten een terugblik op het afgelopen kalenderjaar. Het draagt daarmee in ieder geval bij aan vastlegging en daarmee aan het collectief geheugen van ons regiment. Wat weer bijdraagt aan traditiehandhaving (inclusief het bewaren van het cultureel erfgoed), een van de drie hoofdtaken van korpsen en regimenten. En het beoogt om de Regimentscommandant en de Regimentsadjudant te helpen bij de andere twee hoofdtaken van korpsen en regimenten; het bevorderen van saamhorigheid en bijzondere personeelszorg (m.n. voor veteranen).
Hierbij is het van belang om te beseffen dat de Rijksoverheid sinds eind jaren 90 van de vorige eeuw alleen nog maar beleid archiveert en geen uitvoering, tenzij. Dit geeft extra belang aan de activiteiten die ons regiment zelfstandig ontplooit op het gebied van geschiedschrijving en vastlegging.

Wat mij zelf dit jaar is opgevallen bij het schrijven van 'mijn' eigen bijdrage over 2021 (het geopolitieke deel t/m niveau landmacht), is dat iedereen ervan uitging dat 2021 een post-coronajaar zou zijn. Niets was minder waar. Ook 2021 was een coronajaar, maar er was meer, veel meer, zoals uit de ca. eerste 100 pagina's van dit jaarverslag ook blijkt. Veel negatieve zaken als oorlog en andere rampspoed, slepende politieke confrontaties, maar ook hoogtepunten in de wetenschap, techniek (o.a. ruimtevaart), emancipatie van vrouwen op topfuncties en de sport (zoals Olympische Spelen en Formule 1).

De jaarverslagen zijn een gezamenlijk product dat tot stand komt door de bereidwillige medewerking van de leden van de Regimentsraad en enkele andere betrokken regimentsgenoten. Waarvoor nogmaals dank. Wij beseffen als bureau dat geschiedschrijving - terecht - niet de hoogste prioriteit heeft bij de eenheden en dat het 'erbij komt'. Reden te meer om dankbaar te zijn voor de inzet van al deze regimentsgenoten, waarvan velen een drukke functie vervullen in actieve dienst.
Hulde aan de samenstellers!

W.F. (Willy) Engelmann
Luitenant-kolonel buiten dienst B&T

Terugblik op 2021 (tijdsbeeld / historische context)

Overzicht globaal en per regio

Algemeen

Het nieuws in 2021 wordt beheerst door het tweede coronajaar (maar nu met vaccinaties), de naweeën van het verkiezingsjaar in de USA, het voortdurende conflict in het Midden-Oosten, de aanhoudende controverse tussen USA en China en tussen USA en Rusland, de dramatische val van Kabul (AFG), de spanningen rond Taiwan en Iran en de onrust in Afrika en in Myanmar. En tot slot leidt het vastlopen van een enkel schip in het Suezkanaal tot een paradigmawijziging in de wereldeconomie.

Corona

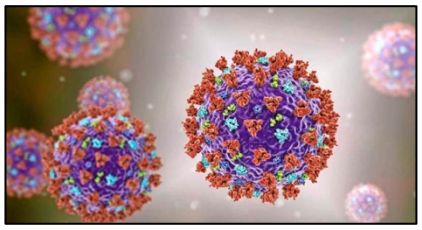

Algemeen

Medio juli zijn wereldwijd inmiddels meer dan vier miljoen mensen aan corona overleden, waarvan meer dan 600.000 in de USA. De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) zegt dat men vooral uitkijkt naar de 'tweede generatie' COVID-19 vaccins; neusspray en pillen.

Virus

De Britse variant van het virus grijpt in januari ook in Ierland snel om zich heen. De angst voor de zeer besmettelijke Delta variant neemt toe. Helemaal als eind juni een mogelijk gevaarlijkere en dodelijkere variant opdookt; de variant Delta Plus. Volgens de WHO is Europa eind oktober opnieuw het epicentrum van de pandemie: het virus slaat in Europa sneller om zich heen dan in de rest van de wereld.

In zuidelijk Afrika duikt in november een nieuwe coronavariant op; deze Botswaanse variant krijgt van de WHO de naam '*omicron*', die andere varianten in een snel tempo dreigt te verdringen. De angst is dat deze variant van het virus besmettelijker is dan bijvoorbeeld de Delta-variant.

Vaccins

Terwijl in de VS, Europa, Azië en Australië begin 2021 de vaccins binnenkomen, krijgt het Afrikaanse continent maar mondjesmaat vaccins. Farmaciebedrijven hebben wereldwijd veel tijd en geld gestoken in de razendsnelle ontwikkeling van vaccins tegen het coronavirus. Pfizer/BioNTech en Moderna zijn op basis van de revolutionaire mRNA-techniek[1], ultimo 2021 de 'winnaars'. Johnson & Johnson en AstraZeneca zijn de verliezers. De crisis heeft geleid tot een doorbraak van mRNA-technologie, die onder meer ook voor de behandeling van kanker kan worden ingezet. Vaccins op basis van mRNA-techniek (zoals Moderna en Pfizer-BioNTech) presteren goed wat betreft effectiviteit, bijwerkingen en productiebetrouwbaarheid.

De tweedeling tussen gevaccineerden en niet-gevaccineerden wordt steeds duidelijker als meer en meer landen (buiten, maar ook binnen Europa) en branches (cruisevaart en luchtvaart) een vaccinatie eisen van toeristen/reizigers. Een groeiend aantal landen stelt vaccinatie voor bepaalde beroepsgroepen verplicht, zoals Frankrijk, Canada, Italië, Nieuw-Zeeland en de USA.

Wereldwijd is er discussie over het voornemen om voor sommige groepen dan wel de gehele bevolking een derde prik te geven / aan te bieden, omdat de werking sneller afneemt dan eerst werd verondersteld. Kritiek komt vooral over het feit dat er nog heel veel mensen (in vooral arme landen) zijn die nog niet eens een eerste prik hebben gehad. Israël is ondertussen al lang begonnen met deze zogenoemde 'booster'-prikken.

[1] Een mRNA-vaccin brengt hele kleine vetbolletjes in het lichaam met een stukje genetische code (*message* RNA). Dit is dezelfde code die ook aanwezig is in het coronavirus. Dit mRNA wordt in het lichaam omgezet in spikeproteïnen, een eiwit van het virus. De stukjes van dit eiwit worden hiermee zichtbaar voor de afweercellen in het lichaam, die vervolgens antistoffen aanmaakt die het virus herkennen bij een besmetting. Komt u later in aanraking met het coronavirus? Dan wordt het virus onschadelijk gemaakt. Het vaccin wordt op natuurlijk wijze door het lichaam weer afgebroken.

Verenigde Staten
Op 12 maart zet de juist aangetreden president Biden zijn handtekening onder een corona-hulppakket van $ 1.900 miljard. Een van de grootste economische hulppakketten uit de Amerikaanse geschiedenis. Persbureau Reuters meldt dat medio juni het coronavirus in de Verenigde Staten tot dan toe het leven heeft gekost aan meer dan 600.000 mensen.

Het al dan niet laten zetten van een prik is een politieke keuze voor veel Amerikanen. Er blijkt een lineair verband te zijn tussen de uitslag van de presidentsverkiezingen vorig jaar en de bereidheid tot vaccineren. Het aantal besmettingen per dag explodeert eind van het jaar in de VS.

Ook na de verkiezingsnederlaag van president Trump (die hij blijft ontkennen en bestrijden), blijft het onrustig in de USA, met de maand januari als absoluut dieptepunt. In de Amerikaanse staat Georgia worden op 5 januari hernieuwde verkiezingen gehouden voor twee Senaatszetels. De uitslag bepaalt de speelruimte van de nieuwe president (Biden) in de Senaat. Op 6 januari wordt duidelijk dat beide zetels naar de twee Democraten gaan, waardoor de toekomstige president nu ook in de Senaat de komende twee jaar een meerderheid heeft. De zwartste dag voor de Amerikaanse democratie sinds de moord op president Kennedy is 6 januari. In het Capitool in Washington D.C. wordt door het Congres o.l.v. vicepresident Mike Pence gestemd over de ratificering van de verkiezingsuitslag. Als Pence weigert om gehoor te geven aan de oproep van president Trump om de goedkeuring te torpederen, roept Trump zijn in Washington aanwezige aanhangers op om naar het Capitool te marcheren. De opgehitste menigte (met als harde kern leden van *Boogaloo*, de *Proud Boys* en de *Oath Keepers*) overrompelt de beperkt aanwezige politie, dringt het gebouw binnen en verstoort de ceremonie. Tijdens de rellen en vernielingen vinden vier betogers de dood en raken meerdere agenten gewond (één overlijdt later aan zijn verwondingen). Na enkele uren verlaten de betogers het Capitool.

[Foto *Anadolu Agency*]

Trump blijft weigeren zijn nederlaag te erkennen, maar roept zijn aanhangers wel op vreedzaam te vertrekken. De wereld reageert geschokt en deels met leedvermaak (China, Iran en Rusland). De ceremonie vindt voortgang en Joe Biden wordt formeel gekozen tot 46e president van de VS. Het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden stemt op 13 januari in met het starten van de *impeachment*-procedure tegen de nog zeven dagen zittende president Trump. Het is voor het eerst in de Amerikaanse geschiedenis dat een president tweemaal een *impeachment*-procedure ondergaat. Op 13 februari sneuvelt deze poging in de Senaat.

In een tot een vesting omgebouwd Capitool in Washington vindt op 20 januari de inauguratie plaats van Joseph R. Biden jr. (78 jaar) tot 46e president van de Verenigde Staten en Kamala Harris als

eerste vrouwelijke vicepresident (tevens eerste VP met een migratieachtergrond). Lloyd Austin III wordt de eerste zwarte defensieminister van de VS. De nieuwe president ondertekent onmiddellijk na zijn inauguratie 17 presidentiële decreten, die deels het beleid van zijn voorganger terugdraaien. Zo keert de USA terug in het Klimaatakkoord van Parijs en stopt de financiering voor de muur aan de Mexicaanse grens. John Kerry wordt als klimaatafgevaardigde lid van de Nationale Veiligheidsraad.

Biden geeft aan dat zijn hoogste prioriteit ligt bij de bestrijding van de coronapandemie. Desondanks krijgt hij de coronacrisis in dit verslagjaar niet onder controle, mede door de weerstand bij veel Trump-aanhangers en andere tegenstanders van vaccinatie.

President Biden strooit met uiterst kostbare ambitieuze plannen. Op 28 april kondigt hij in het Congres o.a. het *American Families-plan* aan met grote sociale hervormingen. Zo moet er geld gaan naar onderwijs en kinderopvang. Gezinnen krijgen belastingverlagingen. Een ander ambitieus plan (*Build Back Better* à $ 2.000 miljard) krijgt hij (nog) niet door het Congres, doordat één democratische senator tegenstemt. President Biden boekt een grote overwinning als het Congres op 5 november groen licht geeft voor zijn ambitieuze plannen voor de infrastructuur, ter waarde van $ 1 biljoen (€ 865 miljard). Het geld uit het infrastructuurplan is bedoeld voor wegen, spoorlijnen, bruggen en verbeterde spoorlijnen. Loden waterleidingen moeten worden vervangen. Amerikanen in rurale gebieden moeten gaan beschikken over glasvezelkabel en breedbandinternet. En hij wil een netwerk van laadpalen voor elektrische auto's. Ook wil hij investeren in technologie. Het is de grootste investering in infrastructuur ooit gedaan in het land. Al dat geld moet niet alleen zorgen voor structurele en duurzame groei en werkgelegenheid, maar ook dat de VS zijn slinkende voorsprong op China behoudt.

De Verenigde Staten hebben dit jaar te maken met een enorme toestroom aan migranten uit Midden- en Zuid-Amerika. Al vóórdat Joe Biden geïnaugureerd is, zijn duizenden vluchtelingen uit Honduras op weg naar de Amerikaanse grens. Ze koesteren hoop dat de USA onder president Biden de grens weer open zal gooien. De USA heeft medio 2021 al zo'n 42.000 migranten op zich af zien komen, die de beruchte Panamese jungle zijn doorgekomen, op weg naar de USA. Het vorige record stond op 25.000 over geheel 2016. De aanzwellende migratiestroom is een hoofdpijndossier voor de regering Biden en vooral ook voor dossierhouder vicepresident Harris. In de afgelopen twintig jaar zaten niet zo veel migranten vast aan de Amerikaanse grens. Eind september begint de grenspolitie met het terugsturen van honderden, voornamelijk Haïtiaanse migranten. De weken daarvoor hadden zo'n 13.000 migranten zich verzameld onder een brug in een provisorisch kamp bij een grensdorp in Texas. In Texas besluit men via *crowdfunding* en donaties om delen van de gewenste muur tussen de VS en Mexico dan maar zonder federale financiën te bouwen. De Republikeinse gouverneur heeft de eerste 250 miljoen dollar al vrijgemaakt.

Oud-president Trump blijft de gemoederen bezighouden. Hij erkent zijn nederlaag nog steeds niet en zinspeelt onverbloemd op een herverkiezing in 2024. De Republikeinse Partij dreigt te worden verscheurd door voor- en tegenstanders van oud-president Trump, die bezig lijkt om een eigen rechtse partij op te richten. Ondertussen verstevigt Trump zijn positie binnen de Republikeinse Partij door een van zijn meest prominente criticasters (Liz Cheney) weg te laten stemmen. De Congrescommissie die de rol van Donald Trump in de bestorming van het Capitool op 6 januari onderzoekt, wil kopstukken uit Trumps Witte Huis onder ede horen. In opdracht van Trump blijven deze getuigen echter weg bij verhoren. Omdat Trump nog steeds verbannen is door meerdere *social media*-platforms, start hij een eigen *social media*-platform. Het gaat *Truth Social* heten, en wordt vanaf november getest. Begin 2022 moet het voor iedereen beschikbaar zijn. Trump komt ook met een eigen streamingdienst voor abonnees.

Bij gouverneursverkiezingen in Virginia en New Jersey begin november verliezen de Democraten hun positie. Deze eerste serieuze graadmeter voor de positie en het draagvlak van president Biden kantelt het fragiele evenwicht in het Congres. Voor Biden is dit een waarschuwing richting de

Congresverkiezingen, die al over precies een jaar zijn. De Amerikaanse kiezer is niet tevreden over de eerste negen maanden van zijn presidentschap. Bidens populariteit zakte de afgelopen maanden door de chaotische terugtrekking uit Afghanistan, de maar doorsluimerende coronacrisis en een economie die niet op gang wil komen. Bovendien liepen Bidens ambitieuze beleidsplannen vast in het Amerikaanse Congres, waar ze geen steun kregen van de Republikeinen, maar waar bovenal zijn eigen partij verdeeld is. De Amerikaanse economie is oververhit geraakt door een combinatie van steunpakketten van de overheid en een (mede door corona) achterblijvend aanbod van goederen. Dit heeft geleid tot prijsstijgingen en een inflatie die het hoogst is in 31 jaar. De inflatie in de USA was in november 6,8%; de hoogste stijging sinds 1982. Door de sterk oplopende inflatie grijpt de *Federal Reserve* eind 2021 in. De obligatie-aankopen worden twee keer zo snel afgebouwd als gepland.

De tegenstribbelende en aftredende regering Trump neemt op de valreep nog enkele besluiten op buitenlands terrein. Op 10 januari vaardigt president Trump een decreet uit, waarmee hij m.i.v. 11 januari drie Chinese telecombedrijven de toegang tot de beurs in New York (NYSE) ontzegt; *China Mobile, China Unicom* en *China Telecom*. Op 12 januari stelt aftredend minister van Buitenlandse Zaken Mike Pompeo, dat Iran de nieuwe thuisbasis is voor Al-Qaeda. Hiervoor worden door hem echter geen bewijzen aangevoerd. Al-Qaeda is bovendien soennitisch, terwijl Iran sjiitisch is. Pompeo heft diezelfde dag ook beperkingen op tussen vertegenwoordigers van de VS en Taiwan. Dit besluit is waarschijnlijk bedoeld om China een hak te zetten, dat Taiwan niet als autonoom land erkent.

Hoewel sommigen dit wel verwacht hadden, draait de nieuw aangetreden president Biden de door zijn voorganger opgelegde economische sancties tegen China vooralsnog niet terug. T.a.v. China vaart Biden ook een harde koers. De VS beschuldigen China ervan een bedreiging te zijn voor de wereldwijde stabiliteit. Net als zijn voorganger Mike Pompeo kwalificeert de nieuwe Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken (Antony Blinken) de gestage uitroeiing van moslims door China als 'genocide'. De Amerikaanse veiligheidsdienst CIA zet begin oktober een nieuw centrum op (*China Mission Center*) dat zich exclusief gaat bezighouden met China.

President Biden voert een andere koers met Saoedi-Arabië. Hij stopt de steun voor de oorlog in Jemen en isoleert kroonprins Mohammed bin Salman (MBS), die hij ook niet langer zal beschermen in relatie tot de moord op journalist Jamal Kashoggi in 2018. Als vergelding voor aanvallen op Amerikaanse militairen, voeren de VS op 28 juni luchtaanvallen uit op pro-Iraanse milities in Irak langs de grens met Syrië. Irak is boos over de schending van haar soevereiniteit en bang voor escalatie.

Rusland houdt de nieuwe president goed bezig in zijn eerste jaar. President Trump dreigde in mei 2020 dat de VS uit het *Open Skies*-verdrag (2002) zou stappen. In dat verdrag is vastgelegd dat onbewapende militaire surveillancevliegtuigen over andere landen mogen vliegen. Minister van Buitenlandse Zaken Pompeo stelde toen dat Rusland zich niet aan het verdrag hield door geen Amerikaanse vliegtuigen toe te laten boven Kaliningrad, Abchazië en Zuid-Ossetië. Rusland geeft medio januari 2021 aan dat het zich ook terugtrekt uit dit verdrag. In mei stapt president Biden uit het *Open Skies*-verdrag.

De laatste afspraak met Rusland over nucleaire wapens, het kernwapenverdrag New START (*STrategic Arms Reduction Treaty*; uit 5 februari 2011) tussen de Verenigde Staten en Rusland loopt af. Rusland had in juni 2020 nog aangeboden het verdrag met vijf jaar te verlengen, maar de Amerikaanse regering aarzelde. De regering-Trump wilde dat China zich ook aansloot bij het verdrag, dat een limiet stelt aan het aantal strategische kernwapens dat de landen in dienst mogen hebben. Momenteel geldt voor Rusland en de VS een plafond van ieder 1.550 kernkoppen en bommen. China weigerde echter om aan de besprekingen mee te doen. President Biden verlengt op 5 februari het aflopende *New Start*-verdrag met vijf jaar. In het verdrag blijft het aantal kernkoppen voor de VS en Rusland beperkt tot 1.550.

Op 16 juni is de eerste topontmoeting tussen de presidenten Biden en Poetin in Genève (Zwitserland). Poetin geeft geen krimp en Biden kondigt onmiddellijk na de top alsnog nieuwe sancties aan. Het enige resultaat van de top is dat beide landen weer op normale wijze met elkaar spreken. Een digitale topontmoeting op 7 december levert vooralsnog niets op. Op 30 december volgt alweer een telefoongesprek tussen beiden. De twee staatshoofden spraken elkaar volgens het Witte Huis een klein uur, in aanloop naar onderhandelingen over Oekraïne en de NAVO in het nieuwe jaar (jan 2022).

De regering Biden verslikt zich in het dossier Afghanistan. Dat begint al als president Biden op 13 april aankondigt dat de VS niet per 1 mei, maar pas per 11 september 2021 (een symbolische datum; 20 jaar na 9-11) haar troepen terugtrekt uit Afghanistan. De door de regering Trump gestarte vredesbesprekingen (tussen de Afghaanse regering en de Taliban) hebben vooralsnog tot niets geleid. Ondanks dat de VS zich terugtrekken uit Afghanistan, wil de regering toch invloed in de regio behouden om de toenemende grip van Rusland en China op Centraal-Azië in te dammen. Er worden in mei pogingen ondernomen om (sinds 2014) weer militaire bases te verkrijgen in de zogenaamde Stan-landen (Tadzjikistan, Oezbekistan, Kirgizië), maar de kansen lijken klein. De aangekondigde terugtrekking is een vrijbrief voor de Taliban om op te rukken en dat gebeurt in een verrassend snel tempo, mede doordat de Afghaanse politie en het leger in meerdere opzichten na 20 jaar nog steeds niet in staat zijn om samenhangend en effectief op te treden. De regeringstroepen vallen uiteen, vluchtten en de Taliban rukken snel op. Wat eind augustus uiteindelijk leidt tot de chaotische val van Kabul[2].

De analogie met Saigon 1975 is evident en het gezichtsverlies is beschamend. Voor de langere termijn heeft de USA fors ingeboet als betrouwbare partner die aan anderen vraagt om met haar in zee te gaan. Ook het in de USA lang gekoesterde wensdenken dat met veel militaire macht, nog meer geld en veel goede bedoelingen haar liberaal-democratische ideaal elders ter wereld kan worden opgelegd, is wederom doorgeprikt. En dat na meer dan 2.400 Amerikaanse doden in 20 jaar.

Desondanks is de VS medio november voor het eerst sinds de overhaaste terugtrekking uit Afghanistan in gesprek met de Taliban. Dat gebeurt in de Pakistaanse hoofdstad Islamabad in het bijzijn van Russische en Chinese diplomaten.

[Foto evacuatie Kabul AFP]

[Foto Genm Chris Donahue; laatste US militair verlaat AFG; ZUMAPressdotCOM]

President Biden zet hoog in op 'klimaat' en voormalig presidentskandidaat en voormalig minister van Buitenlandse Zaken John Kerry is zijn speciale klimaatafgevaardigde. Biden organiseert in april een digitale klimaattop met tientallen wereldleiders, om te laten zien dat de VS op dit dossier weer voluit meedoet en zelfs het voortouw wil nemen.

China

Ondanks zeer stringent beleid en harde maatregelen bij uitbraken van corona, blijft China ook in 2021 in de ban van het virus. Terwijl China op 11 januari een team van de WHO eindelijk toestaat om in Wuhan onderzoek te doen naar de oorsprong van het coronavirus, worden in China 85 nieuwe lokale besmettingen gemeld. Het hoogste aantal in de afgelopen maanden. Medio 2021 vechten 43 steden tegen de Delta-variant. Peking neemt drastische maatregelen, maar lijkt de grip te verliezen. Op 26 oktober gaat de Chinese miljoenenstad Lanzhou in lockdown, vanwege een toename van het aantal coronabesmettingen die daar zijn vastgesteld. De 4 miljoen inwoners moeten thuisblijven tenzij er sprake is van nood, zo hebben de autoriteiten besloten. Medio december wordt de Chinese miljoenenstad Xian (zo'n 13 miljoen inwoners) in lockdown geplaatst. Na een geringe stijging van 305 nieuwe gevallen, grijpt de regering hard in en mogen zelfs auto's de straat niet meer op.

De Chinese Communistische Partij (CCP) viert haar honderdjarig bestaan. President en partijleider Xi Jinping claimt het succesvol behalen van China's eerste 'honderdjarige doel': het uitbannen van absolute armoede in het land en het creëren van een "gematigd welvarend land". In 2049, als de Volksrepubliek 100 jaar bestaat, hoopt de CCP het tweede 'honderdjarige doel' te hebben bereikt. China moet dan "in alle opzichten een vooraanstaand, modern en socialistisch land zijn" en zijn "rechtmatige plek in de wereld" hebben veroverd.

[2] Volgens een rapport van het Pentagon uit april 2022 hebben de USA voor zo'n 7 miljard US dollars aan materiaal achter moeten laten.

[Illustratie Simon Weeda]

Na jarenlange voorbereiding, wordt de democratie in het 'decadente' Hongkong effectief onschadelijk gemaakt. Op 6 januari vindt in Hongkong een klopjacht plaats op oppositieleden; tientallen worden er opgepakt op verdenking van het ondermijnen van de staat. Begin maart vindt het jaarlijkse Volkscongres plaats. Het Congres stemt o.a. in met de hervorming van het kiesstelsel in Hongkong, zodat alleen 'patriotten' zich nog verkiesbaar kunnen stellen. Dit moet de laatste oppositie buitenspel zetten. Eerder was al besloten tot de invoering per 1 juli van een nieuwe veiligheidswet, die o.a. dubbele nationaliteit verbiedt en een zeer ruime definitie geeft aan het begrip 'veiligheidsrisico'. De protesten op straat in Hongkong zijn verstomd en veel activisten proberen te vluchten. Op 1 april worden zeven prominente activisten veroordeeld voor hun rol bij demonstraties in 2019. Op 17 april worden nog zes prominenten veroordeeld, waaronder mediamagnaat Jimmy Lai. Voor het eerst sinds de hervorming van het kiesstelsel zijn er parlementsverkiezingen in Hongkong. Slechts 4.900 van de 7,5 miljoen inwoners konden hun stem uitbrengen voor een nieuw kiescomité dat volgend jaar de nieuwe leider van Hongkong moet kiezen. Alleen 'patriotten' (lees: pro-China) mogen zich kandidaat stellen. De opkomst is daardoor historisch laag; rond 30%.

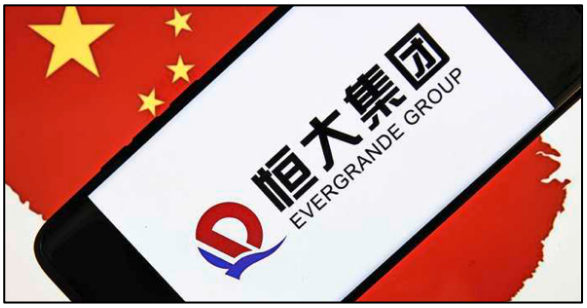

De Chinese vastgoedreus *Evergrande*, China's grootste bouw- en vastgoedconcern, dreigt in september failliet te gaan met een schuldenlast van omgerekend € 260 miljard. Sommige experts vrezen een domino-effect en daardoor een wereldwijde financiële crisis gelijk aan de val van *Lehman Brothers* in 2008 (wat toen leidde tot een wereldwijde bankencrisis). Hoewel de impact enorm zal zijn, lijkt deze toch niet dezelfde omvang te hebben. Dat de Chinese regering dit faillissement mogelijk laat gebeuren, markeert wel een omslag in denken t.o.v. de afgelopen decennia. Waar jarenlang een variant van ongebreideld kapitalisme zorgde voor ongekende groeicijfers en snelle rijkdom bij de zakelijke elite, streeft de Chinese overheid sinds dit jaar naar een economie die veel meer is gestoeld op de marxistische beginselen en gelijke verdeling van welvaart. De tijd van snel rijk worden lijkt voorbij. Op 9 november wordt desondanks een groot deel van achterstallige rentebetalingen (van in totaal 148,1 miljoen dollar) 'opeens' voldaan. De crisis is niet voorbij, maar de druk is even van de ketel. Op 5 december blijkt het bedrijf opnieuw in acute betalingsproblemen te verkeren.

China wordt internationaal al langer verweten de islamitische Oeigoeren-minderheid in Xinjiang te onderdrukken. Tijdens een vergadering van de Verenigde Naties leest een Franse gezant namens 43 bezorgde landen een verklaring voor. In die gezamenlijke verklaring wordt gewezen op "geloofwaardige berichten" over de aanwezigheid van politieke heropvoedingskampen in Xinjiang.

Daar zouden meer dan een miljoen mensen hebben vastgezeten. Ook meldingen van grootschalige en systematische mensenrechtenschendingen in het gebied zijn volgens de landen reden voor bezorgdheid. Het gaat dan onder meer om martelingen, gedwongen sterilisatie, seksueel geweld en kinderen die onder dwang bij hun ouders worden weggehaald. Daarnaast zou de vrijheid van godsdienst en de bewegingsvrijheid van inwoners van Xinjiang ingrijpend worden beperkt. De landen roepen China op zijn internationale verplichtingen na te komen op het gebied van mensenrechten. Beijing wordt opgeroepen om internationale waarnemers ongehinderd toegang te geven tot dat noordwestelijke gebied, onder wie de hoge commissaris voor de Mensenrechten van de Verenigde Naties en haar medewerkers. China reageert hier woedend op.

In het jaarverslag waarschuwt de MIVD voor de Chinese inzet van zowel legale als illegale economische middelen en (digitale) spionage en beïnvloeding. Ook beschikt China over een belangrijk aandeel van de mondiale voorraad grondstoffen die nodig zijn voor sleuteltechnologieën en beheerst China meer dan 90% van de mondiale winning en verwerking van zeldzame aardmetalen. In de komende drie decennia wil China zich verder ontwikkelen tot een politieke grootmacht die wereldleider is op het gebied van technologie en wetenschap, met een innovatieve kenniseconomie die niet afhankelijk is van buitenlandse technologie en een moderne krijgsmacht van wereldklasse.

China moderniseert haar krijgsmacht, met name de lucht- en zeestrijdkrachten, in een hoog tempo en voert daarbij nieuwe wapensystemen in. Tegelijkertijd investeert China veel in onderzoek naar militair relevante (nieuwe en disruptieve) technologieën (*Emerging Disruptive Technologies*; EDT), zoals hypersone wapens, kunstmatige intelligentie en kwantumtechnologie. China wil marktleider worden voor deze technologieën.

De Chinese president Xi Jinping pleit tijdens het digitale *World Economic Forum* (WEF; eind januari) voor samenwerking, maar waarschuwt ook voor een nieuwe Koude Oorlog. Het voelt zich bedreigt door het Westen en geremd in haar ambities. Begin deze eeuw hebben vier landen een informeel overleg gestart (the '*Quad*') om tegenwicht te bieden aan het steeds agressievere China; de Verenigde Staten, India, Japan en Australië. Na een aantal bijeenkomsten aan het begin van deze eeuw lag de Quad tot 2017 tien jaar stil. De afgelopen jaren is het overleg weer op gang gekomen, vooral vanwege de toenemende Chinese dreiging. Bij toerbeurt patrouilleren de Quad-landen door de Zuid-Chinese Zee, omdat deze voor de wereldhandel cruciale zee wordt opgeëist door China. Het doel is om vanaf 2027 militair te overheersen in de Zuid-Chinese Zee en over de *Western Pacific* (met landen als Cambodja en Vietnam, maar ook Japan, Australië en Nieuw-Zeeland).

Medio september maken de USA, het Verenigd Koninkrijk en Australië bekend dat ze binnenkort een nieuw veiligheidspact sluiten; het AUKUS-pact[3]. De drie landen trekken samen op om de Chinese economische en militaire macht te stuiten en de machtshonger in en om de Zuid-Chinese Zee aan banden te leggen. Dit zou de stabiliteit in Azië-Pacific moeten garanderen. China reageert furieus en waarschuwt nogmaals voor een wapenwedloop. Deel van het pact is de overdracht van militaire inlichtingen en van militaire technologie. Australië herroept in dit kader de miljardenorder van 12 Franse dieselonderzeeboten en koopt nu bij de Amerikanen acht snelle kernonderzeeërs. De Fransen zijn woedend. Het betekent o.a. ook dat er Amerikaanse legerbases komen in Australië en Amerikaanse langeafstandsraketten op het Australische vasteland worden geplaatst. Ook kunnen Britse en Amerikaanse kernonderzeeërs nu vanuit Australië opereren. Kijkend naar AUKUS, QUAD (USA, Australië, India en Japan) en de groeiende samenwerking van de VS met de Filipijnen, Vietnam, Thailand en Zuid-Korea, wordt voor Peking duidelijk dat ze omsingeld zijn en steeds meer alleen komen te staan.

[3] AUKUS: acroniem voor **A**ustralia, **U**nited **K**ingdom, **U**nited **S**tates.

China is nog nauwelijks bereid om gedwee de tweede viool te spelen op het wereldtoneel. Zo laat het blijken dat ze genoeg heeft van de in haar ogen onterechte wereldwijde kritiek op de vermeende onderdrukking van de Oeigoeren in de westelijke regio Xinjiang. Maar, het meest gevoelige dossier is Taiwan, volgens China een afvallige provincie die zo snel mogelijk moet worden herenigd met het moederland. T.a.v. Taiwan spelen vooral geopolitieke belangen, het beschermen van het democratische systeem op Taiwan, de vrije vaart in de belangrijke handelsroute de Zuid-Chinese Zee en wie daar over heerst en er is een forse economische factor. Op Taiwan staat de fabriek waar de meest geavanceerde chips ter wereld worden gemaakt. Als daar iets mee gebeurt, dan ligt economisch gezien de wereld zowat stil.

De aanwezigheid van een mysterieuze Chinese vloot in de Zuid-Chinese Zee (maart) doet de spanning daar steeds verder oplopen. China beschikt nu over de grootste militaire vloot ter wereld. Volgens inlichtingen van de Amerikaanse marine beschikt China in maart 2021 over 360 oorlogsschepen, dat is 60 meer dan de Verenigde Staten en voorlopig nog niet het einde. De Filipijnse strijdkrachten laten militaire vliegtuigen over de circa 200 Chinese schepen vliegen, die zich bevinden bij het Whitsun-rif, binnen de exclusieve economische zone van de Filipijnen. Ook de VS, Engeland en Nederland hebben begin april militaire schepen rondvaren in de Zuid-Chinese Zee. China dringt steeds vaker massaal het luchtruim van Taiwan binnen en jaagt de door hen als 'afvallige provincie' aangemerkte staat zo op miljoenen aan kosten voor de verdediging van het eigen grondgebied. Ook houdt het Chinese leger bijna dagelijks militaire oefeningen in en boven de Straat van Taiwan. Op 14 april stuurt de VS een delegatie van voormalige Amerikaanse topambtenaren en politici als blijk van steun. De Chinese leider, Xi Jinping, haalt op 1 juli in een toespraak hard uit naar landen die zich met China bemoeien. Ook waarschuwt hij Taiwan: China zal elke poging tot onafhankelijkheid van Taiwan daadkrachtig de kop indrukken.

Nadat op 1 t/m 4 oktober meer dan 100 Chinese militaire vliegtuigen het luchtruim van Taiwan hebben geschonden, roept president Biden China op om te stoppen met deze provocaties. President Tsai Ing-wen van de Republiek China (officiële naam van Taiwan) spreekt op 10 oktober in het openbaar uit dat het land zich niet door China laat intimideren. De Amerikanen geven aan dat ze pal achter Taiwan staan in hun verlangen naar behoud van onafhankelijkheid (en traint ter plekke in het geheim zelfs militairen). Op 21 oktober beloofd president Biden zelfs dat de VS Taiwan zullen verdedigen tegen Chinese agressie. Ook Frankrijk, Australië en het Europees Parlement betuigen openlijk hun steun aan Taiwan. Taiwan heeft een belangrijke troef dat zij op het geopolitieke toneel in kan zetten, namelijk techgiganten TSMC en Foxconn. Deze Taiwanese bedrijven behoren tot 's werelds grootste chipfabrikanten, waardoor de autonomie van het eiland van strategisch belang is voor de Verenigde Staten en de Europese Unie.

Op 16 november is er een video-top tussen de leiders van China (Xi Jinping) en de USA (Biden). Hoewel beide leiders ondanks de geharnaste standpunten een vriendschappelijke houding hadden en elkaar respectvol benaderden, maakte Xi Jinping glashelder dat de inlijving van Taiwan voor hem niet-onderhandelbaar is. Bij inmenging zal de USA "zijn handen aan het vuur branden". Men werd het eigenlijk alleen maar eens over het feit dat de ruzie niet verder uit de hand mocht lopen. China meldt eind december dat het drastische maatregelen niet zal schuwen om te voorkomen dat Taiwan onafhankelijk wordt. [Foto AFP]

Overig buitenlands nieuws:

- China sluit op 27 maart een samenwerkingsverdrag met Iran. In ruil voor goedkope olie investeert China de komende 25 jaar zo'n $ 400 miljard in Iran als onderdeel van de 'Nieuwe Zijderoute' (maar met ook een militaire component). China koopt zo invloed in het Midden-Oosten, maar steekt zich ook in een wespennest. Iran wordt hiermee verlost uit een internationaal isolement.
- China en Rusland verlengen in juni het vriendschapsverdrag uit 2002.
- Eind juli, als de situatie in Afghanistan erg instabiel wordt vlak voor het vertrek van de Amerikanen, wedt China op twee paarden. Het haalt de banden aan met zowel de regering in Kaboel als met de Taliban.
- China richt nieuwe instellingen op, ter vervanging van westerse instellingen die lange tijd de (westerse) wereldorde hebben bepaald. Denk hierbij aan de oprichting van de nieuwe

Ontwikkelingsbank als alternatief voor de Wereldbank. In feite streeft China een nieuwe internationale orde na, waarbij de door de VS en Europa gebouwde institutionele orde langzaam maar zeker wordt overvleugeld.

Iran

De inflatie in Iran is enorm. Iraniërs proberen zich via cryptovaluta hiertegen te beschermen. Digitale munten worden ook gebruikt om aankopen te doen die illegaal zijn. De Centrale Bank mag wel cryptomunten gebruiken voor de import, maar voor het gewone publiek zijn deze transacties in digitale valuta als sinds 2018 verboden. Ook het delven is verboden. Op 18 juni zijn er presidentsverkiezingen. Winnaar (en enige serieuze toegestane kandidaat) is de oerconservatieve Ebrahim Raisi (60, zie foto), zeer loyaal aan ayatollah Khamenei. Maar ook de omstreden baas van 's lands juridische apparaat, Hij wordt beschuldigd van grootschalige mensenrechtenschendingen. Zo zou hij verantwoordelijk zijn voor de executie van duizenden politieke gevangenen. Reden waarom hij het doelwit is van internationale sancties. Op 5 augustus wordt Raisi geïnaugureerd als president. Intussen kampt Iran al decennia met steeds verder oplopende watertekorten. Dalende regenval, hogere temperaturen en falend watermanagement door een corrupt en onbekwaam regime, maken dat grote delen van het land veel te weinig water hebben. Dorstige demonstranten gaan in steeds grotere aantallen de straat opgaan (juli). Steeds vaker klinkt hierbij de roep tot een wisseling van regime. Er vallen doden.

Een splijtzwam in het Westen is de door de regering Trump ontmantelde nucleaire deal[4] met Iran uit 2015. Iran houdt zich inmiddels niet meer aan een lange serie afspraken uit 2015: het verrijkt een grotere hoeveelheid uranium, tot een hoger niveau en met meer geavanceerde centrifuges op een ondergrondse locatie waar dat niet is toegestaan. Ondanks dat Iran de productie van apparatuur voor geavanceerde kerncentrifuges heeft hervat op een locatie waar controleurs al maanden geen toegang krijgen, komen Iran, de VS en vijf andere wereldmachten eind oktober weer bijeen in Wenen om te onderhandelen over een nieuw nucleair akkoord. De gesprekken verlopen stroef. Israël dreigt intussen met (geheime) militaire acties.

Ook bemoeit Iran zich nog steeds nadrukkelijk met de conflicten in het Midden-Oosten. De USA bombarderen eind februari Iraanse doelen in Oost-Syrië en Irak als vergelding voor een serie aanvallen op Amerikaanse doelen in Irak. Naar verluidt vallen er zeker 22 doden. Het is de eerste militaire actie van president Biden.

Daarnaast maakt de internationale gemeenschap zich steeds meer zorgen over Irans destructieve maritieme activiteiten, die volgens Israël snel toenemen. De wateren bij Iran vormen de halsslagader van de wereldwijde oliehandel en deze route is zeer kwetsbaar. Veelvuldig worden schepen aangevallen met rakketten of kamikaze-drones.

Eind december lanceert Iran een raket met drie satellieten aan boord. Iran beweert dat het ruimteprogramma alleen wetenschappelijke doelen heeft. De VS en Israël zijn echter bang dat de techniek gebruikt zal worden voor de bouw van ballistische raketten. Iran gaat er verder openlijk prat op dat het in de regio leider is op het gebied van raketten en drones. Deze worden geleverd aan verschillende radicale en/of terroristische groepen en milities, die daarmee voor grote onrust in de regio zorgen. Maar, telkens als Iran hiervoor ter verantwoording wordt geroepen, ontkent men betrokkenheid.

Rusland

Begin maart ligt het dodental door corona in Rusland bijna op 90.000. President Poetin weigerde na de lockdown in de lente van 2020 om het land opnieuw op slot te gooien. Een corona-tsunami overspoelt het land. In Rusland leeft het virus (met name de Indiase variant) weer op, met name in en rond Moskou. Mede als gevolg van vermeende onwil, desinteresse, wantrouwen in het virus en een lage vaccinatiegraad.

Rusland bereikt begin november een dieptepunt in de coronacrisis. Volgens overheidscijfers zijn er dagelijks meer dan 1.000 doden en 40.000 besmettingen. Het is de vraag hoe betrouwbaar die statistieken zijn: de oversterfte is drie tot vier keer zo hoog als het officiële aantal coronadoden. Rusland ligt op koers voor een oversterfte van één miljoen tijdens de pandemie. Moskou zit inmiddels in een lockdown. Er bestaat in Rusland een levendige handel in vervalste prikcertificaten; naar schatting is 30% van de certificaten vals.

[4] Formeel het zogenoemde JCPOA-akkoord.

[Foto Navalny *Wikipedia Commons]*

[Foto Pivovarov ANP HH]

In aanloop naar de presidentsverkiezingen in september neemt de repressie tegen de oppositie toe. De vorig jaar vergiftigde Russische oppositieleider en Kremlincriticus Aleksej Navalny keert op 17 januari terug op Russische bodem en wordt onmiddellijk gearresteerd. Begin februari wordt hij veroordeeld tot 3,5 jaar cel (waarvan 2,5 jaar strafkamp). Sinds zijn terugkeer en arrestatie wordt er massaal gedemonstreerd in het hele land. Bijna 3.500 Russen worden hierbij opgepakt. Met name in Moskou en St. Petersburg worden de protesten hard neergeslagen. De Russische Doema (parlement) neemt in mei een omstreden wet aan. Personen die betrokken zijn bij extremistische of terroristische organisaties worden deelname aan verkiezingen verboden. Het directe doelwit van deze wet (met zelfs terugwerkende kracht) zijn de organisaties van de opgesloten oppositieleider Navalny. Op 1 juni wordt Andrej Pivovarov op het vliegveld van Sint-Petersburg gearresteerd. Hij is de directeur van de recentelijk opgedoekte oppositiebeweging Open Rusland. Een ander prominent lid van de oppositie, Dmitri Goedkov, ontvlucht op 6 juni het land uit angst om opgesloten te worden in de gevangenis. Van 17 t/m 19 september zijn de parlementsverkiezingen. President Poetin had vooraf de oppositie monddood gemaakt, buiten spel gezet of opgesloten en wint de in zijn ogen democratische verkiezingen.

Volgens het jaarverslag MIVD investeert Rusland in de volle breedte in de modernisering en uitbreiding van militaire capaciteiten; zoals schepen, onderzeeërs, gevechtsvliegtuigen, tanks, nucleaire wapens, antisatellietwapens, ballistische raketten, elektronische oorlogvoering en luchtverdediging. Een nieuwe klasse vormen zogenoemde hypersone geleide wapens en opkomende disruptieve technologieën, zoals kwantumtechnologie, kunstmatige intelligentie en *directed energy weapons*.

Het Russische buitenlandbeleid is de afgelopen jaren onverminderd assertief en agressief. Er is een toename van militaire Russische activiteiten, o.a. binnen het cyberdomein (spionage, sabotage en beïnvloeding), in en rond de Noordzee (toename maritieme activiteiten en patrouilles van bommenwerpers), boven Europees NAVO-grondgebied (luchtmacht), boven Wit-Rusland en in de Oekraïne. Maar b.v. ook beïnvloedingsoperaties tegen NAVO-belangen, Poolse politici en bij de Duitse landelijke verkiezingen.

Sinds 2014 woedt er (ondanks een formeel bestand) een *proxy* oorlog met Rusland in Oost-Oekraïne, waarbij medio 2021 al ruim 14.000 doden zijn gevallen. Rusland beschouwt een Oekraïens lidmaatschap van de NAVO als een 'rode lijn'.

Rusland maakt een hernieuwde opmars in Afrika en breidt haar invloed uit. Zo gaat het land een nieuwe militaire basis bouwen in Soedan. De eerste in Afrika sinds het uiteenvallen van de Sovjet-Unie (1991). Rusland krijgt daarnaast toestemming om, via zowel land als zee, wapens en militair materieel te importeren zonder inspectie van de lokale douaneautoriteiten.

China en Rusland verlengen in juni het vriendschapsverdrag uit 2002. Met een deal tussen de USA en Duitsland komt medio juli een einde aan de Amerikaanse weerstand tegen de Russische gaspijpleiding *North Stream II*, die de Russische gasvelden direct verbindt met Duitsland en zo de Oekraïne buitenspel zet.

Turkije

Turkije gaat vanwege corona drie weken in een complete lockdown; van 29 april tot 17 mei, dus tot na de Ramadan en het Suikerfeest. Eind december neemt Turkije voor het eerst een coronavaccin in gebruik, dat in eigen land is ontwikkeld. Het middel heet Turkovac en wordt toegediend in ziekenhuizen.

Onder president Erdogan explodeerde de bouwsector, mede op basis van megalomane prestigieuze bouwprojecten. De Turkse economie groeit in 2021 met 7 procent, maar desondanks is het een vreselijk slecht jaar, vooral als president Erdogan halsstarrig een rampzalig monetair beleid voert. De economie drijft op goedkope buitenlandse leningen, maar die kunnen niet worden terugbetaald. De Turkse burgers worden alleen maar armer. Met de armoede groeit ook de kritiek op de miljoenen vluchtelingen en migranten in het land. Erdogan wil meer financiële steun van de Europese Unie. In 2020 voerde hij de druk op door de grenzen met Griekenland enige tijd open te zetten. Turkije is inmiddels € 3 miljard toegezegd (tot 2024) als voortzetting van de in 2016 gesloten EU-Turkije-deal van € 6 miljard. Door het agressieve buitenlandbeleid van Erdogan krijgt Turkije veel vijanden. Maar de ineenstortende economie dwingt Erdogan banden te herstellen en nieuwe investeerders te trekken. Voorlopig mikt hij op steun van de Golfstaten, waarmee de relatie verzuurde tijdens de Arabische Lente wegens Turkse sponsoring van de Moslimbroeders. Turkije is daarnaast al enige tijd bezig om de banden aan te halen met extremistische groeperingen als Hamas en de Moslim Broederschap. Gaandeweg neemt Turkije de rol van het zich gematigder opstellende Saoedi-Arabië over als bakermat van het islamitisch fundamentalisme.

In november staat de inflatie officieel op 21,3%. Desondanks laat president Erdogan zijn centrale bank de rente opnieuw verlagen naar 14%. Hij verwijst daarbij ook naar islamitische voorschriften als basis voor zijn beleid. De lira verloor dit jaar al meer dan 45 procent t.o.v. de dollar. De kosten voor levensonderhoud stijgen explosief en de Turken zien hun opgebouwde vermogen verdampen. Erdogan voert eind december economische maatregelen door om de enorme inflatie te beteugelen. Het minimumloon wordt met 50% verhoogd en het spaargeld van burgers wordt 'beschermd' tegen waardedalingen. De koers van de lira gaat eindelijk weer omhoog, maar voor hoelang. De inflatie in Turkije is ultimo 2021 36% op jaarbasis; de hoogste stand in 19 jaar.

Erdogan meldt in september dat hij opnieuw (net als in 2019) een S-400 raketafweersysteem van Rusland wil kopen. Hij zet daarmee wederom de relatie binnen de NAVO op scherp.

Midden-Oosten

Sinds 2011 woedt er een burgeroorlog in Syrië. Na tien jaar burgeroorlog staat het dodental op 400.000. Op 26 mei zijn er gelimiteerde presidentsverkiezingen. Bashar al-Assad wordt wederom herkozen. De oorlog in Syrië woedt intussen voort. In het noorden bombardeert het regime van president Assad een van de weinige steden (al-Bab) die nog in handen is van de opstandelingen. Syrië ontmantelde in 2014 onder internationale druk en onder toezicht (OPCW) zijn programma voor chemische wapens. Desondanks groeien de zorgen dat Syrië zijn programma heeft hervat, mede omdat de regering in gebreke blijft richting de OPCW. Het regime wordt verantwoordelijk gehouden voor meer dan 200 gifgasaanvallen gedurende de burgeroorlog in het land.

Sinds 2014 woedt er een burgeroorlog in Jemen, met veel geweld en menselijk leed tot gevolg. De VS verklaren medio januari de Houthi-beweging in Jemen (*Ansar Allah*) tot terreurorganisatie. Liefst 80 procent van de bevolking heeft hulp nodig en het merendeel van hen leeft in gebieden die door de Houthi's worden gecontroleerd. Hulporganisaties vrezen sancties en als gevolg daarvan een humanitaire catastrofe.

De bloedige burgeroorlog lijkt medio november te kantelen. De Houti-rebellen (bondgenoten van Iran) steven af op een overwinning. Eerder deze maand kregen ze de controle over Hodeidah, de belangrijkste havenstad en levensader van het land. De Houti's naderen nu Marib, het laatste bastion van pro-regeringstroepen in het noorden van het land en tevens de locatie van de belangrijkste olie- en gasvelden van Jemen. Tegelijkertijd rukken de Houti's ook op langs de Rode Zee-kust. Krijgen ze de kust in handen, dan kunnen zij een van de belangrijkste scheepvaartroutes ter wereld ontregelen. De internationale coalitie, geleid door Saoedi-Arabië, valt steeds verder uit elkaar. Intussen wordt de bevolking geteisterd door een combinatie van oorlog, valutacrisis, COVID-19 en een serie natuurrampen. Er is acute hongersnood en een humanitaire ramp dreigt.

Bagdad (Irak) wordt op 21 januari na drie jaar zonder aanslagen opgeschrikt door een dubbele zelfmoordaanslag, die later door Islamitische Staat (IS[5]) wordt opgeëist; tenminste 32 doden en meer dan 110 gewonden. De dreiging van IS neemt weer toe. De Iraakse stad Erbil wordt op 15 februari beschoten met raketten. Dit wordt gezien als het zoveelste bewijs dat Iran zijn terreurcampagne aan het opvoeren is in een poging om de druk op te voeren op de Amerikaanse president Biden. Iran wordt de afgelopen maanden verantwoordelijk gehouden voor (pogingen tot) aanslagen in Afrika, India en met Midden-Oosten.

Op 11 oktober is de voormalige krijgsheer en sjiitische geestelijke Moqtada al-Sadr de grote winnaar van de parlementsverkiezingen. Andere sjiitische partijen, die gesteund worden door Iran, hebben dan weer veel terrein verloren, en spreken van fraude. De vervroegde verkiezingen volgden op massaal volksprotest in 2019, maar veel illusieloze Irakezen zijn niet gaan stemmen. De opkomst lag historisch laag. Diezelfde dag pakt Irak de voormalige nummer 2 van IS op. Sami Jasim al-Jaburi was de financiële baas van IS.

Libanon is sinds oktober 2019 al het toneel van protesten tegen de voltallige politieke elite. De woede van de bevolking richt zich op de vermeende incompetentie, het wanbeleid en de corruptie van de politieke elite. In mei stort de economie in en keldert de Libanese pond waardoor onder meer de voedselprijzen met 400 procent zijn gestegen. Op 15 juli meldt oud-premier Saad Hariri dat hij in bijna negen maanden geen nieuwe regering weet te vormen. Libanon verkeert aan de rand van de afgrond. Het land verkeert volgens de Wereldbank in een van ’s werelds zwaarste financiële crises van de afgelopen 170 jaar. Het BNP is in twee jaar tijd bijna gehalveerd, de nationale munt is in dezelfde periode met meer dan 90 procent in waarde gedaald. De werkloosheid is tot recordhoogten gestegen. Inmiddels leeft driekwart van de bevolking van het eens zo welvarende land in armoede. Veel zaken zijn peperduur en niet te krijgen. Er is een tekort aan voedsel, medicijnen, benzine en elektriciteit. Feitelijk zijn er drie crises tegelijk; een economische, een politieke (een tot op het bot corrupte politieke elite) en de coronacrisis. Met daarbovenop nog de gevolgen van de explosie vorig jaar in de haven van Beiroet. Zuiderbuur Israël volgt de ontwikkelingen met argusogen. Israël is gebaat bij een stabiel Libanon, maar vreest dat Iran in het huidige gat springt.
Op 10 september wordt multimiljardair Najib Mikati (65; een soenniet) tot premier benoemd. Op 10 oktober hebben de twee grote elektriciteitscentrales niet meer genoeg brandstof en vallen stil. Er is onvoldoende buitenlandse valuta om brandstof te kopen. Het leger moet ingrijpen om een minimaal rantsoen aan stroom (half uur per dag) te kunnen leveren aan de wanhopige bevolking.

Hezbollah vuurt op 6 augustus vanuit Libanon voor de zesde keer in drie maanden tijd raketten af op het noorden van Israël. De laatste keer was een reactie op het bombardement eerder die week, waarbij de Israëlische luchtmacht voor het eerst in jaren posities in Libanon bestookte. Medio oktober gaan in Beiroet (Libanon) sjiitische en christelijke milities elkaar urenlang te lijf met vuurwapens. Daarbij vallen zes doden en tientallen gewonden. Aanleiding was de vermeende partijdigheid van onderzoeksrechter Tarek Bizar, die onderzoek doet naar de gigantische explosie in de haven van Beiroet (2020). De sektarische gevechten, in combinatie met een vrije val van de economie, doen het ergste vrezen voor Libanon.

Overige ontwikkelingen in de regio:

- Oliekartel OPEC en zijn partners, zoals Rusland, gaan hun uitstroom van olie na april 2021 opschroeven. Door deze aankondiging schiet de prijs omhoog.
- Eind april zouden voor het eerst in bijna 15 jaar parlementsverkiezingen worden gehouden voor de Palestijnse Autoriteit. Hamas won de laatste parlementsverkiezingen, in 2007, die een korte burgeroorlog inluidden. Sindsdien is de terreurbeweging de baas in Gaza en president Abbas op de westelijke Jordaanoever. De termijn van president Abbas (85 jaar) liep al af in 2009, maar hij blijft de verkiezingen telkens uitstellen. Nu voor onbepaalde tijd.
- De agressieve buitenlandpolitiek van Turkije leidt tot irritatie in het soennitische deel van het Midden-Oosten. Zowel de Verenigde Arabische Emiraten als Turkije steken veel geld en energie in buitenlandse economische expansie. Ze investeren overal ter wereld in havens, industrie en logistiek. Onder meer in Oost-Afrika, waar ze concurrentie hebben van China.
- Er is in april een diplomatieke doorbraak in het Midden-Oosten als vertegenwoordigers van de rivalen en grootmachten Iran en Saudi-Arabië met elkaar in gesprek gaan. Tegelijkertijd zet Turkije een charmeoffensief in richting Egypte, de Verenigde Arabische Emiraten en Saoedi-Arabië. Het diplomatieke offensief betekent mogelijk goed nieuws voor de langslepende conflicten in Jemen, Syrië en Libië, waar de verschillende landen lijnrecht tegenover elkaar staan.

[5] Er worden diverse termen en acroniemen gebruikt om de beweging te omschrijven, die op uiterst gewelddadige manier een kalifaat wil stichten; DAESH, IS (Islamitische Staat), ISIS (Islamitische Staat in Irak en Syrië) of ISIL (Islamitische Staat in de Levant).

- De ambitieuze kroonprinsen van Saudi-Arabië (Mohammed bin Salman; MBS) en van de Verenigde Arabische Emiraten (Mohammed bin Zayed; MBZ) lijken samen op te trekken tegen conservatisme en religieuze scherpslijperij. De indruk wordt gewekt dat ze uit geopolitieke en economische motieven een gematigde islam voorstaan. Daarmee lijkt vanuit een weloverwogen eigenbelang een einde te komen aan de ongebreidelde steun aan zowel het salafisme als aan de financiering van islamitisch extremisme en gelieerde terreurorganisaties.
- De bevolking van Qatar mag op 2 oktober voor het eerst naar de stembus. Er zijn verkiezingen voor het hoogste adviesorgaan, de *Shura* van emir sjeik Tamin bin Hamad al-Thani.
- Daar waar de VS medio december hun laatste gevechtstroepen terugtrekken, maakt IS een comeback. Het zorgt met een serie aanvallen voor groeiende onrust in Irak en Syrië. De lokale bevolking wordt weer in toenemende mate geterroriseerd.

Israël
Israël gaat uit vrees voor coronamutaties haar grenzen sluiten, maar het grootste gevaar voor de verspreiding van het virus komt uit eigen land: de ultraorthodoxe gemeenschap weigert zich in toenemende mate aan de regels te houden. Begin februari hebben het VK en Israël een straatlengte voorsprong met vaccineren en heeft het VK de eerste rechten van het AstraZeneca-vaccin, waarbij minder oog was voor de kostprijs maar meer voor snelheid van handelen. De succesvolle vaccinatiecampagne in Israël heeft tot gevolg dat het land vaccins kan gaan inzetten als diplomatiek smeermiddel richting haar vijanden. Ook opent het steeds meer delen van haar economie en gebruikt men een zogenoemde 'Groene Pas' om toegang te krijgen tot winkels en evenementen. In Israël is begin maart bijna alles weer open, maar blijft het aantal besmettingen teruglopen. Met dank aan de vaccinatiecampagne.

Ook in Israël stijgen de cijfers begin juli snel en worden (nieuwe) restricties (her)ingevoerd. De Delta-variant dwingt ook Israël om eind juli in te grijpen.

Op 23 maart zijn er parlementsverkiezingen. Premier Netanyahu is, ondanks een corruptieproces, de winnaar. Liefst 13 partijen komen er in de Knesset. Premier Netanyahu weet geen regering te vormen en geeft zijn mandaat terug. Hierdoor moeten wederom verkiezingen worden uitgeschreven; de vijfde in minder dan drie jaar. Op 13 juni treedt de nieuwe regering aan, bestaande uit acht zeer uiteenlopende partijen. Het tijdperk Netanyahu (Likud) is na 12 jaar ten einde. Het premierschap wordt de eerste twee jaren ingevuld door de rechtse Naftali Bennett (partij Yamina; zie foto AP) en daarna twee jaar Yair Lapid. De vraag is of deze broze coalitie lang standhoudt. Tegelijkertijd wordt Isaac Herzog tot nieuwe president gekozen.

Overig binnenlands nieuws:
- Persbureau ANP onthult in februari dat Israël, terwijl het veel kritiek levert op de nucleaire aspiraties van Iran, zelf flink aan het bouwen is op een geheim nucleair complex in de Negev-woestijn.
- Israël besluit eind december om de Joodse aanwezigheid op de omstreden Golan-hoogten de komende jaren te verdriedubbelen.

Nadat Israël in de voorafgaande twee weken al vier aanvallen had uitgevoerd in Syrië, voert ze op 13 januari de grootse aanval in jaren uit op Iraanse doelen in Syrië; een serie Iraanse wapenopslag-plaatsen aan de Syrisch-Iraakse grens. Volgens de VS zouden de faciliteiten zijn gebruikt voor het transport van nucleaire componenten naar Libanon (Hezbollah). Op 25 maart neemt Iran in de Golf van Oman een Israëlisch schip onder vuur, waarschijnlijk als wraak voor een campagne die Israël al twee jaar voert tegen Iraanse schepen die illegaal olie aan Syrië proberen te leveren, om met de opbrengst Hezbollah te financieren.

Vanaf 12 april (start Ramadan) lopen de spanningen tussen de Palestijnen en Israël snel op. In het weekeinde van 24-25 april culmineert dat voorlopig in tientallen raketaanvallen vanuit de Gazastrook. Men vreest voor een nieuwe Intifada (de Tik Tok-intifada). De spanningen worden vergroot door politieke onzekerheid. Er komen Palestijnse verkiezingen aan en premier Netanyahu moet een regering vormen.

In het weekend van 8-9 mei zijn er gewelddadige rellen en omstreden keihard optreden van de Israëlische politie, dat zelfs de Al-Aksa moskee op de Tempelberg binnendringt. Op 10 mei mengt ook Hamas zich in de strijd. Het conflict over de voor joden en moslims heilige berg is de belangrijkste aanzet tot de korte Gaza-oorlog die nu losbarst. Voor het eerst sinds 2014 wordt ook

hoofdstad Jeruzalem bestookt met raketten. Israël reageert met bombardementen. Op 11 mei worden Tel Aviv (meer dan 130 raketten) en enkele andere steden (w.o. Ashkelon) massaal bestookt en in Lod wordt door Arabische bendes geplunderd en worden winkels, restaurants en synagogen in brand gestoken. Aan beide kanten vallen doden en gewonden. Lynch-meutes trekken door de straten van gemengde steden als Jaffa, Haifa en Lod.

[Foto EPA]

Na bemiddeling door Egypte gaat op 21 mei na elf dagen een staakt-het-vuren in tussen Israël en Hamas. Deze vierde Gaza-oorlog (na 2008-2009, 2012 en 2014) kostte meer dan 250 Palestijnen en twaalf Israëliërs het leven, waaronder meer dan 60 kinderen aan beide zijden.

De in 2020 gesloten Abraham-akkoorden leiden tot meerdere vervolgstappen en noviteiten. Op 29 juni opent Israël een ambassade in Abu Dhabi (VAE). In november oefent de Israëlische marine voor het eerst met de Verenigde Arabische Emiraten en Bahrein op de Rode Zee. Het is een nieuwe stap in de relatie tussen Israël en de twee Golfstaten. Naftali Bennett is op 12 december de eerste Israëlische premier die op staatsbezoek is in de Verenigde Arabische Emiraten (VAE).

Noord-Afrika

Op 1 maart ontvangt Ivoorkust als eerste Afrikaanse land ladingen met coronavaccins. Na een onverantwoorde viering van het Offerfeest, schieten de besmettingscijfers in Marokko (waar de vaccinatiegraad nog steeds laag is; 30 procent) omhoog.

Sinds 2014 woedt in Libië de Tweede Burgeroorlog (de eerste was in 2011). Sinds begin 2021 is er een interim-regering in Libië o.l.v. zakenman Abdulhmid Al-Dabaiba als premier.

In Tunesië stuurt president Kais Saied op 26 juli na gewelddadige anti-regeringsprotesten premier Mechichi en zijn regering weg en schorst het parlement voor minimaal een maand. Ennada, de grootste oppositiepartij spreekt van een couppoging, maar de bevolking is verdeeld. Tunesië leek jarenlang het enige succesverhaal van de Arabische Lente (eind 2010 - 2012), maar na negen regeringen in tien jaar tijd, een serie terreuraanslagen en een economische crisis, stort deze actie van de president het land ook nog in een constitutionele crisis. Nadat president Saied de grondwet buitenspel zet, benoemt hij op 30 september professor geologie Nalja Bouden Romdhane (63; foto EPA) tot de eerste vrouwelijke minister-president van Tunesië en daarmee van de hele Arabische wereld. Haar eerste taak is om een regering te vormen, maar dat zal niet meevallen. Het ontbreekt haar zowel aan politieke ervaring als aan een machtsbasis.

Op 21 oktober treedt zakenman en biljonair Aziz Akhannouch aan als nieuwe premier van Marokko.

De Egyptische president Abdel Fattah al-Sisi beëindigt op 26 oktober na 4,5 jaar de noodtoestand. De 66-jarige militair en politicus gaf op Facebook als reden dat Egypte een "oase van rust en stabiliteit in de regio is geworden."

De in november 2020 uitgebroken burgeroorlog in Tigray (Ethiopië) dreigt uit te groeien tot een regionaal conflict. Nadat eerder al Eritrea bij de strijd betrokken raakte, trekken in maart troepen zich samen aan beide kanten van de grens met Soedan. Aanleiding is een claim op een gebied dat sinds 1902 officieel aan Soedan behoort, maar waar de bevolking gemengd is. Eind juni wint de Ethiopische premier Abiy Ahmed met zijn *Prosperity Party* opnieuw de parlementsverkiezingen. De burgeroorlog gaat echter door en heeft eind 2021 naar schatting al aan zeven tot 50 duizend mensen het leven gekost. Inmiddels ligt ook een hongersnood op de loer.

Egypte, Soedan en Ethiopië ruziën al een decennium over een reusachtige dam in de Blauwe Nijl. Ethiopië begon in 2011 met de bouw van een dam die miljoenen Ethiopiërs van stroom moet voorzien. Dat is belangrijk voor het land dat wordt geteisterd door armoede en conflicten. Zomer 2020 begint men met het vullen van het stuwmeer. Egypte en Sudan vrezen dat de dam de toevoer van water verder en drastisch afsnijdt. Amerika leidt vredesbesprekingen tussen beide landen om een wateroorlog te voorkomen. Desondanks vult de Ethiopische regering in juli voor de tweede keer dit jaar het stuwmeer, zeer tegen de zin van Egypte en Soedan.

Eén dag na zijn herverkiezing overlijdt op 20 april president Idriss Déby van Tsjaad aan verwondingen die hij opliep bij gevechten. Déby (al president vanaf 1990) was aan de frontlinie om soldaten een hart onder de riem te steken bij hun strijd tegen opstandelingen van rebellenbeweging FACT (*Front pour l'Alternace et la Concorde au Tchad*; Front voor de machtswissel en overeenstemming in Tsjaad) o.l.v. Mahamat Mahdi Ali. Het leger heeft het parlement ontbonden en de zoon van Déby, generaal Mahamat Idriss Déby Itno, is voorlopig interim-president.

Het gaat, ondanks drie vredesmissies (Barkhane, Takuba en MINUSMA) al een tijd niet goed in Mali, vooral in het noordelijke grensgebied met Niger en Burkina Fasso. Hier liggen verschillende terroristische groeperingen al jaren met elkaar overhoop, met bloedige consequenties. President Bah Ndaw en premier Moctar Ouane worden op 25 mei gevangengezet door vicepresident en legerleider Assimi Goïta. In oktober zet de 'regering' van Mali de geheimzinnige Russische paramilitaire Wagner Groep in om de veiligheid in het door terreur geteisterde land te verbeteren. De VN dreigt nu haar troepen terug te trekken, net als de Fransen met hun gedecimeerde *Operation Barkhane*.

Legerleider generaal Abdel Fattah al-Burhan grijpt met zijn strijdkrachten op 25 oktober de macht in Soedan. Dit is in 2021 alweer de vijfde coup in Afrika. Al-Burhan heeft de regering ontbonden en de noodtoestand uitgeroepen. Premier Abdullah Hamduk wordt enkele dagen gevangengezet. De staatsgreep leidt tot grote wekenlange protesten (waarbij tientallen doden vallen) en internationale druk. Op 21 november sluit legerleider al-Burhan een deal met de afgezette premier Hamduk om een eind te maken aan de politieke crisis. Hamduk treedt weer aan als premier en zijn huisarrest is opgeheven. Over 2021 was de inflatie in Soedan liefst 359 procent.

Na drie slopende oorlogen (1955-1972, 1983-2005 en 2013-2018) maakt Zuid-Soedan een van de ergste humanitaire crises door sinds haar onafhankelijkheid in 2011. Bijna driekwart van de bevolking (zo'n 8,3 miljard mensen) heeft dringend hulp nodig. Daarbij komt dat zowel de gezondheidszorg als de algehele infrastructuur vrijwel niet functioneren.

In het West-Afrikaanse Guinee zijn er in februari nieuwe uitbraken van de dodelijke infectieziekte ebola. Een groep militairen pleegt op 5 september een staatsgreep. President Condé wordt gevangengenomen.

Centraal-Afrika
Er woedt alweer enkele jaren een burgeroorlog in Kameroen; ooit een toonbeeld van stabiliteit. Sinds jaar en dag staan de overheid en twee Engelstalige provincies in het noordwesten tegenover elkaar. De Engelstaligen verwijten de overheid systematische discriminatie. Dit is geëscaleerd toen deze twee provincies zich in 2017 uitriepen tot de (niet-erkende) onafhankelijke republiek Ambazonië.

In de Democratische Republiek Congo (DRC) zijn er in februari nieuwe uitbraken van de dodelijke infectieziekte ebola. Naast de stad Goma is er op 22 mei een forse uitbarsting van de vulkaan Nyiragongo. Lava stroomt over de stad. Meer dan een half miljoen mensen slaan op de vlucht.

In Uganda wint president Yoweri Museveni (76) op 14 januari ondanks aantijgingen van fraude voor de zesde keer de presidentsverkiezingen. Hij is al sinds aan 1986 de macht.

Nadat de Nigeriaanse president Buhari eind januari de top van het leger ontsloeg neemt de onrust in het noorden verder toe. In Jangebe in de provincie Zamfara worden eind februari 279 meisjes ontvoerd vanaf hun school. Het is de tweede massale kidnapping in het noorden van Nigeria in amper anderhalve week tijd. Op 2 maart worden alle meisjes 'plotseling' vrijgelaten. Het vermoeden is dat de regering losgeld heeft betaald.

Na de niet nader verklaarde dood van president John Magufuli wordt vicepresident Suluhu Hassan (61) op 19 maart de eerste vrouwelijke president van het gepolariseerde Tanzania.

In Madagaskar dreigt hongersnood voor zo'n 400.000 inwoners. Voor een derde hiervan dreigt zelfs de hongerdood. Het land kent al veertig jaar extreme droogte en deze zomer is de ergste droogte in 40 jaar.

In Zambia wint oppositieleider Hakainde Hichilema de presidentsverkiezingen, maar zittend president Edgar Lundu erkent zijn nederlaag niet.

Zuidelijk-Afrika

In Mozambique opereert sinds 2017 de islamitische terreurgroep Ahlu Sunnah Wa-Jama (ASWJ), oftewel Volgers van de Traditie van de Profeet. Lokaal staan ze bekend als al-Shabab en ze hebben sterke banden met IS. ASWJ droomt van een kalifaat in de noordelijke provincie Cabo Delgado. In april 2020 werden 52 dorpelingen onthoofd die weigerden zich bij ASWJ aan te sluiten. Bijna duizend mensen zijn toen gedood, 200.000 burgers en het nationale leger zijn gevlucht. Ook heeft ASWJ de strategische havenstad Mocimboa da Praia bezet. Naast religie speelt ook de strijd om de enorme reserves aan natuurlijke grondstoffen (zoals gas en mineralen met een geschatte waarde van € 47 miljard) een grote rol. Eind 2020 zijn naar schatting al 530.000 mensen van huis en haard verdreven en zijn er duizenden vermoord. Eind maart 2021 vindt er een goed voorbereide en professionele terreuraanval plaats op het kustplaatsje Palma. Volgens een onderzoeksbureau is dit dan al de 802de aanval in Cabo Delgado sinds 2017. Er wordt gevreesd voor minstens 100 doden en honderden vermisten. De lichamen drijven zelfs in de haven.

In de Zuid-Afrikaanse provincie KwaZulu-Natal ontstaat in juni een wilde jacht op diamanten als een herder op 'diamanten' zou zijn gestuit. Duizenden mensen trekken met pikhouwelen het gebied in en slaan aan het delven. Jacob Zuma, oud-president van Zuid-Afrika, meldt zich op 8 juli alsnog vrijwillig bij de gevangenis om zijn celstraf van vijftien maanden uit te zitten (wegens niet meewerken aan een corruptieonderzoek). Zijn opsluiting leidt onder zijn Zoeloe-aanhang in zijn geboorteprovincie KwaZulu-Natal, in Gauteng en in Johannesburg tot dusdanig gewelddadige protesten, rellen en plunderingen dat de noodtoestand wordt uitgeroepen en het leger wordt ingezet. Zo'n 350 mensen komen om bij de rellen, die ruim een week duren. De arrestatie van Zuma is echter maar een aanleiding voor de ongeregeldheden. Jaren van honger, armoede, torenhoge werkloosheid, stijgende criminaliteit en frustratie over corruptie en ongelijkheid hebben zich, na een verlammende corona-*lockdown*, opgehoopt. Voor een groot deel van de bevolking is er niets verbeterd sinds 1994. Na enkele dagen dreigt gevaar voor de voedselvoorziening als diverse schakels in de voedselketen (van producent tot winkel tot voedselbank) niet meer (kunnen of durven) functioneren. Zo zijn b.v. hele suikerrietplantages in brand gestoken. Op 1 november zijn er lokale verkiezingen in Zuid-Afrika. Hoewel 46% van de kiezers op het ANC stemt, is dit een historisch dieptepunt, sinds het einde van de Apartheid.

Op 26 juni scherpt Zuid-Afrika de coronamaatregelen weer aan, vanwege de opmars van de Delta-variant. Begin december zucht het land onder de omicron-variant. De zorg is overbezet; een op de vier testen is positief en de vaccinatiegraad is slechts 25,2% (mensen lijken niet te willen). Daardoor neemt ook het aantal ziekenhuisopnames snel toe. In de eerste week van december komen er in Zuid-Afrika, een land met 58 miljoen inwoners, dagelijks 16.000 nieuwe besmettingen bij. Eind november waren dat er nog maar een paar honderd. Eind december lijkt de piek van de coronagolf achter de rug te zijn, met weinig oversterfte.

Zuid- en Midden-Amerika

Suriname gaat door corona vanaf 1 juni in een volledige lockdown. Er is code zwart uitgeroepen voor de ziekenhuizen en de coronasterfte is torenhoog. De hoop is volledig gevestigd op Nederland om het door de regering Bouterse geruïneerde land te behoeden voor een humanitaire ramp. Op 2 juni landt een vliegtuig uit Nederland met medische hulpmiddelen en zuurstof. Op 4 juni volgt een medisch. En er worden 40.000 AstraZeneca-vaccins gestuurd. Voor het eerst sinds 2008 bezoekt

een Surinaamse president Nederland. President Santokhi spreekt in september met zowel premier Rutte als de Koning.

De situatie in Brazilië is rampzalig, vooral omdat president Bolsonaro de ernst van het virus blijft bagatelliseren. In totaal zijn er medio maart al ongeveer 11,7 miljoen besmettingen vastgesteld. In Brazilië sterven dagelijks gemiddeld 3.000 mensen aan corona. De ziekenhuizen kunnen de toestroom niet aan, er is een tekort aan bedden, personeel, zuurstof en medicijnen en mensen sterven zonder behandeling. Informeel worden de cijfers dan ook heel veel hoger ingeschat. De recordcijfers zijn het gevolg van zowel het lakse beleid van president Bolsonaro als de mede daardoor ontstane opkomst van de zeer besmettelijke P1-variant. Op 19 juni passeert Brazilië de grens van 500.000 doden. Daarmee is Brazilië samen met de Verenigde Staten het enige land dat meer dan 500.000 doden heeft geregistreerd. De voltallige legertop van Brazilië stapt in maart, al dan niet gedwongen, op. De innige relatie van president Bolsonaro met de strijdkrachten vertoont steeds meer scheuren. In oktober dreigt dubbele vervolging voor president Bolsonaro; zowel door de Senaat (vanwege zijn coronabeleid) als door klimaatactivisten (wijdverbreide aanval op de Amazone). Maar, vooralsnog ontloopt hij vervolging.

Terwijl de rest van de wereld zware strijd levert tegen de oprukkende Delta-variant, verbaast Zuid-Amerika de wereld. Daar waar het continent meer dan een jaar het zwarte schaap was qua bestrijding, besmettingscijfers en coronadoden, is begin september de daling van het aantal besmettingen niet alleen scherp, maar ook nog eens heel snel in tegenstelling tot de andere delen van de wereld waar de Delta-variant woedt. In Brazilië is inmiddels 64 procent van de totale bevolking tenminste één keer gevaccineerd, waarmee het een land als de VS ruim verslaat. In Chili en Uruguay zijn de resultaten nog beter: daar is inmiddels 70 procent van de bevolking ingeënt.

In Mexico zaaien drugskartels al jaren dood en verderf. Bij een aanslag op 18 maart worden dertien politieagenten en aanklagers doodgeschoten. Sinds de Mexicaanse regering in 2006 het leger heeft ingezet in de strijd tegen de drugskartels, zijn meer dan 300.000 mensen om het leven gebracht. Op 6 juni zijn er verkiezingen in Mexico. De campagneperiode was een van de bloedigste uit de recente geschiedenis van het land. Tientallen kandidaten (naar verluidt 91), maar ook hun familieleden en leden van campagneteams, zijn in de aanloop naar de verkiezingen omgebracht door criminele groeperingen of politieke tegenstanders. Ook zijn er in heel 2021 zeven journalisten vermoord en worden 1.004 vrouwen door geweld om het leven gebracht.

Na zes decennia Castro-regime, treedt Raúl Castro (89) op 19 april af als leider van de Communistische Partij van Cuba. Miguel Díaz-Canel, sinds 2018 al president, volgt hem op. Door een monetaire hervorming loopt de inflatie in 2021 op tot 70%. Op 11 juli breken in verschillende steden protesten uit tegen het communistisch bewind. Een boze menigte van vele duizenden eist op klaarlichte dag vrijheid, voedsel en medicijnen (o.a. die tegen corona). Het is het grootste protest voor meer vrijheid sinds de revolutie in 1959. Door hardhandig politieoptreden, duizenden arrestaties en met massaprocessen drukken de autoriteiten de protesten na twee weken de kop in, maar de onvrede houdt het hele jaar aan en tienduizenden ontvluchten het eiland.

Jovenel Moïse, sinds 2016 president van Haïti, wordt in de nacht van 6 op 7 juli in zijn woning doodgeschoten. Het straatarme Haïti wordt 10 jaar na de vorige verwoestende beving (200.000 doden) op 14 augustus weer getroffen door een aardbeving; nu minstens 1.300 doden, duizenden gewonden en enorme materiële schade.

Xiomara Castro [Foto Reuters] wordt op 28 november de eerste linkse vrouwelijke president van Honduras nadat zij de presidentverkiezingen met haar sociaaldemocratische partij overtuigend wint. De overwinning van Castro maakt een einde aan het omstreden presidentschap van de corrupte Juan Orlando Hernández die het land in puin achterlaat. Zijn Nationale Partij was sinds de staatsgreep in 2009 aan de macht. Zelf werd Hernández in 2014 voor het eerst president en in 2018 werd hij herkozen te midden van beschuldigingen van fraude. De uitgaande president is uitermate impopulair in Honduras. Ook daarbuiten wordt hij beschouwd als een van de slechtste presidenten van Midden-Amerika. Zijn regeringsperiode werd gekenmerkt door grootschalige mensenrechtenschendingen, buitenrechtelijke executies, verduistering van overheidsgeld en grootschalige armoede.

Sinds hij in 2008 opnieuw in Nicaragua aan de macht is gekomen, ontpopt Daniel Ortega zich meer en mee tot een autoritaire leider. In 2018 sloeg hij protesten tegen zijn regime keihard neer. In december 2020 voerde hij een nieuwe controversiële veiligheidswet in. Op basis van deze wet worden in 2021 zo'n 40 politieke tegenstanders opgepakt als 'terrorist' of 'verrader'. In de

maand juni zijn alleen al 12 kopstukken van de oppositie opgepakt. Op 7 november weet hij zo de verkiezingen te winnen en wordt hij voor de vierde keer gekozen tot president. Sinds de eerste anti-regeringsdemonstraties in 2018 kwalificeert de linkse regering van Daniel Ortega elke oproep tot sociale hervormingen als een poging tot een staatsgreep.

Jamaica eist in juli miljarden van het Verenigd Koninkrijk vanwege het Britse slavernijverleden. Het eiland, eeuwenlang een Britse kolonie (1655-1962), was een van de belangrijkste centra van de wereldwijde slavenhandel.

Op de dag van de viering van 55 jaar onafhankelijkheid van Groot-Brittannië (30 november), krijgt het Caribische eiland Barbados haar eerste president, Dame Sandra Mason (72), die al sinds 2018 gouverneur-generaal was. Hiermee is de Britse koningin Elizabeth niet langer staatshoofd. Het eiland blijft als republiek wel onderdeel van het Britse Gemenebest.

Ondanks een economische krimp van 75%, wint president Maduro op 21 november wel weer de regionale en lokale verkiezingen in Venezuela.

De rechtse kandidaat Guillermo Lasso wint de presidentsverkiezingen in Ecuador van de linkse favoriet Andrés Arauz.

In Colombia wordt sinds eind april langdurig gedemonstreerd. Aanvankelijk uit protest tegen geplande belastinghervormingen, maar (nadat deze waren teruggedraaid) daarna meer algemeen tegen allerlei missstanden, van de gigantische sociale ongelijkheid en corruptie tot het vele geweld (ook van overheidszijde). De politie treedt vanaf het begin hard op tegen de demonstranten. Op 5 mei vallen 18 doden. Begin juni zijn er al tientallen doden en duizenden gewonden gevallen. Op 30 mei stuurt president Duque zelfs het leger naar Cali, de derde stad van het land.

De socialistische vakbondsman Pedro Castillo wint op 6 juni de presidentsverkiezingen in Peru. De linkse Gabriel Boric wint op 19 december presidentsverkiezingen in Chili.

Azië (minus China), Australië, Nieuw-Zeeland en Oceanië

De twee belangrijkste brandhaarden in dit deel van de wereld zijn Afghanistan en Myanmar. Meer op de achtergrond, blijft Noord-Korea bezig om zich ballistisch en nucleair verder te ontwikkelen.

Turkmenistan kondigt op 7 juli als eerste land een algehele vaccinatieplicht af. Tadzjikistan, Micronesië en Indonesië volgen later dit jaar. De Delta-variant van het coronavirus slaat genadeloos toe in Myanmar en heeft mogelijk al de helft van alle Myanmarezen geïnfecteerd.

In India wordt dagenlang een triest wereldwijd record gebroken. Op 25 april zijn er bijna 350.000 nieuwe besmettingen en zijn er 2.767 coronadoden te betreuren. Op 28 april worden 3.130 coronadoden officieel geregistreerd. India telt inmiddels meer dan 17 miljoen besmettingen en officieel rond de 200.000 doden op een bevolking van 1,3 miljard mensen. Op 7 mei vestigt India een nieuw wereldrecord met 414.188 geregistreerde nieuwe besmettingen in 24 uur. Het aantal coronagevallen passeert de 20 miljoen. Eind mei/begin juni neemt het aantal besmettingen weer af.

In Australië is in augustus nog maar 26 procent van de bevolking van 16 jaar en ouder ingeënt. Australië is wereldwijd uniek qua strikte lockdowns en de regels daaromtrent, maar weet vooralsnog geen overtuigende voortgang te boeken met hun bestrijdings- en vaccinatie-programma. Na een onafgebroken *zero-tolerance* beleid van anderhalf jaar met uiterst strenge (maar nog geen Chinese) maatregelen tegen het coronavirus gooien zowel Nieuw-Zeeland als Australië en Singapore de handdoek in de ring. De Delta-variant blijkt niet te bestrijden met de inmiddels 'klassieke' coronamaatregelen. De maatregelen worden versoepeld en men accepteert dat de coronacijfers enigszins beheerst oplopen. Intern gaat Australië weliswaar weer open, maar voor de buitenwereld blijft het land hermetisch gesloten. Premier Morrison laat weten dat de landsgrenzen, die al sinds maart 2020 de facto dicht zijn, voorlopig dicht blijven.

De Afghaanse regering en de moslim-extremistische Taliban zetten in januari hun vredesgesprekken in oliestaatje Qatar voort. De Taliban voelt zich sterk genoeg en wacht het aangekondigde vertrek van de buitenlandse strijdkrachten in Afghanistan niet af en neemt in de maand juni door het hele land tientallen districten en steden in. [Foto Hollandse hoogte AFP] Op 2 juli wordt de Amerikaanse militaire basis in Bagram overgedragen aan de lokale autoriteiten. Terwijl de NAVO-troepen zich terugtrekken uit Afghanistan, veroveren de Taliban steeds meer terrein. Ook de jarenlang door Nederland beveiligde provincie Uruzgan is eind juni al grotendeels in handen gevallen van de Taliban. Op 8

juli geeft president Biden aan dat de Amerikaanse troepen al op 31 augustus weg zullen zijn uit Afghanistan. Intussen grijpen de Taliban steeds meer de macht in het land naar zich toe. Op 15 augustus valt de hoofdstad Kabul al in handen van de zeer snel oprukkende Taliban.

[Foto AP]

[Foto ANP HH]

Met de inname van Kabul (zonder enige tegenstand, terwijl de coalitietroepen nog niet eens helemaal het land uit zijn) heeft de razendsnelle opmars van de Taliban symbolisch zijn apotheose bereikt. Het Afghaanse leger is ingestort, president Ghani is gevlucht naar Abu Dhabi. De Taliban roepen 'het Islamitische Emiraat Afghanistan' uit. Het Westen is verbijsterd.

Intussen bevinden zich nog duizenden doodsbange tolken (en hun familie) en andere Afghanen in het land, die tijdens de OEF-, ISAF- en RS-missies voor de coalitie hebben gewerkt en nu in levensgevaar verkeren. Tienduizenden Afghanen proberen het land te ontvluchten. De chaos en paniek is compleet. Terwijl de Fransen en Britten al veel eerder waren begonnen met evacuaties, proberen diverse andere 'overrompelde' coalitielanden (waaronder Nederland) zoveel mogelijk eigen personeel en Afghanen te evacueren vóór de deadline van 31 augustus. De analogie met Saigon 1975 is evident en het gezichtsverlies is beschamend. Voor de langere termijn heeft de USA fors ingeboet als betrouwbare partner die aan anderen vraagt om met haar in zee te gaan. Ook het in de USA lang gekoesterde wensdenken dat met veel militaire macht, nog meer geld en veel goede bedoelingen haar liberaal-democratische ideaal elders ter wereld kan worden opgelegd, is wederom doorgeprikt. En dat na meer dan 2.400 Amerikaanse doden in 20 jaar.

[Foto Wakil Kpohsar AFP ANP]

[Foto Reuters]

Sinds 2014 zijn er jihadisten in het land actief die wedijveren met de Taliban en die zich *Islamic State Khorasan Province* (ISKP) noemen. ISKP is een vijand van de Taliban. Ze vinden de Taliban te slap en niet zuiver in de leer. Ze zeggen dat ze onderdeel van Islamitische Staat zijn. Het gaat om mogelijk 3.000 soennitische extremisten uit Pakistan en overgelopen Talibanstrijders. Deze terreurgroep is in oorlog met de Taliban en is al jaren berucht door bloedige aanslagen op sjiieten. Op 26 augustus pleegt ISKP een dubbele zelfmoordaanslag onder de wanhopige menigte rond het vliegveld in Kabul; minimaal 73 doden (waaronder 13 Amerikaanse militairen) en zeker 150 gewonden.

Op 29 augustus doen de Taliban de toezegging dat alle buitenlanders en Afghanen die het Westen hebben geholpen "op veilige en ordentelijke manier" het land mogen verlaten. Zo'n 10.000 met spoed ingevlogen militairen (voornamelijk Amerikanen) proberen vanaf 13 augustus de massa-evacuatie in goede banen te leiden, maar desondanks is de chaos, paniek en doodsangst enorm. Met een spoedluchtbrug worden zeker 122.000 mensen tot 31 augustus in veiligheid gebracht; de grootste luchtbrugoperatie sinds Vietnam. Op 31 augustus verlaat generaal-majoor Chris Donahue als laatste Amerikaanse militair Afghanistan na 20 jaar militaire aanwezigheid.

Op 7 september presenteert de Taliban de 'tijdelijke' regering. Ze proberen gematigd over te komen. Ze willen internationale erkenning en handel en hopen dat de bevolking zonder angst weer aan het werk gaat en opgeleide mensen niet wegvluchten.

Rusland is bezig om zich te positioneren als vredesstichter voor Afghanistan. Op 20 oktober vindt de derde (eerder al in 2017 en 2018) bijeenkomst plaats in het zogenoemde 'Moskou-formaat', met deelname van tien landen uit de regio en vertegenwoordigers van de Taliban. Die beweging staat in Rusland nog altijd als 'extremistisch' te boek en is daarmee verboden, maar het nieuwe Afghaanse bewind was toch in Moskou aanwezig en in gesprek met Rusland en Aziatische grootmachten als China, Pakistan, India en Iran. Bij deze gesprekken staan de VS buitenspel. Separaat zetten de VS de (oorspronkelijk vredes)gesprekken met het niet-erkende Taliban-regime voort in Doha (Qatar).
Ultimo 2021 dreigt in Afghanistan armoede voor miljoenen mensen, die geen eten, onderdak, warme kleding of geld hebben. De Taliban vragen de wereldgemeenschap om humanitaire hulp.

Myanmar is in tien jaar tijd uitgegroeid tot de grootste producent van synthetische drugs ter wereld. Op 1 februari grijpt het leger wederom de macht. Een dag voordat de Nationale Liga voor Democratie (NLD), met als informeel leider de inmiddels omstreden Nobelprijswinnares Aung San Suu Kyi [foto], aan haar tweede termijn zou beginnen, worden Suu Kyi en andere prominenten opgepakt (aanklachten: illegaal importeren van walkietalkies en schending van de rampenbestrijdingswetgeving). Legerleider Min Aung Hlaing [foto] erkent de uitslag van de verkiezingen van november 2020 niet en claimt massale fraude. Hij kondigt voor één jaar de noodtoestand af. De bevolking gaat in protest massaal de straat op. De protesten houden aan en krijgen steun vanuit de rest van Azië (Hongkong, Taiwan en Thailand); de zogenoemde *Milk Tea Alliance*. [illustratie] Half februari valt de eerste dode. Anti-coupbetogingen in het hele land worden onderdrukt met grof geweld. De ordetroepen zetten zelfs machinegeweren in. De veiligheids- en ordetroepen mogen van de junta gericht vuren op rug en hoofd. En dat doen ze ook.

Velen vluchtten het land uit. Op 9 juni worden de beschuldigingen tegen Suu Kyi uitgebreid en rond 8 december wordt ze veroordeeld tot twee jaar cel wegens opruiing en het overtreden van coronaregels. Er zijn dagelijks vreedzame protesten en stakingen. De militairen slaan die hardhandig neer en steeds meer Myanmarezen sluiten zich aan bij gewelddadige verzetsgroepen. Het leger en de ordetroepen maken zich o.a. schuldig aan massamoord (al of niet door brandstichting), marteling en het doden van veel onschuldige burgers. Op Kerstavond vindt er een bloedbad plaats, waarbij de verkoolde resten van meer dan 35 mensen worden gevonden, die volgens ooggetuigen en lokale media levend zijn verbrand door het leger.

De Noord-Koreaanse leider Kim Jong-un onthult begin maart een ambitieus nucleair programma. Om dit te onderstrepen organiseert hij op 25 maart alweer zijn derde raketlancering. Deze nucleaire raketten zouden inmiddels de VS kunnen bereiken. Ook de nieuwe Amerikaanse regering weet nog geen effectieve strategie tegen Noord-Korea te ontwikkelen. CNN meldt op 2 juni dat uit Noord-Koreaanse bronnen zou blijken dat Kim Jong-un niet meer alleenheerser zou zijn, maar dat er (naast Kim als Secretaris-Generaal) een formele rechterhand is benoemd tot Eerste Secretaris. Kim Jong-un geeft in juni in een zeldzame bui van openheid toe dat er sprake is van voedseltekorten. Hij misbruikt daarvoor de tyfoon die in 2020 over het land raasde. De *International Atomic Energy Agency* (IAEA) van de VN maakt in september bekend dat Noord-Korea zeer waarschijnlijk een kernreactor heeft herstart. Deze zou plutonium produceren. In september lanceert Noord-Korea meerdere keren ballistische raketten. In maart gebeurde dit ook al, maar het zou nu gaan om een nieuw soort kruisraket.

Australië, Nieuw-Zeeland, Oceanië en de overige landen in Azië:

- In India strijden miljoenen boeren door heel het land tegen noodzakelijke landbouwhervormingen die de regering Modi vorig jaar aankondigde. Deze hervormingen zullen ertoe leiden dat de vaste prijzen voor landbouwproducten gaan verdwijnen en dat er meer buitenlandse concurrentie wordt toegestaan. In India neemt de waterschaarste steeds verder toe en beheerst een 'watermaffia' de toegang tot drink- en kraanwater. Er breken in de zomer steeds meer protesten uit, die (hoe cynisch) o.a. worden onderdrukt met waterkanonnen. Na een jaar van protesten door tienduizenden boeren en in aanloop naar verkiezingen in deelstaten, trekt premier Modi (India) in november drie vorig jaar ingevoerde maar zeer omstreden landbouwwetten weer in.
- In Bangkok (Thailand) raken in augustus meer dan 1000 jongeren slaags met de politie. De Thai zijn woedend over het falen van hun regering en hun omstreden vorst, die niet in staat blijken om de coronacrisis aan te pakken. Van de 66 miljoen Thai is slechts zes procent volledig gevaccineerd. Het hele land zucht onder de zeer strenge maatregelen.
- In Japan wordt op 29 september Fumio Kishida (64) verkozen tot nieuwe voorman van de LDP, waarmee hij na twee verkieizngen (4 en 3 1oktober) uiteindelijk ook de nieuwe premier wordt en leider van een coalitie (LDP en coalitiepartner Komeito).

Andere trends en ontwikkelingen

2021 is een jaar waarin er, naast de perikelen rond de coronapandemie, ook enkele andere ontwikkelingen zijn op het gebied van de gezondheidszorg:

- In de slipstream van de vaccinontwikkelingen tegen het coronavirus, komt er nu ook een wereldwijde opslag van vaccins om toekomstige ebola-uitbraken te beperken.
- China meldt op 1 juni dat een 41-jarige man voor zover bekend als eerste mens besmet is geraakt met vogelgriepstam H10N3. Hij belandde op 28 april in het ziekenhuis met koorts en andere ziekteverschijnselen, meldt de nationale gezondheidscommissie.
- Het Amerikaanse medicijnagentschap FDA laat op 7 juni het eerste middel op de Amerikaanse markt toe dat de ziekte van Alzheimer afremt. Hoewel de effectiviteit van het door Biogen ontwikkelde medicijn (Aducanumab) beperkt is, is dit na 20 jaar wel een doorbraak.
- Wereldwijd sterven jaarlijks 410.000 mensen aan malaria (en raken 216 miljoen mensen besmet). De WHO keurt begin oktober het malariamiddel Mosquirix goed. Het malariavaccin is, 140 jaar na de ontdekking van de parasiet, een medische doorbraak van enorme omvang, die vooral in Afrika heel veel sterfte zal voorkomen (94% van de sterftegevallen is in Afrika).
- Chirurgen in New York (USA) plaatsen op 19 oktober voor het eerst een nier van een genetisch gemanipuleerd varken in een menselijke patiënt. Hoewel dit technisch gezien niet heel bijzonder is, is het medisch-ethisch wel een aan kritiek onderhevige mijlpaal. Ook moet nog blijken of het varkensorgaan ook langer blijft functioneren in een menselijk lichaam.
- Artsen van het Universitair Medisch Centrum (UMC) Utrecht implanteren begin november voor het eerst met succes een volledig kunsthart bij een 54-jarige Nederlandse man met zeer ernstig hartfalen. Dat meldt het Franse biomedische bedrijf *Carmat*, de ontwikkelaar van het kunsthart.
- Als één van 's werelds hardst door hiv getroffen landen is Botswana goed op weg om ongeboren en pasgeboren baby's te beschermen tegen deze infectieziekte die aids veroorzaakt. De kans dat het virus overspringt van zwangere, bevallende en borst-voedende vrouwen naar hun kindjes ligt tegenwoordig onder de een procent. Tien jaar geleden schommelde dat risico nog tussen de 18 en 45 procent. Dit jaar zijn er in Botswana nog helemaal geen baby's met hiv geboren, zo meldt Wereldgezondheidsorganisatie WHO.

Bijzondere benoemingen of personen in het nieuws.

- Bij de grote banken op Wall Street vindt in februari een primeur plaats. Citigroup wijst als eerste een vrouw aan als CEO; de 52-jarige Jane Fraser [foto] De Wereldhandelsorganisatie (WTO) benoemt op 15 februari de eerste vrouwelijke én de eerste Afrikaanse directeur-generaal; de 66-jarige Nigeriaanse Harvard-alumnus Ngozi Okonjo-Iweala. [foto] Zij wordt in staat geacht de sinds 2001 voortslepende onderhandelingen over wereldhandelsakkoorden los te trekken.

- Oud-minister Hans Hoogeveen wordt als eerste Nederlander in de geschiedenis op 9 juli benoemd tot *Independent Chair of the FAO Council*, een topfunctie binnen de VN.
- De Nederlands-Amerikaanse Guido Imbens (58), hoogleraar econometrie aan de Stanford universiteit (USA) wint samen met twee collega's (Card en Angrist) de Nobelprijs voor de Economie.
- Voor het eerst in de geschiedenis zal een raad van bestuur in Londen bij een beursgang van een Brits investeringsfonds (*Atrato Onsite Energy)* volledig uit vrouwen bestaan.
- De Amerikaanse president Joe Biden (op een dag na 79 jaar) is op 19 november bijna 1,5 uur vervangen door vicepresident Kamala Harris, meldt het Witte Huis. Het was voor het eerst in de Amerikaanse geschiedenis dat de macht tijdelijk aan een vrouw werd overgedragen.
- De Zuid-Afrikaan Desmond Tutu (90) overlijdt op 26 december. Hij was een prominent aartsbisschop in ruste, voormalig anti-apartheidsactivist, moreel kompas van de natie, voormalig voorzitter van de Waarheids- en Verzoeningscommissie, kritisch volger van zijn 'eigen' ANC en Nobelprijswinnaar.

[Foto Desmond Tutu in 2011; ANP AFP]

2021 is een jaar waarin er veel gebeurt op het gebied van de ruimtevaart:

- De planetoïde Bennu heeft een relatief erg grote kans (van 1 op 2.700) om tegen de aarde te botsen. De USA en China zijn van zins om met raketten de baan van de planetoïde te wijzigen.
- Wetenschappers van het Amerikaanse ministerie van Defensie zijn erin geslaagd om energie opgewekt in de ruimte door middel van zonnepanelen naar de aarde te sturen, waar het omgezet kan worden naar elektriciteit. Met het systeem (X-37B) kan straks elke uithoek van de aarde voorzien worden van elektriciteit. Iets dat bijvoorbeeld bij rampen van groot belang kan zijn.

[X-37B Foto NASA]

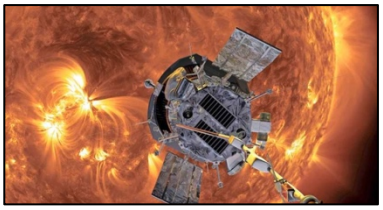

[Parker Solar Probe; foto NASA ANP HH]

- NASA's marslander *Perseverance* landt 18 februari veilig op Mars. Zij gaat op zoek naar fossielen. De NASA laat op 19 april vanaf de Mars-rover *Perseverance* een drone *(Ingenuity*) vliegen boven het oppervlak van Mars. Het is de eerste helikopterproefvlucht op een andere planeet.
- Eind april is er voor het eerst een ruimtevaartuig dat door de 'corona' (de atmosfeer) van de zon vliegt. Het onderzoeksschip *Parker Solar Probe* (NASA) vliegt op één en dezelfde dag drie keer binnen de atmosfeer van de zon en is de eerste keer zelfs vijf uur binnen geweest om gegevens te verzamelen en foto's te maken. De *Parker* zal uiteindelijk verbranden in de atmosfeer van de zon.
- NASA kondigt begin juni twee missies aan om de planeet Venus te onderzoeken. De satelliet Veritas en probe Davinci+ zullen tussen 2028 en 2030 worden gelanceerd.
- De Europese ruimtemissie naar Mercurius, BepiColombo, is begin oktober voor het eerst langs Mercurius gevlogen (Bron: ESA). De sonde vloog minder dan 200 kilometer boven de oppervlakte van de planeet, maakte foto's en deed metingen.
- Bij het Europese lucht- en ruimtevaartbedrijf Airbus wordt op 6 oktober het nieuwe ruimteschip Orion, met plek voor vier maanreizigers, gepresenteerd. Het maakt deel uit van de door NASA en ESA opgezette Artemis-missie, een gezamenlijk project dat een reeks 'diepe' ruimtereizen naar de maan (en mogelijk verder) moet realiseren. De eerste lancering is gepland begin 2022.

- Vanaf lanceerbasis *Cape Canaveral* (Florida; USA) wordt op 16 oktober een raket met een sonde, die *Lucy* heet, gelanceerd. *Lucy* gaat voor het eerst onderzoek doen bij de Trojaanse asteroïden bij Jupiter, wat informatie op kan leveren over het ontstaan van ons zonnestelsel.
- NASA schiet op 24 november een raket af met daarin de DART (*Double Asteroid Redirection Test*). De DART [illustratie] koerst af op planetoïde Didymos (op een afstand van zo'n 500 miljoen kilometer vanaf de aarde) in een test om onze aarde tegen dit soort planetoïde-inslagen te beschermen. Het is namelijk de bedoeling dat DART het maantje van Didymos ramt, zodat het hemellichaam van koers verandert.

[DART; illustratie NASA John Hopkins APL en ED Whitmar]

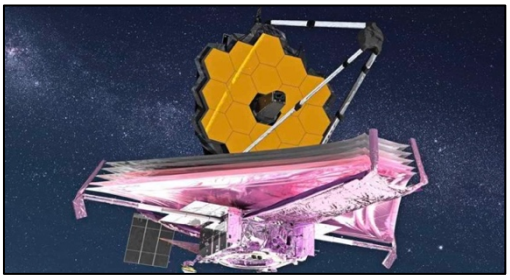

[James Webb; Afbeelding NASA]

- In Frans-Guyana vindt (na 10 jaar vertraging) op 25 december de lancering plaats van de *James Webb Space Telescope* [afbeelding] voor optische waarnemingen in de ruimte. Het is de veel krachtiger opvolger van de *Hubble* ruimtetelescoop, die na 31 jaar en zo'n 180.000 rondjes rond de aarde wordt vervangen.
- Ondertussen zijn Jeff Bezos, Elon Musk en Richard Branson verwikkeld in een commerciële ruimtevaartstrijd. Het commerciële bedrijf SpaceX (van Elon Musk) lanceert op 23 april voor het eerst een tweedehands raket voor het vervoer van astronauten naar het internationaal ruimtestation ISS. Innovatief ondernemer Richard Branson maakt op 11 juli met een toestel van zijn eigen bedrijf *Virgin Galactic* de eerste toeristische vlucht richting de ruimte. Branson en zijn medepassagiers vliegen naar de rand van de dampkring (80 km hoogte) en zijn een paar minuten gewichtloos. Op 20 juli volgt multimiljardair Jeff Bezos, de zojuist gepensioneerde topman van Amazon. Bezos neemt samen met zijn broer en twee anderen plaats in een raket (*New Shepard*[6]*)* van zijn bedrijf *Blue Origin*, waar voor de eerste keer ook toeristen mee de ruimte in mogen (107 kilometer hoogte). Behalve de oudste vrouw ooit in de ruimte (Wally Funk[7]; 82 jaar) heeft de 18-jarige Nederlander Olivier Daemen ook een record door de jongste astronaut ooit te zijn. Musk gooit in de onderlinge competitie voorlopig (letterlijk) de hoogste ogen met zijn raketten die breed worden ingezet voor de lancering van satellieten en de bevoorrading van het ruimtestation ISS. Ook lanceert SpaceX NASA's eerste missiemodule voor onderzoek naar kosmische straling en enkele weken later NASA's eerste anti-asteroïde planeet-verdedigingstestapparaat. NASA verleent in april een exclusief contract aan SpaceX om, voor het eerst sinds 1972, Amerikaanse astronauten op de maan te zetten. Bezos biedt in juli twee miljard dollar aan de NASA om mee te mogen bouwen aan een maanlander. De exclusieve rechten liggen vooralsnog bij Musk en zijn bedrijf SpaceX.

[Foto's Richard Branson, Jeff Bezos, Olivier Daemen en Elon Musk]

[6] Deze naam verwijst naar de eerste Amerikaanse ruimtevaarder Alan Shepard, die in 1961 tijdens een ruimtevlucht een hoogte van 186 kilometer bereikte.

[7] Eerste vrouwelijke vlieginstructeur in de *US Air Force*.

Van 31 oktober tot 12 november vindt in Glasgow (Schotland) de 26e Klimaatconferentie van de Verenigde Naties (COP26[8]) plaats. Voorafgaand hieraan besluit de internationale luchtvaartsector om in 2050 geen CO_2 meer uit te stoten. Om dat te bereiken moeten miljarden in brandstoffen en logistiek worden geïnvesteerd.

Na twee weken levert de met veel bombarie begonnen conferentie een afgezwakte eindverklaring op (*Glasgow Climate Pact*), waar feitelijk niemand tevreden mee is. Vooral het feit dat steenkool niet wordt uitgefaseerd (en dus beëindigd) maar slechts dat het gebruik moet worden verminderd, steekt velen. Desondanks worden enkele concrete afspraken gemaakt.

Cryptomunten:

- Veilinghuis Christie's heeft op 11 maart een wereldprimeur. Voor het eerst wordt een puur digitaal kunstwerk geveild, waarbij ook voor het eerst in cryptovaluta's kon worden geboden. *Everydays: The First 5000 Days* van kunstenaar Beeple is een JPEG-bestand dat bestaat uit vijfduizend beelden en wordt aangeboden als een zogeheten *non-fungible token* (NFT) dat met de *blockchain*-technologie uniciteit moet garanderen. Wereldwijd is er in 2021 voor $ 41 miljard aan NFT's verhandeld.
- De digitale munt Ether (van bedrijf Ethereum) bereikt op 3 mei een recordniveau boven de grens van $ 3.000 ($ 3.250). Ethereum is in omvang de één na grootste cryptomunt met een marktwaarde van meer dan $ 350 miljoen. Bitcoin is veruit de grootste met een totale omvang van ruim $ 1.000 miljard.
- Grote financiële instellingen als de Europese Investeringsbank, het Spaanse Santander, het Australische Novatti, maar ook veilighuis Sotheby's staan transacties met digitale munten (al of niet via een blockchain) toe. ABN Amro doet vanwege de vermeende risico's bitcoins in de ban.
- In augustus wordt cryptoplatform *PolyNetwork* gehackt; $ 610 miljoen wordt weggesluisd. De grootste cryptodiefstal aller tijden.
- El Salvador is het eerste land ter wereld waar cryptomunt *bitcoin* wordt geaccepteerd als wettig betaalmiddel.
- Na een dip eerder in het jaar zijn volgens *CoinGecko*, dat de waarde van meer dan 8.800 verschillende cryptomunten bijhoudt, alle *bitcoins*, *dogecoins* en andere digitale valuta's medio augustus goed voor circa $ 2.020 miljard (ruim 2 biljoen dollar).

- De bitcoin kent een roerig beursjaar met pieken en dalen. Na een piek in mei op $ 64.829 duikt de munt op 20 juli onder de $ 30.000 ($ 29.750). De digitale munt stijgt in oktober alweer bijna 40% en bereikt in november een record van bijna $ 69.000. In december is er paniek op de beurzen. Dit leidt tot een sterke koersval bij alle cryptomunten. Op 30 december sluit de bitcoin het handelsjaar af met een waarde van net onder $ 47.634.
- Ruim 13 jaar na zijn oprichting (2009) raken bitcoin (en andere cryptomunten) steeds meer verweven met het traditionele financiële stelsel. Zo zijn ook institutionele beleggers in cryptomunten gestapt. Ook pensioenfondsen stappen in. De verweving gaat verder via creditcards, waaronder die van Visa, die betalingen in cryptomunten omzet in dollars of euro's.
- Samen met het succes van de cryptomunten, stijgt volgens *blockchain*-analist Chainalysis ook de crypto-criminaliteit in 2021 naar een recordhoogte van zo'n € 12,5 miljard. Een verdubbeling van het jaar ervoor, toen ging het om circa € 7 miljard.

Overige trends en ontwikkelingen:

- Elon Musk, topman van o.a. Tesla en SpaceX passeert op 7 januari Jeff Bezos (Amazon) en is met een vermogen van $ 188,5 miljard de rijkste mens ter wereld.
- Aandeelhouders laten steeds vaker zien dat ze kritisch zijn en niet alleen maar streven naar winstmaximalisatie. Er komt steeds meer kritiek vanuit de aandeelhouders op (exorbitante en/of onterechte) bonussen en men wil zien dat de ondernemingen zich werkelijk hard maken voor duurzaamheid en het klimaat.
- Daar waar een groot deel van de politieke leiders van de EU kernenergie nog steeds in de taboesfeer proberen te houden, zijn diverse bedrijven al in een vergevorderd stadium om kleine (prefab en soms zelfs mobiele) mini-kerncentrales (met een capaciteit variërend van

[8] COP26 = 26ste *Conference of the Parties* in het kader van het Klimaatverdrag (UNFCCC).

1MW tot 800MW[9]) te ontwerpen en te produceren. Meerdere bedrijven claimen in 2028 deze mini-kerncentrales, te kunnen gaan leveren.

- In het Suezkanaal loopt op 23 maart een van de grootste schepen ter wereld, het gigantische containerschip *Ever Given* (20.000 containers) vast en komt klem te zitten. Langs deze voor de wereldhandel zeer belangrijke route passeert op een reguliere dag zo'n 8,5 miljard aan handel. De Nederlandse bedrijven Boskalis en Smit maken hun reputatie weer meer dan waar en trekken het schip op 29 maart weer vlot. [foto Boskalis] De stagnatie in bevoorrading (vooral vanuit Azië) maakt in een klap duidelijk hoe kwestbaar de wereldeconomie is door het grootste deel van de wereldproduktie afhankelijk te maken van één land (China) en van lange kwetsbare aanvoerlijnen. Door zowel de opleving van de economie na corona als door dit incident krijgen wereldwijd zeer veel sectoren te maken met maandenlange wachttijden, productie- en transportproblemen. Veel landen en bedrijven heroverwegen hun productie- en logistiek beleid, zeker t.a.v. hun essentiële producten. Wereldwijd stijgen de prijzen voor containers en scheepsvracht exorbitant als gevolg van zowel een aantrekkende vraag (nu corona ten einde loopt) naar goederen en schaarste op de koopvaardijmarkt.
- De Chinese economie is ultimo 2021 voor het eerst groter dan die van de Europese Unie. Door een groei met 8,1% kwam het bruto binnenlands product (bbp) van China uit op $ 17,7 biljoen, terwijl de EU een bbp kende van $ 17 biljoen (en de VS van $ 23 biljoen).
- Veel landen, waaronder ook Nederland en de EU, hebben hoge ambities met een vlotte uitbreiding van de productie van waterstof. Door kennisinstituten (als TNO) wordt echter gewaarschuwd dat het tempo tegen kan vallen door schaarste aan zeldzame metalen (zoals platina, iridium en zirkonium) die nodig zijn voor de elektrolyse-apparaten.
- De politieke druk op de autoriteiten neemt toe om meer te doen tegen de macht van grote internetbedrijven; de grootste vijf staan bekend onder het acroniem FAANG (Facebook, Apple, Amazon, Netflix en Google). Nadat eerder al met name in de USA en de EU (federale) onderzoeken en rechtszaken zijn aangespannen, kondigt in juni ook de Britse markttoezichthouder *Competition and Markets Authority* (CMA) aan dat ze een nader onderzoek gaat doen naar de sterke en concurrentieondermijnende machtspositie van de techbedrijven Apple en Google bij de besturingssystemen voor mobiele telefoons en bij appstores.

- Volgens de VN zijn in 2021 de voedselprijzen wereldwijd fors gestegen (28%) naar het hoogste niveau in 10 jaar. Tekorten dreven de prijzen op, terwijl oogsten werden getroffen door slecht weer. De stijgende energiekosten zorgen daarnaast voor problemen in de tuinbouw. Ook kunstmest is duurder geworden.
- Het Stockholm Instituut voor Internationaal Vredesonderzoek (SIPRI) signaleert in juni dat het aantal kernwapens wereldwijd gestaag is afgenomen, maar dat die dalende trend tot een einde komt. Momenteel zijn er negen landen die, al dan niet openlijk, over kernwapens beschikken: de VS, Rusland, China, het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, India, Pakistan, Noord-Korea en Israël. Voor de overgrote meerderheid gaat het om Amerikaanse en Russische kernwapens en hebben deze twee landen het New START verdrag begin 2021 verlengd en houden beide landen zich netjes aan de afspraak. Daarin zijn echter afspraken gemaakt over aantallen kernwapens, niet over de hoeveelheid kernkoppen die deze wapens bevatten. De mazen in de verdragen worden actief opgezocht, volgens SIPRI.

[9] Ter vergelijking; de Nederlandse kerncentrale in Borssele heeft een capaciteit van 485MW.

- Door de succesvolle vaccinaties in het Westen herstelt de vraag naar olie op de wereldmarkt. Dit laat zich o.a. gelden aan de benzinepompen. In Nederland ligt de adviesprijs voor E10 (Euro 95) op 17 juni al op € 1,92. Dat is de hoogste prijs ooit gemeten.
- Wereldwijde tekorten aan microchips zorgen ervoor dat fabrikanten van auto's, smartphones, (hoogwaardige) computertechnologie, gameconsoles, televisies, maar ook van huishoudelijke apparaten als koelkasten, broodroosters, elektrische tandenborstels en wasmachines hun productie zien stilvallen dan wel sterk teruglopen. Duidelijk is hoe afhankelijk de diverse sectoren zijn geworden van het handjevol fabrikanten.
- Ook stijgen de marktprijzen van koper vanwege de door de 'groene revolutie' enorm gestegen vraag voor miljoenen nieuwe windmolens en elektrische auto's.
- In een poging om recht te doen aan culturele minderheden moet in het Verenigd Koninkrijk ook de Middeleeuwse schrijver Geoffrey Chaucer (1343-1400), schrijver van de *Canterbury Tales*, het ontgelden. Zijn werk kan volgens de Universiteit van Leicester niet meer door de '*woke*' identiteits- en diversiteitsbeugel. In de westerse filmindustrie vinden zwarte acteurs steeds meer emplooi en worden rollen ook toegewezen die historisch gezien bevreemding wekken (donkere acteurs in de Britse *high society* begin 19e eeuw en zelfs ten tijde van Hendrik VIII). Dit fenomeen staat bekend onder de naam *colour-blind casting*, maar wordt vooralsnog vooral eenzijdig toegepast. Parallel hieraan grijpt de zogeheten *cancel culture* ook om zich heen. Deze beweging vindt dat ongewenste en politiek incorrecte beelden en beschrijvingen dienen te verdwijnen. Zo wordt o.a. Disney bekritiseerd vanwege Dumbo, Peter Pan, *the Aristocats*, Belle en het Beest als om de kus die zowel Sneeuwwitje als Doornroosje tot 'leven' wekken (maar zonder haar toestemming).
  In Nederland besluit koekjesbakker Davelaar om de sinds 1883 bekende Jodenkoeken te hernoemen tot Odekoeken. En in Nederland worden de tuinplantjes Afrikaantjes voortaan aangeduid met hun Latijnse bloemennaam en hernoemt Knorr haar zigeunersaus tot 'paprikasaus van Hongaarse afkomst'. De algoritmes van YouTube leiden in februari zelfs tot het tijdelijk weren van een video waarin een schaker spreekt van 'zwart', 'wit' en 'aanvallen'. Disney plaatst de *Muppet Show* op de lijst met verdachte tv-programma's. Er zijn zelfs fijnslijpers die 'het racisme binnen de wiskunde' aan de kaak stellen. In Duitsland doen grote vervoersbedrijven de term 'zwartrijden' in de ban en wordt bij aankondigingen op stations en vliegvelden niet meer gesproken van 'dames en heren'. Op 11 oktober maakt speelgoedfabrikant *Lego* bekend dat het speelgoed voortaan genderneutraal zal aanbieden. Uit frustratie over de '*cancel culture*' en het daartoe leidende gebrek aan academische vrijheid, richt een groep wetenschappers in Texas zelf een universiteit op; de *University of Austin* (UATX).

[Foto Everett Collection EV]

[Foto Lego 123RF]

NAVO (Bron: o.a. NATO website en *The Secretary General's Annual Report 2021*)

Algemeen en politiek-bestuurlijk
De NAVO bestaat sinds 2020 (toetreding Noord-Macedonië) uit 30 lidstaten. De drie hoofdtaken van de NAVO blijven bondgenootschappelijke verdediging, crisismanagement en veiligheid door samenwerking. Het hoogste politiek-besluitvormende orgaan is de Noord Atlantische Raad (*North Atlantic Council*). Secretaris-generaal (sinds 2014) is Jens Stoltenberg (NO). De Nederlandse luitenant-admiraal Rob Bauer (zie foto) is vanaf juni voorzitter van het Militair Comité.

In het tweede coronajaar moeten ook de NAVO-landen nog steeds met de voet op de rem als het gaat om fysieke samenkomsten, oefenen en verplaatsen. Zo worden op NAVO-niveau zes oefeningen afgelast en vijf verschoven of in ambitie naar beneden gebracht. Toch wist de NAVO nog 79 oefeningen te houden. Wel is er inmiddels routine gekomen (o.a. in online overleg op afstand) en zijn in de meeste NAVO-landen de vaccinatiecampagnes op gang gekomen. Dit geeft het bondgenootschap ook weer meer ruimte.

De nieuwe Amerikaanse regering Biden haalt de banden met de andere NAVO-landen weer aan en ook de toon is weer 'normaal'. Hoewel de toon anders is geworden, heeft ook de regering Biden dezelfde boodschap: alle bondgenoten hebben een verantwoordelijkheid om te komen tot een eerlijke lastenverdeling binnen de NAVO (de NAVO-norm van 2% BBP). Naast '*cash'* worden er ook '*capabilities'* en '*contributions'* verwacht. Nederland zit in 2021 op 1,49% en raakt steeds verder achterop. Ook de missies in Afghanistan en Irak staan nog steeds hoog op de agenda. NAVO-SG Jens Stoltenberg geeft hierbij aan dat een langer verblijf van de NAVO in Afghanistan onvermijdelijk lijkt, nu de situatie in dat land snel verslechterd. Mocht ook de USA hiermee instemmen, betekent dat het einde van het in 2020 door president Trump met de Taliban gesloten vredesverdrag. Op dit moment zijn er nog circa 10.000 NAVO-militairen in Afghanistan. Eind maart verklaart de nieuwe Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken (Antony Blinken) dat de VS zich niet eenzijdig zullen terugtrekken uit Afghanistan. De Amerikanen vinden het nog niet veilig genoeg in Afghanistan.

Stoltenberg waarschuwt in maart voor de dreiging vanuit China: "China komt steeds dichterbij, in Afrika, het Noordpoolgebied en Chinese hypersonische wapens zijn in staat Europa te bereiken."

Op de NAVO-top van 14 juni (de eerste met president Biden) sluit de NAVO na vier jaar Trump de rijen weer en richt men het vizier op Rusland, maar vooral op China. Hoewel de NAVO nadrukkelijk geen Koude Oorlog met China wil, wordt het wel gezien als 'systeemrivaal', die niet alleen oprukt als economische grootmacht, maar ook als militaire macht steeds meer op de voorgrond treedt en haar invloed ook nadrukkelijk uitbreidt. Ook in en rond NAVO-gebied; van de Baltische Zee tot Afrika. Gebieden waar ook de NAVO actief is. Daar waar de VS harder wil optreden en zich harder wil uitspreken richting China, temperen de Europese NAVO-lidstaten de toon vanwege hun grote handelsbelangen. Wel is er ook vanuit Europa openlijke kritiek op de behandeling van de Oeigoeren, het indammen van de democratie in Hongkong, spionage, avonturen in cyberspace en regionale territoriale ambities. Wat blijft is de kritiek van de USA op de Europese NAVO-lidstaten dat zij bij lange na nog niet voldoen aan hun financiële verplichtingen voor de gezamenlijke defensie.

Het Westen (USA, EU, NAVO en andere bondgenoten) houdt China verantwoordelijk voor een grootschalige cyberaanval op Microsoft eerder dit jaar. Daarbij zijn ontelbare mails buitgemaakt en wisten hackers binnen te dringen bij tienduizenden bedrijven en overheidsinstellingen. Paradoxaal genoeg worden, in tegenstelling tot eerder Rusland, geen sancties afgekondigd. Het is wel voor het eerst dat de NAVO zich uitspreekt over China's cyberaanvallen.

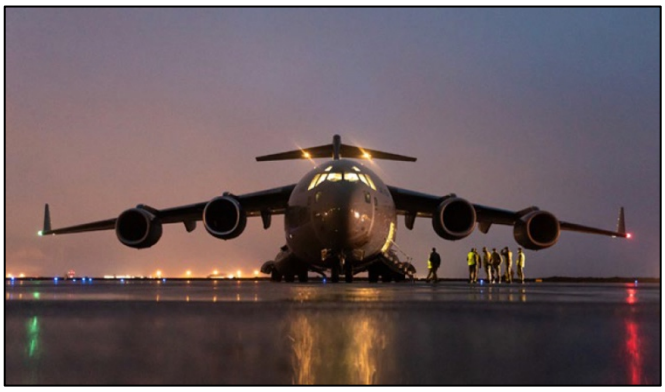

[Foto: *Heavy Airlift Wing C-17 at Keflavik Air Base (Iceland)*]

[Foto: Roemeense vrouwelijke soldaat behorend tot VJTF (L)]

In augustus is de dramatische val van Kabul, gepaard gaande met een chaotische terugtrekking en evacuatie en veel gezichtsverlies. Ondanks de terugtrekking van de troepen uit Afghanistan, blijft de westerse coalitie Afghanistan steunen. Ook na het einde van deze militaire missie. In augustus begint de NAVO met het opleiden en trainen van Afghaanse militairen (commando's) in Turkije.

Op 15 september wordt het niet-Angelsaksische deel van de NAVO volledig verrast door de aankondiging van het AUKUS-veiligheidspact tussen de USA, Australië en het Verenigd Koninkrijk. Het leidt zelfs tot een korte-termijn conflict, omdat de Fransen zich hevig verontwaardigd tonen door het mislopen van de miljardenorder voor dieselonderzeeërs.

Op 2 juli 2021 tekent president Poetin de nieuwe Nationale Veiligheidsstrategie (NVS), die veel pessimistischer van toon is dan de strategie uit 2015. Het legt een zware nadruk op de bescherming van traditionele Russische waarden en het Russische volk. Rusland beschouwt het Westen, geïnstitutionaliseerd in de NAVO, als de belangrijkste bron van instabiliteit in de wereld en als de voornaamste militaire dreiging.

In september houdt Rusland zijn vierjaarlijkse grootschalige oefening ZAPAD. Op 7 oktober erkent NAVO secretaris-generaal Stoltenberg de slechte relatie met Rusland, vlak nadat acht Russische 'diplomaten' (lees: spionnen) zijn uitgezet die werkzaam waren op het NAVO-hoofdkwartier. Rusland sluit m.i.v. 1 november de eigen vertegenwoordiging bij de NAVO en zegt ook de NAVO-missie in Moskou de wacht aan. Medewerkers van die NAVO-vertegenwoordiging verliezen volgens Russische media op 1 november hun accreditatie. De regering in Moskou is boos dat het bondgenootschap eerder deze maand acht Russen die er waren geposteerd de deur wees, omdat zij voor Russische inlichtingendiensten zouden werken. Op 15 november houdt Rusland een test met een antisatellietwapen. Moskou stuurde het object af op een eigen satelliet, die daardoor werd vernietigd. Westerse landen en de NAVO veroordelen de actie, waarbij veel ruimtepuin is ontstaan, wat weer een bedreiging is voor b.v. ruimtestations.

Tijdens een NAVO-top eind oktober met ministers van Defensie geeft de NAVO groen licht voor verdere versterking van een geloofwaardige afschrikking en verdediging. Er komt een nieuw strategisch plan (*Strategic Concept*) dat gevolgen zal hebben voor de militaire structuur, voor de gereedstellingssystematiek en als resultante voor de eisen aan geoefendheid, personeel, materieel en financiën van de respectievelijke krijgsmachten.

[Foto: SG Jens Stoltenberg en waarnemend Mindef Henk Kamp]

Begin november waarschuwt het Pentagon (USA) in een rapport voor de snelle opbouw van Chinese nucleaire wapens. Men sluit niet uit dat China aan het eind van het decennium beschikt over ruim 1.000 kernkoppen. Eerder gingen de Amerikanen nog uit van 400.

De Russische president Poetin probeert de NAVO met dreiging en dialoog terug te dringen. De Britse premier Johnson krijgt medio december van de Russische president Poetin te horen dat hij een internationale, juridische overeenkomst wil die elke verdere oostwaartse uitbreiding van de NAVO en de stationering van wapensystemen in de buurt van het Russische grondgebied onmogelijk maakt. De Amerikaanse onderminister van Buitenlandse Zaken, op bezoek in Moskou, krijgt dezelfde boodschap mee. Moskou eist veiligheidsgaranties en wil dat de geopolitieke situatie in Europa weer teruggaat naar het niveau van de jaren '90. De VS zou zich o.a. moeten verplichten om geen militaire bases in voormalige Sovjetrepublieken te vestigen. Ook mag Oekraïne nooit lid worden van de NAVO. Beide landen, alsmede de NAVO, stellen dat Moskou geen vetorecht heeft op de plannen van de NAVO en van vrije staten. SACEUR wil juist méér troepen sturen naar zijn oostflank, in Roemenië en Bulgarije. Poetin geeft een cryptische dreiging af over militair-technische tegenmaatregelen.

[Foto: General Tod Wolters, SACEUR, januari 2021]

Militair-operationeel

De NAVO maakt veel werk van het vergroten van de *military mobility*, zowel strategisch als operationeel. In lijn met de eis om de *military mobility* significant te vergroten, zullen grote deploymentoefeningen worden gehouden. De oefening *Trident Juncture 2018* was een eerste poging daartoe. Wat in het verleden bekend stond als de oefening 'Reforger' (*REturn of FORces to GERmany*) komt in een andere vorm regelmatig (zo niet jaarlijks) terug.

Als onderdeel van de versterkte Amerikaanse aanwezigheid in Europa (*enhanced Forward Presence*) verblijft voortdurend een Amerikaanse brigade in Oost-Europa. Er zijn diverse confrontaties tussen de NAVO en Rusland. Zo wordt de prelude van de oefening *Sea Breeze 2021* in en om de Zwarte Zee al beladen als Russische gevechtsvliegtuigen het Nederlandse marineschip Zr.Ms. Evertsen herhaaldelijk lastigvalt (schijnaanvallen en irritante aanwezigheid), een Brits marineschip in de Zwarte Zee wordt beschoten en er zelfs een bom (ruim) voor de boeg van de HMS Defender wordt gedropt. Ook manipuleert een nog onbekende partij de AIS-vaargegevens van het fregat en de *destroyer*. Sinds de inname van de Krim door de Russen (2014) is de spanning niet zo hoog geweest. Desondanks gaat *Operation Sea Breeze 2021* (32 landen, niet allemaal lid van de NAVO) van start met 32 oorlogsschepen uit zo'n 30 landen voor de Oekraïense kust. Het is het grootste vertoon van solidariteit van de NAVO met Oekraïne sinds 1997 toen men met dit soort oefeningen begon.

[Afbeelding De telegraaf]

Niet veel later toont Moskou haar intenties als de Russische Marine een oefening van de Amerikaanse marine, mariniers en kustwacht bij Hawaii laat samenvallen met eigen marine-oefeningen op korte afstand.

In juli melden Russische media dat het land met succes een hypersone kruisraket (de 'Zirkon') zou hebben getest. De raket (afgevuurd in de Witte Zee) zou een spectaculaire snelheid hebben bereikt van 7.000 km/h en een bereik hebben van 1.000 kilometer. Begin augustus onderscheppen NAVO-vliegtuigen voor het eerst twee II-22PP *Mute* vliegtuigen voor elektronische oorlogvoering. Ze bevonden zich boven de Baltische staten.

Al zolang de NAVO bestaat, testen de Russen de luchtverdediging van het bondgenootschap en vice versa, vooral in het hoge noorden. Begin november worden voor de 48e keer dit jaar Russische militaire vliegtuigen onderschept (Foto). Op hetzelfde moment echter vliegt een Amerikaans verkenningstoestel in de buurt van het Russische schiereiland Kola.

De *NATO Command Structure* kent meerdere mijlpalen.
In Norfolk (Virginia USA) bereikt het *Joint Force Command* de status van *Fully Operational Capable* (FOC). Het *Joint Support and Enabling Command* (JSEC), binnen het gezagsgebied van SACEUR, is m.i.v. 8 september FOC. De nieuwe *Joint Logistics Support Groups* (JLSG's) in Brunssum en Napels worden in april *Initial Operational Capable* (IOC). Tegelijkertijd wordt de logistieke structuur en verantwoordelijkheid voor het *Rear Area Command* in Europa aangepast van een geografische gebiedsverdeling naar een functionele verdeling. Hiermee neemt het JSEC feitelijk de rol op zich die het SJLSG tot dan toe heeft.

Voor het eerst sinds het einde van de Koude Oorlog reactiveren de Amerikanen een nucleair artilleriecommando in Duitsland dat, belangrijker nog, uitgerust wordt met gloednieuwe hypersonische raketten voor de middellange afstand. Begin november wordt door het Amerikaanse leger officieel het 56 Artillerie Commando in Mainz-Kastel weer tot leven geroepen nadat het in 1991 'gedecommisioneerd' werd als gevolg van het in werking treden van het INF-verdrag dat de verspreiding van de middellange nucleaire raketten regelde. Nadat in 2019 Donald Trump weigerde het verdrag te verlengen, lag de weg voor de heroprichting van het 56 Artillerie Commando in Duitsland weer open. Volgens generaal Stephen Martanian - commandant van de artilleriegroep - is zijn eenheid in staat om zowel in Europa als in Afrika een hele reeks van uiteenlopende operaties uit te voeren. Het artilleriecommando krijgt de beschikking over de *Dark Eagle Longe-Range Hypersonic Weapon*, dat snelheden tot 7.000 kilometer kan bereiken - en de *Typhon* lanceer- en geleidingsinstallatie. De beslissing om het 56 Commando uit de mottenballen te halen maakt

onderdeel uit van een grotere herpositionering en modernisering van Amerikaanse eenheden in het licht van de toenemende wereldwijde spanningen met onder meer Rusland. Hypersonische raketten kunnen tot vijf keer de snelheid van het geluid bereiken. Dat is minder dan een normale ballistische raket, maar omdat een hypersonische raket een vlakkere baan aflegt en daardoor beter manoeuvreerbaar is, kan die antiraketsystemen ontwijken. Duitsland is voor dit soort raketten een ideale locatie omdat bijvoorbeeld Moskou dan binnen bereik ligt. Elke *Dark Eagle*-eenheid bestaat uit een *Command and Control*-centrum van drie grote vrachtwagens en vier lanceerinstallaties, die elk twee raketten snel achter elkaar kunnen afvuren. Naast Europa zal de *Dark Eagle* ook in andere werelddelen worden gestationeerd. Diverse andere landen zijn ook bezig met het ontwikkelen van hypersonische raketten. Rusland bijvoorbeeld ontwikkelt de *Zirkon* die in tegenstelling tot de *Dark Eagle* binnen de dampkring blijft en een motor heeft die aangedreven wordt door kernenergie om de hypersonische snelheden te bereiken. In oktober test China een hypersonische raket waar de Amerikanen danig van slag van raken. De Chinese raket is in staat om over de Zuidpool te vliegen en de VS vanuit het zuiden aan te vallen en zo het bestaande antiraketschild van de Amerikanen te ontwijken. Ook Noord-Korea werkt aan dergelijke raketten en claimt in oktober de eerste succesvolle proeflancering te hebben gedaan.

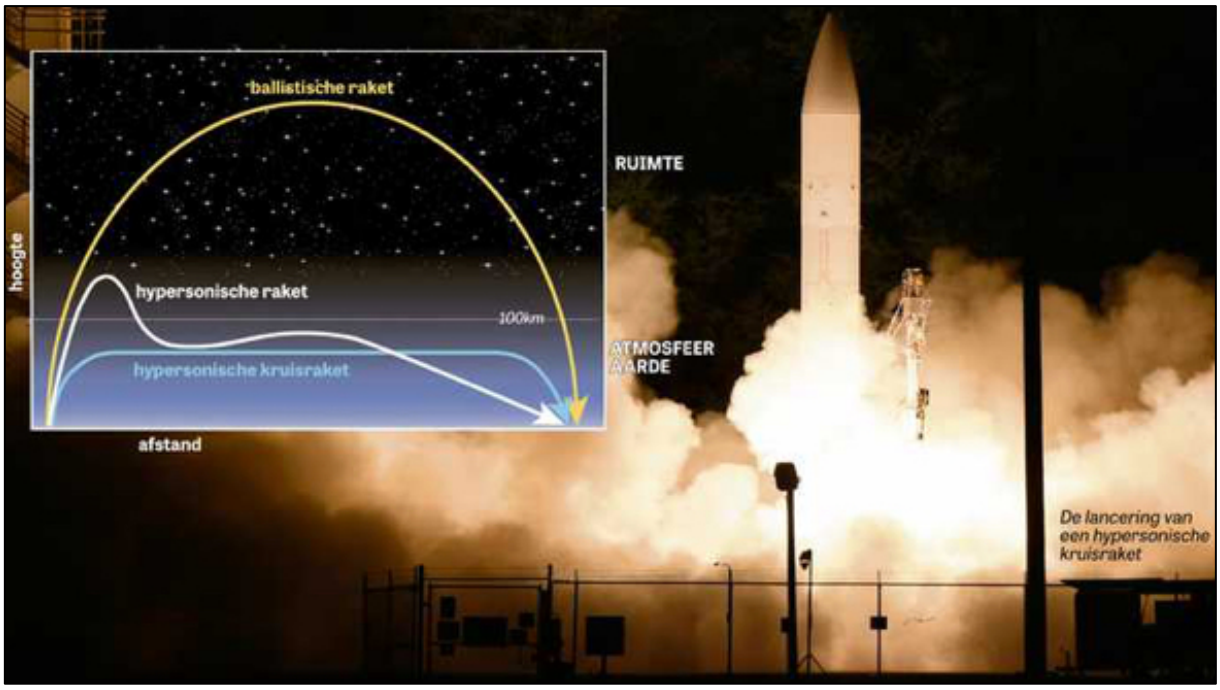

Het Verenigd Koninkrijk stationeert eind 2021 twee marineschepen permanent in Azië.

De Amerikaanse marine schrijft medio juni geschiedenis als voor het eerst een bemand gevechtsvliegtuig (F/A-18 Hornet) in de lucht wordt bijgetankt door een onbemande tanker (MQ-25 Stingray). [foto]

Eind juli/begin augustus wordt geschiedenis geschreven als in Israël zowel het gastland als Groot-Brittannië, de USA, Frankrijk, Italië en Duitsland deelnemen aan ’s werelds eerste oefening voor robotgestuurde vliegtuigen (*Remotely Piloted Aircraft*; RPA).

NATO missies en operaties:

- *NATO Mission in Afghanistan* (RSM)
  Op 14 april kondigt de NAVO aan dat het de sinds 1 januari 2015 aanwezige troepen van de lopende *Resolute Support Mission* zal terugtrekken. In augustus is de dramatische val van Kabul, gepaard gaande met een chaotische terugtrekking en evacuatie en veel gezichtsverlies.

- *NATO Mission Iraq* (NM-I)
  De NM-I is de hoeksteen van de bemoeienissen van de NAVO in het Midden-Oosten, *the Global coalition to Defeat Daesh/ISIS*. Het is een *non-combat, advisory, training and capacity building mission*, die de Iraakse autoriteiten moet helpen bij het opbouwen en versterken van hun veiligheidsapparaat en strijdkrachten.
- *NATO Mission in Kosovo* (KFOR)
  Deze missie is actief sinds 1999 en moet helpen om van Kosovo een stabiel, democratisch, multi-etnisch en vredig land te maken.
- *NATO Operations and Activities at Sea*
  De NAVO heeft permanent vier *Standing Naval Marititime Groups* (SNMG's) ontplooid.

Oefeningen (selectie):

- BALTOPS (50e editie *Baltic Operations*; *maritime, anti-submarine, anti-mine and air defence*)
- *Breeze* 2021 (*mainly - but not only - maritime and amfibious*); *CWIX (annual interoperability)*
- *Dynamic Manta (annual air-and-naval);*
- *Dynamic Mongoose (annual submarine, anti-submarine)*
- *Falcon Leap (airborne*, in Nederland d.z.v. 11 Luchtmobiele Brigade)
- *Fighter Wing* (oefening voor *Iceland Air Policing*)[10]
- *Formidable Shield (maritime); Iron Wolf* (eFP); *Joint Forcible Entry Romania*
- *Joint Warrior* (*maritime*); *Locked Shields (cyber); Noble Jump II* (VJTF)
- *North Macedonia 2021 (disaster response)*
- *Ramstein Alloy 1, 2 and 3 (air power); Ramstein Guard (electronic warfare)*
- *Spring Storm* (eFP)
- *Steadfast Defender 21 (strategic deployment)*. Dit jaar de grootste NAVO-oefening met ruim 9.000 deelnemers uit 20 landen.
- *Swift Response* (*airborne*); *Winter Shield* (jaarlijkse eFP oefening)

[Foto: NATO vlootverband tijdens oef *Formidable Shield*]

[10] IJsland beschikt als enige NAVO-lid niet over krijgsmacht. Voor de onderschepping van ongewenste vliegtuigen moet worden teruggevallen op NAVO-partners. Die vliegtuigen vormen sinds 2008 een *Quick Reaction Alert* en staan klaar om op te stijgen. Strategisch van groot belang om Russische toestellen te onderscheppen die vanuit Moermansk via de Barentszee naar de Atlantische Oceaan vliegen. Dit gebied wordt de *GIUK Gap* genoemd (*Greenland-Iceland-United Kingdom*).

Europa / Europese Unie (EU)

De Europese Unie, haar beleid en haar instituties

Het gehele jaar wordt t.a.v. de EU gedomineerd door zes dossiers. Ten eerste de post-Brexit perikelen. Ten tweede de aanhoudende coronacrisis. Ten derde de interne ruzies met Polen en Hongarije. Ten vierde de onverhulde pogingen van de Europese Commissie om de coronacrisis te gebruiken om nog meer bevoegdheden en eigen inkomsten naar zich toe te trekken. Als vijfde de ambivalente houding richting Rusland en China. En tot slot in de tweede helft van het jaar de vluchtelingenchantage door Wit-Rusland.

Op 1 januari treedt Portugal aan als nieuwe voorzitter van de Europese Unie. Op 1 juli volgt Slovenië. Op 24 december 2020 bereiken de EU en het Verenigd Koninkrijk onder grote tijdsdruk op de valreep alsnog een akkoord over het vertrek van het VK uit de EU (Brexit). Het akkoord is vanaf 1 januari 2021 van kracht. Op 6 april stellen Commissievoorzitter Von der Leyen en voorzitter van de Europese Raad Charles Michel namens de EU onder voorwaarden aan Turkije een betere relatie in het vooruitzicht. Tijdens de G7-top in Cornwall maakt de Amerikaanse president Biden aan premier Johnson duidelijk dat hij niet moet morrelen aan de Brexit-deal. Hiermee wordt impliciet gedoeld op het protocol betreffende de grens tussen Ierland en Noord-Ierland. [Foto Hollandse Hoogte Lex van Lieshout]

Het Europees Hof wijst Polen terecht voor de manier waarop de politiek zijn greep op de Poolse rechterlijke macht heeft vergroot. Op de EU-top eind juni wordt openlijk ruzie gemaakt met Hongarije, vanwege een omstreden wet die de rechten van homoseksuelen en andere leden van de lhbti-gemeenschap inperken. Premier Rutte roept zijn ambtgenoot Orbán zelfs openlijk op om dan maar de EU te verlaten. Het Poolse Constitutionele Hof oordeelt op 14 juli dat uitspraken van het Europese Hof van Justitie, dat Polen dwingt om inbreuk op de onafhankelijkheid van de rechtspraak te beëindigen, niet langer bindend zijn in Polen. Op 15 juli oordeelt dit Hof dat bepaalde Europese wetten over onafhankelijke rechtsspraak niet mogen worden gevolgd. De Europese Commissie stelt Polen vervolgens met een zogeheten inbreukprocedure formeel in gebreke, vanwege deze omstreden uitspraak over Europees recht.

Op de EU-top in Slovenië (oktober) worden geen verdere stappen gezet naar uitbreiding. Albanië, Noord-Macedonië, Servië, Montenegro, Bosnië en Kosovo willen al jaren toetreden, maar lidstaten als Nederland en Duitsland vinden dat de zes nog hervormingen moeten doorvoeren. Bulgarije blokkeert Noord-Macedonië vanwege een oud cultuurconflict.

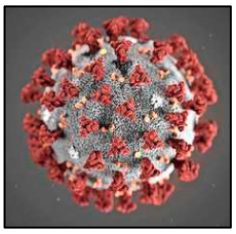

Corona beheerst ook 2021 binnen de EU. Terwijl de Hongaarse regering op eigen houtje het Russische Sputnik V-vaccin inkoopt, ligt de Europese Commissie onder vuur. De kritiek betreft traagheid (vaccins drie maanden later besteld dan b.v. het VK of Israël), te veel focus op de prijs van de vaccins en slecht onderhandelen. De Europese Unie lag in de vaccinatierace lange tijd achter op de Verenigde Staten, maar halverwege 2021 zijn de rollen omgedraaid. Voor het eerst is het aantal vaccindoses per honderd burgers hoger in de EU dan in de VS. En dat heeft niet zozeer met de vaccinatieprogramma's in de verschillende Europese lidstaten te maken als wel met de onwil onder grote groepen Amerikanen om een prik te laten zetten. Intussen neemt in heel Europa het aantal coronagevallen toe. Vrijwel het hele continent kleurt rood of donkerrood, de twee hoogste waarschuwingsniveaus op de ECDC-kaart. Omdat, ondanks omicron, eenduidig EU-beleid uitblijft, stellen steeds meer Europese landen hun eigen inreisregels en geldigheidstermijnen voor vaccinatie en boosterprikken.

De Europese Centrale Bank (ECB) kondigt op 9 september aan dat het tempo van de coronasteun omlaag gaat, maar geeft niet aan hoe lang het steunprogramma nog loopt. Economen vrezen dat de steun nog lang doorgaat en wijzen op de risico's. De Europese Commissie grijpt ook de coronacrisis aan om haar bevoegdheden op te rekken. Na de constatering van de omicronvariant pleit Commissievoorzitter Von der Leyen voor een gemeenschappelijke aanpak om al of niet te komen tot een vaccinatieplicht. De EU is echter helemaal niet bevoegd op het beleidsterrein van de volksgezondheid. Op 21 december bereiken de EU-lidstaten een langverwacht akkoord over spelregels voor grensoverschrijding binnen de EU op basis van een coronareisbewijs, ingaande 1 februari 2022. Hiermee willen de lidstaten een herhaling van de reischaos van de vorige winter(sportperiode) voorkomen.

Omdat de Europese Centrale Bank (ECB) niet wil dat Europees betalingsverkeer afhankelijk wordt van een techbedrijf (zoals de Libra van Facebook) of van b.v. China en men geschrokken is van het succes van de *bitcoin*, maakt de ECB haast om met een eigen digi-euro op tijd een alternatief klaar te hebben.

De lidstaten moesten vóór 30 april hun plannen indienen om aanspraak te maken op hun deel van het coronaherstelfonds (De *Recovery and Resilience Facility*; later versluierd tot *Next Generation EU*). Eén land leverde niets in: Nederland. De reden is dat Nederland dan af moet zien van de hypotheekrenteaftrek; sowieso al een brisant onderwerp, maar zeker midden in een (zeer problematische) kabinetsformatie. Medio juni wordt de eerste tranche met obligaties geveild ter waarde van zo'n € 11 miljard. Voor de goedgekeurde herstelplannen volgen nu de eerste uitkeringen door de EU.

Vanwege de coronapandemie heeft de Europese Commissie de begrotingsregels tijdelijk aan de kant geschoven, waardoor de staatsschulden van de EU-landen nog verder oplopen. Met als uitschieters Italië (meer dan 150%) en Griekenland (meer dan 200%). De norm van maximaal 3% begrotingstekort en 60% staatsschuld geldt nu even niet meer. Ook voor 2022 zijn de regels alweer terzijde geschoven. De druk om nieuwe begrotingsregels af te spreken neemt toe.

De inkomsten van de EU waren decennialang beperkt tot contributies van lidstaten, douanerechten en miljardenboetes. Uitbreiding van geldbronnen was jarenlang een taboe, maar sinds het vertrek van de Britten en de coronacrisis (en het goedkeuren van het coronaherstelfonds) is het hek van de dam. Na de invoering van een EU-plasticbelasting (in 2020) presenteert de Europese Commissie op 22 december drie ingrijpende plannen voor eigen miljardeninkomsten (zo'n € 17 miljard per jaar), die nodig zouden zijn om de afgesloten leningen voor het coronaherstelfonds terug te betalen:

1. 15 % van een nog op te tuigen winstbelasting voor zeer grote multinationals. Hiermee wil men ook de strijd aanbinden met brievenbusfirma's in lidstaten (zoals in Nederland en Luxemburg).
2. Uitbreiding van de CO_2-emissiehandel naar de bebouwde omgeving en transport, waarna Brussel zelf een kwart wil incasseren (naar verwachting gemiddeld € 12 miljard per jaar).
3. Driekwart van de inkomsten uit een nieuwe CO_2-grenstaks.

De EU wil weer een grote chipmaker worden om tekorten te voorkomen, zoals die nu o.a. de automobielsector zwaar treffen. Eurocommissaris voor de Interne Markt Thierry Breton trekt in mei miljarden uit om minimaal één grote chipfabrikant naar Europa te lokken. De Nederlandse industriesector wil dat die chipproductie naar ons land komt. Om te voorkomen dat Europa (lees: de EU) te afhankelijk wordt van met name China en de VS, heeft de EU een royale uitzondering gecreëerd op de strenge staatssteunregels voor een kapitaalinjectie in de technologie- en chipsector van EU-lidstaten.

Het Europees Parlement stemt in met een hervorming van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB; dat ingaat in 2023). Het nieuwe beleid (honderden miljarden) gaat niet meer alleen uit van 'compensatie van lage prijzen', maar moet voor minstens een kwart ook gebruikt worden voor duurzaamheidsmaatregelen. [foto EU ANP HH]

Nadat de lidstaten al een akkoord hadden bereikt over DMA en DSA schaart medio december het Europese Parlement zich ook achter de Wet digitale markten (DMA), een belangrijke tussenstap richting een nieuwe wet die de macht van techreuzen zoals Alphabet (Google), Apple en Meta (Facebook) moet verminderen en waar consumenten en ondernemers van moeten profiteren. De dominante marktpositie van deze techreuzen verdrijft concurrenten en heeft een dominante invloed op online consumentengedrag. Ook gaat het Parlement naar verwachting in januari 2022 akkoord met de Wet digitale diensten (DSA), die betere bescherming moet garanderen voor consumenten en duidelijke spelregels geeft voor platforms. Men hoopt rond de zomer van 2022 een akkoord te bereiken over beide wetten.

[fotocompilatie Bloomberg De Telegraaf]

De euro zakt verder weg t.o.v. de dollar. Strenger coronabeleid in Europa drukt de koers. De ECB kondigt op 16 december het einde aan van de coronasteun. De inflatie is in de eurozone zo hoog, dat de ECB het ruime beleid om de economie te steunen langzaam gaat afbouwen.

De Europese Rekenkamer stelt medio september dat het EU-systeem om afgewezen asielzoekers terug te laten keren naar hun thuisland faalt. Migranten die geen schijn van kans maken op een verblijfsvergunning zoeken daardoor alsnog hun heil in Europa. De migrantenstroom vanuit Noord-Afrika naar Italië loopt in oktober weer snel op. Terwijl er in 2020 tot 22 oktober in totaal ruim 26.000 migranten waren aangekomen, zijn er dit jaar in dezelfde periode meer dan 51.000 gekomen, bijna het dubbele. In 2019 (vóór corona) waren er zelfs maar 9.388 migranten aangekomen. In het verslagjaar hebben bijna 25.000 immigranten de oversteek van Frankrijk naar Engeland over het Kanaal gemaakt.

De EU-landen worden het op 22 februari eens over nieuwe sancties tegen Rusland n.a.v. de arrestatie en veroordeling van oppositieleider Navalny. De banktegoeden van vier Russische functionarissen worden bevroren. Hierbij wordt voor het eerst gebruik gemaakt van het nieuwe mensenrechten-sanctieregime, zoals vastgelegd in de december 2020 aangenomen *Magnitsky Act*.

Ondanks dat de EU China twee jaar eerder had aangeduid als 'systeemrivaal' sloot de EU in de laatste dagen van 2020 een investeringsovereenkomst met China. Op 20 mei besluit het Europees Parlement echter om de ratificatie van het verdrag te staken. Op 22 maart bekrachtigen de ministers van Buitenlandse Zaken sancties tegen China (zwarte lijst, inreisverbod en bevriezen tegoeden) vanwege de systematische onderdrukking van de Oeigoeren, waarbij zelfs het woord 'genocide' door sommige (Euro)parlementariërs wordt uitgesproken. China reageert onmiddellijk met maatregelen tegen (Euro)parlementariers, academici en enkele organisaties.

Het Europees Parlement stemt begin juli in met de oprichting van het Europees Defensie Fonds (EDF) dat de samenwerking tussen krijgsmachten onderling en met de defensie-industrie wil verbeteren. Ook moet het de interoperabiliteit verbeteren.

De Europese Commissie grijpt het evacuatie-debacle rond het vertrek uit Afghanistan aan om de eigen militaire ambities op te schroeven. EU-buitenlandcoördinator Joseph Borrell pleit voor een Europese 'flitsmacht' van 50.000 militairen om snel in te kunnen grijpen bij een internationale crisis. Medio november heeft hij zijn claim al gereduceerd tot 5.000. Op 15 september wordt de EU volledig verrast door de aankondiging van het AUKUS-veiligheidspact tussen de USA, Australië en het Verenigd Koninkrijk. Het zet de door commissievoorzitter Ursula von der Leyen die dag in haar *State of the Union*-speech aangekondigde 'Indo-strategie' volledig buiten de werkelijkheid.

Zonder de naam van China te gebruiken presenteert de Europese Commissie op 1 december een 'antwoord' op de 'Nieuwe Zijderoute' van China. Het slaat hiermee een totaal andere toon aan dan in de in 2019 gelanceerde strategie. De Commissie wil met '*Global Gateway'* (een fonds à 300 miljard euro tot aan 2027) net als China projecten financieren in Afrika, Azië en Zuid-Amerika. Het geld was deels al gereserveerd onder andere noemers en moet voor een deel komen uit de private sector. De EU-investeringen moeten vooral uitgaan naar digitalisering, groene energie (waterstof), onderwijs, gezondheidszorg, infrastructuur (wegen en kabels) en uitbreiding van het trans-Europese vervoersnetwerk.

[Global Gateway Foto ANP HH]

De Europese Commissie heeft de ambitie om van de EU een geopolitieke speler te maken waarbij ze minder afhankelijk is van de VS en de NAVO. Tijdens een videoconferentie van EU-ministers van Defensie presenteert de EU in 2020 haar concept-'Strategisch Kompas[11]' [foto logo] voor meer samenwerking op het gebied van buitenland, defensie en veiligheid.

Afgevaardigden van de 27 landen van de Europese Unie sluiten op 21 april een akkoord over het opschroeven van de klimaatdoelstellingen; de *Green Deal*. De doelstelling om in 2030 40 procent minder CO_2-uitstoot te hebben ten opzichte van 1990 wordt verhoogd naar 55 procent. Op 14 juli doet vicevoorzitter van de EU Frans Timmermans voorstellen voor een apart emissiehandelsysteem voor de bebouwde omgeving en de transportsector. Nieuw aan het voorstel is dat niet al het geld naar de lidstaten gaat. Brussel wil 20 procent van de inkomsten (naar verwachting jaarlijks € 40 miljard) om in een 'solidariteitsfonds' te stoppen. Uit dit fonds kunnen lidstaten subsidies krijgen om te 'vergroenen'. Ook wil Brussel een ander deel van het geld gebruiken als eigen inkomsten om daarmee de leningen voor het coronaherstelfonds terug te betalen.

De Europese Commissie dringt al tijden aan op de vaststelling van de zogeheten 'groene taxonomie'; een lijst waarmee investeerders en bedrijven kunnen beoordelen welke economische activiteiten volgens de EU duurzaam zijn. De rol van kernenergie is echter een forse splijtzwam tussen de lidstaten. Voorstanders zien nucleaire investeringen als noodzaak om klimaatdoelen te halen en minder afhankelijk te worden van Russisch gas. Tegenstanders bijten zich vast in een ideologisch getint anti-nuclearisme. Deze laatste groep omarmt aardgas als transitiebrandstof. Het besluit wordt doorgeschoven naar 2022.

Rusland (met verreweg de grootste gasvoorraad ter wereld) is goed voor levering van 40% van alle gas in Europa. Begin november en medio december draait Rusland de gaskraan steeds verder open en dalen in Europa de gasprijzen.

<u>Verenigd Koninkrijk</u>
Dit jaar wordt gedomineerd door het tweede coronajaar, post-Brexit strubbelingen, illegale immigratie en het Koninklijk Huis. Bij de parlementsverkiezingen in Schotland (6 mei) wordt de nationalistische SNP (van premier Nicola Sturgeon) veruit de grootste partij. Samen met de *Green Party* bestaat er zo een meerderheid die vóór onafhankelijkheid is.

Begin januari staat de gezondheidszorg door de massale coronabesmettingen bijna op instorten. Ambulances staan vele uren voor ziekenhuizen in de wachtrij om hun coronapatiënten afgeleverd te krijgen. Op 8 januari moeten dokters in Kent al triage plegen en patiënten weigeren voor een ic-bed. Ook veel NHS-medewerkers zijn zelf besmet. Maar het land wordt gered door alles te zetten op vaccinatie. Ook kiest men bewust voor

[11] *Strategic Compass for Security and Defence*

het razendsnel (zelfs al drie maanden na de tweede vaccinatie) zetten van een boosterprik, mede om zo de inmiddels opgedoemde omicron-variant buiten de deur te houden.

De Brexit-overgangsperiode is op 31 december 2020 ten einde gelopen. Medio maart lopen de irritaties tussen Brussel en Londen over de Brexit-deal op, omdat volgens de Europese Commissie de Britten de afgesproken grenscontroles niet (goed) uitvoeren. Het VK, Noorwegen en de EU bereiken wel een post-Brexit-akkoord over visquota.

Medio maart brengt de Britse regering Johnson haar post-Brexit buitenlandbeleid naar buiten. Uit het document blijkt dat het Verenigd Koninkrijk Rusland als 'de meest acute bedreiging voor de veiligheid van het land beschouwt'. Mede daarom wordt het aantal kernwapens met 40% uitgebreid van 180 naar 260. Dit gaat ten koste van andere defensieuitgaven, zoals het aantal gevechtsvliegtuigen en onderzeeboten. Het VK ziet voor zichzelf een grote rol weggelegd op het wereldtoneel. Daarbij gaat de meeste aandacht uit naar Azië. De banden met China moeten worden aangescherpt. Ook zal het VK binnenkort weer beschikken over een vliegdekschip, dat in het Aziatische deel van de Stille Oceaan zal worden gestationeerd.

In Noord-Ierland laaien de onlusten op en neemt het geweld weer toe. De op basis van de Brexit toegepaste grens tussen Ierland en de rest van het Verenigd Koninkrijk is slechts één van de aanleidingen. In de wateren rond het Kanaaleiland Jersey dreigt in mei het visserijconflict tussen de VK en de EU te escaleren. Op enig moment liggen zelfs Britse en Franse marineschepen tegenover elkaar. In Noord-Ierland is de politiek in chaos gestort als gevolg van de Brexit-deal, waarbij het Noord-Ierse protocol ertoe leidt dat er *de facto* alsnog een grens is getrokken binnen het Verenigd Koninkrijk in de Ierse Zee (de zo gevreesde *backstop*). De protestantse DUP dreigt bij nieuwe verkiezingen de grote verliezer te worden ten koste van de katholieke Sinn Fein.

De onmin over de Brexit-deal laait in oktober weer op als het VK en de EU met elkaar in de clinch liggen over de uitvoering van de grensbepalingen voor Noord-Ierland (de harde grens ligt nu in de Ierse Zee). Het VK wil het liefst opnieuw onderhandelen, maar daar wil de EU niet aan. Die wil slechts marginale praktische afspraken maken. De visserijoorlog tussen Frankrijk en Engeland dreigt uit de hand te lopen.

Nadat in het weekend van 4-5 september meer dan 1.000 illegale immigranten vanuit Frankrijk in Dover aankomen, is voor de Britse regering de maat vol. De teller staat dan al op 14.000. De Britse marine gaat vanaf oktober illegale immigranten die het Kanaal oversteken in Franse wateren tegenhouden om ze zo 'terug te duwen' naar het Franse strand. Desondanks slagen b.v. medio oktober 1.115 migranten er in twee dagen tijd in de oversteek succesvol uit te voeren. Ultimo 2021 hebben zo'n 28.500 illegale immigranten de oversteek vanuit Frankrijk (veelal Calais) naar Groot-Brittannië gewaagd. De Britten verwijten de Fransen dat ze de oversteek oogluikend toestaan om hun eigen migratieprobleem deels te dempen. [foto AFP]

Koninklijk Huis:

- De Britse prins Harry en zijn echtgenote Meghan openbaren in een televisie-interview met Oprah Winfrey (7 maart) veel van hun persoonlijke ervaringen, grieven en angsten als voormalig lid van het Britse Koninklijk Huis. Vooral de claim van racisme leidt tot grote commotie.
- De Britse prins Philip (99), echtgenoot van koningin Elizabeth II, overlijdt op 9 april.
- De Britse prins Andrew wordt in augustus aangeklaagd voor seksueel misbruik van een minderjarige.
- In het Verenigd Koninkrijk maakt men zich zorgen over de gezondheid van de 95-jarige Koningin Elizabeth, die bij leven en welzijn in 2022 haar Platina Jubileum als vorstin mag vieren. Ze wordt in oktober voor het eerst gezien met een wandelstok, moet een bezoek aan Noord-Ierland afzeggen en wordt een nacht opgenomen in het ziekenhuis.

Duitsland

In Duitsland overheersen in 2021 twee thema's; het tweede coronajaar en de verkiezingen voor de Bondsdag, die in ieder geval een nieuwe bondskanselier zullen opleveren. Het nakende afscheid van Angela Merkel leidt zowel binnen de CDU/CSU als bij de SPD en De Groenen tot veel reuring.

Uit een rapport van het *Bundesamt für Verfassungsschutz* (BFV) blijkt begin maart dat de grootste oppositiepartij van Duitsland, de *Alternative für Deutschland* (AfD), wordt beschouwd als extreemrechts en daarmee staatsgevaarlijk. Hierdoor kunnen de volksvertegenwoordigers worden afgeluisterd en geschaduwd. En miljoenen ambtenaren mogen omwille van de neutraliteit niet meer politiek actief zijn voor deze partij. Bij deelstaatverkiezingen (13-14 maart) in Rijnland-Palts en Baden-Württemberg leidt de landelijk regerende CDU fors verlies.

Op 26 september zijn de federale verkiezingen. Na 16 jaar verlaat bondskanselier Angela Merkel (CDU) de politieke arena. De CDU leidt onder Armin Laschet een historisch verlies. Ook de nationalistische *Alternative für Deutschland* (AfD) verliest flink, hoewel ze in Saksen de grootste partij wordt. De SPD van minister van Financiën en vicekanselier Olaf Scholz wint de verkiezingen met twee procent verschil van de CDU (26 tegen 24). Op 24 november sluiten SPD, *Die Grünen* en de FDP een regeerakkoord. Olaf Scholz (SPD) is de nieuwe bondskanselier. Dit is het einde van het tijdperk Merkel. De drie regeringspartijen (SPD, Grünen en FDP) vormen een zogenoemde knipperlichtcoalitie (*Ampelkoalition*), een noviteit in de Duitse parlementaire geschiedenis. De nieuwe Duitse regering treedt op 8 december aan.
Op 17 december wordt Friedrich Merz verkozen tot nieuwe partijvoorzitter van de CDU.

[Wisseling van de wacht; foto AFP]

De inflatie in Duitsland stijgt in september voor het eerst in 28 jaar tot boven de 4%. De geldontwaarding komt op jaarbasis uit op 4,1%. In november piekt de inflatie tot het hoogste niveau in 29 jaar; 6%. Vooral opgelopen energieprijzen jagen de geldontwaarding aan. Over heel 2021 was de inflatie gemiddeld 3,1 %, het hoogste niveau sinds 1993. In zijn eerste regeringsverklaring kondigt bondskanselier Scholz op 15 december vergaande maatregelen aan, die de Duitse economie en energievoorziening verder veranderen. In 2030 wil hij voor 80% 'groene' energie hebben. Binnen 23 jaar wil de regering van fossiele brandstoffen af zijn. In 2022 stopt men al met kernenergie en in 2030 met kolencentrales. Deze worden vervangen door gascentrales op waterstof. Verder worden miljarden geïnvesteerd in spoorwegvervoer en wil men het Europese netwerk van nachttreinen uitbouwen. Ook wil hij de stroperige Duitse bureaucratie aanpakken.

Overig nieuws:
- De nieuwe Duitse minister van Economische Zaken (Habeck) waarschuwt op 18-19 december Rusland. Als Rusland een inval doet in Oekraïne, dan zal dit 'ernstige gevolgen hebben' voor gaspijpleiding *Nord Stream 2*.
- Dit jaar zijn er ruim 11.000 illegale asielzoekers Duitsland ingetrokken vanuit Wit-Rusland via Polen. De piek lag in oktober.

Frankrijk
Medio januari staat de Franse missie in Mali (operatie *Barkhane*; vanaf 2014) onder druk, nadat in korte tijd vijf Franse militairen sneuvelen. Het totaal aantal Franse doden in Mali staat hiermee op 50 en de binnenlandse steun brokkelt snel af. De jihadisten van Al-Qaeda en IS dreigen de overhand te krijgen. Waarmee de veiligheid en stabiliteit van Europa ook weer in gevaar komt.

Op 17-18 juli gaan in Frankijk 100.000 mensen de straat op uit protest tegen de strengere coronamaatregelen, die gaan gelden vanaf 21 juli en 1 augustus.

De Franse president Macron maakt op 12 oktober bekend dat hij € 30 miljard wil steken in het 'creëren van de kampioenen van de toekomst'. Kernenergie blijft nog steeds een belangrijk deel van de energiemix (50%), maar hij wil wel toe naar innovatieve mini-centrales en investeren in groene waterstof, elektrische auto's en vrachtwagens en 'het vliegtuig van de toekomst'. Op 9 november kondigt hij aan dat hij nieuwe kerncentrales zal gaan bouwen, om in te spelen op de groeiende energievraag en klimaatuitdagingen. Op 9 december maakt hij bekend wat hij wil bereiken als Frankrijk vanaf 1 januari 2022 voorzitter is van de EU. Hij wil een machtig Europa en heeft als prioriteit het bewaken van de buitengrenzen. Hij pleit voor een hervorming van Schengen. Verder wil hij de gezamenlijke defensiepolitiek uitbouwen, andere begrotingsregels en verdergaande financiële integratie.

Andere landen in Europa/EU
a. België wil in 2026 helemaal stoppen met kernenergie. Het wegvallen van de zeven kerncentrales moet opgevangen worden door nieuw te bouwen gascentrales en hernieuwbare energie. Intussen schiet de gasprijs wereldwijd de hoogte in.
b. In Bosnië-Herzegowina wordt de fragiele stabiliteit van het Dayton-vredesakkoord bedreigd. De Bosnisch-Servische leider Milorad Dodik dreigt in november om zich (met heimelijke steun van Rusland) terug te trekken uit alle nationale instituten van het land, waaronder het gezamenlijke leger, dat de afgelopen jaren met hulp van de internationale gemeenschap is opgebouwd. Dodik, een van de drie presidenten van het land, wil een nieuw Servisch leger opbouwen en daarna het Bosnische leger terugdringen uit de *Republika Srpska*, het Servische deel van het land. Dit riekt naar afsplitsing. Op dit moment zijn er nog 700 EU-soldaten gelegerd in Bosnië, terwijl de NAVO een hoofdkwartier in Sarajewo heeft. Het mandaat van beide organisaties verloopt. Rusland blokkeert de verlenging. Het wil de rol van de VN inperken. In Bosnië-Herzegovina besluit de Hoge Vertegenwoordiger van de VN eind juli dat ontkenning van de genocide in Srebrenica strafbaar wordt. Verscheidene Bosnisch-Servische politici dreigen met afscheiding van de deelrepubliek Srpska en/of aansluiting bij Servië.
c. Het laatste onafhankelijke radiostation in Hongarije (Klubradio) verliest op 14 februari haar frequentie. In juni wordt een wet aangenomen die "homoseksuele propaganda" (en andere uitingen van LHBTI) in de reclame, de kunsten en het onderwijs verbiedt.
De regering Orbán neemt miljarden euro's aan leningen aan van China en Rusland, die zo invloed in de Europese Unie kopen. Rusland financiert een kerncentrale en China financiert een universiteit en een treinverbinding.
d. De Italiaanse regering Conte biedt op 26 januari haar ontslag aan. Op 13 februari presenteert Mario Draghi (voormalig voorzitter van de ECB) zijn zakenkabinet. Op 30 maart wordt een marineofficier gearresteerd voor de verkoop van geheime (ook NAVO) documenten aan een militair van de Russische ambassade. Twee leden van de Russische ambassade worden het land uitgezet. Het Vaticaan tekent op 22 juni een uniek diplomatiek bezwaar aan tegen een Italiaans wetsontwerp dat discriminatie van homo's, lesbiennes, transgenders en gehandicapten strafbaar wil stellen. Nooit eerder sinds het Verdrag van Lateranen (1929) heeft het Vaticaan zo'n stap tegen de Italiaanse staat ondernomen.
e. De Oostenrijkse kanselier Sebastian Kurz, wiens regering twee jaar geleden ook al viel door een corruptieschandaal, treedt op 9 oktober zelf terug na ernstige verdenkingen door de Oostenrijkse justitie van bedrog, omkoping en corruptie. Hij wordt opgevolgd door Alexander Schallenberg. Bondskanselier Schallenberg (ÖVP) kondigt echter al op 2 december zijn aftreden aan en oud-bondskanselier en Sebastian Kurz (ÖVP) stapt nu ook op als partijleider, afgevaardigde en fractieleider. Hij verlaat de politiek. Minister van Binnenlandse Zaken Karl Nehammer wordt de nieuwe bondskanselier.

f. Medio mei maakt de Poolse regering bekend dat het land snel afscheid wil nemen van steenkool; de voornaamste energiebron in het land. Polen is nu nog voor 70% afhankelijk van kolen, in 2030 moet dat 11% zijn. President Duda benadrukt dat kernenergie een grote rol zal spelen in de energietransitie. Het Constitutioneel Hof in Warschau oordeelt op 7 oktober dat de Poolse nationale wetgeving boven het EU-recht gaat en legt zo een bom onder een van de fundamenten van de Europese Unie. EU-commissaris Reynders (Justitie) reageert verontwaardigd en zegt dat de EU alle middelen zal inzetten om te zorgen dat Polen het EU-verdrag respecteert. Op 10 oktober wordt massaal gedemonstreerd tegen de regering en anti-Europese uitspraken van de hoogste rechters van het land. De tienduizenden betogers willen dat hun land in de Europese Unie blijft en zich aan de Europese regels houdt. [foto]

g. Vanwege een vermoeden van betrokkenheid bij een explosie in een munitiedepot in 2014, zet Tsjechië op 18 april achttien medewerkers van de Russische ambassade uit. Moskou reageert door 20 Tsjechische diplomaten uit te wijzen. Zittend premier Babiš verliest op 9 oktober nipt de parlementsverkiezingen van de centrumrechtse coalitie SPOLU.

Wit-Rusland blijft de rest van Europa tarten. Eind maart wil de oppositie in Wit-Rusland het protest tegen de vorig jaar door president Loekasjenko 'gestolen verkiezingen' nieuw leven inblazen. De regering weet dit echter met massaal optreden en veel geweld van veiligheids- en ordetroepen te voorkomen. President Loekasjenko laat op 24 mei een commercieel vliegtuig kapen dat vanuit Athene onderweg is naar Vilnius (Litouwen). Nadat het vliegtuig onder dreiging gederouteerd is, wordt op het vliegveld van Minsk de vooraanstaande journalist, activist en prominent criticus van het autoritaire regime, de 26-jarige Roman Protasevitsj, gearresteerd. Kort daarna wordt gemeld dat Protasevitsj met 'ernstige hartklachten' in een ziekenhuis zou liggen. De EU protesteert krachtig tegen wat zij noemen een 'daad van staatsterrorisme' en neemt maatregelen tegen zowel Wit-Russische luchtvaartmaatschappijen als t.a.v. het luchtruim van Wit-Rusland. De Russische president Poetin weigert om Loekasjenko te laten vallen en blijft hem openlijk steunen. Op 4 juni is Protasevitsj te zien in een geënsceneerd interview, waarin hij zijn eigen oppositieverhaal volledig ondergraaft. Velen gaan ervan uit dat de duidelijk geëmotioneerde Protasevitsj voorafgaand aan het interview is gemarteld en onder druk gezet. 25 juni wordt duidelijk dat hij onder huisarrest is geplaatst in Minsk. President Loekasjenko reageert op de in mei en in 2020 opgelegde sancties door vanaf begin juli vluchtelingen op te halen uit Syrië, Iran en Irak en ze de grens met Litouwen over te zetten.

De Wit-Russische bankdirecteur Viktor Babariko, die vorig jaar een gooi wilde doen naar een presidentschap van zijn land, wordt op 6 juli veroordeeld tot 14 jaar cel. De Wit-Russische activist Vitali Sjisjov wordt op 3 augustus opgehangen aan een boom in een park in Kiev (Oekraïne) gevonden. Het Westen verdenkt het regime van president Loekasjenko van politieke moord. De belangrijkste Wit-Russische oppositieleider, Sergej Tichanovski, wordt op 14 december veroordeeld tot 18 jaar cel.

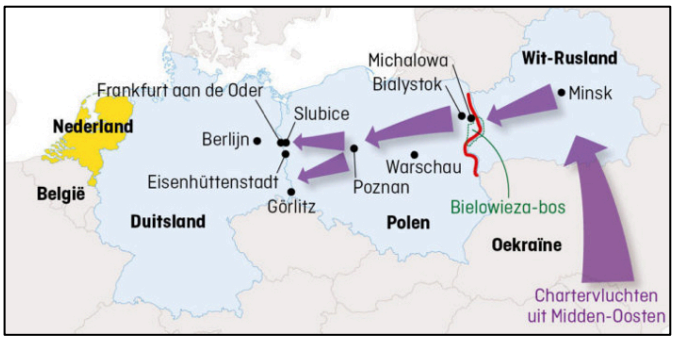

Inmiddels komen duizenden vluchtelingen via Wit-Rusland en Polen illegaal Duitsland binnen (eind oktober zo'n 1.000 per dag). Elke week landen tenminste 55 vluchten vol immigranten vanuit het Midden-Oosten in Wit-Rusland. [Afbeelding De Telegraaf] Om de grote stroom van asielzoekers vanuit Wit-Rusland te stoppen gaat Polen een muur bouwen. Berlijn dreigt met de herinvoering van grenscontroles. Op 8 november proberen honderden migranten uit het Midden-Oosten zich een weg te banen door het prikkeldraad aan de Poolse grens. Ze worden door Wit-Russische troepen onder dwang naar de grens geleid en daar komen duizenden asielzoekers vervolgens klem te zitten tussen de Poolse hekken en de Wit-Russische troepen. [Foto Dominika Zaezycka NurPhoto]

Polen blijft onverbiddelijk en accepteert geen illegale immigratie. De eerste schoten worden gelost aan de grens en de eerste doden door de kou zijn te betreuren. Rusland stuurt twee bommenwerpers om Wit-Rusland te steunen. Polen zet duizenden militairen in. De situatie dreigt te escaleren.
Litouwen roept de noodtoestand uit. De eerste tientallen migranten hebben Nederland al via de Wit-Ruslandroute bereikt. Er wordt gevreesd voor een migratiegolf analoog aan 2015. Op 11 november dreigt president Loekasjenko om de gaskraan naar Europa dicht te draaien als de EU met aanvullende sancties zou komen. Op 12 november laat Irak weten dat ze burgers die vastzitten in het grensgebied op vrijwillige basis willen repatriëren. Burgers uit Syrië, Irak en Jemen kunnen vanaf 12 november vanuit Turkije niet langer naar Wit-Rusland vliegen. Op 18 november worden twee grote kampen langs de grens ontruimd en worden migranten in een grote loods ondergebracht. Vanaf deze dag keren steeds meer migranten gedesillusioneerd en platzak met repatriëringsvluchten terug naar hun thuisland.

Na een staakt-het-vuren van acht maanden, laait in april de onrust in en rond Oekraïne weer op. Inmiddels is sprake van de grootste concentratie Russische troepen sinds 2014 (zo'n 100.000 troepen). Russische troepenbewegingen rond het oorlogsgebied en wederzijdse beschietingen hebben op 9 april al geleid tot vijf Oekraïense doden. De VS overwegen marineschepen naar de Zwarte Zee te sturen. Op 23 april trekken de Russen hun troepen terug, nadat volgens hen een oefening succesvol is afgerond. Ondertussen klaagt Oekraïne dat de Russen weer meer troepen samentrekken langs hun grens (schatting is bijna 100.000 manschappen en honderden tanks). Gevreesd wordt dat Rusland de aandacht voor Wit-Rusland gebruikt om elders toe te slaan. President Poetin waarschuwt de NAVO op 1 december dat Oekraïne een rode lijn is. Hierbij doelt hij op een mogelijk NAVO-lidmaatschap van Oekraïne. Poetin stelt dat Oekraïne 120 duizend soldaten in het conflictgebied heeft samengetrokken. De Amerikanen menen dat er aan de Oekraïense grenzen 175.000 Russische troepen klaarstaan en vrezen inmiddels een aanval van Rusland begin 2022. Op 7 december is er een videogesprek tussen de presidenten Biden en Poetin.

Andere trends en ontwikkelingen in de EU / Europa

- Volgens Europol geldt terrorisme nog steeds als een groot gevaar, ondanks een afname van aanslagen. EU-landen registreerden in 2021 vijftien terroristische aanslagen, inclusief verijdelde en mislukte gevallen. Dat zijn er volgens Europol flink minder dan in 2020 (57). Er zijn in 2021 388 verdachten opgepakt (in 2020 waren dat er 449 en in 2019 723).
- Webwinkelconcern Amazon (binnen de EU gevestigd in Luxemburg) krijgt op 30 juli van de Luxemburgse privacytoezichthouder (CNPD) de grootste privacyboete die ooit is opgelegd in de Europese Unie; € 746 miljoen.
- De Europese gasprijs bereikt een dieptepunt op oudjaarsdag van € 65 per megawattuur.

- Enkele dagen zware regenval leidt op 13 juli in België (Ardennen), Duitsland (Eifel) en Nederland (Limburg) tot overstromingen (water- en modderstromen en zelfs *flash floods*), stroomstoringen dan wel uitval, enorme ravage en massale evacuaties. In Duitsland wordt een dorp bijna volledig weggevaagd. Het dodental in Duitsland staat eind juli al op minimaal 179 personen en 74 vermisten. [zie foto's volgende pagina] De Duitse politie grijpt in na plunderingen. De waterstand in de grote rivieren loopt op. In België zijn minstens 38 doden te betreuren, terwijl nog 163 mensen worden vermist. Een week later wordt de Belgische stad Dinant getroffen door een soortgelijke regenval met overstroming.

[Foto Het Nieuwsblad]

Nationaal

Algemeen

Na het coronajaar 2020 zijn de verwachtingen aan het begin van 2021 dat, door de beschikbaarheid van de vaccins, de economie zich snel zal kunnen herstellen aan de ene kant. Maar, dat er aan de andere kant in de meeste getroffen sectoren (zoals retail en horeca) een tsunami aan faillissementen zal plaatsvinden, gekoppeld aan een oplopende werkloosheid. De verwachtingen worden keer op keer gelogenstraft. Ook 2021 zal een coronajaar blijken te zijn, met meerdere golven, waarop het kabinet bij herhaling te snel maatregelen loslaat en men vervolgens wederom te laat en onvoldoende adequaat reageert. Een tweede dossier dat het jaar domineert is de val en de onnodig lang slepende formatie voor een nieuw te vormen kabinet.

Op 15 januari treedt het kabinet Rutte III af. Aanleiding is het eind 2020 verschenen vernietigende rapport van de Parlementaire Ondervragingscommissie over de Kinderopvangtoeslag (POK). In dit rapport ('Ongekend onrecht') wordt ondubbelzinnig geoordeeld over het falen van de gehele *trias politica* (parlement, regering en rechterlijke macht) in het beschermen van kwetsbare burgers tegen een eenzijdig op fraude gefocuste en nietsontziende overheid. Minister Wiebes (VVD; tijdens Rutte II als staatssecretaris verantwoordelijk voor de Belastingdienst) stapt zelfs op en PvdA-fractievoorzitter en lijsttrekker Lodewijk Asscher (destijds medeverantwoordelijke als minister van Sociale Zaken), stelt zich niet meer verkiesbaar. Wat volgt zijn verkiezingen (17 maart) en een ellenlange formatie. Grootste struikelblokken zijn het onderlinge wantrouwen en persoonlijke aversies, culminerend in moddergooien en eindeloze praatsessies.

Een van de neveneffecten van de slepende formatie, maar ook door uitval, is dat de personele bezetting van zowel het demissionaire kabinet als de Tweede Kamer lijkt op een duiventil. Het is een komen en gaan van (interim)bewindspersonen, waarbij vooral het vertrek van minister Van Nieuwenhuizen (Verkeer en Waterstaat naar de energielobby) veel wrevel wekt. Het uiterst populaire Kamerlid Omtzigt is onbedoeld het gehele jaar gespreksonderwerp ("functie elders") en hij verlaat uiteindelijk het CDA. Uitzonderlijk is ook het ontslag op staande voet door premier Rutte van CDA-staatssecretaris Mona Keijzer, als deze publiekelijk aangeeft het coronabeleid van het kabinet niet meer te kunnen uitleggen. Zij is de 12e bewindspersoon die het kabinet verlaat. Op 16 en 17 september stappen zowel minister Kaag als (een dag later) minister Bijleveld op na het debat over de evacuatie van Afghanen uit het overrompelde Kabul.

De Tweede Kamerverkiezingen (17 maart) worden vanwege corona verdeeld over drie dagen. Aan deze verkiezingen doen 37 partijen mee. Een naoorlogs record. De winnaars zijn VVD, D66 en Forum voor Democratie (FvD). GroenLinks en de SP zijn de grote verliezers. Ook zijn er enkele nieuwkomers; VOLT, JA21, de BBB en Bij1. Het aantal fracties in de Tweede Kamer stijgt tot 17 en loopt door afscheidingen zelfs op tot 20. Op 31 maart worden de nieuwe Kamerleden geïnstalleerd, waarbij enkele primeurs te melden zijn. Zo zien we het eerste Kamerlid met een hoofddoek (Kauthar Bouchallikht; GroenLinks), het eerste transgender persoon als Kamerlid (Lisa van Ginneken; D66) en de eerste zwarte fractievoorzitter (Sylvana Simons; Bij1).

Uiteindelijk verslijten de elkaar wantrouwende partijen zes informateurs[12]. Op 13 december melden de formerende partijen dat ze na een record van 273 dagen eindelijk een coalitieakkoord hebben gesloten. Het is veruit de langste formatie sinds de Tweede Wereldoorlog (uiteindelijk zal het 299 dagen worden). Het kabinet treedt pas eind januari 2022 aan.

[Informateur Ollongren openbaart "functie elders"; Foto ANP Bart Maat] [Coalitieakkoord; Foto ANP Sem van der Wal]

[12] Informateurs zijn achtereenvolgens Ollongren en Jorritsma, Hamer, Tjeenk-Willink en tot slot Remkes en Koolmees.

Lopende affaires
Als eerste actie geeft het demissionaire kabinet aan dat de gedupeerden van de toeslagenaffaire zo snel mogelijk in elk geval € 30.000 uitbetaald krijgen. Op 18 januari worden alle schulden van overheidsinstanties van getroffen ouders kwijt gescholden, mede om te voorkomen dat de uitbetaling onmiddellijk weer wordt opgeëist door diezelfde overheidsinstanties. Om beslag door civiele schuldeisers te voorkomen, besluit het kabinet op 26 januari om deze schulden over te nemen. Begin maart bericht RTL Nieuws dat de fraudejacht bij de Belastingdienst al ver vóór de 'Bulgarenfraude' in 2013 speelde. Al kort na het invoeren van het toeslagenstelsel, zo'n vijftien jaar geleden, werd er volgens RTL gesproken over een 'uitsluitlijst'.

Begin april hebben de meeste ouders echter nog steeds geen geld ontvangen. Op 26 mei meldt staatssecretaris van Huffelen dat de overheid in de nazorg van de kinderopvangtoeslagaffaire niet alleen (zoals eerder toegezegd) de publieke schulden overneemt, maar ook de private schulden. De gedupeerden kunnen dan met een schone financiële lei hun leven weer proberen op te bouwen. Daarnaast krijgen de gedupeerden een compensatie voor het aangedane leed van € 30.000. Half oktober sleept het dossier zich voort en zitten de meeste slachtoffers nog altijd te wachten op hun geld. Op 11 oktober meldt de Nationale Ombudsman dat de afhandeling van de klachten stagneert en zo nog vele jaren kan duren.

Eind oktober trekt het demissionaire kabinet nog eens 1,3 miljard euro uit voor extra compensatie, vooral gericht op kinderen en ex-partners van gedupeerden. Tegelijkertijd oordeelt de Raad van State vernietigend over de wijze waarop het demissionaire kabinet de schade van de Toeslagenaffaire probeert af te handelen.

Medio oktober komt ook naar buiten dat ruim 1.100 kinderen van ouders uit het kinderopvangtoeslagaffaire-dossier tussen 2015 en 2020 uit huis zijn geplaatst. Onduidelijk is dan nog hoe groot de rol van de toeslagenaffaire is geweest bij deze bewuste kinderen, en of de ouders niet andere problemen hadden die hebben geleid tot uithuisplaatsingen.

Op 19 november erkent ook de Raad van State dat men in de kinderopvangtoeslagaffaire veel te lang de harde lijn van de Belastingdienst heeft gevolgd. De hersteloperatie krijgt steeds meer verzoeken van mensen die daar waarschijnlijk geen recht op hebben, ze hebben een ander probleem (al of niet met de Belastingdienst). Op 3 december stelt demissionair staatssecretaris Van Huffelen dat de aanpak van de toeslagenaffaire anders gaat worden. De focus komt te liggen op de ouders die het meest gedupeerd zijn. Ook komt er meer aandacht voor persoonlijke aandacht en emotionele hulp.

De parlementaire enquête over de gaswinning en de afhandeling van de aardbevingsschade in Groningen gaat op 11 februari officieel van start. Voorzitter is GL Kamerlid Tom van Lee. De Tweede Kamer stemt verder in met het voorstel om de verhoren over de kinderopvangtoeslagaffaire verder uit te diepen in een formele parlementaire enquête. Onvermijdelijk komt er ook nog een parlementaire enquête over de aanpak van de coronacrisis.

Op 24 februari concludeert de tijdelijke Commissie uitvoeringsorganisaties van de Tweede Kamer (commissie Bosman) na onderzoek dat door slechte samenwerking tussen ministeries, Tweede Kamer en uitvoeringsorganisaties als Belastingdienst, UWV en CBR de menselijke maat verloren is bij de uitvoering van beleid. Ongeveer een op de vijf mensen komt klem te zitten door problemen bij de uitvoeringsdiensten zoals UWV en de Belastingdienst. Zij komen in de problemen met wetten en regels, waar medewerkers van de diensten zelf ook mee worstelen hoe deze te doorgronden en toe te passen. De belangrijkste oorzaak van het probleem is volgens de Kamer de verre van goede samenwerking tussen Tweede Kamer, ministeries en uitvoeringsorganisaties. Bij het maken van nieuw beleid wreekt zich dat er in deze driehoek te weinig onderling vertrouwen is en er niet goed wordt uitgezocht of dat beleid eigenlijk wel uitvoerbaar is en wat het voor mensen betekent. Nieuwe wetten en regels zijn soms te complex, als er problemen zijn komen die signalen door 'een leemlaag aan managers' vaak niet op de goede plek terecht, er is jarenlang te veel bezuinigd op uitvoeringsdiensten en de Tweede Kamer heeft een 'blinde vlek' voor de uitvoering.

Op 15 augustus valt de Afghaanse hoofdstad Kabul in handen van de Taliban. De paniek en chaos van doodsbange Afghanen op en rond het vliegveld en de rommelige pogingen om aan Nederland gelieerde mensen (Nederlanders en Afghanen) te evacueren, dragen bij aan het beeld dat de drie verantwoordelijke bewindslieden (Kaag BuZa, Bijleveld Mindef en Broekers-Knol van Asiel; foto) zich ondanks duidelijke signalen vooraf hebben laten verrassen en meer bezig waren met bureaucratie en het uitvechten van politieke meningsverschillen dan het actief handelend optreden tijdens een crisis. Op 20 augustus blijkt dan ook nog dat het ambassadepersoneel, in strijd met instructies, de Nederlandse ambassade voortijdig zouden hebben verlaten en zo veel hulpeloze Afghanen de toegang tot uitreisdocumenten heeft geblokkeerd. Vanwege de *deadline* van de Amerikaanse terugtrekking, vertrekt het laatste Nederlandse toestel met evacués op 26 augustus. Nederland heeft dan ruim 2.500 mensen kunnen evacueren van wie 1.800 naar Nederlandse bodem, maar nog vele tientallen aan Nederland gelieerde Afghanen moeten vooralsnog worden achtergelaten. Het wekt verontwaardiging als blijkt dat op het moment dat de Taliban de macht grijpt, er zeker 1.250 Afghaanse 'Nederlanders' in Afghanistan op 'familiebezoek' zijn. En dat ondanks een negatief reisadvies en in strijd met de regels voor hun verblijfsstatus. Op 2 september zijn al ruim 13.000 verzoeken binnengekomen van of namens Afghanen die claimen in aanmerking te komen voor evacuatie en asiel.

Op 7 september wordt een feitenrelaas van de ministeries van Buitenlandse Zaken en Defensie openbaar. Hieruit blijkt dat de MIVD al sinds eind 2020 waarschuwde dat de Taliban Afghanistan zouden overnemen. Maar de snelheid waarmee dat gebeurde, had de dienst niet zien aankomen. De chaotisch verlopen evacuatie in augustus uit Kabul had volgens onderzoekers een stuk soepeler kunnen verlopen. Betrokkenheid van zowel bewindspersonen als de Tweede Kamer maakte het lastig opereren voor mensen die ter plekke waren in Kabul om de evacuatie in goede banen te leiden.

Andere politieke items

- De Eerste Kamer stemt op 26 januari in met de initiatiefwet van de SP om te komen tot een correctief bindend referendum. Omdat dit een Grondwetswijziging inhoudt, dienen beide Kamers na de verkiezingen van 17 maart, hier wederom mee in te stemmen, maar dan met een twee derde meerderheid.
- De Tweede Kamer stemt op 26 januari alsnog in met een onafhankelijk onderzoek naar de zogenoemde NLA, de Nederlandse steun aan Syrische rebellenmilities die terreur bleken te faciliteren. Premier Rutte had in eerdere aanleg een dergelijk onderzoek ontraden.
- De Tweede Kamer stemt in februari in met een verplicht quotum voor vrouwelijke commissarissen bij beursgenoteerde ondernemingen.
- De Tweede Kamer concludeert dat China volkerenmoord pleegt op de Oeigoerse moslimminderheid. Minister van Buitenlandse Zaken Blok neemt de term 'genocide niet in de mond, maar spreekt van 'grootschalige mensenrechtenschendingen'.
- Tuur Elzinga (SP) wordt op 10 maart gekozen tot nieuwe voorzitter van vakbond FNV.
- In de nasleep van het voortijdige en dubieuze vertrek van demissionair minister Van Nieuwenhuizen (Verkeer en Waterstaat naar de energielobby) en demissionair staatssecretaris Van Veldhoven (adviesclub voor duurzaam beleid), neemt het kabinet op 15 oktober een besluit over een 'lobbycode'. Daarin staan strenge beperkingen over de sectoren waar oud-bewindspersonen nog aan de slag kunnen, het contact dat ze met ministeries mogen onderhouden en (na een motie) over de toegang tot het Tweede Kamer-gebouw.
- Het Duitse dagblad *Der Spiegel* haalt in oktober fel uit naar het Nederlandse drugsbeleid. In een negen pagina's tellende coverstory *Käse, Koks und Killer* (Kaas, coke en moordenaars) wordt het decennialange naïeve drugsbeleid van Nederland op de korrel genomen. Beleid waardoor Nederland volgens *Der Spiegel* (en vele anderen) verworden is tot de narcostaat van Europa met de daarbij behorende zware georganiseerde drugscriminaliteit. [afbeelding cover *Der Spiegel*]

- Nog nooit kreeg een kabinet zoveel moties van wantrouwen of afkeuring als het kabinet Rutte III. Op 24 oktober staat de teller op respectievelijk 36 en 15. Het 'record' zorgt ervoor dat hoogleraren zich afvragen of het politieke paardenmiddel niet al te gemakkelijk wordt gebruikt als profileringsmiddel voor Kamerleden, waarmee afbreuk wordt gedaan aan de betekenis van een dergelijke motie.
- De Tweede Kamer en het kabinet worstelen ook met de steeds extremere manier waarop (in navolging van eerder DENK) Forum voor Democratie (FvD) politiek bedrijft; ophef vanwege de ophef. Hierbij worden onwaarheden niet geschuwd, worden videobeelden gemanipuleerd, wordt op de man/vrouw gespeeld (*naming and shaming*) en worden oneigenlijke moties gebruikt om een indirect punt te maken. Ook wordt in deze tijd van coronamaatregelen bij voortduring verwezen naar de nazi-praktijken tijdens de Tweede Wereldoorlog. De bewindslieden en parlementariërs weten niet hoe hiermee om te gaan. Zowel negeren als tegenspreken leidt tot de door FvD gewenste ophef. Op 17 november, tijdens een begrotingsdebat, uit FvD-Kamerlid van Houwelingen bedreigingen richting D66-Kamerlid Sjoerdsma. Thierry Baudet (politiek leider FvD) verliest op 15 december een kort geding en mag het lot van ongevaccineerden niet meer vergelijken met de Holocaust.
- Uit onderzoek door de Kenniswerkplaats Leefbare Wijken en de Erasmus Universiteit komt naar voren dat Nederland tijdens de coronacrisis in hoog tempo is afgegleden van een *high trust society* naar een *low trust society*. Er is sprake van een dramatisch afname van het vertrouwen in de overheid en haar instituties: van bijna 70 procent in april 2020 naar minder dan 30 procent in september 2021. Bovendien is het wantrouwen tussen mensen toegenomen.
  Op 13 december meldt de Nationale Ombudsman dat hij al sinds 11 mei wacht op een reactie van demissionair minister van Binnenlandse Zaken Ollongren op zijn jaarverslag over 2020. Hij stelt dat de burger het vertrouwen in de politiek en de overheid verliest. In zijn ogen heeft de overheid nog helemaal niets geleerd van het gasdebacle in Groningen en de hele kinderopvangtoeslagaffaire.
- Volgens het CBS zal de Nederlandse bevolking in 2025 al op 18 miljoen liggen, vooral door immigratie en een stijgende levensduur. In 2040 is een kwart van de bevolking ouder dan 65 jaar (nu is dat één op de vijf) en het aantal tachtigplussers is tegen die tijd verdubbeld.
- Ministeries hebben over 2021 € 2,3 miljard uitgegeven aan de inhuur van veelal relatief dure externe krachten. Daarmee is, in tegenspraak met de 'Roemer-norm' (maximaal 10% van de totale personeelskosten), de rekening voor consultants en andere externen in vijf jaar tijd geëxplodeerd. Bij sommige ministeries gaat het zelfs om meer dan 20 procent aan inhuur.

Economie, koopkracht en werkgelegenheid

Het in september vorig jaar gepresenteerde Nationale Groeifonds is een miljardenfonds dat 'het verdienvermogen van de Nederlandse economie' op de langere termijn moet stimuleren. Op 14 januari presenteert het kabinet veertien projecten die zijn geselecteerd. Het zijn miljardenplannen voor kennisontwikkeling, onderzoek en infrastructuur. Op de lijst staan o.a. grote ov-projecten, een buisleiding tussen de haven van Rotterdam en chemiecomplex Chemelot in Limburg (voor het vervoer van gevaarlijke stoffen), innovatie en vernieuwing in onderwijs en een leven lang leren.

Uit cijfers van de Kleinbedrijf Index van microkredietverlener Qredits, ondernemersclub ONL en Hogeschool Utrecht blijkt medio januari dat door de coronacrisis liefst 46% van de ondernemers uit het kleinbedrijf (tot vijf medewerkers) onder het bijstandsniveau verdient. Nog eens 16% zit onder het minimumloon. Begin februari neemt bij werknemers de zorg toe over het verlies van hun baan. Na reorganisaties bij Shell, BAM, ABN AMRO, ING en KLM, alsook de problemen bij een bedrijf als Tata Steel (Hoogovens) komt ook Heineken met een stevig reorganisatieplan om deze coronacrisis te overleven. En door de lockdown is de economische groei in het vierde kwartaal van 2020 weer negatief. De nieuwste werkloosheidscijfers van het CBS geven medio mei een schijnbare tegenstrijdigheid aan. Midden in een grote coronacrisis lijkt de werkeloosheid te dalen. Het is volgens het CBS deels te wijten aan een apart fenomeen; de ontmoedigde werker, waardoor de vraagstelling in de enquêtes een vertekend beeld geeft.

Op 14 juni stellen economen van De Nederlandse Bank (DNB), Rabobank en ING dat de Nederlandse economie, nu de versoepelingen elkaar snel opvolgen, in hoog tempo herstelt van de coronacrisis. Ook zonder herstelplan van de politiek zit de economie dit jaar volgens hen weer op het oude niveau van voor de crisis. De economen zien dan ook geen enkele reden om de economie extra te stimuleren. Ook de DNB ziet geen enkele reden om de economie aan te jagen met belastingverlagingen of extra overheidsuitgaven. Wat niet wil zeggen dat alle sectoren een even snel herstel zien. Toch is er ook slecht nieuws, want ondanks het herstel ziet een groot deel van de werkgevers voorlopig weinig tot geen ruimte voor (stevige) loonsverhogingen.

Op 30 augustus maakt het kabinet bekend dat de generieke steunmaatregelen per 1 oktober stoppen. De economie trekt zeer snel aan en handhaving zou averechts werken. Enkele

specifieke sectoren die nog steeds last houden van de coronamaatregelen kunnen nog steeds steun krijgen.

Ondernemers hebben van maart 2020 t/m september 2021 circa € 31 miljard aan coronasteun gekregen via de Noodmaatregel Overbrugging voor Werkgelegenheid (NOW), de Tegemoetkoming Ondernemers Getroffen Sectoren (TOGS) en de Tegemoetkoming Vaste lasten (TVL). De Raad voor de Rechtspraak meldt mede daarom over 2021 minder faillissementen dan in voorgaande jaren.

Volgens het CBS groeide de economie, ondanks de coronacrisis, over heel 2021 met 4,8 %. Sinds 1999 is dit percentage niet meer zo hoog geweest. In vergelijking met 2019, het jaar vóór de pandemie, is onze economie ook al gegroeid en wel met 0,8%. De krimp van 2020 van 3,8% is daarmee in een jaar tijd goedgemaakt. ING geeft in een grove schatting aan dat de Nederlandse economie door de coronacrisis zo'n € 60 miljard aan economische groei is misgelopen. Desondanks is het handelsoverschot gegroeid met ruim 10 miljard tot 95 miljard euro en de staatsschuld gedaald tot 52 procent van het bbp.

Het CBS signaleert in het tweede coronajaar een groei van het aantal bedrijven met 163.000 (8,5%). Daardoor telde Nederland ultimo 2021 voor het eerst meer dan 2 miljoen bedrijven. Het overgrote deel hiervan (ruim 92%) betreft zelfstandigen (ZZP-ers). Voor het eerst sinds 2010 openden meer winkeliers hun deuren. In 2021 groeide het aantal Nederlandse winkels met 655 tot bijna 84.000 (n 2010 bijna 97.000). Koplopers zijn levensmiddelen en supermarkten. Boekwinkels zijn de grote verliezers. Het CBS maakt verder bekend dat de werkloosheid in het vierde kwartaal van 2021 is gedaald tot 3,8% van de beroepsbevolking. In vijftig jaar was de werkloosheid niet zo laag (370.000 werklozen) en het personeelstekort niet zo hoog. Het *Netherlands Foreign Investment Agency* (NFIA) meldt over 2021 een forse stijging van het aantal buitenlandse bedrijven (423, een record) dat voor Nederland kiest.
Door een verplichte nieuwe EU-rekenmethode per 1 januari 2022 ligt het werkloosheidspercentage in Nederland ineens een stuk hoger.

Op 15 april oordeelt het Europees Hof dat het verbod op pulsvisserij binnen de EU gehandhaafd mag blijven. Dit zal een forse impact hebben op de Nederlandse visserijsector, die massaal op deze nieuwe techniek was omgeschakeld. Op 1 juli moet de pulsvisserij stoppen.

Sinds januari stijgen de energierekeningen van burgers met 22% en de gasprijzen met 19% (standdatum 24 mei). Dit komt zowel door koude maanden (vooral koud voorjaar), maar ook door de recent fors opgelopen belasting met CO_2-emissierechten. De verwachting is dat de stijging (vooralsnog gemiddeld € 125) nog verder doorzet, aangezien per 1 juli naast de vaste ook de variabele tarieven worden aangepast. Door de ontwikkelingen op de oliemarkt gaan de benzineprijzen sterk stijgen. [foto ANP HH] Vanaf 1 juli loopt de energierekening fors op (gemiddeld per huishouden € 173 per jaar) en wordt het ook voor spullen die van buiten de EU komen en minder dan € 22 kosten verplicht om 21 procent btw te betalen.

Experts en de Gasunie constateren dat de aardgasbuffers in Nederland halfleeg zijn en dat bijvullen duur is, nu de aardgasprijs zo hoog is (Rusland levert minder, al of niet bewust). Ze pleiten voor het aanleggen van een strategische gasvoorraad, zoals die sinds 1973 ook voor olie wordt aangehouden. Medio september meldt TNO in een rapport dat voor ruim een half miljoen Nederlandse huishoudens (7% van de bevolking) het betalen van de energierekening een steeds groter probleem wordt. Volgens `TNO dreigt er energiearmoede door de snel stijgende gasprijs en TNO vreest zelfs dat deze groep de komende tijd alleen maar zal groeien. [foto ANP HH] De roep om overheidsingrijpen wordt steeds luider. Budgetinstituut Nibud, vakbond FNV, Rabobank, Gaslicht.com en coalitiefracties VVD en CDA waarschuwen ervoor dat miljoenen Nederlanders er de komende tijd fors op achteruitgaan.

Net als eerder bij maaltijdbezorgdienst Deliveroo, oordeelt de rechter op 13 september dat chauffeurs van Uber niet aangemerkt kunnen worden als zelfstandige ondernemers. Men ziet het huidige werkverband (ZZP) als een schijnconstructie. De werknemers hebben met terugwerkende kracht recht op een arbeidsovereenkomst en betaling conform de taxi-cao. Een tegenslag voor de

platform-economie. Op 21 september volgt een gelijksoortig oordeel van het gerechtshof Amsterdam over schoonmakers via het onlineplatform Helpling. De schoonmakers moeten volgen het Hof worden behandeld als uitzendwerkers.

Begin oktober komen de kleinere energiebedrijven al in de problemen. Begin november daalt de gasprijs weer op de wereldmarkt, maar zit de energiemarkt voor consumenten feitelijk op slot. Er is voor consumenten geen zicht op financieel betere contracten. Een meerderheid van de Tweede Kamer wil een stevigere positie van kernenergie in de landelijke energiemix. Volgens DNB bedroeg de inflatie in 2021 zo'n 2,7 procent. De cao-lonen bleven hier opnieuw bij achter met zo'n 2,1 procent. De inflatie loopt volgens het CBS wel snel op in de tweede helft van het jaar. In december zelfs tot 6,4%. Volgens TNO leven eind 2021 550.000 mensen in energiearmoede. Ze kunnen de gas- en stroomrekening nauwelijks betalen en ontbeert ongeveer de helft van de bevolking het financiële vermogen om hun woonhuis beter te isoleren.

Op 1 januari 2022 gaat het wettelijk minimumloon met 1,41% omhoog van € 78,51 per dag naar € 79,62 per dag, oftewel bij een voltijds baan naar € 1.725 per maand. Uitkeringen als de AOW en de bijstand zijn hieraan gekoppeld. De bedrijfsinvesteringen staan volgens het CBS wel onder druk.

In wat ze zelf een 'historisch akkoord' noemen komen de leden van de Sociaal-Economische Raad (SER; werkgevers, vakbonden en onafhankelijke Kroonleden) begin juni met een plan om de arbeidsmarkt te moderniseren. Men wil de inzet van zzp'ers, uitzendkrachten, oproepkrachten en andere flexwerkers flink terugdringen, omdat in de huidige economie te weinig mensen financiële zekerheden hebben in hun baan. De 'vaste baan' wordt het uitgangspunt bij 'structureel werk'. Verder wil de SER meer rechten voor flexwerkers, een minimumtarief voor zzp'ers en sneller een vast contract. Experts melden op 9 juli dat er een enorme mismatch is op de arbeidsmarkt. Werkgevers in de bouw, de haven van Rotterdam, retail, automatisering, techniek, zorg, onderwijs en horeca ervaren een enorme krapte op de arbeidsmarkt. Volgens berekeningen van ABN Amro is voor 17 procent van de vacatures op dat moment geen personeel te vinden. Medio augustus blijkt uit cijfers van het CBS dat de arbeidsmarkt in vijftig jaar niet zo krap is geweest. Op 100 werkzoekenden waren er maar liefst 106 vacatures. Dat is het hoogste niveau sinds 1972.

Ondanks een schreeuwend tekort aan arbeidskrachten, zitten begin november 430.210 mensen in de bijstand. Sommigen al jarenlang en zonder enig uitzicht op een betaalde baan. Wie langer dan een jaar in de bijstand zit, maakt nauwelijks kans op een nieuwe baan; dat geldt voor 8 op de 10 bijstandsontvangers. Medio november meldt het CBS dat de spanning op de arbeidsmarkt nog hoger is geworden. Tegenover elke 100 werklozen staan nu 126 vacatures. Het aantal banen komt voor het eerst boven de 11 miljoen uit. Het CBS meldt over november het laagste aantal werklozen sinds de start van de meting in 2003; 2,7% van de beroepsbevolking.

Prinsjesdag (21 september) is ook dit jaar vanwege de coronacrisis sober van aard. De Troonrede vindt wederom plaats in de Grote Kerk i.p.v. in de Ridderzaal. De boodschap van het kabinet is dat we er ondanks de coronacrisis financieel-economisch gezien opvallend gezond voor staan met sterke groeicijfers (dit jaar rekent het CPB met 3,9 % en volgend jaar met 3,5 %), heel goede werkgelegenheidscijfers, weinig faillisementen en meer vacatures dan werkzoekenden. Ondanks de demissionaire status maakt het kabinet toch enkele forse uitgaven bekend. Er wordt ruim 6 miljard geïnvesteerd in klimaatmaatregelen (zoals stimuleren aanschaf elektrische auto's, isolatie van huizen en een warmtetransportnet in Zuid-Holland). Zo'n 400 miljoen gaat naar de strijd tegen ondermijnende criminaliteit en 150 miljoen naar het bewaken en beveiligen van bedreigde personen. Ook voor de sociale advocatuur, de woningbouw, een iets fleuriger koopkrachtplaatje en defensie komt extra geld. Ook gaat het kabinet (met toestemming van de EU) investeren in staatssteun aan de technologie- en chipsector. Dit jaar als zo'n € 300 miljoen. Kritiek is er op de koopkrachtcijfers; de koopkracht schommelt voor de meesten rond de nullijn. Als oorzaken hiervoor gelden beperkte loonstijgingen door de coronacrisis, een oplopende inflatie en een verder oplopende belastingdruk (o.a. door klimaatmaatregelen), waardoor het dagelijks leven duurder wordt.

Bij de op Prinsjesdag (21 september; foto's ANP HH) gepresenteerde begroting wordt uitgegaan van een economische groei in 2022 van zo'n 3,5 procent. Verder is er een ultra-lage werkloosheid en door flinke investeringen staan economisch de seinen voor verder herstel op groen. Maar, de Nederlandse burger zal hier niets van merken. De koopkracht blijft rond de nullijn schommelen. Twee weken later kunnen de koopkrachtplaatjes het raam uit als duidelijk wordt dat de energieprijzen voor de burger met minimaal € 900 per jaar gaan stijgen (als gevolg van de explosieve stijging van de gasprijzen). Medio oktober probeert het demissionaire kabinet de schade enigszins te beperken door voor 2022 een eenmalige compensatie van ruim € 400 per huishouden te geven (door belastingvermindering). Op 4 november meldt het CBS dat de inflatie in 20 jaar niet zo hoog was. De prijzen van goederen en diensten stegen in oktober met 3,4 procent. Vakbond FNV slaat alarm nu de inflatie zo hard oploopt en de werkgevers aan de cao-tafels met 'kruimels' komen. De cao-lonen zijn dit jaar met slechts 1,9 procent gestegen en schieten voor de werknemers dus ernstig te kort om de prijsstijgingen bij te houden. Het CBS meldt dat het gemiddelde prijsniveau over december 2021 is uitgekomen op 5,7%, in vergelijking met een jaar geleden. Dat is de hoogste inflatie sinds de jaren tachtig. Volgens cijfers van het CBS is de gemiddelde inflatie over 2021 uitgekomen op 2,7%.

Tijdens de Algemene Beschouwingen besluit het kabinet om de salarissen in de zorg een heel klein beetje op te hogen (kosten € 675 miljoen). Op 10 december besluit het kabinet om extra financiële steun te geven aan lage inkomens om zo de stijgende energiekosten deels te compenseren; ongeveer € 200. Op 21 december ligt de prijs voor gas op € 116,08 per megawattuur (boven het record van 6 oktober). Voor 2022 worden nog hogere prijzen verwacht.

Een collectief van regionale werkgeversorganisaties van VNO-NCW en MKB-Nederland trekken samen met 50 gemeenten op in een manifest aan de informateur. Ze maken zich zorgen om het vestigingsklimaat van Nederland. Bedrijven deinzen volgens de stellers terug om te investeren, omdat de politiek instabiel is en er grootschalige achterstanden zijn in onderwijs, onderzoek, infrastructuur (bereikbaarheid) en op de woningmarkt. Shell kondigt op 14 november aan dat men het hoofdkantoor van Nederland naar Engeland overbrengt en ook de duale aandelenstructuur loslaat. Het stelt daarmee slagvaardiger te kunnen worden, maar het afnemende vestigingsklimaat (waaronder de dividendbelasting) en de steeds verder oplaaiende politieke hetze tegen het bedrijfsleven spelen waarschijnlijk ook een rol. Met de 'terugkeer' van Shell naar Londen zijn alle drie grote Brits-Nederlandse fusiebedrijven – Shell, Unilever en RelX (Reed Elsevier) – weer in Londen gevestigd. [foto De Telegraaf] Ook maritiem dienstverlener Boskalis sluit vanwege het zeer negatieve sentiment vanuit de politiek richting ondernemingen een vertrek uit Nederland niet uit.

<u>Banken, beurzen, financiële instellingen</u>

- De Amsterdamse beursgraadmeter AEX (foto ANP) start het jaar voortvarend en sluit op 14 januari voor het eerst in 20 jaar ruim boven de 650 punten. Amsterdam is sinds de Brexit de grootste stad in de EU wat betreft aandelenhandel. Terwijl de economie krimpt, blijft de index stijgen. Op 17 november sluit de beurs in Amsterdam op 827,57 punten, het hoogste slotniveau ooit. In anderhalf jaar tijd is de koers hiermee ruim verdubbeld. De AEX sluit het handelsjaar af op een winst van maar liefst 30 procent (over drie jaar gezien ruim 65% exclusief dividend) en een slot boven de 800 punten (800,25). Vooral de enorme

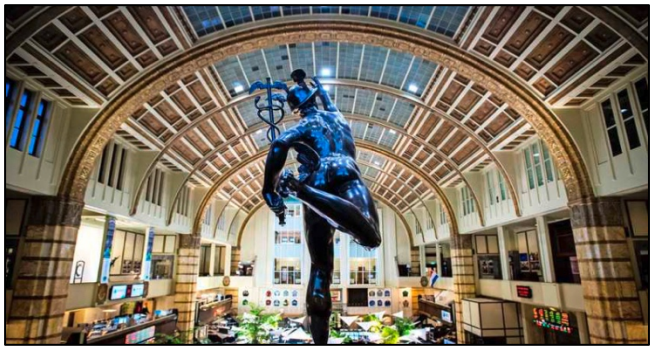

steunprogramma's in reactie op de coronacrisis, de komst van vaccins en de goede bedrijfswinsten door het onverwacht snelle economisch herstel joegen de aandelenkoersen omhoog. Ook de besluiten tijdens de Klimaattop in Glasgow gaven bedrijven en beleggers handvatten in te nemen beslissingen. Doordat sparen juist niets meer oplevert, zijn vooral heel veel jongeren en vrouwen begonnen met beleggen. Vanwege de aanhoudend extreem lage rente op spaartegoeden en de succesverhalen op de aandelenmarkten, zijn in 2021 ruim 220.000 Nederlanders voor het eerst gaan beleggen. Volgens onderzoeksbureau Kantar bereikt in november het aantal beleggende huishoudens voor het eerst de magische grens van 2 miljoen. Ondanks dit record belegt drie van de vier huishoudens nog altijd niet.

- Op 12 januari haalt de Nederlandse Staat in vijf minuten tijd bijna € twee miljard op aan staatsobligaties. Het is voor het eerst in de geschiedenis dat een Nederlandse lening met zo'n lange looptijd (30 jaar) met een al bij plaatsing negatief rendement (- 0,0027%) wordt uitgegeven en daarnaast zo gewild is. De Nederlandse overheid wordt gezien als een veilige belegging met haar AAA-status.
- Nooit eerder waren Nederlandse beursgenoteerde bedrijven zoveel waard als aan het eind van 31 maart. Bij het sluiten van de markt kwam de gezamenlijke beurswaarde van de circa 150 bedrijven uit op € 1.407 miljard. Een bijzondere en schijnbaar paradoxale prestatie gelet op zowel de coronacrisis als het vertrek van Unilever uit Nederland.
- De Amerikaanse S&P-index doorbreekt voor het eerst de 4000 punten-grens.
- In Nederland wordt in april de koop van een woning (penthouse) voor het eerst volledig in bitcoins afgerekend.
- Bianca Tetteroo (foto) wordt in april de eerste vrouw die in Nederland wordt benoemd tot CEO van een grote financiële instelling; bij verzekeraar Achmea.
- Bij Nederlandse geldautomaten van ABN Amro kan vanaf 22 september ook met de smartphone (QR code) geld worden gepind, waarbij een bankpasje dus niet meer nodig is.

[foto ANP HH]

- Moederbedrijf De Volksbank voert vanaf 1 april voor ondernemers met meer dan € 100.000 op hun zakelijke rekening die bankieren bij SNS, ASN en Regiobank een negatieve rente in van -0,5%. Korte tijd daarna kondigen ook ING en ABN Amro aan dat ze vanaf 1 juli een negatieve rente van -0,5% gaan hanteren voor alle rekeningen (zakelijk en privé) met meer dan respectievelijk € 100.000 en € 150.000. Vanaf 1 januari 2022 gaat bij al deze banken de grens liggen op € 100.000. Eind mei kondigt ABN Amro als eerste bank in Nederland aan dat ze vanaf 1 juli kosten in rekening gaat brengen bij contante geldopnames boven de € 12.000 per jaar. Het argument is om witwassen te bestrijden. Voor het opnemen en storten van contant geld moet gedurende het jaar bij steeds meer banken worden betaald.
- Eind oktober doorbreekt Tesla de grens van 1.000 miljard dollar aan beurswaarde om op 29 oktober door te groeien naar 1.090 miljard dollar. Waarmee er binnen één week een bedrag ter grootte van de totale beurswaarde van Mercedes-moeder Daimler bijkwam. Het concern van Elon Musk is nu net zoveel waard als alle negen overige autofabrikanten in de top 10 hoogst gewaardeerde autobouwers. Musk zelf verstevigt met een geschat vermogen van 292 miljard dollar zijn positie als rijkste mens ter wereld.
- Het aantal Nederlanders dat in crypto's belegt, is dit jaar met maar liefst 570.000 gestegen tot in totaal 1,6 miljoen.
- Na ABN Amro, Rabobank en ING heeft ook de Volksbank eind december een herstelkader klaar voor consumenten die jarenlang te veel rente betaalden op doorlopende consumentenkredieten (zogenoemde woekerrentes). De meeste van deze banken vergoeden ook rente op rente.

Ruimtelijke ordening, wonen

M.i.v. 1 januari zou de Omgevingswet van kracht worden, maar wordt (sinds 2011) alweer uitgesteld. Deze wet moet regels rond ruimtelijke ontwikkeling versimpelen. De wet vervangt honderden regels en wetten op het gebied van de leefomgeving. Met name de daarin opgenomen nieuwe rekenregels voor geluidsnormen zullen volgens o.a. gemeenten, provincies en Bouwend Nederland, bovenop de malaise door stikstof en PFAS, de zo noodzakelijk geachte woningbouw lam leggen. Ook de haven van Rotterdam verwacht grote problemen. [Foto ANP]

Huursector

Eind april wordt duidelijk dat mensen die op de wachtlijst staan voor een sociale huurwoning soms minstens 14 jaar geduld moeten hebben. In 90 gemeenten is dat al meer dan zeven jaar. Vanaf 1 juli worden de huren voor bewoners in de sociale sector bevroren en in de vrije sector is de huurverhoging gelimiteerd. Begin juli maakt de Rabobank bekend dat ze 12.000 extra tijdelijke geprefabriceerde huurwoningen gaat bouwen voor middeninkomens. Deze tijdelijke onderkomens komen bij de 15.000 vaste woningen die de bank al maakt.

Woningplatform Pararius meldt over het laatste kwartaal van 2021 een gemiddelde huurprijs van € 17 per vierkante meter. Dat is een stijging van ruim 5% op jaarbasis en het is in zeker 11 jaar niet zo duur geweest om een woning in de vrije sector te huren. ABN Amro geeft aan dat huurders ten prooi vallen aan een reeks tegenslagen. Het aanbod van huurhuizen droogt op door de zelfwoonplicht in sommige gemeenten, duurdere nieuwbouw die wordt uitgesteld en de terugkeer van Airbnb-toeristen.

Op 12 september luidt minister Ollongren de noodklok t.a.v. de woningnood voor asielzoekers met een verblijfstatus. Gemeenten staat het water aan de lippen nu er ook nog een grote groep Afghaanse evacués moet worden gehuisvest in een sociale huurwoning. Tegelijkertijd demonstreren 10.000 Nederlandse jongeren; ze protesten tegen zowel huisjesmelkers die de prijzen opdrijven als tegen het feit dat statushouders stelselmatig voorrang krijgen en zij al jarenlang geen enkele kans maken op een betaalbare (sociale huur of koop)woning. Er zijn eindeloze wachtlijsten en jongeren blijven noodgedwongen bij hun ouders wonen.

Na de zomer, als de studenten weer op campus colleges mogen volgen, wordt duidelijk dat veel studenten een jaar langer over hun studie gaan doen, omdat uit huis gaan (een eigen woonruimte zoeken) onbetaalbaar is geworden. Op deze manier houden ze recht op hun studentenkamer.

Koopsector

De woningmarkt kraakt aan alle kanten. De extreem lage rente en het grote tekort aan huizen (meer dan 300.000) stuwt de prijzen op. De zogenoemde 'villabelasting' geldt inmiddels soms ook al voor eigenaren van een rijtjeshuis. Vanaf 1 juli wordt het taxeren van een huis flink duurder. Onder de grens van de Nationale Hypotheek Garantie (NHG; € 325.000) zijn met name in de Randstad nog maar weinig woningen te vinden. De gemiddelde prijs voor een koopwoning is hard op weg naar de vier ton.

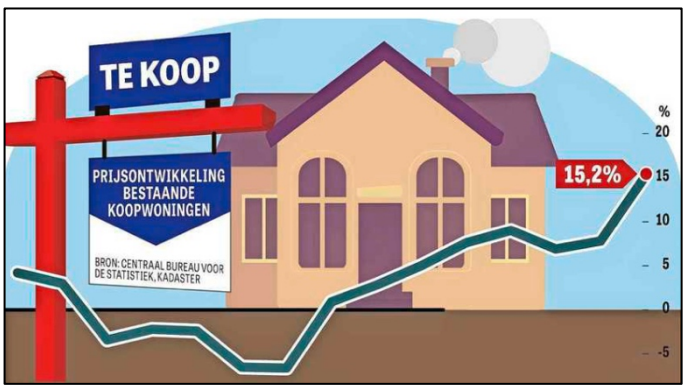

De NVM meldt over de laatste drie maanden van 2021 een gemiddelde stijging van 21% voor koopwoningen. Dat is de grootste stijging ooit. Volgens de NVM zijn de huizenprijzen de laatste zes jaar reëel met 50% gestegen. In 2021 zijn volgens het CBS de huizenprijzen gemiddeld met 15,2% gestegen. [Afbeelding De Telegraaf/CBS] Dat is bijna een verdubbeling t.o.v. 2020 en de grootste stijging sinds de eeuwwisseling[13].

[13] In juni 2013 bereikten volgens het CBS de prijzen een dieptepunt. Sindsdien zijn huizen gemiddeld 85% meer waard geworden.

De Hypotheekshop meldt op 22 januari dat de gemiddelde hypotheekrente in Nederland is gezakt naar het laagste niveau ooit (1,59%) en de daling lijkt zich voort te zetten. Op 30 augustus meldt De Hypotheekshop een nieuw laagterecord; 1,45%. Vooral de rentes op hypotheken zonder NHG staan erg laag. Slechts 3 % van het totale huizenaanbod ligt nog binnen het financiële bereik van mensen met een modaal inkomen. Eind oktober toont de hypotheekrente bij alle banken weer een stijgende lijn.

Politiek-bestuurlijk

In februari meldt de Vereniging Eigen Huis dat huiseigenaren in 2021 hun gemeentelijke woonlasten fors zien stijgen. De ozb stijgt met gemiddeld 5,3% met uitschieters tot 20%. Ook volgens het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (Coelo) zijn woningeigenaren en huurders in 2021 significant meer geld kwijt aan gemeentelijke woonlasten. Dat komt met name omdat naast de ozb de afvalstoffenheffing sterk stijgt (a.g.v. een belastingverhoging van het Rijk).

In oktober bedraagt het tekort omstreeks 330.000 huizen. In juni 2022 oordeelt de Algemene Rekenkamer dat de door het kabinet Rutte III ingevoerde Woningbouwimpuls van € 1 miljard in 2020 en 2021 niet per se heeft geleid tot meer huizen. De AR heeft grote twijfels over de effectiviteit van het bestede belastinggeld en zet ook grote vraagtekens bij de woningtekortcijfers die het kabinet hanteert.

Het CBS meldt op 29 september dat er wederom een stijging van de WOZ-waardes van koopwoningen heeft plaatsgevonden; gemiddeld 7% hoger dan in 2020. Veel gemeentes hebben een fors budgetprobleem en kunnen zo de begroting op orde houden.

Op 17 oktober demonstreren ongeveer 7.000 mensen in Rotterdam tegen het al decennialange ontoereikende woningbeleid in Nederland dat bijdraagt aan enorme schaarste, ongekende prijsstijgingen en enorme winsten bij investeerders, onder het motto 'Huizen voor mensen, niet voor winst'. De wachtlijsten voor een huurhuis en de stijgende prijzen voor een koopwoning bevestigen in december dat er een schreeuwend tekort is aan woningen. Belemmeringen voor een snelle toename van de bouw van tienduizenden woningen zijn divers; dure grondstoffen, gebrek aan bouwvakkers, moeizame procedures bij de provincies en gemeentes, een lappendeken aan vergunningen, constant veranderende regels, stikstof en PFAS, een slepende coalitieformatie en gebrek aan landelijke regie.

Belastingdienst

Op 1 januari treden weer veel wets- en belastingwijzigingen in werking. Zo worden bijvoorbeeld vliegen (vliegtaks), roken en een energielabel aanvragen duurder. Voor huizenkopers tot 35 jaar is er een meevaller: zij hoeven helemaal geen overdrachtsbelasting meer te betalen als zij zelf in de woning gaan wonen. Voor de oudere kopers blijft men 2% betalen. De zorgpremie wordt wederom flink hoger. Vanaf 1 juli wordt het taxeren van een huis flink duurder.

Ondanks dat in het Regeerakkoord van het kabinet (Rutte III) staat dat de belasting op spaargeld een ander regime gaat krijgen dat recht doet aan de daadwerkelijke spaarrente, moet staatssecretaris Vijlbrief van Financiën erkennen dat hem dit niet gaat lukken. Begin november stelt hij zelfs dat dit niet eerder te verwachten is dan in 2025. Op 24 december oordeelt de Hoge Raad in een massaprocedure echter dat de spaartaks (de vermogensrendementsheffing in box 3, zoals die sinds 2017 geldt) onrechtmatig is en een schending van het eigendomsrecht. De fiscus moet een van de appellanten zelfs duizenden euro's terugbetalen.

De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) signaleert dat de Belastingdienst in de afgelopen jaren minimaal 15.000 mensen ten onrechte en zonder bewijs of valide aanleiding heeft aangemerkt als (potentiële) fraudeur en daardoor afgewezen voor een betalingsregeling of voor schuldsanering, doordat ze op een dubieuze 'zwarte lijst' stonden die de fiscus jarenlang bijhield. Op deze Fraude Signalering Voorziening (FSV) stonden zo'n 240.000 burgers en nog eens 85.000 rechtspersonen, zonder dat er per se sprake was van fraude of een strafbaar feit. Ook kregen deze burgers en organisaties vaak onterecht boetes en kwamen ze zonder reden onder verscherpt toezicht. Deze lijst was op allerlei manieren in strijd met de wet en de AP spreekt van "een gat in de rechtsbescherming".

Intussen hangt als zwaard van Damocles ook al vele tientallen jaren de verouderde automatisering boven het hoofd en blijft de bereikbaarheid van de belastingtelefoon zwaar onvoldoende. Begin maart, juist als veel burgers willen inloggen voor hun aangifte, vertoont de sterk verouderde website van de Belastingdienst dagenlang ernstige storingen en is de toegang voor velen geblokkeerd dan wel erg lastig.

Pensioenen en AOW
Op 1 januari 2022 gaat het wettelijk minimumloon en daarmee de AOW met 1,41% omhoog.

Het aantal mensen met een slechte of geen pensioenregeling gaat de komende jaren toenemen. Daarbij lopen vrouwen, migranten, zzp'ers en werknemers met zware beroepen het grootste risico op een te laag pensioen. In 2040 wordt de piek van de vergrijzing verwacht.

Hoewel de meerderheid van de pensioenfondsen op basis van de versoepeling van de regels voor de dekkingsgraad in 2021 niet hoeft te korten, verhoogt de meerderheid van de pensioenfondsen (39 van de 44) de premie, soms zelfs met meer dan 10%. Als oorzaken worden aangedragen dat de premie niet kostendekkend is, de steeds verder dalende rente en het lagere rendement op de beurs. Ook wordt hier en daar de pensioenopbouw verlaagd. Verdere verslechteringen worden niet uitgesloten.

Minister Koolmees meldt op 10 mei in een Kamerbrief dat vervroegde AOW na 45 dienstjaren voor zware beroepen bespreekbaar is geworden. De invoering van de nieuwe pensioenwet loopt minstens een jaar vertraging op. Voor het derde jaar op rij geldt daarom een coulante kortingsregel. Pensioenfondsen hoeven pas te korten als de dekkingsgraad eind 2021 onder de 90% uitkomt. Medio juli staan de pensioenfondsen er relatief gunstig voor; de dekkingsraad stijgt en (verdere) pensioenkortingen lijken niet nodig te zijn.

Vanaf 1 juli gaat de AOW omhoog.

Zorg en gezondheid

CORONA
Voor een uitgebreid logboek van corona in Nederland wordt verwezen naar een separate bijlage.

Het jaar begint met de lang verwachte vaccinatiecampagne, die volgens velen al te lang op zich laat wachten en voortdurend wijzigt. Op 6 januari krijgt verpleeghuismedewerker Sanna Elkadiri in het GGD-centrum in Veghel de allereerste injectie van het Pfizer/BioNTech-vaccin in Nederland. Op 12 januari wordt de lockdown drie weken verlengd tot minimaal 10 februari. Ook is er vrees voor de meer besmettelijke Britse variant. Op zaterdagavond 23 januari gaat om 21.00 uur de zwaar omstreden **avondklok** in (voor het eerst sinds WO II). De avondklok (22.00 uur tot 04.30 uur) geldt vooralsnog tot en met de ochtend van 10 februari. De beide eerste avonden (23/24 en 24/25) monden in diverse plaatsen uit in rellen, vernielingen, geweld, brandstichting, plundering en aanvallen op agenten, die voor hun leven moeten vluchten. Uitschieters zijn Amsterdam, Eindhoven en Urk.
Op 26 januari vindt in Gorinchem de eerste uitbraak plaats van de Zuid-Afrikaanse variant van het coronavirus.
De kritiek op zorgminister de Jonge zwelt aan. Experts verwijten hem gebrek aan regie en een duidelijke strategie, een zelf veroorzaakte logistieke chaos en tenslotte onduidelijke en inconsistente communicatie over de schrijnende en onnodige achterstand in vaccinaties. Nederland staat binnen Europa bijna onderaan qua vaccinatiegraad.

Op 8 februari meldt het kabinet dat de lockdown/avondklok wordt verlengd t/m 2 maart. Op 23 februari geeft het Veiligheidsberaad (burgemeesters die voorzitter zijn van de 25 veiligheidsregio's) een signaal af aan het kabinet dat "de rek eruit is" bij de bevolking. Desondanks blijft de avondklok nog drie weken gehandhaafd tot minstens 15 maart. Intussen is de 'derde golf' nu begonnen. Inmiddels zijn vanaf 3 april de eerste sneltests beschikbaar bij enkele apotheken. Op 28 april worden diverse versoepelingen aangekondigd. Per 28 april vervalt de avondklok. Met een kleine slag om de arm (de zogenoemde pauzeknop) kondigt het kabinet vanaf 19 mei een waaier aan versoepelingen aan. Vanaf 5 juni gaat Nederland, in stappen, van het slot af. Op 1 juni gaat de nieuwe coronawet in. Per 26 juni vervallen feitelijk alle coronamaatregelen, behalve de basisregels over afstand, handen wassen en laten testen bij klachten.

Nog geen twee weken na de snelle stappen richting een 'vrije' zomer, moet het kabinet op 9 juli ingrijpen vanwege de explosieve stijging van de besmettingen. Omdat de besmettingen vooral optreden bij jongeren en in uitgaansgelegenheden moet de horeca weer dicht om middernacht en gaat er een rem op de mogelijkheden voor evenementen. De teleurstelling is groot en de publieke

verontwaardiging over de zoveelste misrekening van het kabinet niet mals. De maatregelen gelden vooralsnog tot zaterdag 14 augustus.

Op 14 september besluit het kabinet om m.i.v. 25 september (na ruim 1,5 jaar) af te stappen van de anderhalvemetersamenleving en tegelijkertijd tot de invoering van coronatoegangsbewijzen voor diverse uitgaansgelegenheden.

Op 31 oktober brengen acht verschillende afdelingshoofden van universitaire intensive-careafdelingen een verklaring naar buiten. Ze waarschuwen dat het aantal coronabesmettingen uit de hand loopt en de zorg niet meer kan worden gegarandeerd. Op 1 november kondigt het Sint Jans Gasthuis (SJG) in Weert als eerste per direct een opnamestop af voor patiënten die besmet zijn met het coronavirus.

Vrijwel alle Limburgse gemeenten blazen de aftrap van het Carnavalsseizoen (11 november) af, vanwege de sterk oplopende coronacijfers.

Op 12 november is er weer een persconferentie door het kabinet. Men wil met een klap (een 'milde' lockdown) van drie weken (tot 4 december) de piek in besmettingen "platslaan". Op 16 november blijkt in het Kamerdebat de gevoeligheid van de mogelijke invoering van een 2G-beleid. Het kabinet ziet zich voor een onmogelijk dilemma geplaatst (langdurige schade aan de economie versus selectieve uitsluiting), maar alleen al de discussie erover splijt de politiek en de samenleving. Op 18 november worden 23.680 positieve testen geregistreerd. Dat is voorlopig een absoluut dagrecord in de hele pandemieperiode. Bovendien blijft het aantal coronapatiënten in de ziekenhuizen gestaag toenemen. Vanaf deze dag wordt er landelijk opgeschaald van 1.069 naar 1.150 ic-bedden (opschaling naar 1.350 wordt als maximum gezien). In 45 ziekenhuizen kan inmiddels niet alle planbare zorg meer worden geleverd. Kritische planbare zorg kan bij 12 van de 74 ziekenhuizen niet meer of niet altijd binnen zes weken worden geleverd. Reguliere zorg is afgeschaald in de Gelre Ziekenhuizen in Apeldoorn en Zutphen. Er is tevens een opnamestop voor de kliniek en een presentatiestop voor de Spoedeisende Eerste Hulp (SEH).

Op 26 november wordt in allerijl een vliegverbod ingesteld van en naar zuidelijk Afrika, omdat daar een zorgwekkende virusvariant (deze Botswaanse variant krijgt van WHO de naam 'omicron') is opgedoken. Op 26 november besluit het kabinet tot diverse maatregelen. Eén daarvan is dat er m.i.v. 28 november gedurende drie weken een avondlockdown wordt ingesteld. Deze wordt kort daarna verlengd t/m 14 januari 2022. Op 18 december is er, ondanks dalende cijfers, al na vier dagen een ingelaste persconferentie door het kabinet. Voor het eerst wacht het kabinet niet af op de mogelijke gevolgen van de omicronvariant en wil men de volgende golf zoveel mogelijk vóór zijn. Nederland gaat vanaf zondagmorgen 24 december 05.00 uur in een volledige lockdown t/m minimaal 14 januari 2022. Op 28 december meldt het RIVM dat de omicronvariant in Nederland dominant is geworden.

Op de jaarlijkse parlementaire Verantwoordingsdag (19 mei) constateert de Algemene Rekenkamer o.a. dat de gezondheidszorg totaal niet voorbereid bleek op een pandemie. Er heerste een personeelstekort, een beddentekort, een tekort aan beademingsapparatuur en overige hulpmiddelen en tot slot aan een goed coördinatiemechanisme.

Corona leidt tot een aanvullende woordenschat. Na de terminologie uit 2020 (zoals anderhalvemetersamenleving, kuchscherm, huidhonger, teststraat, deltavariant, wappiegeluid, PCR-test, wappieterreur, snottenbellenprotocol), horen we in 2021 regelmatig nieuwe begrippen als *long covid*, antivaxxer, avondklok (was voor het laatst gebruikt tijdens WO II), avondklokrellen, prullenbakvaccin, toegangstest, CoronaCheckApp, QR-code, coronatoegangsbewijs (CTB), QR-samenleving, hoogrisicogebied, vaccinatievoordringer, twijfeltelefoon, prikspijt, 'booster'-prik (een derde prik ter versterking van de werking van vaccins), 3G en 2G[14]. Eind november komt daar 'avondlockdown' bij, maar ook omicron(variant) en boostertoerisme.

Overig nieuws zorg en gezondheid

- De coronapandemie eist zijn tol onder zorgpersoneel. Uit landelijke verzuimcijfers blijkt dat door corona de uitval en het verloop hard oploopt. Medewerkers van ziekenhuizen, in de ouderenzorg, huisartsen, de thuiszorg, wijkverpleging en de kinderopvang worden niet alleen

[14] Een 'booster'-prik is een derde (of hieropvolgende) prik ter versterking van de werking van vaccins. PCR staat voor *Polymerase Chain Reaction* en de PCR-test wordt over de hele wereld gezien als de meest betrouwbare test om besmetting met het coronavisurs aan te tonen. QR staat voor *Quick Respons*e en de code is een rechthoekige op een GSM te gebruiken barcode. 3G en 2G zijn afkortingen die verwijzen naar de 'g' van gevaccineerd en genezen (dan wel ook voor getest). Dit geeft aan welk toegangsbeleid van toepassing is.

vaker ziek, ze zijn eenmaal uitgevallen ook langer niet inzetbaar en een kwart van de zorgprofessionals denkt erover na om te stoppen. Veel ziekenhuizen worstelen inmiddels met herstelde (corona)patiënten die er niet langer hoeven te liggen, maar niet ontslagen kunnen worden vanwege krapte in de verpleeg- en thuiszorg. Meerdere (oud)ziekenhuisdirecteuren geven aan dat de zorg niet is overbelast, maar zwaar onderbezet. De huidige personeelstekorten worden in hun ogen veroorzaakt door zowel vacatures, leegloop en een erg hoog ziekteverzuim (5 tot 15 procent), gekoppeld aan de effecten van de marktwerking in de zorg (onderbetaalde zorgmedewerkers, zware administratieve werklast en omvangrijke, dure managementlagen). Ook komen er steeds meer signalen dat de patiënten voor een groot deel bestaan uit ongevaccineerden met een migratieachtergrond. Maar vanwege de politieke gevoeligheid mogen ziekenhuizen deze registratie niet bijhouden.
De zorgsector stevent eind november af op een tekort van 80.000 medewerkers in 2022.

- Eind juni, als de druk op de ziekenhuizen fors is afgenomen door de succesvolle vaccinatie, wordt duidelijk dat anderhalf jaar coronacrisis geleid heeft tot ruim anderhalf miljoen gemiste afspraken en in te halen operaties. De Nederlandse Vereniging voor Anesthesiologie heeft becijferd dat er twee jaar voor nodig is om de door corona opgelopen achterstand aan operaties in te lopen. Het gaat volgens hen om ongeveer 140.000 uitgestelde operaties; zo'n 350.000 uren inhaalzorg. Tegelijkertijd kampen ziekenhuizen met te weinig personeel (14.000 vacatures), een hoog ziekteverzuim en een stuwmeer aan vakantiedagen.
- Een 'oude' drug die vooral populair was in de jaren zestig van de vorige eeuw lijkt na een sluimerend bestaan op zijn weg terug. Lysergeenzuurdi-ethylamide (kortweg bekend als LSD) is onder jonge twintigers weer in opmars. Met soms desastrueze gevolgen.
- Op 1 juli gaat de nieuwe Alcoholwet in. Een van de nieuwigheden is dat supermarkten, slijters en webshops niet meer mogen stunten met kortingen tot 50 procent op bier en wijn (max. 25 procent). Ook acties als 'twee halen, een betalen' mogen niet meer.
- Per 1 juli moeten in overheids- of openbare gebouwen de rookruimtes dicht. Vanaf 1 januari 2022 volgt een verbod in alle gebouwen.
- De vogelgriep slaat in het voorjaar weer toe in Nederland. Een snel ingestelde ophokplicht voorkomt vooralsnog een grootschalige uitbraak. Deze ophokplicht moet eind oktober landelijk worden ingesteld voor alle bedrijven die commercieel pluimvee houden, om de verspreiding van vogelgriep tegen te gaan. De besmettingsgolf houdt echter aan tot ver in 2022 (of zelfs nog langer) [foto Robin Utrecht]

- Medio augustus zijn al in vijf Nederlandse gemeenten tijgermuggen gevonden en en in een gemeente een aantal gelekoortsmuggen. De tijgermug en de gelekoortsmug komen van oorsprong niet in Nederland voor. Ze kunnen verschillende virusziekten verspreiden bij mens en dier, zoals dengue (knokkelkoorts), zika, chikunguya, gele koorts, westnijlvirus en vormen van hersenontsteking.
- De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) ziet door o.a. vergrijzing en bevolkingsgroei het aantal mensen met dementie stijgen van ruim 50 miljoen naar 78 miljoen in 2040. Voor Nederland wordt verwacht dat het aantal mensen met dementie van 290.000 nu stijgt naar 500.000 patiënten in 2040.
- Uit onderzoek door het RIVM blijkt onder meer dat staalfabriek Tata Steel in IJmuiden te veel zware metalen en gevaarlijke stoffen uitstoot. Vooral de stelselmatige blootstelling aan lood vormt een risico voor de gezondheid van kinderen. Demissionair staatssecretaris van Weyenberg (Infrastructuur en Waterstaat) kondigt aan dat het bedrijf verder aan banden wordt gelegd. Vergunningen worden aangescherpt en maatregelen die nu nog vrijblijvend waren worden opgelegd. Tata Steel moet haar uitstoot van lood eind 2023 met 70% hebben verlaagd.
- In december ontstaat ophef over vermeende uitzonderlijke oversterfte (ondanks uitgebreide vaccinaties tegen COVID-19). De Tweede Kamer vraagt het kabinet om een onderzoek.
- In dit jaar weten wetenschappers van het Erasmus MC met hiv geïnfecteerde cellen aan te zetten tot zelfvernietiging. Een doorbraak op het gebied van genezing.

Veiligheid en Justitie

Politiek/bestuurlijk:

a. Ondanks een vuurwerkverbod, de gesloten horeca en andere coronamaatregelen, verloopt de jaarwisseling in Nederland onrustig. De Mobiele Eenheid treedt veelvuldig op, er is veel geweld tegen hulpverleners en flinke schade door branden en zware explosies. Er is wel een forse afname van het aantal slachtoffers van vuurwerk. Op 19 november besluit het kabinet, na druk vanuit de zorg en het Veiligheidsberaad, om een algeheel vuurwerkverbod in te stellen rond de jaarwisseling om de zorg te ontlasten.

b. Voor het eerst sinds de Tweede Wereldoorlog maakt Nederland kennis met een avondklok (23 januari).

c. Op 8 februari wordt de adoptie van kinderen uit het buitenland per direct opgeschort. Aanleiding is volgens minister Sander Dekker (Rechtsbescherming) een vernietigend rapport over het systeem van de zogenoemde interlandelijke adoptie in Nederland.
d. Half februari wordt duidelijk dat het strafrechtsysteem verstopt raakt door vreemdelingen die tot tbs veroordeeld zijn, maar nooit meer de tbs-kliniek kunnen verlaten. Omdat ze hun verblijfsstatus kwijt zijn, blijkt terugkeer naar het land van herkomst vaak onmogelijk.
e. Nederland boekt een succes in de strijd tegen de georganiseerde criminaliteit doordat het in juni met de zeven Verenigde Arabische Emiraten (VAE) nieuwe verdragen weet te sluiten voor uitlevering en wederzijdse rechtshulp. De VAE worden gezien als veilige haven en witwasparadijs voor criminelen.
f. In juni ontstaat grote ophef als blijkt dat het kabinet op 5 juni met een geheime terughaaloperatie een van terrorisme verdachte jihadiste uit Syrië heeft opgehaald. De coalitiepartijen zijn sterk verdeeld over deze actie. Op 9 november meldt minister Grapperhaus (Justitie) dat Nederland nog vijf Syriëgangers en hun kinderen gaat terughalen, zodat zij voor de rechter kunnen komen.
g. In Amsterdam wordt ondanks zware politieke tegendruk van GroenLinks en D66 toch gestart met preventief fouilleren op wapenbezit. Burgemeester Halsema [foto ANP HH] krijgt veel kritiek als ze de politie schoffeert door burgers zich aan te laten melden als waarnemers bij wapencontroles. De waarnemers moeten voorkomen dat de politie zich schuldig maakt aan 'etnisch profileren'. Agenten en politiebonden vinden dat het aanstellen van waarnemers een motie van wantrouwen is naar het eigen politiekorps.

h. In de regio Utrecht is drugscriminaliteit tot enorme proporties gegroeid. In het gebied werken 150 criminele organisaties met veelal een maffia-achtige familiestructuur. Er bestaat zelfs een heus opleidingsinstituut voor plofkrakers. Geen stad in Nederland telt zoveel minderjarige drugscriminelen. Het College van B&W wil deze trend stoppen en ingrijpen met een meerjarenaanvalsplan dat twee pijlers kent: het doorbreken van criminele carrières en van criminele geldstromen.
i. Het rommelt binnen de Dienst Speciale Operaties (DSO) van deze landelijke eenheid van de politie. Op 4 oktober wordt alweer de tweede politiechef binnen een half jaar van functie gehaald. Dit wegens aanhoudende problemen, onrust en onvrede binnen de unit die werkt met undercoveragenten en waar in 2019 en in 2021 drie gevallen van suïcide hebben plaatsgevonden. Op 17 november verschijnt een zeer kritisch rapport met pijnlijke conclusies over een onderdeel van de DSO, namelijk de ultrageheime dienst Werken onder Dekmantel (WOD). Een van de conclusies is dat de laatste zelfdoding (in april 2021) voor een aanzienlijk deel werkgerelateerd was. Noodkreten van de infiltrant dat hij wilde stoppen werden genegeerd en het ontbrak aan goede begeleiding van en zorg voor deze 'undercover'. De politiebonden signaleren een verlammende angstcultuur en terugkerende problemen als hoge werkdruk, grote onvrede over leidinggevenden zonder praktijkervaring, vriendjespolitiek en machtsmisbruik.
   Beide rapporten komen boven op de stapel eerdere hartenkreten, alarmsignalen en rapportages over onder andere de Dienst Landelijke Informatieorganisatie (DLIO) en de Dienst Contra-Terrorisme, Extremisme en Radicalisering (CTER). In januari 2022 volgt nog een rapport van de Inspectie van Justitie en Veiligheid dat e.e.a. onderschrijft.
j. Demissionair minister Grapperhaus kondigt medio oktober aan dat hij gaat investeren in 'blauw op straat' (700 extra agenten), maar ook gaat er 27 miljoen extra naar opsporing, het OM en rechtspraak.
k. Demissionair minister Sander Dekker (Rechtsbescherming) wil dat de rechtsgang van de zwaarste criminelen wordt aangepast, omdat de veiligheidsmaatregelen maatschappelijk niet meer verantwoord zijn. Hij doelt op de extreem hoge eisen aan bewaking en beveiliging, b.v. bij verplaatsingen van/naar rechtszittingen. Dekker wil dat deze criminelen hun rechtszaak voortaan via een videoverbinding bijwonen in plaats van in de rechtszaal. Ook wil hij de criminelen strakker van de buitenwereld afsnijden, om te voorkomen dat ze doorgaan met criminele activiteiten en bedreigingen. Ook wil hij dat advocaten niet langer een op een afspreken met hun gevaarlijke cliënten. Bovendien wil hij meer Extra Beveiligde Inrichtingen (EBI's) voor zware criminelen, met zoveel mogelijk ingebouwde rechtbanken.

l. Op 17 december 2020 is door de Tweede Kamer de Wet Gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden (WGS; een kaderwet) aangenomen, die een juridische grondslag biedt voor de verwerking van persoonsgegevens door samenwerkingsverbanden van bestuursorganen en private partijen die gezamenlijk gegevens delen en verwerken (o.a. door profilering) voor zwaarwegende algemene belangen, zoals de bestrijding van fraude en de georganiseerde criminaliteit. Tegenstanders en critici van deze wet (waaronder de Autoriteit Persoonsgegevens) vrezen een herhaling van de kinderopvangtoeslagaffaire, waarbij ook werd gewerkt met profilering.

Trends / ontwikkelingen:

a. De Politie signaleert dat er een stijgende trend is in het zogenoemde 'doxing'; de online jacht op privégegevens (naam en adres) van agenten en andere beroepsgroepen in de openbare ordehandhaving en hulpverlening. De Politie wil dat dit strafbaar wordt gesteld. Demissionair minister Grapperhaus dient in juli een wetsvoorstel hiertoe in.
b. In de dreigingsanalyse van de NCTV eind juni, waarschuwt de dienst voor steeds zwaardere digitale aanvallen op de nog steeds onvoldoende weerbare overheidsinstanties en grote bedrijven. Bovendien wordt de coronacrisis door kwaadwilligen aangegrepen om online over de schreef te gaan met het verspreiden van desinformatie, *phishing, hacken, ransonware* (met exorbitante losgeldbedragen) en zelfs spionage.
c. Medio juli blijkt uit een onderzoek van het Financieel Expertisecentrum (FEC) dat internationale drugsbendes vele miljoenen aan crimineel geld (de afgelopen vier jaar minimaal € 1 miljard) witwassen via de autohandel en de leasewagenmarkt. Hierbij wordt vooral gebruik gemaakt van contant geld. Hier ligt ook de uitdaging om dit tegen te gaan.
d. Enkele dagen later publiceert de Strategische Milieukamer haar 'Dreigingsbeeld milieucriminaliteit 2021'. Hierin wordt de noodklok geluid over de sterk groeiende milieucriminaliteit. Illegale handel in gewasbeschermingsmiddelen, mestfraude en het mengen van schadelijke stoffen in stookolie en grond zijn zeer lucratief, de boetes zijn zwaar onder de maat en er is structureel te weinig handhavings- en opsporingscapaciteit.
e. De politie wordt wekelijks geconfronteerd met ontvoeringen in het criminele circuit, waarbij vergissen in een doelwit bijna gemeengoed is geworden.
f. Op 8 september blijkt uit een rapport van Europol en de *United Nations Office on Drugs and Crime* dat bij de smokkel van cocaïne vanuit Latijns-Amerika naar Europa Nederland een grote rol speelt. Een andere gerelateerde trend is de forse toename van 'coke uithalers', insluipers die zich in containers verstoppen om in de haven uit drugcontainers de smokkelwaar te kunnen benaderen en wegsluizen (de zogenoemde Paard van Troje-methode). Vooralsnog zijn deze coke-uithalers echter snel vrij met een lage boete, totdat nieuwe wetgeving is aangenomen.
g. De haven van Rotterdam wordt overspoeld met cocaïne en is het epicentrum van de drugshandel voor Nederland en Europa [Foto ANP HH]. De recordvangst uit 2020 (40.000 kilo), is in 2021 verpulverd. Er werd maar liefst 72.808 kilo cocaïne onderschept door het HARC-team (*Hit And Run Cargo*), waarin douane samenwerkt met FIOD, Zeehavenpolitie en het Openbaar Ministerie in Rotterdam. De drugs hebben een straatwaarde van meer dan € 5 miljard. Naast cocaïne werd in 2021 ook de grootste vangst heroïne ooit in Rotterdam gedaan; ruim 1.500 kilo. Ook qua uithalers heeft justitie een nieuw record; er werden in 2021 400 aanhoudingen verricht, een toename van 42 procent vergeleken met 2020 (281).

h. Waar de regio's rond Amsterdam, Utrecht en Rotterdam worden geteisterd door oorlogen tussen cocaïnebendes die steeds vaker en intensiever worden gevoerd in het publieke domein, treden de (met name Brabantse) xtc-bendes volledig anders op. Ze zijn veel jonger en geruislozer. Ze zijn internationaler georganiseerd en georiënteerd, veelzijdiger en moderner als het gaat om aanbod, aanvoer, productietechnieken, verkoopkanalen, logistiek en het wegsluizen van vermogen.
i. Er is een stijging in het aantal drugslabs dat wordt ontmanteld in Nederland.
j. Met de start van de voetbalcompetitie na de versoepeling van de coronamaatregelen, zijn de voetbalstadions weer (bijna) volledig gevuld met supporters. Nu de coronadruk van de ketel is

en de verkeerde types weer in de gelegenheid zijn, ontstaat een explosie van geweld en vernielingen in en om voetbalstadions en tegen de politie.

k. Bedreigingen van publieke personen en publieke gezagsdragers nemen hand over hand toe. Geert Wilders wordt al vele jaren bedreigd met de dood, maar de openlijke en bedekte (doods)bedreigingen nemen toe (vooral ook op sociale media). Dit betreft politici (premier Rutte (2x), ministers De Jonge en Kaag, PVV-leider Wilders, Forum voor Democratie leider Thierry Baudet, Kamerlid Pieter Omtzigt en burgemeester van Utrecht Sharon Dijksma, maar ook een jonge schrijfster als Lale Gül. Op 27 september komt naar buiten dat premier Rutte mogelijk doelwit is van een aanslag of ontvoering. De dreiging komt uit de hoek van de georganiseerde misdaad. Ook demissionair ministers Kaag en De Jonge ontvangen doodsbedreigingen. [foto ANP HH]

l. Uit cijfers van het CBS blijkt dat in 2020 ruim 5% van alle Nederlanders van 16 jaar en ouder slachtoffer werd van online seksuele intimidatie (*sexting*). Naast ongewenste opmerkingen en beelden, werden vrouwen ook afgeperst na de ongewenste verspreiding van naaktfoto's en filmpjes.

m. Agenten dragen soms een masker wanneer ze demonstraties begeleiden, omdat ze het doelwit van intimidatie kunnen worden. Dat zegt de politie in Den Haag naar aanleiding van de mars tegen het coronabeleid op 7 oktober. Langs de route stonden veel agenten die een doek voor mond en neus hielden.

n. Fraude met vaccinatiebewijzen en QR-codes lijkt om zich heen te grijpen, ook door enkele grote commerciële aanbieders van coronatesten. Zelfs ingehuurd GGD-personeel maakt zich schuldig hieraan.

o. Het oplichten van bankklanten neemt hand over hand toe. Banken vrezen dit jaar een diefstalrecord van 40 miljoen euro aan internetfraude, (zoals *phishing*), bankenhelpdeskfraude, creditcardfraude en gestolen bankpassen.

p. Relschoppers zoeken steeds vaker de confrontatie met de politie als uithangbord van het gezag. Voorbeeld is op 19 november als het kabinet besluit om een algeheel vuurwerkverbod in te stellen rond de jaarwisseling om de zorg te ontlasten. Dit is de derde ingrijpende maatregel op korte termijn (na de aanscherping van de coronamaatregelen en het publieksverbod bij voetbalwedstrijden). Het is de start van enkele dagen van massale demonstraties, maar deze worden gekaapt door relschoppers en actiegroepen, waardoor de eerst vreedzame demonstraties ontaarden in een explosie van grof, excessief en nietsontziend geweld op veel plaatsen door heel het land. De ergste ontsporing is in Rotterdam. Agenten, ME, BOA's, brandweer en ambulancepersoneel worden belaagd met stenen en zeer zwaar vuurwerk. Politievoertuigen en winkels worden vernield en in brand gestoken. De politie moet uit noodweer tientallen schoten lossen. De wijze van optreden is wat inlichtingendiensten 'zwermdynamiek' noemen. Er is geen leiding, maar iedereen doet na wat hij om zich heen ziet gebeuren en dan ontstaat iets dat lijkt op een goed geöliede machine, een organisatie.

q. Er is sinds 2018 (56.525 kg) een enorme stijging in onderschept illegaal vuurwerk, dat op zich ook steeds zwaarder en gevaarlijker wordt. Na 2020 (122.815 kg) staat de teller eind november al op 150.168 kg.

r. Volgens de beroepsverenigingen van ambulancemedewerkers neemt de agressie en het geweld tegen deze hulpverleners sterk toe. Ondanks dat volgens hen de meeste medewerkers al lang geen aangifte meer doen (ze hebben het gevoel dat het toch geen zin heeft), is het aantal gemelde jaarlijkse incidenten in de afgelopen vijf jaar meer dan verdubbeld; van 365 naar 762.

s. Het CBS meldt in de Veiligheidsmonitor over 2021 dat de 'traditionele' vormen van criminaliteit, zoals geweld, inbraak, diefstal en vernieling afnemen, maar dat Nederlanders juist vaker slachtoffer worden van cybercrime.

t. Uit de jaarcijfers over identiteits- en documentfraude van de Koninklijke Marechaussee blijkt dat het aantal vervalste documenten dat asielzoekers aanbieden tijdens hun aanvraag explosief is gestegen; in 2020 173 en in 2021 320 frauduleuze stukken. In totaal registreerde de Marechaussee over 2021 2.321 fraudezaken, waarbij 4.313 documenten opdoken.

u. In haar Jaarverslag over 2021 signaleert de AIVD dat veel dreigingen verband houden met een (mede door de coronacrisis) toenemende verdeeldheid en verharding in de samenleving. De dienst kreeg in 2021 beter zicht op wat zij 'accelerationisten' noemt; een nieuwe generatie jonge rechts-extremisten die in online groepen terroristisch geweld verheerlijken met als doel het in Nederland ontketenen van chaos en een rassenoorlog. Ook zag de AIVD een deel van het anti-overheidsprotest radicaliseren tot gewelddadig extremisme. Dit was terug te zien in de soms publiekelijke intimidatie en eigenrichting en aan (doods)bedreigingen tegen onder meer prominente politici. Nederlandse burgers, bedrijven en overheden stonden in 2021 continu

bloot aan het risico van cyberaanvallen door andere landen. China en Rusland lopen daarin voorop. Veel dreigingen zijn, gedragen door technologie en digitalisering, een samengaan van nationaal en internationaal, digitaal en fysiek, statelijk en non-statelijk. [afbeeldingen Jaarverslag AIVD]

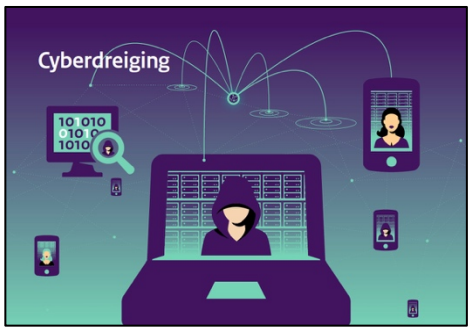

De AIVD maakt zich verder grote zorgen over de toenemende invloed van een kleine maar op sociale media invloedrijke groep streng islamitische salafistische aanjagers, die met hun uitspraken (die meestal wel binnen de grenzen van de wet blijven) het gezag ondermijnen van de politie, het recht, de overheid, de Grondwet. Kortom, die volgens de dienst de democratische rechtsorde ondermijnen. Zo worden b.v. in maart moslims zwaar onder druk gezet om niet te gaan stemmen, omdat dit 'haram' zou zijn en wordt het parlement afgeschilderd als een 'goddeloos theater'. Op den duur kan deze onverzoenlijke stroming een voedingsbodem leggen voor geweld.

v. In het uitgebrachte Dreigingsbeeld Statelijke Actoren schetsen AIVD, MIVD en de NCTV dat op dit moment geen van de statelijke actoren de benodigde combinatie heeft van intentie en capaciteit om de nationale veiligheid op de korte termijn (tot 2 jaar) te ontwrichten. Ontwikkelingen op middellange en lange termijn geven wel reden tot zorg. De territoriale veiligheid van het EU-grondgebied en het NAVO-bondgenootschap staan volgens de diensten onder druk door de aanzienlijke toename van het Russische conventionele en nucleaire militair vermogen. Op korte termijn is de dreiging niet zozeer fysiek, maar vooral digitaal (spionage, verstoring en sabotage). De sociale en politieke stabiliteit worden geschaad door staten wiens doelstelling het is om de democratische rechtsorde in andere landen te ondermijnen (zoals Rusland) en door staten met een actieve diaspora (zoals Iran en Turkije). De economische veiligheid wordt geschaad door spionage (Rusland en China) en door bepaalde economische activiteiten (China).

w. Medio februari lekt een analyse uit van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV), waarin de rol van de Turkse president Erdogan bij de opkomst van salafisme in Nederland staat beschreven. De Turkse president zou de politieke islam bewust omarmen en daarmee invloed uitoefenen op de Turkse diaspora in Nederland.

<u>Spraakmakende geweldsincidenten en andere criminele manifestaties</u>:

a. Na vier aanslagen in december 2020, vindt er op 4 januari weer een zware aanslag plaats op een Poolse supermarkt. Binnen een week tijd (13-16 maart) wordt een Poolse supermarkt overvallen en een andere twee dagen achter elkaar beschoten. Vervolgens onstaat een trend met brandbommen. Eind juni staat de teller al op acht brandbomaanslagen op Poolse supermarkten. Op 23 augustus volgt een Poolse supermarkt in Lelystad.
b. In de nacht van 26 op 27 februari wordt in Amsterdam het Joodse restaurant HaCarmel beklad. Het is in 2,5 jaar tijd het achtste incident van antisemitisme dat dit restaurant ondervindt, variërend van bekladding, vernieling en een nepbom.
c. De Nederlands Aardolie Maatschappij (NAM) wordt op 9 maart getroffen door een groot datalek. Door een beveiligingslek in de software zijn persoons- en adresgegevens van de schadeafhandeling rond de aardbevingen in Groningen van ongeveer 19.000 personen gelekt.
d. In Nederland wordt op 5 april voor het eerst door een cyberhack de voedselvoorziening gedurende twee weken ernstig verstoord. Men spreekt in deze van de 'Kaashack'.
e. Op 19 mei ontstaan wild west-taferelen als enkele buitenlandse criminelen een waardetransport ter waarde van € 67 miljoen aan goud en diamanten overvallen in Amsterdam. De buit is bijna € 15 miljoen. De inmiddels massaal uitgerukte politie achtervolgt de daders, eerst op de snelweg en eindigend in en om Broek in Waterland, waar een auto in brand wordt gestoken. De vele schotenwisselingen leiden tot de dood van een van de overvallers en de aanhouding van vijf verdachten. Drie zijn nog voortvluchtig. Van de buit worden enkele miljoenen nog vermist.
f. Op 5 juni vindt voor de 15e keer in 15 maanden een aanslag plaats op woningen van directie en medewerkers van een fruitbedrijf in Hedel dat door de cocaïnemaffia sinds 2019 wordt

afgeperst. De adresgegevens belanden per ongeluk in een strafdossier en zo bij criminelen. De beveiliging van de ruim 300 medewerkers, directieleden en hun familie legt een dusdanig zware en langdurige claim op de capaciteit van de politie dat de beveiligingsoperatie gevaar loopt.

g. Op 6 juli, de dag dat de Hoge Raad de veroordeling van Geert Wilders voor groepsbelediging tegen Marokkanen ("Minder, minder!") in 2014 handhaaft, wordt een moordaanslag gepleegd op misdaadjournalist Peter R. de Vries, die op dat moment kroongetuige Nabil B. bijstaat als vertrouwensman in het liquidatieproces tegen o.a. 'Mocro-maffia' kopstuk Ridouan Taghi. Maar De Vries heeft in het verleden meer vijanden gemaakt, zoals b.v. Willem Holleeder. Dezelfde dag worden twee verdachten gearresteerd. Enkele dagen later (15 juli) overlijdt De Vries aan zijn verwondingen.

h. Rotterdam wordt in de zomermaanden geteisterd door wapengeweld door jongeren; steek- en schietincidenten. In juli alleen al 14 schietincidenten (waaronder vijf moorden). Op 13 oktober staat de teller in Rotterdam al op 19 doden door geweld. Ook de cocaïnesmokkel rijst de pan uit. Op dat moment zijn er in de stad al elf Teams Grootschalige Opsporing (TGO's) actief; groots opgezette teams van zo'n 20 politiemensen die hoofdzakelijk moordzaken onderzoeken.
i. Op 19 november besluit het kabinet om een algeheel vuurwerkverbod in te stellen rond de jaarwisseling om de zorg te ontlasten. Dit leidt tot rellen, waarbij vooral in Rotterdam extreem geweld wordt toegepast.

<u>Preventie, handhaving en opsporing</u>:

a. Per 1 januari begint een proef, waarbij in tien gemeenten boa's worden voorzien van een wapenstok.
b. Uit vertrouwelijke stukken uit het onderzoek Taxus naar de bende van de in september 2020 opgepakte Haagse topcrimineel 'godfather' Piet, alias 'De Dikke', komt naar voren dat dankzij een grote hoeveelheid corrupte contacten bij de douane vele tonnen drugs naar Europa zijn gesmokkeld. Het wereldwijd opererende drugsnetwerk wordt verdacht van grootschalige drugshandel en witwassen. Communicatie met de door de recherche gekraakte cryptotelefoons EncroChat deed hem de das om.
c. Op dinsdag 5 januari wordt Syriëganger en jihad-bruid Angela B. op Schiphol aangehouden. Angela B. is zes jaar geleden naar Syrië vertrokken en blijkt getrouwd te zijn met een van kopstukken van IS. Op 8 september start het proces tegen de eerste door Nederland teruggehaalde vrouwelijke Syriëganger (IS-bruid); Ilham B. Het OM stelt dat ze IS-strijders ronselde en trainde. Op 29 september meldt minister Grapperhaus dat het kabinet werkt aan het terughalen van nog vijf IS-vrouwen.
d. 27 januari is voor de Nationale Politie een dag met twee gezichten. Met het uit de lucht halen van servers achter de agressieve malware Emotet is een belangrijke slag geslagen in de strijd tegen cybercriminaliteit: de Emotet-besmetting is niet langer actief op de computers van ruim 1 miljoen slachtoffers wereldwijd. Het uit de lucht halen gebeurde in de omvangrijke internationale politieoperatie *LadyBird*. Daarin werken de Landelijke Eenheid en het Landelijk Parket in Nederland samen met politie en justitie in Duitsland, het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Oekraïne, de Verenigde Staten, Canada en Litouwen.

Dit succes wordt overschaduwd door een rapport van de Inspectie Justitie en Veiligheid dat de minister naar de Tweede Kamer stuurt. De Dienst Landelijke Informatieorganisatie (DLIO) speelt een cruciale rol bij de aanpak van de georganiseerde misdaad en terrorisme, maar kampt al sinds de start in 2012 met een gebrek aan middelen, een ontoereikende ict-infrastructuur en slechte afstemming tussen Intel en Tactiek. De interne onvrede is enorm, de werksfeer is verziekt, o.a. door vriendjespolitiek, interne machtsstrijd en zelfs discriminatie. Er is een gebrek aan vertrouwen in de leidinggevenden. Ook neemt dezelfde inspectie in februari opnieuw een afdeling van de landelijke eenheid van de politie onder de loep vanwege mogelijke wantoestanden. Het gaat hierbij deze keer om de afdeling Contra-terrorisme, Extremisme en Radicalisering (CTER), die zo belabberd functioneert dat tientallen vanuit Syrië teruggekeerde jihadisten amper in de gaten worden gehouden. De leiding wist al sinds september 2018 van deze knelpunten.
e. Nadat de afgelopen vijf jaar de Nationale Politie al drie keer eerder (Ennetcom, PGP Safe en Encrochat) encryptiediensten wist te hacken, kan men op 9 maart wederom een succes melden in de strijd tegen de georganiseerde (zware) criminaliteit, als de Landelijke Eenheid erin slaagt om de versleutelde communicatiedienst SKY ECC te hacken en zo toegang te krijgen tot

honderden miljoenen berichten van veelal criminele gebruikers. Onder de vlag van operatie Argus zijn er al 73 arrestaties verricht, 28 vuurwapens en duizenden kilo's drugs gevonden. Ook is een serie drugslabs opgerold.
Begin juni boekt de politie wederom een succes. In een internationaal samenwerkingsverband brengen politiediensten (Europol, de Amerikaanse FBI, Zweden, Duitsland en Australië) via informanten en undercoverteams een grote partij nieuwe zogenaamd niet te kraken cryptotelefoons op de criminele markt. In werkelijkheid werden deze telefoons en de server (genaamd ANOM) beheerd door de politie, die anderhalf jaar lang ongehinderd meeluisterde en meelas wat criminelen met elkaar bespraken. Dat de politie nu zelfs een eigen netwerk beheerde en zogenaamd niet te kraken telefoons aan de onderwereld liet verkopen, is volstrekt uniek. Op 7 juni vinden wereldwijd honderden invallen en arrestaties plaats (operatie *Trojan Shield*), waarbij voor vele miljoenen aan drugs, contant geld, wapens, luxe auto's en horloges in beslag worden genomen. Alleen al in Nederland worden hierbij achttien drugslabs ontmanteld.

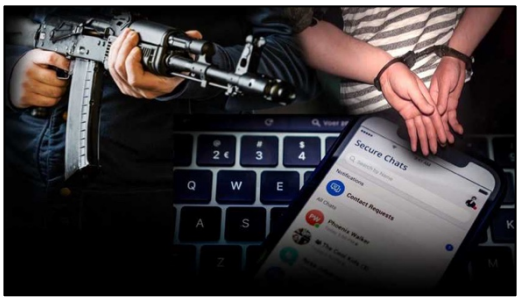

f. Na de grootste heroïnevangst enkele dagen eerder, onderscheppen de Nederlandse Politie en Douane (in samenwerking met Duitsland en België) op 24 februari 23.000 kilo cocaïne met een straatwaarde van € 600 miljoen, die voor de Nederlandse markt was bedoeld. Dat geldt als een absoluut record. Op 24 juni volgt een andere 'recordvangst' als in De Kwakel (gemeente Uithoorn) in een boerderij 3.000 kilo cocaïne wordt gevonden en ruim € 11 miljoen in contant geld. Totale waarde bijna € 200 miljoen. Op 22 december staat de teller in de haven van Rotterdam alleen al op meer dan 60.000 kilo onderschepte cocaïne; een jaarrecord.
g. Eind maart rollen de douane en de FIOD twee illegale sigarettenfabrieken op met een enorme productiecapaciteit. De op dat moment aanwezige middelen vertegenwoordigen aan accijns alleen al een waarde van € 8,5 miljoen. Doordat deze handel zeer lucratief is, worden dergelijke fabrieken veelal gerund door zwaar criminele groepen. In de afgelopen vijf jaar werden bijna 40 van deze fabrieken opgerold.
h. Medio april wordt in een gezamenlijk optreden van Duitse en Nederlandse politie een van 's werelds grootste pedonetwerken ('*Boystown*' op het *Darknet*) opgerold. Het platform kende zo'n 400.000 unieke gebruikersnamen van minimaal 20.000 mensen.
i. Op 1 juli blijkt uit een onderzoek door KPMG dat de Douane faalt in de aanpak van corruptie in de Rotterdamse haven. Er wordt vooral gereageerd op incidenten. Verder is de leiding zich te weinig bewust van de risico's en wordt daar te weinig aandacht aan besteed.
j. Op 30 juli stuit de politie op de tot dan toe grootste en meest professionele productielocatie van *crystal meth*, ooit in Nederland aangetroffen.
k. De Italiaanse politie arresteert op 4 augustus in Dubai de al decennialang voortvluchtige maffiabaas Raffaele Imperiale. Justitie ziet aanwijzingen voor een driemanschap tussen Imperiale en de Nederlandse cocaïnecriminelen Ridouan Taghi en Rico 'de Chileen' R. Met de hieropvolgende arrestatie van Imperiale, 'geweldsman' Gerel P. en drugsverdachte Gregory F. en op 7 oktober van Jaouad F. brengt Justitie in enkele maanden tijd een gevoelige slag toe aan de Nederlandse cokemaffia.
l. Beveiligers en vakbond FNV maken zich begin augustus zorgen over de veiligheid op Schiphol. Door een hoge werkdruk, personeelstekorten en een angstcultuur kunnen de beveiligers (naar eigen zeggen) hun werk niet naar behoren uitvoeren. Medio augustus ontdekt de douane op Schiphol 339 kilo xtc-grondstof. Op 3 augustus worden 10 medewerkers opgepakt die werkzaam zijn op Schiphol en worden verdacht van medewerking aan witwassen en drugssmokkel. De drugs hadden een straatwaarde van ongeveer € 16 miljoen.
m. Medio oktober sluit het OM twee kanalen van complotdenkers op de sociale media-App *Telegram*, omdat er strafbare bedreigingen tegen publieke gezagsdragers werden gedeeld.
n. Eind oktober worden twaalf vermeende leden van een wereldwijd netwerk van cybercriminelen opgespoord, dankzij een internationale operatie, waaraan onder meer de Nederlandse politie en justitie meewerkten. Het netwerk voerde volgens de Nederlandse politie aanvallen met gijzelsoftware (*ransonware*) uit op kritieke infrastructuur, zoals overheden en multinationals over de hele wereld. Er zijn vermoedelijk meer dan 1.800 slachtoffers in 71 landen gemaakt.
o. Handhaving van de coronamaatregelen blijft het hele jaar een heikel punt. Zowel vanwege de weerstand onder de bevolking als door het gebrek aan handhavingscapaciteit (politie en BOA's).
p. Op 9 november rolt de politie wederom een xtc-lab op in Brabant. Ook bij dit onderzoek (Totnes) is weer dankbaar gebruik gemaakt van gekraakte PGP-berichtendiensten als Encrochat, Sky-ECC en Anom. Op 30 november wordt een van de grootste 'bazen' van de

synthetische drugshandel in Nederland opgepakt; 'Peerke' S. uit Eindhoven. S. was zelf eerder doelwit van een extreem gewelddadige aanslag.

q. Volgens de *Financial Intelligence Unit* (FIU), die waakt over witwaspraktijken, zijn er jaarlijks voor ruim € 15 miljard aan verdachte transacties. Het bedrag dat politie en OM jaarlijks afpakken ligt doorgaans tussen de 200 en 300 miljoen euro. Een fractie van de totale verdachte som. [Foto EPA]

r. In december wordt voor het eerst in Nederland een hologram gebruikt om het publiek te vragen om tips. Het levert al snel tientallen tips op.

Wetgeving:

a. Minister Grapperhaus dient op 16 februari een wetsvoorstel in dat ict-bedrijven verplicht om online kinderporno binnen 24 uur na een melding van het internet te halen.
b. De Eerste Kamer gaat op 30 maart ook akkoord met de aanscherping van landelijke kraakwetgeving; gekraakte panden moeten voortaan binnen drie dagen ontruimd worden.
c. Het kabinet gaat 'publiekelijk vergoeilijken, ontkennen of verregaand bagatelliseren van genocide, oorlogsmisdaden en Holocaust' wettelijk verbieden.
d. Op 1 oktober gaat de nieuwe Wet op de kansspelen in en wordt ook in Nederland de online gokmarkt gereguleerd legaal. Tien bedrijven hebben inmiddels van de Kansspelautoriteit een concessie gekregen om legaal online kansspelen aan te bieden.
e. In december kondigt demissionair minister Grapperhaus aan dat hij met een nieuwe wet seksgeweld aan banden wil leggen. Het gaat onder meer om voorstellen om verkrachting vaker te kunnen bestraffen, volwassenen die vieze berichten naar kinderen sturen aan te pakken, seksuele intimidatie op straat strafbaar te stellen en pedo-handboeken te verbieden.
f. In een poging om geweld en ernstige overlast van voornamelijk asielzoekers (uit veilige landen) op de treinverbinding tussen Emmen en Zwolle de kop in te drukken, besluit het ministerie van Justitie en Veiligheid om treinpersoneel met handboeien uit te rusten en in beperkte mate geweld toe te laten passen. Conducteurs en boa's mogen in sommige gevallen ook fouilleren.
g. Na bijna een eeuw (1926) wordt het hopeloos verouderde Wetboek van Strafvordering vernieuwd. De commissie van aanbeveling hoopt op invoering in 2026.

Openbaar ministerie en rechterlijke macht:

a. Op 22 maart start de inhoudelijke behandeling van het 'Marengo'-proces, de grootste rechtszaak ooit in Nederland. Zeventien verdachten (waaronder de veronderstelde leider Ridouan Taghi) staan terecht voor het plegen van zes moorden en vier moordpogingen. Op 7 juli wordt een andere verdachte in Brazilië gearresteerd. Deze man wordt verdacht van de liquidatie (vergismoord) van een onschuldige ondernemer in 2016. Op 8 oktober wordt een van de advocaten van Taghi (zijn volle neef mr. Youssef Taghi) gearresteerd. Hij zou heimelijk de communicatie verzorgen met diens criminele organisatie, medeschuldig zijn aan het voorbereiden van een gewelddadige ontsnappingspoging en op zoek zijn naar adresgegevens van gevangenispersoneel om deze te bedreigen of om te kopen.
   Op 11 oktober worden twee mannen tot 30 jaar gevangenisstraf veroordeeld voor de moord op advocaat Derk Wiersum (2019), destijds advocaat van kroongetuige Nabil B.
   Op 7 december wordt door Colombia Saïd Razzouki uitgeleverd, een handlanger van Taghi.
b. Op 7 april doet de voorzieningenrechter uitspraak in de door Bitonic aangevraagde rechtszaak over de door de DNB gestelde (in hun ogen rigide) eisen voor registratie (controle identiteit klanten bij iedere transactie). DNB verwijst naar Europese regelgeving tegen witwassen en financiering van terrorisme alsmede naar de Sanctiewet. De rechter stelt Bitonic grotendeels in het gelijk; DNB moet de regels beter uitleggen. Op 20 mei past DNB haar regels aan. Hierdoor kunnen cryptomunten sneller worden verhandeld.
c. Op 19 april meldt het OM dat (na ING in 2018) nu ook ABN Amro wordt aangeklaagd voor nalatigheid bij de wettelijke plicht tot het voorkomen van witwassen. De bank (nog steeds voor het grootste deel bezit van de staat) had van 2013 tot 2020 ondanks meerdere en duidelijke signalen de controles op witwassen niet op orde. De bank krijgt een boete van € 480 miljoen en enkele oud-topmannen (waaronder oud-politici Gerrit Zalm en Joop Wijn) worden mogelijk vervolgd. De kritiek op toezichthouder DNB is fors, omdat dit al de derde Nederlandse grootbank is waarbij het OM moet ingrijpen.
d. In mei wordt voor het eerst een Nederlandse vrouw vervolgd, omdat ze haar kinderen heeft meegenomen naar het strijdgebied in Syrië.
e. In een door Milieudefensie en een reeks andere organisaties aanhangig gemaakte rechtszaak, oordeelt de rechtbank in Den Haag op 26 mei in een historische en baanbrekende (en daarmee omstreden) uitspraak dat Shell een inspanningsverplichting heeft haar klimaatmaatregelen te

versnellen. Shell moet haar CO_2-uitstoot in 2030 met 45% verlagen in vergelijking met 2019 (en met netto 100% in 2050). Ook moet ze haar toeleveranciers en afnemers ertoe aanzetten die klimaatwinst te halen. De rechter baseert haar oordeel op de wettelijke grondslag dat Shell als rechtspersoon 'zorgvuldig' moet handelen.

f. Bijna zeven jaar na het neerstorten van vlucht MH17 (17 juli 2014), begint op 7 juni de inhoudelijke behandeling van de strafzaak tegen vier mannen die verantwoordelijk worden gehouden voor de ramp waarbij alle 298 inzittenden om het leven kwamen. Van de verdachten - drie Russen en een Oekraïner - laat alleen de Rus Oleg Poelatov zich door advocaten vertegenwoordigen. De rest heeft niet gereageerd op oproepen van de rechtbank. Ruim 90 nabestaanden maken gebruik van hun spreekrecht [Foto de Telegraaf]; een unicum in het Nederlandse strafrecht.
Het OM eist op 22 december levenslang wegens moord tegen de vier verdachten in het MH17-proces.

g. Op 30 augustus start het liquidatieproces 'Eris'. Volgens het OM werden in 2017 en 2018 door een 'moordbedrijf' (de inmiddels verboden motorclub Caloh Wagoh) maar liefst vijf liquidaties uitgevoerd en elf mislukte moordaanslagen gepleegd of gepland. Veelal op klaarlichte dag, op de openbare weg en met veel gevaar voor onschuldige burgers. Daarnaast meerdere gevallen van afpersing en bedreiging. Een van de opdrachtgevers zou Ridouan Taghi zijn. Er zijn 19 verdachten, zeventien deelonderzoeken en het dossier telt 50.000 pagina's. Het bewijs rust op zowel PGP-communicatie per versleutelde telefoons als op verklaringen van een kroongetuige.
h. Op 22 september oordeelt de rechtbank in Den Haag dat de Koninklijke Marechaussee zich bij het controleren van mensen die Nederland willen binnenkomen niet schuldig maakt aan etnisch profileren. Marechaussees mogen huidskleur meewegen bij de beslissing om iemand aan de grens uit een rij te halen en te controleren.
i. Eind oktober meldt het OM dat men voor het eerst twee zogenoemde *drillrappers* gaat vervolgen voor opruiing en overtreding van de Wapenwet.
j. In december moet Justitie de hulp inroepen van Defensie om een gewelddadige uitbraakpoging van Marengo-verdachten vanuit de Extra Beveiligde Inrichting (EBI) in Vught te voorkomen.

Migratie, asiel en integratie

Migratie en asiel

Gemeenten luiden in januari de noodklok omdat ze, in een tijdvak waarin de woningbouw al jaren stagneert, een stortvloed aan asielzoekers met verblijfsvergunning moeten huisvesten. Bij sommige gemeenten wordt de taakstelling zelfs verdubbeld ten opzichte van 2020.

De asiel-instroom in Nederland is flink toegenomen. In totaal dienden 5.089 migranten in september een asielaanvraag in. Het is de hoogste instroom van asielzoekers sinds de vluchtelingencrisis van 2015 (november 2015; piek met 7.440 aanvragen). De hoge instroom is slechts voor een deel te verklaren door asielverzoeken van geëvacueerde Afghanen. Ook kloppen steeds vaker alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv'ers) aan voor opvang in Nederland.

Het CBS meldt over 2021 dat het aantal asielzoekers het hoogst is sinds 2015. Het totale aantal eerste asielzoekers kwam uit op bijna 25.000 (in 2020 vanwege corona krap 14.000). Het langjarig gemiddelde schommelt rond de 20.000 eerste aanvragen.

Terwijl de geïmproviseerde noodopvang van uit Afghanistan geëvacueerde Afghanen plaatsvindt, luidt het Coa eind augustus de noodklok. Ze waarschuwt dat de opvangcapaciteit voor asielzoekers zwaar onder druk staat. Als er niet snel wordt ingegrepen, moeten er ook voor de reguliere opvang crisiscentra worden ingericht. Eind september wordt voor het eerst sinds 2015 weer gebruik gemaakt van congrescentra om asielzoekers onderdak te bieden. Oude asielzoekerscentra, leegstaande zorgcentra, maar ook hotels, hostels en vakantieparken komen in beeld. Op 6 oktober moeten er in de opvanglocatie Ter Apel asielzoekers op veldbedden en stoelen slapen. De staatssecretaris verwacht dat alleen al in 2021 woonruimte nodig is voor 24.500 statushouders.

Er klinkt na de chaotische evacuatie uit Kabul al snel kritiek als blijkt dat honderden Afghanen ondanks een negatief reisadvies naar hun geboorteland zijn afgereisd. De meest saillante categorie betreft Afghanen met een verblijfsvergunning asiel voor bepaalde tijd. Zij krijgen een vluchtelingenpaspoort, maar mogen niet terug naar hun geboorteland reizen.

Op 11 oktober meldt het kabinet dat het verwacht nog zo'n 2.100 Afghanen naar Nederland te halen. Met 3.000 extra opvangplekken probeert het kabinet de hoogste druk van de ketel te halen. Op 14 oktober wordt bekend dat een Afghaanse tolk (die voor de nederlanders had gewerkt) door de Taliban is geëxecuteerd.
Eind oktober bieden de provincies Drenthe, Zeeland en Overijssel extra opvangplekken aan. In Utrecht wordt een viersterrenhotel gebruikt, in december gevolgd door een tweede hotel.

De rechtbank in Maastricht geeft medio september het Coa toestemming om twee Irakese asielzoekersgezinnen uit het azc in Heerlen te zetten, na een weigering van een aangeboden adquate woning.

Op 10 juni blijkt uit cijfers van het ministerie van Justitie en Veiligheid dat Europese afspraken over het terugsturen van asielzoekers in de praktijk niet werken. Het uitzetten lukt maar in één op de vier gevallen. Op 15 juni waarschuwt de Inspectie Justitie en Veiligheid in een onderzoek dat gewone azc's onvoldoende zijn toegerust om in te grijpen bij overlastgevende asielzoekers. Overlastgevende asielzoekers uit veilige landen als Algerije, Marokko en Tunesië drijven veel azc's tot wanhoop door de bestuurlijke onmacht om adequaat op te treden en de onmacht om deze mensen uit te zetten. Ook lukt het de overheid maar niet om de criminaliteit onder (deze zelfde groep) asielzoekers terug te dringen. Er is zelfs een stijging te zien bij zware mishandeling, pogingen tot doodslag en moord. Uit gegevens van het ministerie van Justitie en Veiligheid blijkt dat Nederland er nauwelijks in slaagt om asielzoekers terug te sturen naar EU-landen, waar ze al een asielprocedure hebben lopen (asielhoppers); de zogenoemde Dublin-verordening. Van de bijna 4.000 migranten die al in een ander EU-land asiel hadden aangevraagd, zijn er in 2021 maar 850 teruggegaan. De uitvoering wordt bemoeilijkt door reisbeperkingen door corona, personeelsgebrek bij immigratiediensten, maar vooral door uitspraken van rechters in Nederland.

Op 3 oktober blijkt uit cijfers van het Europese statistiekbureau Eurostat dat slechts één op de drie personen die door de IND is aangemerkt als illegaal aantoonbaar uit ons land vertrekt. Het gaat dan b.v. om mensen van wie de verblijfsvergunning is ingetrokken of uitgeprocedeerde asielzoekers. De smeekbede van staatssecretaris Broekers-Knol aan gemeentes voor 1.200 bedden, komt in een ander daglicht te staan als blijkt dat uitgeprocedeerde asielzoekers de asielopvang niet verlaten. Volgens de regels moet dit uiterlijk 28 dagen na een afgewezen verzoek, maar dat gebeurt niet. Hierdoor worden zo minimaal 1.400 bedden oneigenlijk bezet. Het lukt het kabinet ook niet om een antwoord te vinden op uitgeprocedeerde asielzoekers die hun uitzetting frustreren door een coronatest te weigeren. Het is inmiddels verreweg de belangrijkste reden dat uitzetting mislukt. Hierdoor komt de gedwongen terugkeer van vrijwel alle ongewenste vreemdelingen in gevaar.

Het ministerie van Binnenlandse Zaken meldt op 7 december dat er € 15 miljoen wordt vrijgemaakt om voor eind 2023 bijna 800 woonruimtes voor vergunninghouders te realiseren. De acute totale behoefte ligt echter rond de 12.000. Het demissionaire kabinet eist op 10 december dat lokale overheden 2.000 plekken voor asielzoekers regelen, anders worden ze gedwongen. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) stelt hiertegenover dat men al jaren wacht op de invulling van een structurele oplossing; het inrichten van vier grootschalige opvanglocaties en kleinere opvanglocaties voor kansrijke vluchtelingen. Op 14 december volgt een aanwijzing van het kabinet; de gemeenten Enschede, Gorinchem, Venray en de regio Rotterdam moeten verplicht asielzoekers opvangen. Ook Alkmaar is in beeld. Het besluit (dat in 2022 geen juridische basis blijkt te hebben) zet kwaad bloed in de gemeenten.

<u>Integratie</u>
De invoering van de nieuwe wet Inburgering wordt voor de derde keer uitgesteld; deze keer van 1 juli 2021 naar 1 januari 2022.

Volgens het CBS loopt het aandeel statushouders dat een uitkering ontvangt fors op; in de periode 2012-2019 leefde 53 procent van de sociale voorziening. In de vorige meetperiode (2004-2011) was dit nog 38 procent. Experts zien een verschuiving in de landen van herkomst, waardoor het gemiddelde opleidingsniveau daalde en daarmee de kansen op de arbeidsmarkt.

In de gemeenteraad van Amsterdam stellen GL en DENK voor dat kinderen van diverse achtergronden onderwijs moeten kunnen krijgen in hun 'thuistaal', zoals Turks of Arabisch.

Overige zaken:

- Er ontstaat begin maart grote ophef bij de Universiteit van Amsterdam, omdat onder hun naam een zeer kritisch rapport over immigratie is uitgegeven. Dit rapport ('Grenzeloze verzorgingsstaat') stelt dat de kosten van immigratie de afgelopen 25 jaar (grotendeels gebaseerd op CBS-cijfers) opliepen tot zo'n € 400 miljard. De voornaamste conclusie luidt dat de verzorgingsstaat bij ongewijzigd immigratiebeleid op termijn onhoudbaar is.
- Op 22 april blijkt uit een rapport van de Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken (ACVZ) dat door missers van de overheid in vijf jaar tijd bijna 2.000 ongewenste vreemdelingen vanuit detentie weer op straat belanden. Volgens de onderzoekers vertrekt slechts de helft van de totale groep aantoonbaar naar een land van herkomst buiten de EU. Uit cijfers van het ministerie van Justitie en Veiligheid blijkt dat pogingen van Nederland om ongewenste vreemdelingen met behulp van het land van herkomst uit te zetten, de afgelopen jaren (2014-2020) in meer dan de helft van de gevallen strandden (13.370 van de 24.170). Belangrijkste redenen zijn dat de herkomstlanden weigeren migranten terug te nemen of simpelweg niet reageren op verzoeken uit Nederland. De ongewenste vreemdeling verdwijnt vaak in de illegaliteit.
- Op 1 juni stelt het CBS in de nieuwste prognose dat Nederland in 2070 ruim 20,4 miljoen inwoners zal hebben, waarvan de groei vooral valt toe te schrijven aan migratie.

Onderwijs en wetenschappen

De Vereniging Hogescholen (VH) meldt op 21 januari dat de lerarenopleidingen voor het basis- en voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs zo snel mogelijk worden geflexibiliseerd.

Doordat leerlingen van middelbare scholen door de coronacrisis vooral thuisonderwijs hebben gehad en de kwaliteit van onderwijs daardoor onder de maat was, besluit minister Slob tot een unieke maatregel voor het examenjaar. Op de cijferlijst mogen leerlingen dit jaar hun duim over één cijfer houden (m.u.v. de kernvakken Nederlands, Engels en Wiskunde). Dus ondanks een onvoldoende te veel krijgt de scholier toch het diploma. Vanwege de aanhoudende coronacrisis krijgen eindexamenkandidaten medio december ook voor dit schooljaar (het derde schooljaar op rij) een extra herkansing en worden hun examens over een langere periode gespreid.

Op 17 februari presenteren ministers Van Engelshoven en Slob een 'Nationaal Programma Onderwijs' dat met een miljardeninjectie (€ 8,5 miljard) een soort deltaplan moet worden om de tijdens de coronacrisis opgelopen leerachterstanden te kunnen wegwerken en studenten financieel tegemoet te komen. Dat laat onverlet dat bijna de helft van alle mbo-studenten studievertraging oploopt door gebrek aan praktijklesen en stageplekken.

Op 13 juli komt demissionair minister Van Engelshoven (Onderwijs) met een 'genderplan' voor diversiteit en inclusie. Op basis van door de EU opgelegde verplichtingen (ingaande 2022) moeten universiteiten en hbo-instellingen met ambitieuze plannen komen om "de positie van de vrouw en andere niet-mannelijke geslachten te verbeteren". Doen ze dat niet, dan komt hun onderzoeksfinanciering uit Europa in gevaar. Instellingen zijn straks op last van de EU verplicht om het geslacht en andere 'genderidentiteiten' van hun personeel te registereren, wat vreemd overkomt in relatie tot de strengheid waarmee de Algemene Verordening Gegevensbeheer (AVG) wordt uitgelegd en gehandhaafd. Van Engelshoven staat voor dat er voor een 'intersectionele' benadering wordt gekozen, wat betekent dat meerdere facetten van iemands identiteit, zoals etniciteit, nationaliteit en sociale klasse, ook moeten worden meegewogen om te bepalen hoe 'ongelijk' de positie van diegene is.

Tijdens de Algemene Beschouwingen na Prinsjesdag (23-24 september) stemt een grote meerderheid van de Tweede Kamer in met een oproep aan een nieuwe kabinet om het in 2015 ingevoerde omstreden leenstelsel voor studenten zo snel mogelijk weer af te schaffen en de basisbeurs terug te brengen.

Op 8 oktober onthult NRC dat de vier grootste educatieve uitgeverijen van Nederland - Malmberg, Zwijsen, Noordhoff en ThiemeMeulenhoff - leermethodes censureren voor het basisonderwijs. Auteurs en illustratoren van lesmateriaal krijgen de opdracht om 'wereldse' zaken als kermis, carnaval, make-up en tatoeages te vermijden. Ook zijn regenbooggezinnen, sporten op zondag en vrouwelijke predikanten bij uitgeverijen soms taboe. De evolutieleer is eveneens dikwijls een verboden onderwerp. Het gaat om boeken en digitale leermiddelen die honderdduizenden kinderen op allerlei soorten scholen gebruiken, schrijft de krant. De uitgeverijen hanteren de richtlijnen vooral om streng christelijke scholen niet te verliezen als (potentiële) klant. Via de Stichting voor Leermiddelenontwikkeling Reformatorisch Onderwijs lobbyt het reformatorisch onderwijs bij uitgeverijen voor leermiddelen die aansluiten op de eigen levensvisie.

De Tweede Kamer wil dat het kabinet meer doet tegen ongewenste politieke invloed van China op Nederlandse universiteiten. Denktanks en veiligheidsdiensten waarschuwen al langer voor het risico van spionage, diefstal van intellectueel eigendom en zelfcensuur bij onderzoekers. Bovendien kan wetenschappelijke kennis worden ingezet voor het onderdrukken van de eigen bevolking. Demissionair minister Van Engelshoven vindt dat controle vooral 'proportioneel' moet zijn.

Eind oktober luiden diverse onderwijsdeskundigen en -instanties de noodklok over de staat van het onderwijs en de voorliggende formatieplannen. Er bestaat een wereld van verschil tussen instanties als de PO- en VO-Raad aan de ene kant en de Onderwijsinspectie en het onderwijsveld zelf aan de andere kant. Daar waar PO- en VO-Raad een ideologisch streven hebben naar vooral 'soft skills', individualisering ('gepersonaliseerd leren') en maatwerk (incl. een maatwerkdiploma zonder normering en een brede brugklas), wordt vanuit het onderwijsveld vooral benadrukt dat de nadruk moet liggen op kennisoverdracht en kwalificatie (met harde normering). In het internationaal vergelijkend onderzoek PISA worden jaarlijks de vaardigheden en kennis in wiskunde, natuurwetenschappen en lezen van 15-jarigen getest. De Nederlandse trend is negatief en behoort inmiddels tot de groep van zeven landen, waar sinds de deelname in 2003, de schoolprestaties in alle vakken voortdurend een dalende trend vertonen.

Door het structurele lerarentekort (incl. invalkrachten) worden steeds meer scholen (begin november een op de vijf) gedwongen om alleen een vierdaagse schoolweek aan te bieden. Dat is wettelijk niet toegestaan, maar ook het department begrijpt dat de schoolbesturen klem zitten.

De Radboud Universiteit in Nijmegen stelt de promotie van de 'klimaatcrisis' tot verplicht onderdeel voor elke studierichting. Hier komt veel kritiek op.

Klimaat, milieu en energie

Klimaat en milieu

Een wederom aan stikstof gerelateerde uitspraak van de Raad van State verergert de problematiek in de woning- en wegenbouw. Nadat de milieubeweging eerder al (2019) het complete vergunningenstelsel had opgeblazen, zijn nu de stikstofberekeningen als ontoereikend gekwalificeerd. Intussen gaat de Eerste Kamer op 9 maart akkoord met een nieuwe stikstofwet. Deze 'wet Stikstofreductie en Natuurverbetering' treedt op 1 juli in werking en legt strenge normen op voor het stikstofniveau in Natura 2000-gebieden, te bereiken in respectievelijk 2025, 2030 en 2035.

Op 15 maart vernietigt de voorzieningenrechter een uitbreidingsvergunning van een melkveehouder. Volgens de rechter was onvoldoende aangetoond dat de aangedragen technologische oplossingen voldoende stikstofuitstoot zou reduceren. Omdat de melkveehouderij juist op technologie haar stikstofstrategie heeft gebaseerd, dreigt een forse krimp (mogelijk zelfs halvering) van de veestapel.

Vanuit de EU komen steeds meer plannen voor uitbreiding van natuurgebieden en aanscherping van normen voor stikstof en andere schadelijk geachte stoffen. Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) stelt op 5 juli dat als het nieuw te vormen kabinet besluit de doelstellingen rond de stikstofuitstoot op basis van deze plannen aan te scherpen, in de stikstofgevoelige provincies Gelderland, Brabant en Overijssel de landbouw (met name de veelteelt en akkerbouw) feitelijk onmogelijk wordt. En in andere provincies moeten boerenbedrijven dan alsnog inkrimpen. Op 7 juli vinden in Den Haag en andere steden weer eens protesten plaats van boze boeren.

Op 6 september lekt uit dat het demissionaire kabinet toekomstplannen heeft laten maken om de stikstofcrisis significant aan te pakken. Naast een aangekondigde krimp van de veestapel houdt één van de scenario's in dat boeren verplicht kunnen worden uitgekocht of onteigent. Een dag later maakt het kabinet het zogeheten 'actieprograma Nitraatrichtlijn' bekend, waarin ingrijpende maatregelen aan boeren worden opgelegd om de waterkwaliteit rond landbouwgebieden te verbeteren. Boeren worden verplicht om gewassen te telen die voorkomen dat meststoffen in grond- en oppervlaktewater stromen. Daarnaast komen er dwingende verplichtingen voor boeren om zogeheten 'bufferzones' langs hun akkers en sloten te maken, die niet bemest mogen worden of besproeid met bestrijdingsmiddelen.

Een nieuw IPCC-rapport geeft aan dat de klimaatimpact van de uitstoot van koeien (het opgeboerde methaan) jarenlang zwaar is overschat (factor 3 tot 4). Volgens het IPCC is het zelfs met een gelijkblijvende veestapel mogelijk om voor verkoeling van het klimaat te zorgen. Dit voor boeren goede bericht wordt diezelfde dag overschaduwd door een advies van de landsadvocaat, die stelt dat – om stikstofruimte te creëren voor de bouw - stikstofpiekbelasters (lees:

boerenbedrijven) rond Natura2000-gebieden alleen effectief kunnen worden bestreden door het desnoods gedwongen intrekken van vergunningen (van boeren). Onteigening duurt namelijk te lang en intrekken van een vergunning moet direct worden opgevolgd. De kritiek is enorm.

Op basis van voorlopige cijfers stelt het RIVM op 3 september dat de uitstoot van broeikasgassen in 2020 25,4 procent lager is dan in 1990. Als het percentage klopt, heeft Nederland alsnog de Urgenda-doelen gehaald, zoals door Urgenda bij de rechtbank afgedwongen. Het RIVM denkt dat de belangrijkste bijdrages aan de daling veroorzaakt zijn doordat er minder steenkool gestookte elektriciteit werd geproduceerd (o.a. door sluiting Hemwegcentrale), de hoge kolenprijzen, afgenomen verkeersdrukte door de coronacrisis en de verlaging van de maximumsnelheid op snelwegen. Alleen de door de landbouw gegenereerde uitstoot van ammoniak daalde niet.
Op 15 december blijkt uit het Coalitieakkoord dat tot 2035 € 25 miljard wordt uitgetrokken om het stikstofprobleem op te lossen. De deadline voor de 74%-norm wordt vijf jaar vervroegd naar 2030.

Rond de kabinetsformatie eind maart geven wetenschappers, maatschappelijke organisaties en betrokken burgers een alarm af over het vigerende klimaat- en milieubeleid. Drie jaar na de totstandkoming van het klimaatakkoord blijkt volgens hen dat deze groene routekaart op talrijke onderdelen de plank misslaat. Zo moet Den Haag volgens hen af van de starre focus op volledig aardgasvrije woningen, biomassa als energiebron, de eenzijdige focus op het stimuleren van stekkerautos en het taboe op kernenergie. In mei lekt uit dat de binnen het Klimaatakkoord vereiste draagvlak van burgers bij de implementatie deels wordt omzeild doordat veel van de burgercorporaties bestaan uit leden die vaak niet in de omgeving wonen en/of een zakelijk belang hebben in de 'groene industrie'.

<u>Fossiele energie</u>
Ondanks dat de NAM in 2020 meldde dat het Groningenveld na 2022, wanneer de gaswinning is gestopt, dicht zou moeten, stelt minister Wiebes dat het veld ook na de energietransitie mogelijk nodig is als reservemiddel. Wel wordt de gaskraan in Groningen in 2021 nog verder dichtgedraaid.

Op 2 maart maakt het Economisch Instituut voor de Bouw bekend dat volgens haar berekeningen het gasvrij maken van een gemiddelde woning € 40.000 kost. Hierbij is de helft van die kosten niet terug te verdienen, ondanks lagere energielasten. Terwijl Nederlandse huizenbezitters nadrukkelijk worden gestimuleerd om 'van het gas af te gaan', staat de Europese Commissie eind maart op het punt om aardgas als een groene transitiebrandstof te bestempelen.

Staatsbedrijf Gasunie wil tot 2030 € 7 miljard investeren in de uitbreiding en verbouwing van het gasleidingennetwerk in Nederland. Het grootste deel is bestemd voor een nationaal waterstofnetwerk. Eind juni meldt demissionair minister Yesilgöz (Economische Zaken en Klimaat) dat het kabinet start met een plan voor een landelijk waterstoftransportnet. Het is de bedoeling om een groot deel van het bestaande gasleidingnet hiervoor te gebruiken.

Demissionair minister Blok (Klimaat) geeft medio september zijn fiat aan gaswinning in de Waddenzee, ondanks felle bezwaren vanuit de regio, de Tweede Kamer en van natuur- en milieuorganisaties. Door de dreigende schaarste in de komende winter, wil minister Blok (Economische Zaken) de mogelijkheid openhouden voor een korte periode een beperkte hoeveelheid gas uit het Groninger gasveld te halen. Daarom worden vijf putten operationeel, waaronder die van Slochteren. Zowel de NAM en de Gasunie zijn tegen.

In 2021 worden door het KNMI in het Groningerveld 72 aardbevingen veroorzaakt door de gaswinning gemeten. Daarvan twaalf met een kracht van 1,5 of hoger en een piekbeving van 3,2.

Aanvankelijk zou in oktober 2022 de gaskraan worden dichtgedraaid en 'Groningen' op de 'waakvlam' gaan. Maar op 9 november blijkt dat de gaswinning in Groningen langer en in grotere hoeveelheden doorgaat dan gepland. De oorzaak is een installatie voor het bijmengen van stikstof, die vertraagd wordt opgeleverd. De nieuwe plandatum wordt januari 2023.

Op 17 december gaat de Europese gasprijs opeens fors omlaag, nadat de Russische president Poetin de gasleveringen aan Europa heeft opgevoerd. De prijs op de Nederlandse termijnmarkt daalt met meer dan 15% tot minder dan € 123 per megawattuur.

De a.s. coalitie geeft geen nieuwe vergunningen meer voor gaswinning onder de Waddenzee. Ze eist echter wel dat gasvoorraden voortaan een minimumvulling krijgen en steunt daarom ook gaswinning in de Noordzee, waar uit nog 130 anonieme velden miljarden kubieke meters gas te winnen zijn. Daarvan kunnen energiebedrijven ook waterstof maken.

Demissionair minister Yesilgöz sluit de hoogwaardige kolencentrale van Onyx Power in Rotterdam, om zo de jaarlijkse uitstoot van CO_2 terug te brengen en een significante bijdrage te leveren aan de rechterlijke Urgenda-uitspraak. Eerder werd al de Hemwegcentrale in Amsterdam gesloten. De drie dan nog resterende kolencentrales kunnen voorlopig niet op slot, omdat dan de leveringszekerheid in Nederland ernstig in gevaar komt.

Duurzame energie

Op 25 februari neemt de Tweede Kamer een motie aan dat het kabinet opdraagt om geen nieuwe subsidies meer te verstrekken voor houtgestookte biomassa. Met deze motie wordt niets gedaan. Intussen gaat op gemeentelijk niveau de gunning van biomassaverbranding op basis van houtstook op grote schaal door [foto ANP]; gerealiseerd 223 projecten, gegund nog eens 129.

Op 18 oktober blijkt uit een studie van kennisinstituut Deltares dat de grootschalige uitrol van windparken op de Noordzee een bedreiging is voor het zeeleven. Dat betreft o.a. de algengroei, maar ook de seizoensgebonden groei van plankton en daarmee de rest van de voedselketen.

Eind maart schrijven ruim 100 medici een brandbrief waarin ze waarschuwen voor de gevaren voor de volksgezondheid als windturbines te dicht bij woningen worden gebouwd.

Op 30 juni publiceert de Raad van State een tussenvonnis over een Gronings windpark. De Raad stelt dat de overheid jarenlang windturbinenormen heeft gehanteerd, die niet voldoen aan het Europees recht. Kern van het vonnis is dat bestaande milieunormen voor windturbines die in het Activiteitenbesluit worden gehanteerd, nooit zelf zijn onderworpen aan een toets op hun milieueffecten. Dat moet wel volgens het Europese Hof. De Raad van State stelt dat de regering eerst nieuwe normen moet opstellen die wel zo'n milieutoets hebben doorstaan.

Uit een promotieonderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen zou blijken dat van de uitgekeerde subsidies voor windturbines 30 tot 50 procent als overwinst in de boeken komt. De brancheorganisatie voor groene energie betwist de conclusie.

Op 3 februari presenteert politieke partij JA21 een nieuw onderzoek naar kernenergie, waarbij een vergelijking wordt gemaakt met zonne- en windenergie (op land of zee). Uit dit onderzoek zou blijken dat kernenergie drie keer zo goedkoop is als zonnestroom en twee tot tweeënhalf keer goedkoper dan elektriciteit opgewekt met windturbines. Het verschil in benodigd landschap is enorm. Het vermeende effect van de peperdure *Green Deal* van de EU wordt als te verwaarlozen beschouwd (0,06 graad in 2050 en 0,15 graad in 2100). Daarnaast wordt gesteld dat het praktisch onmogelijk is om Nederland met wind en zon van energie te voorzien, omdat daarvoor letterlijk de fysieke ruimte ontbreekt.

De provincie Noord-Brabant kondigt op 25 maart aan dat ze vervolgstappen wil zetten om eventueel op termijn een of meerdere kerncentrales te kunnen bouwen. Ook de provincie Zeeland ziet kernenergie als een nuttige optie in de energietransitie. Net als een groeiend aantal partijen in de Tweede Kamer. In oktober meldt de provincie Limburg dat zij onderzoek doet naar de haalbaarheid van van de opwekking van CO_2-vrije energie met kerncentrales.

Begin april lekt een concept-rapport uit van het Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek (JCR), de wetenschappelijke dienst van de Europese Commissie. De JCR stelt dat kernenergie minstens zo veilig is voor mens en milieu als andere technieken van energieopwekking. De Europese Economische Commissie van de VN (UNECE) pleit medio augustus in een publicatie voor de spoedige bouw van nieuwe kerncentrales. De dwingende noodzaak om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen en de opwarming van de aarde af te remmen, kan volgens hen (analoog aan het IPCC) niet zonder een snelle uitrol van meer kerncentrales.
Na protest vanuit de Tweede Kamer steun het kabinet alsnog de oproep van Frankrijk (en negen andere EU-lidstaten) om kernenergie op te nemen in de zogeheten taxonomie. Kernenergie krijgt zo een klimaatlabel om in aanmerking te komen voor groene financiering.

Energielevering

Adviesorganisatie PwC becijfert in een onderzoek dat het Nederlandse elektriciteitsnetwerk de komende 30 jaar voor ongeveer € 102 miljard moet worden opgeknapt en gerenoveerd voor de gewenste energietransitie. Er moeten windparken op zee worden aangesloten. Ook moeten extra transformatorstations en hoogspanningsleidingen worden gebouwd. PwC waarschuwt voor een significante stijging van de energierekening op lange termijn.

De leveranciers van elektriciteit kunnen de snel groeiende vraag niet aan, omdat de netwerken nog lang niet berekend zijn op de enorme extra vraag naar stroom en door de sterk vertragende procedures van allerlei overheden. Er zijn inmiddels wachttijden van maanden tot jaren voordat aansluitingen kunnen worden gerealiseerd. Eind oktober trekt de Autoriteit Consument en Markt (ACM) de eerste vergunning in; van Welkom Energie. Tegelijkertijd meldt

netbeheerder Liander dat opnieuw een groot deel van het stroomnet[15] Noord-Holland op slot gaat. Nieuwe 'grootverbuikers' van energie, zoals supermarkten, scholen of bedrijfsgebouwen, kunnen in een deel van Noord-Holland voorlopig niet op het netwerk terecht. Uiteindelijk vallen in de winter van 2021-2022 acht energieleveranciers om. Intussen zitten ultimo 2021 zo'n drieduizend bedrijven in de wachtkamer voor ruimte op het Nederlandse elektriciteitsnetwerk.

Overige zaken

- Per 1 januari is er een nieuw energielabel voor woningen. De kosten van dit label zijn vijfentwintig keer hoger dan voorheen, omdat er een specialist aan huis moet komen. Per 1 januari wordt ook de omstreden vliegbelasting ('vliegtaks') heringevoerd (eerder al in 2008-2009).
- Milieubeweging MOB (van milieuactivist Johan Vollenbroek), openbaart half januari dat uit meetrapporten blijkt dat de ammoniakuitstoot van de nieuwe biomassacentrale van het Amsterdamse Afval Energiebedrijf (AEB) een factor acht hoger is dan vergund. MOB eist dat de installatie wordt stilgelegd.
- Demissionair staatssecretaris Van Veldhoven neemt alsnog het besluit tot de invoering van statiegeld op blikjes, m.i.v. 31 december 2022.
- Tata Steel IJmuiden (voormalig Hoogovens) sluit in maart een deal met de Nederlandse staat. Het gaat de CO_2-uitstoot met vijf miljoen ton reduceren per 2030. In ruil zorgt de overheid ervoor dat de benodigde vergunningen en de waterstof- en electriciteitsinfrastructuur op orde zijn. Nadat jarenlang in allerlei rapportages omzichtig is omgesprongen met de economische belangen van het staalconcern, stelt een rapport van het RIVM begin september dat het zeer aannemelijk is dat de uitstoot door Tata Steel voor een belangrijk deel verantwoordelijk is voor serieuze gezondheidsrisico's, in het bijzonder voor kinderen.
  Tata Steel wil versneld (in 2030) voor haar staalproductie overstappen van steenkool op groene waterstof. Het leidt tot tevredenheid bij de vakbonden, linkse politieke partijen en de miliebeweging, maar omwonenden vinden de termijn te lang vanwege de onverminderd negatieve gevolgen voor hun gezondheid.
- De eerste permanente woonstraten, fietspaden, parkeerplaatsen en carpoolstroken van gerecycled plastic worden nog dit jaar in ons land gelegd.
- Vanaf 1 juli zit er 15 cent statiegeld op kleine plastic flesjes frisdrank en water. Vanaf 3 juli is het verboden om wegwerpplastic te verkopen. Ook zaken als rietjes, wattenstaafjes en ballonstokjes van plastic vallen onder dat verbod.
- Op 1 juli wordt de Wet 'Stikstofreductie en Natuurverbetering, inclusief de Bouwvrijstelling' van kracht. In 2025, 2030 en 2035 moeten respectievelijk minimaal 40, 50 en 74 procent Natura 2000-gebieden een gezond stikstofniveau hebben.
- Terwijl in Nederland fel wordt gediscussieerd over de sluiting van twee van de vier draaiende kolencentrales, zijn er volgens de Britse denktank *Carbon Tracker* grootschalige plannen voor het opwekken van kolenstroom in Azië. Het gaat om voornemens voor 368 nieuwe kolencentrales in China, 92 in India, 107 in Indonesië, 14 in Japan en 41 in Vietnam.
- Op 26 oktober kondigt het ABP aan dat ze uiterlijk begin 2023 afscheid gaat nemen van beleggingen in de fossiele industrie (olie en gas). Hoewel de klimaatlobby staat te juichen, vrezen pensioenexperts juist voor nog slechtere rendementen op pensioenbeleggingen.
- De Waddeneilanden dreigen onbereikbaar te worden. Door strenge Natura 2000-wetgeving mag vanaf 1 januari baggerzand niet meer buiten het Waddengebied worden verspreid als dit is gebaggerd. Rederijen en Waddengemeenten voorzien grote problemen en doen een beroep op demissionair minister Barbara Visser (Infrastructuur en Waterstaat) om met oplossingen te komen.
- De gemeenteraad van Zeewolde stemt op 16 december in met de komst van een enorm energie- en waterslurpend datacenter. De Tweede Kamer is tegen en wil een stop op deze datacenters, die zonder maatregelen straks zo'n 10% van het elektriciteitsverbruik in Nederland gaan uitmaken. Op 21 december spreekt ook de Eerste Kamer zich hiertegen uit.
- In 2021 groeit volgens een analyse van RAI Vereniging en BOVAG het aantal geregistreerde elektrische wagens met 21%, terwijl dat in 2019 nog op 12% lag.

Mobiliteit, verkeer en waterstaat

Omdat het Nederlandse luchtruim steeds intensiever en gevarieerder wordt gebruikt (denk aan drones) en er daarnaast een noodzaak is tot beperking van hinder en uitstoot, is een grootschalige herziening nodig. Medio januari presenteert het kabinet (I&W en Defensie), samen met enkele luchtverkeersleidingsorganisaties een 'Ontwerp-Voorkeursbeslissing Luchtruimherziening'. Kern van

[15] Het Nederlandse elektriciteitsnetwerk kent drie spanningen. Huizen zitten op het laagspanningsnet. Van het middenspanningsnet maken grotere bedrijven, scholen en bijvoorbeeld kleinere datacentra gebruik. Het hoogspanningsnet is voor bijvoorbeeld grote industrie, datacenters en grootschalige windmolenparken.

deze herziening is dat door nauwere samenwerking tussen de burger- en militaire luchtvaart de ruimte in het luchtruim veel efficiënter kan worden benut. Dat moet leiden tot kortere 'snelwegen' in de lucht en kortere routes. Dit moet weer bijdragen aan minder brandstofverbruik en CO_2- en stikstofuitstoot. De inspraakprocedure gaat nu van start en loopt tot 25 februari. De beoogde herziening moet volgens planning vanaf 2023 stap voor stap worden doorgevoerd.

Luchtvaartinspectie ILT signaleert eind maart een relatieve stijging van serieuze voorvallen op Schiphol (zoals '*runway incursions'* en afgebroken starts). Ook de Onderzoeks Voor Veiligheid (OVV) waarschuwt opnieuw voor tekortkomingen in een 'structurele' aanpak om gevaarlijke situaties te voorkomen.

In december blijken er ernstige zorgen te zijn over de status van luchthaven Schiphol vanwege juridische procedures die door milieuclubs zijn aangekondigd. Omdat de luchthaven nog geen natuurvergunning heeft en mogelijk niet wordt voldaan aan onder andere stikstofregels, hangt een stevige krimp van Schiphol in de lucht. Experts vrezen dat Schiphol zal terugvallen tot een regio-vliegveld.

Er is al decennia een structurele en forse achterstand in het onderhoud van wegen, vaarwegen en bruggen. Gevreesd wordt dat de kosten van de coronacrisis leiden tot verder uitstel en tot gevaarlijke situaties. Op 20 juni stelt minister van Nieuwenhuizen (Infrastructuur) dat een nieuw kabinet veel meer geld moet uitgeven om Nederland bereikbaar te houden. De bewindsvrouw kampt al met een enorm tekort door de gigantische operatie van renovatie en vervanging van bruggen, sluizen en tunnels uit de jaren '50 en '60. Daarnaast rest de reguliere investering in beheer en onderhoud en in nieuwe aanleg, mede gelet op de bevolkingsgroei. Deze kosten lopen nog verder op door aanvullende duurzaamheids-, klimaat- en veiligheidseisen. Niet alleen qua verkeersveiligheid, maar b.v. ook voor cyber (digitale bedieningsapparatuur) en brandveiligheid.

De aanpak van fileknelpunten loopt extra vertraging op door nieuwe stikstofperikelen. Tal van infrastructuurprojecten hebben al forse vertraging opgelopen door de stikstofuitspraak van de Raad van State in 2019, maar diezelfde Raad van State geeft (na een claim door de milieubeweging) aan dat de stikstofberekeningen voor verkeer beter onderbouwd moeten worden.

TNO stelt tijdens de formatie in een landelijk prognoserapport over de instandhouding van onze civiele infrastructuur (met een totale waarde van 300 miljard euro; veelal afkomstig uit de jaren zestig van de vorige eeuw) dat er jaarlijks tot vier à zes miljard euro nodig is voor onderhoud en vernieuwing. Nu ligt dat nog op ruim één miljard euro per jaar.

Op 17 oktober schrijft een collectief van ANWB, NS, RAI, Fietsersbond, Bouwend Nederland en BOVAG een brandbrief aan de formateurs Remkes en Koolmees, waarin structureel om extra miljarden wordt gevraagd om ons land bereikbaar te houden. [foto ANP HH]
Eind oktober stelt minister Visser (Infrastructuur en Waterstaat) dat er met spoed niet 1 maar zelfs 2 miljard euro per jaar extra nodig is voor noodzakelijk (groot) onderhoud aan asfalt, spoor en bijvoorbeeld bruggen om "Belgische toestanden" te voorkomen, nieuwe woonwijken bereikbaar te krijgen en bestaande fileknelpunten op te lossen.

Medio juli worden Duitsland (Eifel), België (Ardennen) en in Nederland met name de provincie Limburg getroffen door extreme regenval gevolgd door extreme wateroverlast. Snelwegen, straten en veel (kelders van) huizen lopen onder water en worden getroffen door modderstromen. Vooral Valkenburg (en in mindere mate Roermond) moet het ontgelden. Rivieren zwellen aan en treden deels buiten hun oevers. Voor de eerste keer wordt in Nederland een weeralarm code Rood afgekondigd vanwege extreme neerslag (en dat midden in de zomer). In Nederland stromen de rivieren De Geul en Roer over en zijn de waterstanden van de Maas kritiek (op 16 juli hoogste waterstand in 200 jaar). [foto]
Stroomstoringen treden op, tienduizenden mensen moeten massaal worden

geëvacueerd en het leger wordt ingezet om de civiele hulpdiensten bij te staan. Veel Limburgers kunnen maandenlang hun huis niet meer in. Hoewel de schade groot is, is wel merkbaar dat de waterwerken die na de overstromingen van 19993 en 1995 zijn uitgevoerd, een nog grotere ramp hebben voorkomen.

Overige zaken

- Op 11 maart maakt koepel OV-NL bekend dat men uiterlijk eind 2022 de OV-Chipkaart wil inruilen voor een modernere betaalmethode met betaalpas, creditcard en smartphone. Dit jaar worden de eerste proeven uitgevoerd.
- Om de snelheid van 5G te verbeteren zouden in april 2022 nieuwe frequenties geveild worden. De benodigde 3.500 megahertzband is echter o.a. bezet door het noodnet voor de scheepvaart. De uitbater van het noodnet weigerde en kreeg gelijk van de rechter. Het vinden van een oplossing levert vertraging op.
- Eind september is de ochtendspits weer terug op het niveau van vóór de coronacrisis. Ondanks dat er nog veel wordt thuisgewerkt, is de file ook weer terug in Nederland. Op 12 oktober was het de drukste dag van het jaar op de snelwegen; 759 kilometer file.
- Door een gebrek aan gekwalificeerd personeel, moet spoornetwerkbeheerder ProRail steeds vaker treinen laten uitvallen. ProRial meldt begin november dat men pas in 2023 de personeelsproblemen in orde denkt te hebben.
- In 2021 waren er op de openbare wegen meer ongevallen (plus 8%), meer ernstig gewond (stijging met 1.302 slachtoffers) en meer blikschade. Alleen bij dodelijke slachtoffers is een lichte daling van 496 naar 478.

Overige binnenlandse zaken

- In januari kondigen splintergroeperingen van Kick Out Zwarte Piet (KOZP) aan dat ze actie gaan voeren tegen carnavalskostuums die volgens hen 'kwetsend, racistisch en stereotyperend' zijn. In Den Haag ontstaat medio juli ophef over de benaming van een tramlijn naar de kust als 'bikinilijn'. Een raadslid van GroenLinks vindt het seksistisch.
- Na veel verzet vanuit de voorzitter van de Tweede Kamer (mw. Arib), besluit de Tweede Kamer op 13 januari om toch in één keer te verhuizen naar het tijdelijk onderkomen (voormalig ministerie van Buitenlandse Zaken), zodat de zeer noodzakelijke verbouwing van het Binnenhof eindelijk van start kan gaan. De verhuizing vindt plaats tijdens het zomerreces.
- De Chinees-Indische restauratie in ons land is vanaf 12 februari officieel Nederlands immaterieel erfgoed.
- Nederland kent na enkele 'warme' winters een uitzonderlijke koudegolf met 's nachts temperaturen onder de -10 graden Celsius.
- De Universiteit van Leiden wordt voor het eerst sinds 1575 geleid door twee vrouwelijke hoogleraren; Annetje Ottow (voorzitter College van Bestuur) en Hester Bijl (rector magnificus). [foto].
- Het Britse magazine *Time Out* roept de Amsterdamse theater/bioscoop Tuschinski uit tot mooiste bioscoop ter wereld.
- De WRR adviseert om het begrip 'niet-westers' niet meer toe te passen. Het heeft een te negatieve connotatie en is dusdanig breed dat het feitelijk niets meer zegt.
- Op 30 april krijgen in Eindhoven de eerste bewoners van een 3D-betongeprint huis in Nederland de sleutel.
- De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) geeft de gemeente Enschede een boete van € 600.000, omdat de gemeente wifi-tracking gebruikte in de binnenstad op een manier die niet mag.
- De Nationale Dodenherdenking op de Dam op 4 mei vindt wederom zeer ingetogen plaats met slechts 100 genodigden in het publiek. Bijzonder is dat op 5 mei de Duitse bondskanselier Angela Merkel vanuit Berlijn de Nederlandse bevrijdingstoespraak houdt.
- Koningin Máxima wordt op 17 mei 50 jaar.

[Annetje Ottow en Hester Bijl]

[Eurovisie Songfestival Foto Hollandse Hoogte ANP]

- Van 18 tot 22 mei vindt het door corona uitgestelde Eurovisie Songfestival plaats vanuit Rotterdam. Met beperkte toegang voor publiek (3.500) en strenge coronaregels.
- De op initiatief van de Partij voor de Dieren aangepaste Wet Dieren leidt tot veel vragen over interpretatie en consequenties. Demissionair minister van Landbouw Schouten gaf eerder al aan dat ze de wetswijziging onuitvoerbaar vond. Door de wetswijziging moeten boerenbedrijven mogelijk volledig worden verbouwd. Hoewel de wet vooral bedoeld is om dierenleed in de professionele vee- en dierhouderij tegen te gaan, is het zelfs onduidelijk of eigenaars van honden hun dier nog wel aangelijnd zouden mogen uitlaten.
- Op 11 juni schrijft kroonprinses Amalia een brief aan premier Rutte waarin zij voorlopig afziet van haar wettelijke toelage (vanaf het moment dat ze 18 jaar wordt) als van de haar toegekende onkostenvergoeding.
- De Koningsspelen en Koningsdag (in Eindhoven zonder publiek) worden wederom op gepaste wijze gevierd.
- Op 1 juli, tijdens Keti Koti (de jaarlijkse herdenking van de afschaffing van de slavernij), biedt burgemeester Halsema van Amsterdam namens het Amsterdamse stadsbestuur excuses aan voor "de actieve betrokkenheid van het Amsterdamse stadbestuur bij het commerciële systeem van koloniale slavernij en de wereldwijde handel in tot slaafgemaakten". In december volgt Rotterdam.
- Tijdens het zomerreces biedt de Amsterdamse gemeenteraad een brisant rapport aan over homohaat. Het rapport was gedateerd op 1 februari, is maandenlang achtergehouden en schetste een beeld dat 'belagers vaak een niet-westerse achtergrond hebben' (vooral Marokkaanse). Dit staat haaks op een eerdere 'analyse' van burgemeester Halsema.
- Half juni ontstaat wederom ophef over vermeende dubieuze financiële steun van de Nederlandse overheid aan zeker twee Palestijnse hulporganisaties die volgens Israëlische inlichtingenbronnen banden hebben met Palestijnse terreurorganisaties.
- Vanaf 1 juli geldt de nieuwe Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen. Bestaande regels voor bestuur en toezicht van NV's en BV's gaan nu ook voor stichtingen en verenigingen gelden.
- Vanaf 1 juli geldt ook de nieuwe Telecomwet. Deze biedt o.a. meer mogelijkheden voor consumentenbescherming tegen telemarketeers; het 'bel-me-niet-register' wordt bijvoorbeeld vervangen door het 'bel-me-wel-register'. Alleen na expliciete toestemming mogen consumenten nog gebeld worden door bedrijven, goede doelen en loterijen. Een uitzondering vormen klanten van bedrijven of organisaties, of mensen die de drie jaar ervoor klant zijn geweest.
- 23 juli – 8 augustus: uitgestelde Olympische Spelen Tokio. Nederland haalt een recordaantal medailles (36, waarvan 10 x goud).

- De UNESCO plaatst eind juli drie Nederlandse erfgoeden op de Werelderfgoedlijst; de Nieuwe Hollandse Waterlinie, de Neder-Germaanse *limes* (uit de Romeinse tijd) en de Koloniën van Weldadigheid (Veenhuizen, Frederiksoord en Wilhelminaoord). [foto]
- Op 15 augustus vindt door de coronabeperkingen voor het tweede jaar op rij een sobere herdenking plaats van de Nationale Indië-herdenking.
- Van 2016-2021 is in het IJsselmeer een cluster van vijf nieuwe onbewoonde natuureilanden aangelegd, de Marker Wadden. [foto]

[Hollandse Waterlinie werelderfgoed Foto HH ANP]

[Marker Wadden]

- Op 15 augustus kan de Nationale Indië-herdenking in Den Haag, hoewel nog steeds sober, weer plaatsvinden met publiek.
- De omroepen Zwart en Ongehoord Nederland (ON) mogen vanaf 1 januari 2022 programma's gaan maken op radio en tv.
- Eind augustus spoelen tientallen kadavers van bruinvissen aan op de Waddeneilanden. Het is een raadsel wat de oorzaak is.
- Vanaf 1 september mogen homoseksuelen met een vaste partner van hetzelfde geslacht ook bloed doneren.
- Op 14 september wordt burgemeester Aboutaleb van Rotterdam (samen met een Franse collega) uitgeroepen tot beste burgemeester 2021 (*World Mayor 2021-award*).
- Op 19 september wordt in Amsterdam door koning Willem-Alexander het Holocaust Namenmonument onthuld. Op elk van de 102.185 bakstenen is een naam gegraveerd van een tijdens de Holocaust vermoorde Jood, Sinti of Roma.

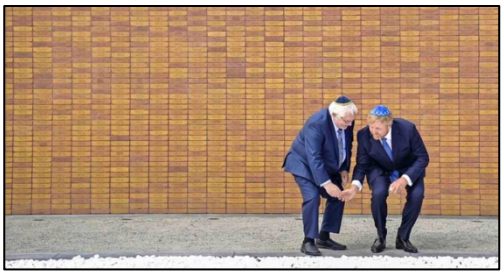

- Op 28 september stemt ook de Eerste Kamer in met de wet over vrouwenquota. Grote bedrijven worden (mogelijk al vanaf januari 2022) verplicht om meer vrouwen in hun leiding en hun raden van commissarissen te benoemen.
- De Zalmhaventoren in Rotterdam is met 215 meter het nieuwe hoogste gebouw in de Benelux; de zendmast van de Euromast buiten beschouwing latend.
- Van 22 tot 24 november vinden gemeenteraadsverkiezingen plaats in diverse gemeenten in Noord-Holland en Brabant in het kader van gemeentelijke herindelingen per 1 januari 2022.
- Het aantal leden van een vakbond daalt inmiddels zó hard dat nog maar zo'n 12 procent van alle werkenden is aangesloten bij een vakbond. Vooral jongeren worden geen lid en ZZP-ers voelen zich niet vertegenwoordigd. De vraag is of het dan nog wel passend is om bij zo'n lage graad van vertegenwoordiging in het in Nederland al decennia gebruikelijke 'polderoverleg' alleen de vakbonden nog te laten spreken namens 'de werknemers'. De invloed van de bonden is buiten proportie.
- Na 10 jaar campagne voeren door activisten (later georganiseerd in Kick Out Zwarte Piet), is er bij de Sinterklaasintochten en -vieringen vrijwel geen Zwarte Piet meer te zien.

- Kroonprinses Catharina-Amalia wordt op 7 december 18 jaar [vlag en foto]. Op 8 december wordt zij binnengeleid in de Raad van State, waarin zij vanaf dan als kroonprinses zitting heeft.

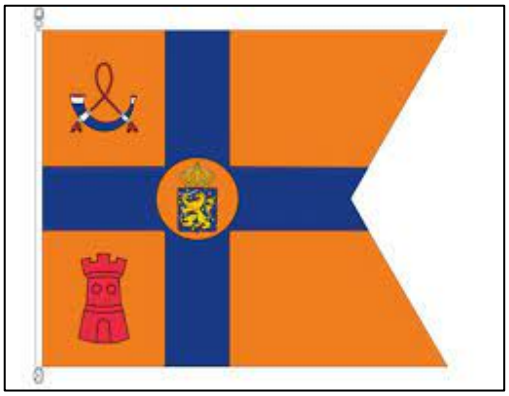

[Vlag van kroonprinses Catharina-Amalia]

[Kroonprinses Catharina-Amalia]

- Max Verstappen wordt op 12 december de eerste Nederlandse wereldkampioen Formule 1 racen.

[Afbeelding ZIGGO Sports]

- Corona leidt tot een nieuwe babyboom in ons land. Het CBS verwacht over 2021 maar liefst 10.000 meer geboortes dan in 2020. Dat is bijzonder, want sinds de eeuwwisseling nam het aantal geboortes juist af.
- Het kabinet wil bijdragen aan de aankoop van een topstuk van Rembrandt; De Vaandeldrager. Kosten voor het Rijk € 150 miljoen.
- De Nederlandse bevolking is in 2021 gegroeid met naar schatting 118.000 inwoners, zodat het totale aantal Nederlanders uitkomt op 17,6 miljoen. Dat komt volgens het CBS onder meer door een corona-geboortegolf. Het aantal immigranten neemt ook nog steeds jaarlijks toe. De raming voor 2021 komt uit op ruim 245 duizend.

MINDEF: Departementaal

Politiek-bestuurlijk

a. De politieke departementale leiding ligt het grootste deel van het jaar nog steeds bij minister Ank Bijleveld-Schouten (CDA) en staatssecretaris Barbara Visser (VVD), hoewel vanaf 15 januari demissionair. Op 31 augustus treedt mevrouw Visser echter af om in het kabinet de plotseling vrijgevallen functie van minister van Infrastructuur en Waterstaat waar te nemen (na het voortijdige vertrek van minister Van Nieuwenhuizen). Op 17 september biedt minister Bijleveld haar ontslag aan vanwege een motie van afkeuring in relatie tot de evacuatie van Afghanen uit het overrompelde Kabul. Omdat staatssecretaris Visser net was overgeplaatst naar I&W, treedt per 24 september oud minister van Defensie Henk Kamp (2002-2007) aan als nieuwe demissionaire minister van Defensie.
   De belangrijkste niet-operationele maar meest gevoelige dossiers voor de bewindslieden in 2021 zijn allereerst de nog steeds zeer moeizaam verlopende en slepende onderhandelingen over de arbeidsvoorwaarden, ten tweede de beslissing over de nieuwe Marinierskazerne (wel of niet verhuizen naar Vlissingen; beslissing wordt doorgeschoven naar 2021) en ten derde het besluit over de gunning van de bouw van nieuwe onderzeeboten.
b. De onderhandelingen over een nieuw arbeidsvoorwaardenakkoord (voor de cao die op 1 januari 2021 zou moeten ingaan) slepen zich gedurende het jaar voort. De ergernis bij de bonden wordt versterkt doordat er al een nieuw loongebouw, personeelsmodel, functiemodel en pensioenstelsel had moeten zijn. Dat is bedoeld om een complex en verouderd systeem te vervangen.
   Defensie verlengt tot eind 2021 de Tijdelijke Toelage Loongebouw om te voorkomen dat militairen er op 1 april 2021 financieel op achteruit zouden gaan, omdat er nog steeds geen afspraken zijn over een nieuw bezoldigingssysteem.
   In juni wordt wel overeenstemming bereikt over de uitwerking van de 'Maatregel in verband met verminderd pensioenperspectief'. Dit betreft de compensatieregeling voor militairen voor wie de overgang van de eindloonregeling naar de middelloonregeling tot minder pensioen leidt. Het wachten is nu nog op de feitelijke uitbetalingen.
   Eind juni verlangt de Tweede Kamer van het kabinet dat het militair invaliditeitspensioen van veteranen die tijdens hun werk invalide zijn geraakt voortaan meestijgt met de inflatie. De Kamer is van mening dat dit pensioen meer weg heeft van een uitkering dan van een pensioen. Ook wil de Kamer dat dat de bonden en het ministerie het invaliditeitspensioen loskoppelen van de bredere onderhandelingen over de militaire cao.
   Medio augustus start de Commissie 'schrijnende gevallen AOW-gat militairen' met haar werkzaamheden. De commissie onderzoekt of gewezen militairen daadwerkelijk 100% ontvangen van hetgeen men op basis van de AOW-gat regeling van Defensie mocht verwachten.
c. In januari meldt staatssecretaris Visser aan de Tweede Kamer de voortgang over de Herinrichting Kamp Nieuw-Milligen, dat de nieuwe thuisbasis moet worden voor het Korps Mariniers, inclusief de *Maritime Special Operations Force* (MARSOF). De MARSOF is nu nog gehuisvest in Doorn en Den Helder. De planning is dat e.e.a. in 2028 gerealiseerd is.
d. Vanuit de DAOG verschijnt eind februari een nota aan alle OPCo's met de doelstelling om krijgsmachtbreed de kosten van het munitieverbruik met minimaal € 20 miljoen per jaar te reduceren.
e. In maart voeren vier Afghanen een civiele rechtszaak om schadevergoeding. Ze beschuldigen de Nederlandse *Task Force Uruzgan* ervan tijdens de Slag om Chora (Uruzgan juni 2007) onnodig veel geweld te hebben toegepast, waardoor meer dan 50 onschuldige mannen, vrouwen en kinderen omkwamen en huis en haard werd vernietigd.
f. Op 25 maart geeft minister Bijleveld haar inzet aan voor de Voorjaarsnota; de laatste van dit kabinet. De krijgsmacht heeft door oplopende (onderhouds)kosten een acuut exploitatieprobleem en er zijn honderden miljoenen extra nodig; dit jaar € 650 miljoen, oplopend naar € 750 miljoen in 2025. Zo niet dan heeft dat volgens haar direct effect op de getraindheid en inzetbaarheid van de krijgsmacht. In april uiten de acute financiële problemen zich o.a. door het in het lopende jaar significant moeten korten op het budget voor munitie.
g. Op 2 april geven de commandanten van de operationele commando's (CZSK, CLAS, CLSK en KMar) een zeer uitzonderlijk interview (dagblad Trouw), waarin zij alarm slaan over de deplorabele

staat van de krijgsmacht. Ze geven verder aan dat zij zich schamen (ze voelen zich binnen de NAVO een 'klaploper') en dat het water de krijgsmacht aan de lippen staat. Op 11 april lekt een interne nota uit, waarin de Admiraliteit de defensieleiding waarschuwt dat zonder extra geld de komende jaren onze marine niet meer op zijn taken is toegerust. Op 22 april meldt de Koninklijke Marine dat men vanaf de zomer niet alleen het bevoorradingsschip Zr.Ms. Johan de Witt aan de kant moet leggen, maar dat men ook het fregat Zr.Ms. Van Speijk tot waarschijnlijk eind 2024 aan de kant moet leggen wegens gebrek aan personeel. Op 27 april vertrekt een rotatie van mariniers naar Irak (beveiliging Erbil) zonder hun eigen radio's en zware wapens. Er is te weinig luchttransportcapaciteit.

h. N.a.v. de eerdere ophef over de experimentele eenheid het *Land Information Manoeuvre Centre* (LIMC) van de landmacht (bij onderzoek en analyse vermeend handelen in strijd met juridische kaders, met name de AVG) had de minister de eenheid voorlopig stil gezet en een onderzoek gelast door de Functionaris voor Gegevensbescherming (FG). Dit leidt er in mei 2021 toe dat de bestaande werkwijzen bij het verzamelen en analyseren van openbare informatie worden aangepast (cfm de AVG), zodat persoonsgegevens beter beschermd gaan worden.

i. Met Prinsjesdag (21 september) stelt het demissionaire kabinet dat Defensie in 2021 een eenmalig extraatje krijgt van € 90 miljoen en in 2022 eenmalig € 300 miljoen. Structureel een bedrag van € 95 miljoen extra. Daarvan is ruim de helft bedoeld om de tekorten in munitie op te vullen. De rest van het extra geld is bedoeld voor onder meer de veteranenzorg, vastgoed en de versterking van de MIVD. De totale begroting wordt € 12,5 miljard.

j. Medio oktober komt naar buiten dat de top van de krijgsmacht vreest voor harde ingrepen als het nieuwe kabinet niet snel met de benodigde miljarden over de brug komt. Er zijn al eenheden en schepen stil gezet, maar men vreest dat dit pas een voorbode is. Eind oktober onderschrijft demissionair minister Kamp dit. Hij pleit bij de formerende partijen voor structureel minstens € vier miljard per jaar extra op de begroting. Anders kan Defensie haar grondwettelijke taken niet uitvoeren. Naast het eerdere geschetste exploitatietekort en het volledig verouderde loongebouw, liggen er enorme financiële uitdagingen op het gebied van ICT, vastgoed en de vervanging van groot materieel.

k. Op 17 november stemt de Tweede Kamer in met een wijziging op de begroting van Defensie. Defensie krijgt er vanaf 2022 structureel € 428 miljoen bij en eenmalig € 13,5 miljoen. Het structurele bedrag wordt deels geïnvesteerd in extra munitie voor opleiden en trainen (€ 60 miljoen), zorg voor veteranen (€ 20 miljoen), het versterken van de MIVD (€ 15 miljoen), verduurzaming vastgoed (€ 92 miljoen), onderhoud vastgoed (€ 75 miljoen), achterstallig onderhoud materieel (€ 120 miljoen) en ICT (€ 95 miljoen). Het incidentele bedrag is bedoeld om activiteiten in te halen die vanwege COVID niet door konden gaan, zoals oefeningen.

l. In het coalitieakkoord voor de nieuwe regering staat dat Defensie structureel € 3 miljoen erbij krijgt voor het versterken van de krijgsmacht en het inlopen en wegwerken van achterstanden. Binnen de kabinetsperiode is het bedrag hoger. In 2024 en 2025 wordt de begroting verhoogd met respectievelijk 4,1 en 4,2 miljard euro. Hiermee hoopt Nederland dan aan het Europees NAVO-gemiddelde van 1,85 % BBP te komen. Wat nog steeds onder de NAVO-norm van 2% BBP is.

m. Medio december concludeert het Den Haag Centrum voor Strategische Studies (HCSS) dat Europa niet opgewassen is tegen complexe aanvallen, zoals lucht- en raketaanvallen. De landen hebben volgens de onderzoekers onvoldoende wapensystemen en munitievoorraden om zichzelf of elkaar te beschermen tegen dergelijke aanvallen. Dat maakt ons extra afhankelijk van de USA.

n. In zijn tiraal 3 over 2021 noemt C-LAS als een van de drie belangrijkste risico's het verandervermogen van Defensie. Vooral het tijdig inzetten van beschikbaar budget wordt in zijn ogen bemoeilijkt door sterke centralisatie en de vele koppelvlakken. Samen met de eigen (en defensiebrede) trage procesgang leidt dit doorgaans tot lange doorlooptijden. Als voorbeelden noemt hij VAM, ATB-procedures, vastgoedaanpassingen en het URD-traject[16].

[16] VAM = Vraag- en Aanbod Management; ATB = Aanvraag Tot Behoeftestelling; URD = Aanwijzing Uitvoering Reorganisaties Defensie.

Personeel & Organisatie

a. Na een jaar coronapandemie worden de effecten hiervan steeds meer voelbaar en zichtbaar binnen de krijgsmacht. Oefenen en gereedstellen wordt steeds moeilijker. Zowel als gevolg van de door het kabinet opgelegde maatregelen als door de inzet van militairen en middelen voor de steun aan landelijke, regionale en lokale overheden. E.e.a heeft ook effect op werving, selectie en opleiding, maar zeker ook op saamhorigheid en *esprit de corps*. Voor militairen bekende en relevante zaken als bataljonsappèls, commando-overdrachten, medaille-uitreikingen, bevorderingen, openbare beëdigingen, re-integratie en nazorg na een missie en veteranenbijeenkomsten worden afgelast dan wel fors afgeschaald of vinden online plaats. Het meest schrijnende is wellicht de impact op de dienstverlating (FLO) van militairen. Daar waar zowel betrokkene als de organisatie de inzet van vele jaren luister willen bijzetten, vindt dit niet in te halen moment niet dan wel in sterk versoberde vorm plaats. Een anti-climax, nadat de militair jarenlang zijn of haar ziel en zaligheid en veel tijd heeft gestoken in dit unieke beroep. [Foto Jaarverslag IGK]
b. De uit 2013 stammende aanwijzing Besturen Bij Defensie (BBD) is herzien. Het besturingsmodel, de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn in lijn gebracht met de per 1 augustus 2020 ingevoerde topstructuur. Daarnaast is er aandacht voor gedrag.
c. Op 1 januari wordt stilgestaan bij het feit dat het 25 jaar geleden was dat de operationele marinestaven van België en Nederland in vredestijd werden geïntegreerd tot één enkele staf. Al in 1975 werd de Admiraal Benelux in oorlogstijd opgericht en in 1996 dus ook voor tijd van vrede.
d. Op 1 januari bestaat de Defensie Bewakings- en Beveiligingsorganisatie (DBBO) tien jaar. Op 1 april bestaat het Defensie Ondersteunings Commando (DOSCO) 25 jaar, als ook haar erfvoorgangers DICO en CDC[17] worden meegerekend. Op 1 mei viert de Defensie Verkeers- en Vervoersorganisatie (DVVO) haar 25-jarig bestaan.

e. De Faculteit Militaire Wetenschappen (FMW) van de KMA opent drie unieke researchcentra; *Military Technology*, *War Studies* en *Military Management Studies*.
f. In februari wordt het startschot gegeven voor de overgang naar een nieuw HR-model Defensie dat de opvolger moet worden van het Flexibel Personeelssysteem (FPS). Het belangrijkste doel hierbij is het verbeteren van de operationele gereedheid en inzetbaarheid, o.a. door aantrekkelijk werkgeverschap en het beter benutten van de kwaliteiten van medewerkers. Gedacht wordt aan nieuwe aanstellings- en contractvormen, strategisch talentmanagement en een ander beloningsmodel. De insteek van defensie is dat het nieuwe HR-model eind 2025 moet zijn geïmplementeerd.
g. De Koninklijke Luchtmacht gaat zich de komende jaren omvormen (5e generatie luchtmacht) tot vier commando's. Op 1 maart vindt de eerste transitie plaats met de oprichting in Eindhoven van het *Air Mobility Command* (AMC); het centrum van luchttransport. Later volgen nog het *Air Combat Command*, het *Defence Helicopter Command* en het *Air Support Command*.
h. Op basis van de Wet Banenafspraak gaan mensen met een arbeidsbeperking vanaf 1 april, bij wijze van pilot, de bezoekersregeling op defensielocaties verzorgen. Zo kunnen niet alleen meer mensen met een beperking aan het werk, maar wordt ook een structureel begeleidingsprobleem opgelost. Defensie is verplicht om eind 2024 circa 800 van dergelijke banen te hebben ingevuld.

[17] DICO = Defensie Interservice COmmando, CDC = Commando Diensten Centra.

i. Op 15 april wordt luitenant-generaal Onno Eichelsheim (KLu) de nieuwe Commandant der Strijdkrachten. Zijn voorganger, luitenant-admiraal Rob Bauer wordt voorzitter van het militair comité van de NAVO. Hij is de derde Nederlander die voorzitter wordt van het militair comité. Eichelsheim dringt bij zijn aantreden aan op een meerjarige, koersvaste betrokkenheid van de politiek (die aan het formeren is), omdat doorgaan met het huidige budget niet mogelijk is als ons land alle potentiële dreigingen het hoofd wil kunnen blijven bieden, wil gaan voldoen aan de gemaakte afspraken binnen de NAVO en geloofwaardig wil blijven. Er moet volgens hem minimaal € 4 miljard extra worden geïnvesteerd in met name ondersteunende eenheden, in moderne IT, moderne infra en in de modernisering van de krijgsmacht.

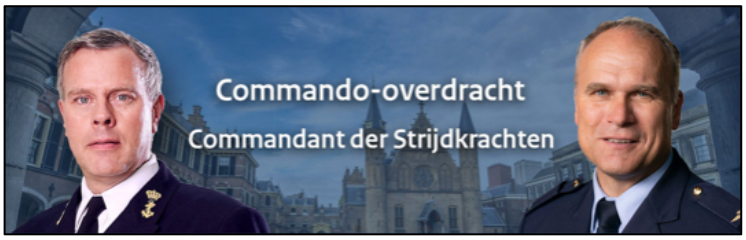

j. Op 30 april richt het Vuursteuncommando een 4e batterij (minus) op binnen 41 Afdeling Artillerie. De Delta-batterij heeft 2 pelotons met elk drie Pantserhouwitzers2000NL.

k. In zijn triaal 1 stelt C-LAS dat hij – om de tering naar de nering te zetten – eenheden noodgedwongen stil heeft moeten zetten. Dit betreft zowel gevechtseenheden als ondersteunende eenheden (geneeskundige-, CBRN- en CIS-eenheden). Hierdoor is het *Brigade Combat Team* (BCT) als geheel niet operationeel gereed (OG) voor hoofdtaak 1. Naast de bestaande knelpunten van onderbemensing en materiële tekorten heeft de inzet van geneeskundige capaciteiten voor COVID-19 in toenemende mate een negatieve invloed op de operationele gereedheid van CLAS-eenheden. De manoeuvre-eenheden lijken hun certificering nog te kunnen halen, maar er zijn wel zorgen over de trajecten naar de VJTF en het NRI. Maar ook heeft het gebrek aan fysiek contact gevolgen voor sociale contacten, eenheidsvorming en ceremoniële bijeenkomsten. Ook drukt COVID sterk op de geoefendheid en op opleidingen. C-LAS onderkent in triaal 1 als belangrijkste risico's de munitieschaarste en de dienstverleningsproblematiek (budgettekort assortimenten, instandhouding landsystemen/ overige assortimenten, uitvoerbaarheidstoets en samenhangende opdrachten).

l. Op 31 mei is er een vervolg op de al lang slepende Chroom-6 affaire; roestwerende verf op o.a. vliegtuigen. De oorsprong ligt in de jaren '70 en '80, toen Defensie onvoldoende oog had voor de arbeidsomstandigheden van personeel dat met deze stof in aanraking kwam en waarbij velen ernstig ziek werden en zelfs overleden. Zo waren er onvoldoende beschermingsmiddelen en voldeed Defensie niet aan haar zorgplicht. Uit een nieuw RIVM-rapport blijkt dat Chroom-6 op vrijwel alle defensielocaties voorkwam. Reden waarom staatssecretaris Visser de compensatieregeling zal verruimen.

m. Per 1 juni wordt binnen het Korps Commandotroepen (KCT) een nieuwe compagnie opgericht. Deze *Special Operations Force* (SOF) *Support*-compagnie zal meerdere typen '*dedicated enablers*' bevatten (genie, EOD en logistiek), waaruit de *Force Commander* kan putten voor ondersteuning van SOF-optreden. Deze ondersteuning hoeft dan niet meer te worden 'geleend' bij andere eenheden. Daarnaast worden bij 12 Infbat LMB vanaf november twee compagnieën omgevormd tot *designated SOF Support*-eenheden.

n. Het Gerechtshof in Den Haag wijst ook in hoger beroep de eis af van nabestaanden van in 1977 bij De Punt gedode Molukse treinkapers. Het Hof acht onvoldoende bewezen dat de beëindiging van de gijzeling met onredelijk geweld door de betreffende mariniers gepaard zou zijn gegaan.

o. Begin juni ontstaat ophef als tientallen (naar schatting 70) Afghaanse tolken en hun familie op korte termijn in levensgevaar zijn, omdat met het plotse vertrek uit Afghanistan van de coalitie (*Resolute Support* missie) deze mannen vogelvrij worden. Ook de Tweede Kamer vindt dat Defensie te langzaam (ambtelijk en procedureel) is met het snel afhandelen van de asielaanvragen van deze mannen.

p. Er bestaan al decennialang tientallen fondsen voor (oud-)personeelsleden (dan wel nabestaanden) met financiële problemen, zoals het Karel Doormanfonds, het Van Weerden Poelmanfonds en de stichting Burgerpersoneelsfonds (SBF). In het kader van een brede overheidscampagne worden alle defensiemedewerkers nog eens op de fondsen gewezen.

q. De marine heeft sinds juli een nieuwe operationele eenheid. Het *Fleet Marine Squadron* (FMS) op Texel is een expeditionaire eenheid van vloot en mariniers, die wordt ingezet voor maritieme beveiligingstaken, waaronder beveiliging van koopvaardijschepen, *boarding* en *maritime force protection*.

r. Op 8 juli wordt binnen het C2OstCo de CEMA-compagnie opgericht. Deze Cyber & Elektromagnetische Activiteiten-compagnie is bedoeld om met digitale en draadloze effceten het lagere tactische niveau te ondersteunen. Hiervoor heeft de eenheid een toegepaste

uitrusting waarmee je passief 'apparaten-met-een-draadje-of-antenne' in kaart brengt. Net als voor het gebruik van wapens gelden er juridische en ethische kaders voor de inzet met CEMA.

s. Op 9 september wordt vice-admiraal René Tas de nieuwe Commandant Zeestrijdkrachten (CZSK) tevens Admiraal Benelux (ABNL) als opvolger van vice-admiraal Rob Kramer.

t. Met de oprichting eind oktober van 120 Deploymentcompagnie (120 Deplcie Stroe; vervangt 120 Tcie) en van 210 Regionale Vervoerscompagnie (210 Regiovrvcie; Harskamp) is het Bevoorrading en Transport Commando (B&TCo) twee uitvoerende eenheden rijker.

u. Teneinde de enorme hoeveelheid langdurige vacatures (zo'n 9.000) te lijf te gaan, werkt het ministerie aan een actieplan om meer vrouwelijke militairen binnen de organisatie te krijgen. Een quotum maakt hier onderdeel van uit. Medio 2021 is slechts één op de tien militairen vrouw.
Op 11 november meldt demissionair minister Kamp aan de Tweede Kamer dat Defensie meer dan 8.800 openstaande functies heeft. Bij het merendeel gaat het volgens hem echter niet om vacatures, maar om medewerkers die tijdelijk elders zijn of functies die om financiële redenen niet worden gevuld. Volgens Kamp is het daadwerkelijke aantal opengestelde vacatures 3.600.

v. In zijn tiraal 3 over 2021 stelt C-LAS dat de inspanningen voor het verhogen van de instroom succesvol zijn gebleken en er een gestage stijging is van de bemensing. Maar tegelijkertijd uit hij zijn zorgen over het 'leegzuigen' van de onderbouw door te snelle bevorderingen en over de irreguliere uitstroom. Deze laatste mede veroorzaakt door het al heel lang durende tekort aan functieopleidingen en het uitblijven van betere arbeidsvoorwaarden (beide *dissatisfiers*).

w. Om de diversiteit en inclusiviteit verder te bevorderen stelt het CLAS een genderadviseur aan alsmede enkele *Gender Focal Points* (GFP). Ook wordt een *Diversity Day* georgansieerd.

x. Volgens de HR Monitor over 2021 bestaat de organisatie ultimo 2021 uit 67.343 werknemers, waarvan 41.542 militair personeel (61,7%). Veruit de meeste militairen zijn jonger dan 35 jaar (56,3%). De gemiddelde leeftijd van militair personeel ligt op 35,2 jaar, voor burgerpersoneel ligt dit op 46,7 jaar. De vulling is door de afgelopen jaren heen langzaam aan het toenemen (defensiebreed 86,7%, CLAS 79,6%), maar de streefcijfers voor werving worden nog steeds niet gehaald. Omdat de instroom wel groter is dan de uitstroom, neemt de personele bezetting wel langzaam toe. Desondanks kan alleen de KMar haar kerntaken zonder beperkingen uitvoeren. De belangrijkste vertrekredenen in 2021 zijn 'de wijze waarop de organisatie wordt bestuurd', 'een gebrek aan loopbaan/ontwikkelingsmogelijkheden' en 'onvoldoende nuttig en zinvol werk'. Slechts 55% van de medewerkers geeft aan vertrouwen te hebben in zijn/haar toekomst binnen Defensie; een daling.

y. De veteranenpopulatie bestaat per 1 januari 2022 uit 103.850 veteranen, waarvan 25.800 in werkelijke dienst en 78.050 post-actief. De gemiddelde leeftijd is 53 jaar en 6,3% is vrouw.

z. De Monitor Meting van de Medewerker tweede helft 2021 geeft aan dat 70% van de defensiemedewerkers (zeer) tevreden is om bij hun defensieonderdeel te werken en 65% trots om erbij te horen. De motivatie om het werk te doen ligt op 77% en 63% vindt de huidige werkdruk passend. Echter, maar 58% ziet voldoende kansen/mogelijkheden om hun loopbaan binnen de organistie voort te zetten en slechts 55% heeft vertrouwen in de eigen toekomst bij Defensie.

aa. De IGK meldt in zijn jaarverslag over 2021 dat vier thema's dominant zijn bij (zijn gesprekken met) het personeel: het nieuwe HR-systeem, de behoefte om processen te vereenvoudigen, veiligheid en de uitvoerbaarheid van opgedragen taken. Ultimo 2021 constateert hij dat de duidelijkheid over het coalitieakkoord en vooral het vooruitzicht dat het defensiebudget stapsgewijs gaat groeien, samen met de toegewezen middelen voor de arbeidsvoorwaarden, een positieve impuls geven aan het personeel. Hij waarschuwt wel voor overdreven optimisme, omdat zowel de eigen en opgelegde verwervings-/aanbestedingstrajecten alsmede de (eigen) stroperige procedures en besluitvorming een snel herstel zullen vertragen.

Draagvlak, erkenning en waardering

a. Er blijft veel onrust bestaan bij de oudste generatie veteranen (Nederlands-Indië). Vooral het door de overheid opgedragen onderzoek naar vermeende excessen tijdens de inzet in Nederlands-Indië (1946-1950[18]) doet bij veel veteranen uit die tijd en daarna (alsmede bij nabestaanden) het vermoeden en de angst groeien dat 'hun' inzet als negatief wordt afgeschilderd en sommigen vrezen zelfs dat ze worden 'weggezet' als oorlogsmisdadigers. Het onderzoek zal naar verwachting worden gepresenteerd in februari 2022. Ook het uitkomen van de film 'De Oost' (met bijbehorend lespakket), waarin wordt ingegaan op het omstreden

[18] Op 1 september 2017 start een door de regering opgedragen onderzoek; 'Onafhankelijkheid, dekolonisatie, geweld en oorlog in Indonesië, 1945-1950'. Uitgevoerd door het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde (KITLV), het Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH) en het NIOD (Instituut voor Oorlogs-, Holocaust en Genocidestudies).

optreden op Zuid-Celebes door het commando o.l.v. kapitein Westerling, roept heftige en sterk uiteenlopende reacties op.

b. In de media wordt op diverse manieren aandacht geschonken aan het feit dat zeventig jaar geleden (van februari t/m mei 1951) 3.423 Molukse militairen met hun gezinnen naar Nederland werden vervoerd. Deze militairen maakten deel uit van het in 1950 ontbonden Koninklijk Nederlands-Indisch Leger (KNIL) en kregen de keuze om over te stappen naar het Indonesische leger of ter plekke uit dienst te treden. De meeste Molukse militairen kozen ervoor om te blijven. De groep die naar Nederland vertrok (met gezin) werd onmiddellijk na aankomst in Nederland aangezegd dat ze werden ontslagen uit militaire dienst. Naast deze pijnlijke vernedering en de zeer scharrige huisvesting, bleven ze decennialang vasthouden aan de hoop en politieke belofte dat ze snel terug zouden mogen naar hun eigen onafhankelijke Molukse republiek. Het is er nooit van gekomen. Dit heeft geleid tot een collectief trauma dat bij veel Molukse Nederlanders nog steeds niet is geheeld.

c. Op 1 januari gaan diverse organisaties[19] die zich bezighouden met waardering, erkenning en zorg voor veteranen, dienstslachtoffers en hun relaties op in één overkoepelende organisatie; het Nederlands Veteraneninstituut, dat op 1 januari 2021 van start gaat. Eerste directeur is brigadegeneraal Paul Hoefsloot.

nederlands veteranen instituut

d. N.a.v. de aanbevelingen van de onderzoekscommissie Borstlap kondigt Minister Bijleveld op 10 februari publiek eerherstel aan voor de oud-strijders van Dutchbat 3. Naast o.a. een geldbedrag ineens, aanvullende zorg, gaat Defensie vanaf 2022 ook terugkeerreizen organiseren. [Fotofragment ANP]

e. Met een brief aan de Tweede Kamer heeft het kabinet in het openbaar erkentelijkheid en grote waardering uitgesproken aan de ex-leden van de zogeheten '*Stay Behind'*-organisatie[20] en aan hun nabestaanden. De organisatie bestond in Nederland van 1946 tot 1992 (de Koude Oorlog). Doel was om tijdens een vijandelijke invasie en bezetting van Nederland verzetsactiviteiten uit te voeren in opdracht van de regering.

f. Op 7 april worden op het Militair Ereveld Grebbeberg de stoffelijke resten van drie militairen herbegraven. Zij sneuvelden tijdens de Tweede Wereldoorlog. Hun graven stonden op het punt om te worden geruimd. Op verzoek van de Oorlogsgravenstichting (OGS) zijn ze daarom door de BIDKL overgebracht naar het Ereveld Grebbeberg.

g. Vanwege corona gaan verschillende evenmenten niet door, zoals:
   - Het Nationale Bevrijdingsdefilé in Wageningen (5 mei) gaat ook dit jaar vanwege de coronacrisis niet door. De bijdrage van Defensie aan dit jaarlijkse evenement wordt teruggeschroefd. Hoewel de jaarlijkse militaire ondersteuning gehandhaaft blijft, zal Defensie detachementen uit de vier operationele commando's nog maar eens in de vijf jaar leveren.
   - Voor het tweede jaar op rij moeten de in en door Nederland te organiseren *Invictus Games* worden uitgesteld (wordt 2022).
   - Medio augustus besluit de luchtmacht vanwege de onduidelijkheid over corona om haar voor 11 oktober geplande Veteranendag te annuleren.
   - De Airborne Wandeltocht, ter herinnering aan de Slag om Arnhem (september), gaat voor de tweede keer vanwege corona niet door.
   - De geplande Marinedagen en Luchtmachtdagen.

h. In een inhaalslag worden honderden militairen – veelal postuum – alsnog geëerd voor hun inzet tijdens de meidagen van 1940 of in het voormalig Nederlands-Indië (incl. Nieuw-Guinea). Gedurende het jaar worden postuum diverse Mobilisatie-Oorlogskruizen uitgereikt aan de

[19] Het betreft het Veteraneninstituut, de Basis, de Nederlandse Veteranendag, het programmabureau van het Landelijk Zorgsysteem voor Veteranen, de nuldelijnsondersteuning van het Veteranenplatform en zorgcoördinatie van het ABP/APG.

[20] Officieel heette de organisatie 'Operaties en Inlichtingen' (O&I).

nabestaanden van militairen, als dank voor hun inzet in 1940. Alleen al in 2021 worden er bijna 50 onderscheidingen toegekend.

i. Op 4 juni worden de eerste 50 (van de 87) Amerikaanse *Air Medals* uitgereikt aan Nederlandse gevechtsvliegers. Het gaat om F-16 vliegers die in de periode 2014-2018 meerdere gevechtsvluchten uitvoerden boven Irak en Oost-Syrië in de strijd tegen ISIS (*Operation Inherent Resolve*). Zij ondersteunden Koerdische en Iraakse troepen op de grond (*close air support*) en vielen ook andere doelen aan (*air interdiction*). Nooit eerder werd deze prestigieuze buitenlandse blijk van waardering hier op zo'n grote schaal uitgereikt.

j. Op 24 juni vindt in het bijzijn van o.a. de ministers van Buitenlandse Zaken en Defensie en van de CDS een ceremonie plaats bij het National Militair Museum (NMM) te Soesterberg om de twee missies in Afghanistan (ISAF en *Resolute Support*) af te sluiten. De missievlaggen die sinds 2015 de twee respectievelijke hoofdkampen (Kamp Holland in Tarin Kowt en Kamp Marmal in Mazar-e-Sharif) sierden worden ceremonieel overgedragen aan het NMM. Ook vindt er een herdenking plaats voor alle gesneuvelde en overleden militairen. Eind juni zijn de laatste Nederlandse militairen teruggekeerd. Maar in augustus volgt nog een ongeplande inzet door de chaotische val van Kabul. [foto's Mindef]

k. Op 26 juni vindt voor de tweede keer een vanwege corona aangepaste Nederlandse Veteranendag in Den Haag plaats. Volgens cijfers van het Veteraneninstituut (Vi) kent Nederland in 2021 105.350 veteranen, waarvan er 26.150 nog als militair in actieve dienst zijn.

l. Op 16 juli wordt stilgestaan bij de Hercules-ramp van 1996 (25 jaar geleden), waarbij 34 militairen omkwamen. 29 van hen waren leden van het toenmalige Fanfare Korps Koninklijke Landmacht.

m. Begin augustus besluit de gemeente Terwolde de graven van 78 overleden Molukse KNIL-militairen een aparte, beschermde status te geven. Dit betekent dat er geen grafrechten betaald hoeven te worden en dat de graven niet worden geruimd, behalve wanneer de familie dat wil. Eerder hadden de gemeentes Wierden, Vught, Almelo en Tiel dat al gedaan.

n. De Nationale Indië Herdenking (Den Haag) vindt sober plaats op 15 augustus.

o. Op 22 augustus wordt voor de 2.500e keer de *Sunset March* gelopen over de Waalbrug bij Nijmegen. Dit is een dagelijks eerbetoon van veteranen aan de 48 gesneuvelde geallieerde militairen van *US 82nd Airborne Division* die in de Tweede Wereldoorlog tijdens operatie *Market Garden* op 20 september 1944 de zeer moedige wateroversteek onder zwaar vuur uitvoerden.

p. Het NIMH geeft in september aan dat het in opdracht van de ministeries van Binnenlandse Zaken en Defensie onderzoek gaat doen naar de ondergang van het koopvaardijschip Van Imhoff bij Sumatra in januari 1942. Nadat het schip door Japanners werd getorpedeerd, verliet de bemanning het schip en werden de 477 geïnterneerden onder dek aan hun lot overgelaten. 411 personen overleefden het niet. De zaak wordt gezien als een van de grootste doofpotaffaires na de oorlog en het onderzoek moet leiden tot de rehabilitatie van de slachtoffers en genoegdoening voor de nabestaanden.

q. Op 4 september vindt de jaarlijkse herdenking plaats bij het Nationaal Indië-Monument (NIM) in Roermond, waar de meer dan 6.200 militairen worden herdacht die om het leven kwamen tijdens hun inzet in het voormalig Nederlands-Indië en voormalig Nederlands Nieuw-Guinea tussen 1945 en 1962. Zowel de minister van Defensie als de CDS zijn aanwezig.

[Foto 2.500e *Sunset March*; Mindef]

[Foto herdenking NIM; Mindef]

r. Op 23 september vindt op landgoed Bronbeek de jaarlijkse ceremonie plaats, waarbij de Koninklijke Landmacht haar in actieve dienst overleden medewerkers herdenkt.
s. Medio oktober ontvangen 19 mariniers van de *Netherlands Maritime Special Operations Forces* (NLMARSOF) een Belgische herinneringsmedaille voor hun inzet in de Belgisch-Nederlandse *Task Group 631* in Irak (2014-2016).
t. De Oorlogsgravenstichting (OGS) bestaat 75 jaar.
u. Vanaf 2020 wordt gedurende een aantal jaren een viaduct, ecoduct of brug vernoemd naar militairen die tijdens een uitzending sneuvelden. In december zijn twee viaducten vernoemd naar Ernst Mollinger en René Zeetsen. Zij verongelukten op 17 maart 2015 toen hun Apache-helikopter neerstortte tijdens de MINUSMA-missie in Mali.
v. De Hoge Raad stelt in december oud-medewerkers van POMS-sites in het gelijk, waardoor zij na langdurige blootstelling aan Chroom-6 een individueel verzoek tot schadevergoeding kunnen indienen.
w. Zes jaar na de fatale helikoptercrash in Mali ontvangen twee *medics* van het Korps Commandotroepen op 17 decemebr een Ereteken voor Verdienste in Zilver. Zij verleenden eerste hulp en vochten voor het leven van de twee vliegers. Het optreden was onderscheidend, betekenisvol en beleidsvol. Daarnaast kregen ze van C-LAS de Sculptuur Operationeel Optreden.
x. Op 31 december 2020, iets meer dan 35 jaar na de oprichting (23 oktober 1985), is de landelijke veteranenorganisatie Vereniging Oud Militairen Indië- en Nieuw Guineagangers (VOMI NL) feitelijk opgehouden te bestaan. Op 21 oktober 2021 kan (vanwege corona) pas een gecombineerde slotbijeenkomst en lustrumviering worden gehouden. Op 23 oktober 2021 is de VOMI NL ook notarieel uitgeschreven. Dan heeft de vereniging als rechtspersoon precies 36 jaar bestaan. Op haar top eind 2003 waren er ruim 11.000 leden en daarmee was VOMI toen met voorsprong de grootste veteranenvereniging van Nederland.
y. Defensie waardeert haar veteranen met de introductie en gecoördineerde productie van een sjiek Veteranentenue (VT), waarvan zij het grootste deel van de kosten op zich neemt. Tegenprestatie is wel dat bij enkele specifiek genoemde officiële evenementen wordt voldaan aan een voorgeschreven draagwijze. Het nieuwe VT voorziet in een behoefte, draagt bij aan erkenning, waardering, meer uniformiteit en daardoor een professionelere uitstraling. [foto JV IGK]

z. Volgens de Draagvlakmonitor tweede helft 2021 is het draagvlak voor Defensie stabiel (‘robuust’), maar is de mate van trots gedaald naar 6,8. Nederlanders hebben weer meer angst voor een aanslag in Nederland (niveau 2019). De bevolking is minder positief over de visie en het gezag dat defensie uitstraalt. Nederlanders zijn ook minder overtuigd dat Defensie de materialen en menskracht heeft om missies goed uit te kunnen voeren. Volgens de HR Monitor heeft vier op de vijf Nederlanders (80%) waardering voor onze veteranen.

Verwervingen, investeringen, infrastructuur, innovatie en onderhoud

a. Op, zoals C-LAS het noemt, de "vierkante meter van de militair" spelen de volgende zaken: zelfde indeling voor 2022
   1. De bedoeling was om in 2020 te starten met de uitlevering van het Verbeterd Operationeel Soldaat Systeem (VOSS). Dit ging toen niet door. Onder de naam *Soldier Transformation OnGoing* (STRONG) krijgen in 2021 de eerste militairen hun nieuwe modulaire gevechtsuitrusting; rugtassen, gevechtsvesten en nieuwe lichtgewicht helmen. De verstrekking zal zo'n twee tot drie jaar duren. De gevechtslaarzen komen pas eind 2021 beschikbaar. De nieuwe gevechtskleding (Defensie Operationeel Kleding Systeem; DOKS) laat nog even op zich wachten. Uitrol wordt pas medio 2023 verwacht. Wel start de levering van het interim *Netherlands Fractal Pattern* (NFP)-kledingpakket eind 2021. Een klein succesje is eind oktober de uitlevering van de eerste groene GORE-TEX regenjassen uit het interim kledingpakket (de jassen blijft t.z.t. ook in het DOKS-pakket).
   2. Een deelaspect van de militaire kleding betreft koeling. Tijdens inzet kan presteren onder extreme warmte de inzetbaarheid beïnvloeden en leiden tot hitteletsel. Het Defensie Expertise Centrum Militair & Uitrusting ontwikkelt, samen met TNO en het bedrijf UNITEQ, een koelvest, dat geïntegreerd moet kunnen worden met de nieuwe STRONG-gevechtsuitrusting.
   3. Het FM12 veldmasker tegen chemische strijdmiddelen wordt vervangen door de FM50. Het nieuwe masker vormt het begin van een omvangrijk programma van beschermingsmiddelen tegen CBRN-stoffen.
   4. Defensie wil in de periode 2021 – 2024 zo'n 1.800 nieuwe nachtzichtkijkers aanschaffen voor op het persoonlijke wapen van de militair, ter vervanging van de kijker uit 2001.

b. Algemeen Militair Verpleegkundigen (AMV'ers) en artsen van Defensie gaan medio dit jaar op pad met een nieuwe, innovatieve patiëntenmonitor en defibrillator. De Tempus ALS is vooral bedoeld voor op het gevechtsveld en biedt zelfs een mogelijkheid voor hulp op afstand.

c. <u>Maritiem</u>
   1. De vervanging van de onderzeeboten is de komende jaren het grootste materieelproject van Defensie. Defensie wil vier nieuwe onderzeeboten verwerven (vervanging van de Walrus-klasse). Om die te bouwen zijn nog drie partijen in de race. Defensie kiest voor een *long range*, veelzijdig inzetbare, conventioneel voortgestuwde onderzeeboot. De toekomstige vier nieuwe boten moeten lange tijd, ongezien en op grote afstand van de thuisbasis kunnen opereren. De definitieve keuze van de werf en de contractondertekening stond gepland voor 2022, maar zal substantieel worden aangepast.
   2. Eind oktober tekent Directeur DMO een intentieverklaring om twee fregatten en zes mijnenjagers aan Griekenland te verkopen. Nederland en België gaan samen hun *Multipurpose*-fregatten (M-fregatten) vervangen. Daarvoor wordt een nieuwe scheepsklasse in het leven geroepen; *Anti-Submarine Warfare Frigate* (ASWF). Het project moet in 2030 voorzien in twee Nederlandse en twee Belgische fregatten, die als hoofdtaak onderzeebootbestrijding krijgen.
   3. Defensie gaat vanaf maart 2022 starten met de *Midlife Update* (MLU) van het amfibisch transportschip Zr.Ms. Johan de Witt.

[*Artist Impression* ASWF]

[FRISC; foto Mindef]

   4. Defensie gaat de 40 jaar oude *Goalkeeper* (voor dreigingen op korte afstand) vervangen door een combinatie van luchtdoelraketten (*Rolling Airframe Missile*; RAM) en 76mm DART-granaten. Samen kunnen beide munitiesoorten het overgrote deel van de lucht- en oppervlaktedreigingen bestrijden. De instroom van de munitie en de bijbehorende lanceerinrichtingen, vuurleiding en radar zal vanaf 2025 plaatsvinden.

5. Medio december tekent DMO een contract voor nieuwe 127 millimeter kanonnen voor de vier luchtverdedigings- en commandofregatten van de Zeven Provinciënklasse.
6. Binnen het project MUASS (*Multi Use Acoustic Support Suite*; een planningstool met een enorme dataset met omgevingsinformatie) heeft DMO (JIVC/KIXS) een protoype software ontwikkelt (ENVITE), die een significante verbetering oplevert bij de inzet van sonars bij onderzeebootbestrijding. Onder een nieuwe naam (APEX) wordt het prototype verder ontwikkelt en uitgebreid (ook voor CLAS). Oplevering van APEX moet plaatsvinden in 2021 en 2022.
7. Defensie gaat nieuwe snelle onderscheppingsboten aanschaffen. De 50 FRISC's (*Fast Raiding, Interception and Special Forces Craft*) bereiken in 2024 het einde van hun levensduur. Een deel van de huidige FRISC's wordt gemodificeerd en een ander deel wordt vanaf 2024 vervangen door 13 FFI's (*Future Fast Interceptor*).
8. De Maritieme EOD Compagnie en de Defensie Duikschool krijgen in mei drie *Sea Wasps (Waterborne Anti-IED Security Platform*). Deze onderwaterrobot kan op afstand explosieven lokaliseren, identificeren en zo mogelijk onschadelijk maken, zonder gevaar voor duikers. Daarnaast kan het worden ingezet bij het zoeken naar drenkelingen of wapens die in het water zouden moeten liggen (b.v. na een misdaad).

d. Grondgebonden

1. In het *Royal Netherlands Army (RNLA) Operation Plan 2022-2026* noemt C-LAS de 10 belangrijkste materieelprojecten voor deze planperiode. Het zijn de *Midlife Update* (MLU) van de Fennek[21], MLU CV90, TEN/FOXTROT (C4I-platform), *Technology Center Land* (TCL), het wielproject WTB, MLU en vervanging DGLC wapensystemen, MLU PzH2000NL, vervanging geniematerieel, revitalisatie van de Bernhardkazerne en de MLU van de belangrijkste IV&CIS hardware.
2. De 122 CV90 infanterie-gevechtsvoertuigen (plus zes *Driver Trainer Vehicles*; DTV) van de landmacht worden gemoderniseerd. In deze *Midlife Update* (MLU van 2023 t/m 2026) krijgen de voertuigen een betere bescherming tegen anti-tank raketten, een nieuwe toren en wordt het kanon verplaatst. Ook wordt de vuurkracht vergroot, de IT vernieuwd en worden de stalen tracks vervangen door rubber band tracks. Dit alles moet de voertuigen geschikt maken om hun levensduur te verlengen tot 2039-2042.
3. Medio december laat de minister weten dat alle 102 Bushmaster-pantserwielvoertuigen van de landmacht tussen nu en 2027 een *Midlife Update* (MLU) krijgen. Aspecten hierbij zijn bescherming, vuurkracht, waarneming, commandovoering, instandhouding, duurzaamheid en training. De eerste gemoderniseerde Bushmaster wordt in 2024 verwacht.
4. Binnen het project DVOW (Defensiebrede Vervanging Operationele Wielvoertuigen[22]) begint op 1 maart vanuit de DUO de daadwerkelijke uitrol van de Scania Gryphus. Nadat het OTCRij in 2019 de lesvoertuigen al had ontvangen, zijn nu alle andere eenheden van de krijgsmacht aan de beurt. Medio november levert DUO de 500ste Gryphus uit. De uitrol zal zeker vier jaar duren en behelst ruim 2.800 voertuigen in tientallen verschillende uitvoeringen, inclusief laadbak of container en operationeel aggregaat. In mei ontstaat ophef door een krantenartikel over de "grote vervangingsprojecten van legervoertuigen", die problematisch zouden verlopen. Aangehaalde voorbeelden zijn Scania's die te hoog zijn voor containers (kunnen zo niet onder viaducten door), 'jeeps' voor de mariniers die niet van het landingsvaartuig kunnen (te breed) en een noodzakelijke nieuwe aanbesteding van luchtmobiele jeeps na het stellen van aanvullende eisen. T.a.v. de Scania's betreft het alleen de 100 kN *high operational* indien wordt gereden met een standaard ISO-8 voet-container (i.p.v. de aangekochte speciale uitvoering), die enkele centimeters boven het wettelijk toegestaan niveau uitkomt en vooralsnog niet wordt toegelaten op de openbare weg. Defensie krijgt in het najaar een tijd- en plaatsgebonden ontheffing. Omdat de standaardbandenspanning is afgestemd op een pantsercabine en zware lading, kan met een eenvoudige verlaging van de bandenspanning onder vrijwel alle omstandigheden toch worden gereden.
5. De finale behandeling van het gerelateerde project WTB (Defensiebrede Vervanging **W**issellaadsystemen, **T**rekker-opleggercombinaties en Wiel**B**ergingsvoertuigen) blijft uit.
6. In het kader van de vervanging van de oude vloot, ontvangt het B&TCo op 4 maart de jaarlijkse batch (17) nieuwe trekkers voor haar 'witte vloot'.

[21] In november wordt een eerste prototype al voorzien van een hele reeks aan nieuwe verbindingsmogelijkheden. Het prototype Fennek met C4I moet de integratie van nieuwe systemen en radio's mogelijk maken. Via *Long Range Communication* (LRC) komt er een snelle directe verbinding tussen de voorste lijn en de commandopost tot op brigadeniveau.

[22] DVOW richt zich op de vervanging van operationele wielvoertuigen en shelters die Defensie gebruikt voor o.a. de basismobiliteit van de meeste eenheden. Het betreft vervanging van lichte voertuigen (LSV, Landrover, Mercedes-Benz), middelzware voertuigen (Mercedes-Benz/UNIMOG 30 kN en DAF 40/50 kN), zware voertuigen (DAF 100 kN en DAF 100 kN trekkers) en diverse shelters. Daarnaast de bijbehorende ballistische bescherming en wapenstations, ladingdragers (laadbakken en containers) en containerhefmiddelen.

7. Medio november besluit Defensie om een contract te ontbinden met Mercedes-Benz. Dit bedrijf zou 515 (12 kN *Air Assault*) voertuigen leveren, met name voor de Luchtmobiele Brigade, maar kan niet meer voldoen aan de technisch-tactische eisen tegen de eerder afgesproken prijs. Als interim-oplossing kiest Defensie ervoor om een veertigtal extra voertuigen te verwerven.
8. De landmacht en de mariniers krijgen vanaf ongeveer 2023 minimaal 122 nieuwe 81 mm-mortieren, inclusief munitie.
9. Na een *Midlife Update* zijn de vijf Mobiele Geneeskundige Containerwerkplaatsen (MGC) van 400 Gnkbat weer beschikbaar voor inzet.

10. In oktober stroomt bij DUO de Infanteriebrug Mamba (3 stuks) in. Met de lichtgewicht brug kunnen militairen een afstand van 20 tot 30 meter overbruggen, waarmee de mobiliteit van infanterie-eenheden te voet wordt vergroot. De brug is handzaam, de brugdelen zijn goed te tillen en eenvoudig te monteren en de brug is makkelijk mee te nemen op een voertuig of onder een helikopter, waardoor deze geschikt is voor crisissituaties en vredesoperaties. [Foto Mindef]
11. Intussen lopen negen andere 'brugslag'-projecten voor innoverende overgangen. Er zien vier categorieën: *Close Support Bridges* (CSB), *General Support Bridges* (GSB), *Lines of Communication Bridges* (LOCB) en *Wide Wet Gap Crossing capability* (WWGC). De middelen moeten personeels-extensief zijn, zoals de in ontwikkeling zijnde Hopper en de Pionierloopbrug (PLB).

12. Voor de speciale eenheden van Politie en mariniers (Dienst Speciale Interventies; DSI) koopt Nederland een nieuwe generatie indoor drones (Loki mk2-drones).
13. De KMar experimenteert met een robothond ('Spot'), die naar verwachting op minimaal drie terreinen zeer waardevol kan blijken te zijn: a. surveillance; b. de instap voorafgaande aan een arrestatieteam (omgeving scannen); c. '*nose-on-a-chip'*, oftewel, detectie van chemische en/of biologische deeltjes. [Foto Mindef SM Gerben van Es]
14. Defensie beschikt over 248 platte spoorwagons, maar heeft voor het tijdige strategisch transport van een gevechtsbrigade een aanvullende behoefte van 200 dieplaadspoorwagons met verlaagd profiel. Dit jaar worden er in totaal 85 besteld. Deze worden medio 2022 geleverd. Naast 55 geleasde wagons heeft DVVO eind 2022 dan de beschikking over alvast 140 dieplaadwagons in eigen beheer. Besluitvorming over de financiering van de overige 115 benodigde wagons moet nog plaatsvinden.
15. Het al decennia voortslepende dossier 'watervoorziening' kent een mijlpaal als op 12 mei het contract wordt getekend voor de levering van nieuwe watervoorzienings-systemen voor de hele krijgsmacht (in beheer bij 240 Dncie). Ongezuiverd water uit een grondwaterbron of oppervlaktewater wordt met de systemen gezuiverd naar drinkwater. De levering omvat 26 drinkwatervoorzienings- of zuiveringssystemen voor een peloton, 14 systemen voor een compagnie, vier systemen voor een bataljon en vier drinkwaterbottel-systemen (20 m3 per dag oftewel 20.000 1-liter drinkwaterflessen per dag). In Q4 2021 wordt een testserie geleverd. De verwachte levering is eind 2023. Op 29 juni bereikt een ander water-project een mijlpaal als twee systemen van de *SunGlacier* aan de landmacht worden overgedragen. Dit zijn apparaten die vocht uit de lucht halen en dat omvormen tot drinkwater. Het maakt in beperkte hoeveelheden water onder de meest extreme omstandigheden en kan b.v. gebruikt worden tijdens (gemotoriseerde) langdurige patrouilles (te voet of met een voertuig).
16. De komende drie jaren worden 1.295 boogtenten vervangen.

e. Airpower

1. Vlak voor de jaarwisseling (einde 2021) slaagt de F-35 voor zijn examen en kan dus operationeel verklaard worden.
2. Op 30 juni brengt het bedrijf *Virgin Orbit* Nederlands eerste militaire nano-satelliet (Brik II) in een baan om de aarde. De satelliet is zo groot als een flinke schoenendoos. Het belangrijkste doel van Brik II is het aantonen dat nano-satellieten relevant kunnen zijn voor (militaire) navigatie-, communicatie- en informatietoepassingen. [Foto Mindef]

3. Gedurende het jaar krijgt de luchtmacht de beschikking over 14 nieuwe en zes gemoderniseerde, moderne Chinook transporthelikopters: de CH-47F MYII CAAS. De belangrijkste verandering t.o.v. de oude modellen is de nieuwe cockpit met geïntegreerde *communication suite*.
4. In december tekent Defensie een contract om 12 F-16's te verkopen aan een Amerikaans bedrijf t.b.v. de *US Navy* en *Air Force* (voor oefen- en trainingsdoeleinden).
5. Bij het VuursteunCommando en het DGLC stromen in de periode 2021-2024 negen *Multi Mission* radar-systemen in.
6. Eind mei komt naar buiten dat het unieke, zeer geavanceerde (maar ook erg dure; € 125 miljoen) AGBADS[23] luchtafweersysteem van het Defensie Grondgebonden Luchtverdedigings Commando (DGLC) ondanks 12 jaar proberen nooit goed heeft kunnen functioneren en dat men de moed opgeeft dat dit ook gaat gebeuren. Kern van het probleem is de vereiste beveiligde draadloze netwerkverbinding tussen de commando-/vuurleidingscentrale en de batterijen met lanceerinrichtingen. Deze heeft nooit veilig kunnen functioneren en dus moest er worden gewerkt met een handmatig aangelegde glasvezelkabel. Feitelijk betekent e.e.a. dat AGBADS zal worden vervangen.
7. Na ruim een kwart eeuw (1995) neemt de Koninklijke Luchtmacht op 7 oktober met een laatste vlucht afscheid van de KDC-10 tank- en transportvliegtuigen. Er wordt nu gevlogen met de Airbus A330 Multi Role Tanker Transport (MRTT) uit een internationale pool.
8. De luchtmacht heeft 26 mobiele laboratoria aangeschaft voor de controle van vliegtuigbrandstof en de opslag van chemische stoffen in missiegebieden.

f. Infrastructuur

1. Op 24 februari wordt op de De Ruyter van Steveninckkazerne in Oirschot de eerste nieuwe legering officieel in gebruik genomen. Ook Wezep en Amersfoort zijn onderhanden genomen. Hierna volgen nog tientallen andere defensielocaties. Wanden zijn geschilderd, plafonds en vloerbedekking vervangen, sanitair hersteld en gemoderniseerd. Er staat nieuw meubilair en overal hangt LED-verlichting.
2. In maart maakt de minister bekend dat er € 38 miljoen wordt geïnvesteerd in de infrastructuur van het *Army Prepositioned Stocks* Eygelshoven (APS-E). APS-E wordt door de Amerikanen gebruikt als vooruitgeschoven opslag- en onderhoudslokatie voor de geloofwaardige afschrikking en collectieve verdediging van het NAVO-verdragsgebied.
3. De Speciale Eenheden (SE) van Defensie krijgen de beschikking over twee nieuwe schietfaciliteiten. Deze komen in Soesterberg en Ossendrecht (resp. 2023 en 2024).
4. Het vastgoed van Defensie is op veel plekken sterk verouderd, niet duurzaam en niet toekomstbestendig. Het broodnodige onderhoud en de noodzakelijke reparatiewerkzaamheden slokken het overgrote deel van het beschikbare budget voor vastgoed op. Uit een Interdepartementaal Beleidsonderzoek (IBO) Vastgoed Defensie blijkt deze scheve verhouding nog eens. Het nieuwe kabinet moet hiermee aan de slag.
5. In juni opent 13 Lichte Brigade (i.s.m. het Simulatiecentrum Land) een nieuw simulatie-eiland met twee trainingssystemen: de *Virtual Battle Space* voor militairen te voet en de *Steal Beasts* waarmee optreden met voertuigen kan worden getraind.
6. Voor strategisch transport maakt Defensie al tientallen jaren o.a. gebruik van de Eemshaven. Op 6 oktober opent C-DOSCO het zogenoemde Permanent Militair Object (PMO). Deze nieuwbouw biedt onderdak aan verkeers- en vervoersspecialisten van Defensie (DVVO), die vanuit de Eemshaven al tientallen jaren militair materieel laden en lossen. Daartoe moest telkens een ad hoc Tijdelijk Militair Object worden gecreeërd. DVVO heeft nu een eigen gegarandeerde vaste locatie voor de ondersteuning van missies, oefeningen en *Host Nation Support* (HNS).

[23] AGBADS: *Army Ground Based Air Defence System*.

7. C-LAS vraagt wederom om spoed te betrachten bij de financiering van de bouw van het *Technology Center Land* (TCL; nieuwbouw Afdeling Techniek MatLogCo) om zo de materiële gereedheid structureel te verhogen. Dit is echter een meerjarentraject.

g. <u>Innovatie</u>

1. November 2020 presenteert Defensie de Strategische Kennis- en Innovatieagenda (SKIA) 2021-2025. Hierin wordt onderscheid gemaakt tussen defensiespecifieke kennisopbouw en technologieontwikkeling (*Research & Technology*) enerzijds en innovatie anderzijds. Innovatie wordt gedefinieerd als "de implementatie van een nieuw(e) of significant vernieuwd(e) product, dienst, proces, marketingmethode of organisatiemodel". Defensie houdt met onderzoek bij TNO, NLR en MARIN een defensiespecifieke kennisbasis in stand. Er zijn voor deze periode negen *Research & Technology*-gebieden afgebakend. Door TNO, NLR en MARIN zijn de voor Defensie vijftien meest relevante technologische *push*-ontwikkelingen voor deze periode in kaart gebracht (zie tabel hierboven). De SKIA sluit af met vier speerpunten: 1. Het versterken van de defensiespecifieke kennisbasis; 2. Het borgen van innovatie in de werkomgeving, cultuur en bedrijfsvoering, met speciale aandacht voor kort-cyclisch innoveren; 3. Versterking van de samenwerking met kennis- en innovatiepartners en 4. Versterking van de kennis- en innovatieketen van Defensie.
2. Binnen de Defensiestaf werkt FRONT (*Future Relevant Operations with Next generation Technology & thinking*) aan het verkennen, verbinden, versnellen en verspreiden van nieuwe concepten. FRONT heeft een bijzondere status: het staat los van de lijn en is ook niet ondergebracht bij een specifiek Defensieonderdeel. Dit moet optimale invulling geven aan de rol van *Chief Innovation Advisor* (CIA).
3. Met behulp van *virtual reality* (VR) kan op een realistische, maar veilige, duurzame en in een genormeerde, gecontroleerde en beheerste leeromgeving worden bijgedragen aan kwalitatief hoogwaardige opleiding en training. Met de lancering van twee splinternieuwe applicaties zet het *Immersive Applications Team* van JIVC de deur naar de virtuele wereld voor militairen in opleiding open.
4. Tijdens de jaarlijkse maritieme oefening *Robotic Experimentation and Prototyping Augmented by Maritime Unmanned Systems*, ofwel REP(MUS), worden nieuwe maritieme onbemande systemen in een operationele omgeving getest en (door)ontwikkeld.
5. Binnen het CLAS zijn momenteel de volgende proeftuinen werkzaam:
   (a) Bij de 13 Lichte Brigade sinds 2019 een Robot en Autonome Systemen (RAS) eenheid, die een 2 tot 3 jaar durende inventarisatie doet van o.a. robots, kunstmatige intelligentie en onbemande systemen. Ze testen bestaande systemen in de dagelijkse praktijk van de eindgebruiker.
   (b) Het *Technology Center Land* (TCL) in ontwikkeling (Soesterberg).
   (c) Het *Joint Nucleus Counter Unmanned Aircraft Systems* (C-UAS) in de Vredepeel.
   (d) *FieldLab SMART Base*, Ede. Begin september markeert de start van een samenwerking tussen de landmacht en de gemeente Ede om op dit terrein lokale ondernemers en

onderzoekers de kans te geven om mee te denken en te experimenteren op het gebied van innovatie.

(e) *Land Information Manoeuvre Center* (LIMC) in 't Harde.

(f) *Tactical information Manoeuvre Team* (TIMT) in Oirschot. Hierin wordt in het kader van Elektronische Oorlogvoering (EOV) o.a. geëxperimenteerd met de mogelijkheden van Cyber Operaties en Elektromagnetische Activiteiten (CEMA).

(g) *Learning Experience Army Room Netherlands (LEARN*) in Amersfoort. Een programma voor onderwijsinnovatie binnen de KL.

[Legerbasis van de toekomst, *artist impression* Mindef]

6. Onder de vlag van de afdeling *Concept Development & Experimentation* (CD&E) worden verder diverse innovatieprojecten geïnitieerd. Een van de projecten betreft de *Smartshooter*. Dit richtmiddel op het persoonlijk wapen (b.v. de Colt) kan worden gelockt op een bewegend doel (zoals een drone) en zo de trefzekerheid enorm vergroten.
7. Voor de digitale aanvraag van *Close Air Support* (CAS) door *Joint Terminal Attack Controllers* (JTACs) wordt *Digitally Aided CAS* (DACAS) geïntroduceerd.
8. Het eerste prototype van een *Improvised Explosive Device* (IED) detectiesysteem is inmiddels opgeleverd.
9. De Koninklijke Marechaussee wil drones gaan inzetten bij de grensbewaking en bij andere opsporings- en beveiligingstaken. De op afstand bestuurbare toestellen worden met een infraroodcamera uitgerust en kunnen bijvoorbeeld boven containeropslagplaatsen en vrachtwagens en vliegen om vreemdelingen die zich verstopt hebben te detecteren.
10. Binnen het DOSCO worden ter ondersteuning en werklastverlichting meer en meer robots gebruikt, zoals voor gemeentezaken, het opmaken van financiële realisatiestanden en het initieel verwerken van alle externe sollicitanten die binnenkomen via de diverse websites.
11. Andere voorbeelden van lopende innovatieprojecten zijn:
    (a) Het *Future Route Clearance Concept* (FRCC) moet de mobiliteit van het landoptreden gaan vergroten. Een van de projecten hierin is het *Early Warning System 2.0*; een prototype van een sensorkop [die de registratie van maar liefst negen camera's weet te combineren en vervolgens te presenteren op één scherm. Het systeem kan op een voertuig worden geplaatst en speurt bijvoorbeeld naar IED's op basis van graafsporen.

    (b) Het Korps Mariniers test een revolutionair vliegpak (het *GRAVITY Fly Suit*; een harnas met straalmotoren). [Foto Mindef] Hierdoor kunnen verticale obstakels eenvoudiger worden overwonnen, bijvoorbeeld bij het *boarden* van schepen of in een bebouwde omgeving.

h. <u>Overig (w.o. voorraden)</u>

(a) Een omvangrijk en complex project met een significante logistieke footprint is het project 'Obelix'. 'Obelix' is in 2018 gestart als een programma dat namens de DMO en

de HDBV de samenhang tussen alle verbeteringen in het munitiedomein bewaakt, verdere verbeteringen in gang zet en regie voert op de uitvoering. Het richt zich op structurele oplossingen en beschouwt de aspecten capaciteit, kennis en opleidingen, keteninrichting, regelgeving en infrastructuur. Belangrijk daarbij is natuurlijk dat ook de munitievoorraden op peil worden gebracht, zodat de beschikbaarheid weer op orde komt. Dit gaat echter nog enkele jaren duren. Tot die tijd blijft munitie een zorgpunt voor de gereedstelling en inzet.

(b) Defensie heeft 25 mobiele sportscholen aangeschaft. Deze fitnesscontainers passen in vliegtuigen, op vrachtwagens, treinen en schepen, zodat ze gemakkelijk naar oefeningen en missiegebieden kunnen worden verplaatst.

(c) In februari maakt Defensie met een aantal landen afspraken om de beschikbaarheid van vliegtuigmunitie te verbeteren (aankoop, opslag en overdracht). Eerder gebeurde dat al voor *Air-to-Ground Precision Guided Munition*. De overeenkomst is nu uitgebreid tot *Air Battle Decisive Munitions* (ABDM).

(d) Nederland zal samen met Duitsland overgaan tot de aanschaf van een wapensysteem voor *Electronic Attack* (EA) capaciteit.

ICT en IT-infrastructuur

a. Defensie is (mede onder druk van aflopende ondersteuning van bestaande systemen) bezig met enkele omvangrijke en ingrijpende verbeteringen op het gebied van ICT en IT-infrastructuur om zowel de vredesbedrijfsvoering als de operationele inzet op dit aspect stabieler, efficienter, effectiever en flexibeler te maken, alsmede deze in staat te stellen om aan te sluiten bij moderne technologiën en de samenwerking met externe partners mogelijk te maken en te houden.
   Eind 2020 is na een moeizame tender een contract gesloten voor de bouw van de nieuwe IT-infrastructuur. Het programma Grensverleggende IT (GrIT) ontwikkelt de nieuwe basis IT-infrastructuur voor defensie en moet leiden tot een '*state of the art*' infrastructuur en wordt cruciaal geacht in de doorontwikkeling van Defensie als een informatiegestuurde organisatie en een krijgsmacht gebaseerd op Informatie Gestuurd Optreden (IGO). GrIT bestaat uit meer dan 40 blokken, die in een tijdsbestek van zeven jaar moeten worden gerealiseerd. Medio augustus wordt gestart met de blokken Twin Datacenter (blok 25) en Operationele Compartimenten (blok 28).
   GrIT dekt echter slechts een beperkt deel af van de militair-operationele omgeving. Voor het mobiele en uitgestegen optreden is in 2018 een apart programma gestart onder de naam Foxtrot. Het nationale FOXTROT is randvoorwaardelijk voor IGO en inmiddels samengegaan met TEN (*Tactical Edge Networking*). Binnen het programma TEN moet een vernieuwd softwareplatform worden ontwikkeld voor het operationele / mobiele domein, waarin nauw wordt samengewerkt met Duitsland.
   Het CLAS moet daarnaast ook werken aan de reguliere vervanging van communicatiesystemen zoals TITAAN en radiosystemen.

b. Eind 2020 is het vooronderzoek afgerond voor de vervanging van het defensiebrede geautomatiseerde bedrijfsvoeringssysteem SAP (SAP R/3). Dit ERP-systeem wordt vervangen door de nieuwe suite S4/HANA. Dit is noodzakelijk omdat de huidige suite tot maximaal 2025 nog wordt ondersteund. Onder de programmanaam ROGER is de per januari aangestelde Programma Directeur (bgen Lookermans) begonnen met het ingrijpende vervangingsprogramma S4/HANA. De migratie moet ultimo 2025 zijn voltooid. Intussen worden na tientallen jaren nog steeds stappen gezet om de vigerende bedrijfsvoering in het huidige SAP-systeem te integreren. Enkele van de deelgebieden daarbij zijn de integratie van transporten en goederen (O4 leverintegratie) en de migratie van klasse V naar SAP (eind september is na bijna zeven jaar de migratie van WMS Klasse V naar SAP afgerond).

c. In maart wordt de eerste versie operationeel van het Defensie (Big) Data Advanced Analytics Platform (DBDAAP). In het kader van de groei naar informatiegestuurd optreden (IGO) krijgt Defensie de komende jaren de beschikking over steeds meer data uit o.a. moderne wapensystemen en sensoren. Om waarde uit al die data te halen is capaciteit, kennis en kunde nodig en een gedegen toekomstbestendige IT-infrastructuur. Hiervoor moet DBDAAP als *cloud-native* platform gaan zorgen.

d. Op 21 augustus levert JIVC het eerste deel van het Basis Cloud Platform (BCP) op; het *Minimal Viable Product* (MVP).

e. Defensie schaft drie (dubbel zo grote) satellietcommunicatie (SATCOM) schotels aan, met een optie voor 17 aanvullende schotels. SATCOM wordt gebruikt voor het versturen van verschillende soorten data vanuit inzetgebieden naar Nederland. Verwachte levering oktober 2022.

f. Het personeelslogistieke softwareprogramma PeopleSoft is aan vervanging toe.
g. Defensie gaat de persoonlijke radiocommunicatieapparatuur van militairen te velde voorzien van Nederlandse cryptografie. Dit voorkomt verstoring en afluistering. Volgens planning zou de apparatuur eind 2022 beschikbaar moeten zijn.
h. Vrijwel onopgemerkt wordt door DMO/JIVC intussen gewerkt aan een broodnodige vervanging van het verouderde *NAFIN Local Connect* (NLC)-netwerk. Het NLC-netwerk is het plaatselijke netwerk op de kazernes en sluit aan op het landelijke verbindingsnetwerk (NAFIN) en de daaraan verbonden datacenters. De vernieuwing moet leiden tot een beter en vooral stabiel netwerk met een significant grotere bandbreedte. In een tijd waarin iedereen de hele dag online is, *e-learning* een vlucht heeft genomen en *serious gaming* een onderdeel is van veel opleidingen, is deze vernieuwing absolute noodzaak.
i. Ter vervanging van de enorme stroom aan papieren inspectiewerkkaarten (IWK) voor het onderhoud van alle grondgebonden (wapen)systemen, ontwikkelt de landmacht samen met JIVC/KIXS, CLSK en DMO sinds 2016 een digitaal instandhoudings-platform: DO-MAINT, een app voor gebruikersonderhoud. het moet leiden tot kwalitatief beter onderhoud (alle informatie en data staan in de app en worden bewaard), de invoer is gestandaardiseerd en gebruikersvriendelijker (met tekstuele en visuele ondersteuning) en de ingevoerde data worden eenvoudiger geanalyseerd. Ook wordt de app gekoppeld aan SAP (t.z.t. S/4 HANA).

[Foto Mindef sgt Dijkstra]

Samenwerking

a. Op defensieniveau wordt getracht om invulling te geven aan de Adaptieve Krijgsmacht; het *Total Force Concept*. Hierbij wordt gestreefd naar intensieve samenwerking tussen Defensie, de (innovatieve) industrie en kennisinstituten. Een van de aspecten hierbij is de mogelijke uitwisseling van medewerkers. Een van de initiatieven daarbij is het creëren van zogenoemde 'ecosystemen'. Basisdoelstelling voor een ecosysteem is om gezamenlijk toegang te hebben tot een pool aan capaciteiten ('mensen, manieren, middelen') met een omvang waar iedereen gemak van heeft, zowel in termen van paraatheid (CLAS-belang) als in termen van prestatie- en onderhoudseisen en -kosten (collectief belang). Het CLAS heeft hierin een bijzonder belang, namelijk garanties (een 'rode knop') op reactievermogen en schaalbaarheid van capaciteiten bij veiligheidscrises. Het waarborgen van dit belang is het startpunt voor het ecosysteem. Doelstellingen kunnen op langere termijn breder zijn en bijvoorbeeld ook gericht worden op ontwikkeling van competenties, op innovatie, duurzaamheid en op de inzet van nieuwe technologie.

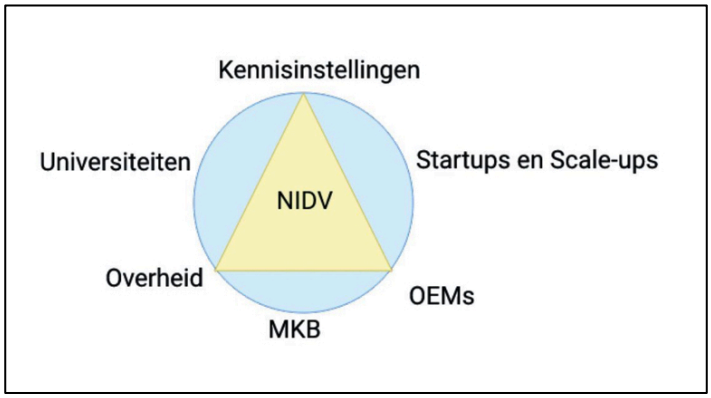

Voor het logistieke domein zijn dat o.a. het Nationaal Ecosysteem Maritieme Capaciteiten; een pilot waarbij intensief wordt samengewerkt tussen defensie en een civiele reder. De Task Force Logistiek op defensieniveau is daarnaast bezig om (samen met het OTCLog) te komen tot een dergelijk logistiek ecosysteem voor het landoptreden.

Afbeelding ecosysteem [NIDV = Nederlandse Industrie voor Defensie en Veiligheid; OEM = *Original Equipment Manufacturers]*

b. Een deel van de adaptiviteit wordt gezocht en gevonden in een sterke toename van het gebruik van reservisten. Zo wordt in januari een overeenkomst getekend tussen Defensie en Shell.
c. Defensie huurt sinds kort personeel in van bedrijven die door onder meer de coronacrisis minder of geen werk hebben. Het gaat met name om technici en IT'ers van bijvoorbeeld Volker Wessels, BAM, Royal IHC, ABN Amro en KPN. Op 9 april opent Defensie een 'loket', waarlangs

bedrijven sneller en makkelijker hun personeel aan Defensie kunnen uitlenen. Defensie hoopt zo toe te werken naar een structurele samenwerking.

d. Aanvullend op de al jarenlang bestaande relatie tussen defensie en ziekenhuizen (IDR) kan medisch luchtmachtpersoneel bij schaarste of calamiteiten bijspringen in het Elisabeth-Tweesteden Ziekenhuis in Tilburg. Dit bleek in het voorjaar van 2020 opeens een harde noodzaak.
e. Naast de al jarenlang bestaande overlegstructuur binnen het Platform Defensie Bedrijfsleven (PDB), zoekt Defensie ook nadrukkelijk innovatieve samenwerking met derden, b.v. met universiteiten en hogescholen. Het CLAS start namens Defensie een taskforce 'Kort Cyclisch Innoveren' met o.a. koepelorganisaties van bedrijven en vier technische universiteiten.
f. Ondanks de Brexit-perikelen blijft het Verenigd Koninkrijk een strategische partner van Nederland, wat o.a. blijkt uit de al decennialang bestaande innige samenwerking tussen het Nederlandse Korps Mariniers en de *Royal Marines*, die samen kunnen optreden als onderdeel van de *UK/NL Amphibious Force*, geïntegreerd binnen de *3rd Commando Brigade Royal Marines*.
g. Voor de Centrale Walbewaking (CWB) van een groot aantal marine-eenheden wordt vanaf 1 oktober gebruik gemaakt van de diensten van een civiele partner (Atlas professionals), zodat het schaarse vooral technische marinepersoneel kan worden ontlast van deze taak.
h. Nederland en Duitsland werken op organisatorisch niveau al intensief samen (project TAURUS), waarbij zowel de Luchtmobiele Brigade is ondergebracht bij de *Division Schnelle Kräfte* (DSK) als een NL tankeskadron is opgehangen binnen een Duits tankbataljon binnen 43 Mechbrig binnen een Duitse divisie. Ook is binnen het DGLC een Duitse luchtverdedigingseenheid opgehangen. Daarnaast start in juli formeel de realisatiefase van project *Sawfish*, waarbij Nederland en Duitsland gezamenlijk gaan voorzien in nieuwe *Electronic Support Measures* (ESM) capaciteit. 102 EOVcie (binnen het JISTARC) werkt hiervoor samen met een Duits EOV-bataljon. Eind september wordt voor het eerst samen met Duitsland aan muntiebeproeving gedaan.
   Ook wordt al jaren gewerkt aan een verdere integratie van de landmachtstaven.
i. Samenwerking met Frankrijk wordt dit jaar verder verbreed in een poging samen te komen tot een '*Main Ground Combat System'*. Ook gaat men nauwer samenwerken bij opleidingen en oefeningen. Daarnaast gaat men kennis delen op het gebied van robotica en militaire operaties in een complexe omgeving. En men wil de technologische informatiesystemen beter koppelen.
j. Sinds 2018 neemt Nederland deel aan de *Joint Expeditionary Force* (JEF); een noord-Europees samenwerkingsverband van 10 landen dat als aanvulling moet gelden op de NAVO en zich in de eerste plaats richt op Noord-Europa[24]; van het Noord-Atlantisch gebied in het westen tot het Hoge Noorden en de Baltische Zee-regio in het oosten. Tot nu toe hebben alleen oefeningen onder JEF-vlag plaatsgevonden, nog geen operaties. Op 1 juli tekenen de partnerlanden een *Policy Direction*, waarmee de JEF een politiek mandaat heeft om breder operationeel te worden (ook tegen hybride dreigingen).
k. Nederland en Suriname (onder de regering Santhoki) gaan weer militair samenwerken. Op 8 april ondertekenen beide landen een intentieverklaring. In oktober worden afspraken gemaakt over opleiden en trainen. Verder worden o.a. twee uitwisselingsofficieren van het Surinaams Nationaal Leger (SNL) in het Caribisch gebied geplaatst om ervaring op te doen bij de Koninklijke Marine en de Kustwacht.

Duurzaamheid

a. Defensie heeft de ambitie om aan te sluiten bij het Rijksbeleid om te steven naar meer duurzaamheid. Defensie wil in 2030 voor 50% zelfvoorzienend zijn als het gaat om energie op kampementen in missiegebieden. Voor 2050 is dat zelfs 100%. En dan moet ook de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen met 70% naar beneden.
b. In 2021 worden o.a. een elektrisch aangedreven vrachtwagen en een elektrisch aangedreven scooter *Easy Rider* en de *E-Quad* getest. [Foto archief Mindef] Een Fennek rijdt deels al op lithiumbatterijen. De Koninklijke Marine onderzoekt de toepassing van waterstof als alternatieve brandstof. Op het gebied van water en voedsel is Defensie bezig om een energiereep uit een 3D-printer te halen en koopt men twee dopplersystemen aan, die water uit droge lucht kunnen

[24] Het Verenigd Koninkrijk heeft de leiding en per activiteit besluiten partners over hun deelname. De partnerlanden zijn VK, Denemarken, Estland, Finland, IJsland, Letland, Litouwen, Nederland, Noorwegen en Zweden.

halen. Dat laatste scheelt op termijn een enorme stroom aan (plastic) waterflessen. Gerecyclede militaire kleding wordt gebruikt om gebruiksvoorwerpen van te maken. Denk aan tafels, banken, pallets, e.d.

c. Klimaatverandering stelt de krijgsmacht op verschillende manieren voor uitdagingen, volgens beleidsdirecteur Wijnands. Het smelten van het arctische ijs doet de spanningen daar oplaaien. Zo zijn er conflicten over nieuwe vaarroutes en schaarse mineralen. Ook ontstaan er tekorten aan water, voedsel en land. Dit vergroot de ongelijkheid volgens hem en dat zal steeds meer effect hebben op relaties tussen landen en op geopolitieke verhoudingen. Wijnands stelt dat Defensie klimaatverandering zoveel mogelijk in haar beleid integreert en daarnaast ook wil 'vergroenen'. Het Plan van Aanpak Energietransitie Defensie (uit 2020) is slechts één van de beleidsinstrumenten om dat te bereiken. Concrete acties die hieruit moeten vloeien zijn o.a. biobrandstoffen, nul-emissie-voertuigen PNOD en KMar, zonnepanelen en laadvoorzieningen voor elektriciteit (deels ook privé te gebruiken).
d. Het nieuwe lesgebouw van het Opleidings-, Trainings- en Kenniscentrum KMar (OTCKMar) is voor 99% energieneutraal. De komende jaren wordt de Bernhardkazerne grootschalig verbouwd en verduurzaamd.
e. Als onderdeel van STRONG laat DMO de *E-lighter* [foto's] verder ontwikkelen. Dit is een mobiel apparaat, zo groot als een thermosfles, die tijdens het gevecht apparatuur en reservebatterijen oplaadt. Het moet voorkomen dat de militair extra batterijen moet meesjouwen.
f. Vanaf 3 juli gebruikt Paresto geen plastic borden en bestek meer, maar een meer duurzaam materiaal.
g. De landmacht doet vanaf 5 augustus ervaring op met een elektrische vrachtwagen (van VDL). De vrachtwagen wordt door het B&TCo gebruikt voor binnenlandse transportopdrachten om zo de operationele haalbaarheid van elektrisch transport in kaart te brengen.

[E-Lighter]

[E-Lighter]

[Flower turbines]

h. Begin september worden op vliegbasis Woensdrecht vijf speciale lage (slechts 3 meter hoge) windturbines in gebruik genomen. Deze zogenoemde *Flower Turbines* [foto] dragen bij aan onderzoek naar de mogelijke bijdrage aan (duurzame) energievoorziening op vliegbases, zonder de nadelen van de 'normale' hoge windmolens.
i. De luchtmacht krijgt in 2022 twee elektrische brandweerwagens.
j. De nieuwe marinierskazerne in Nieuw-Milligen moet de duurzaamste kazerne ter wereld worden. De bouw moet in 2024 van start gaan.
k. Defensie treedt toe tot het Convenant Waterstof en Mobiliteit provincie Utrecht. Op die manier hoopt Defensie nog meer bij te dragen aan de nationale en regionale duurzaamheidsdoelen van Nederland en de provincie.

Bedrijfsveiligheid[25] en gedrag

a. De Gedragscode Defensie legt een sterke nadruk op sociale veiligheid en integriteit. Als kernwaarden worden benoemd: verbondenheid, veiligheid, vertrouwen en verantwoordelijkheid.
b. Justitie meldt in januari dat een marineofficier wordt vervolgd, die in 2020 aan boord van Zr. Ms. Karel Doorman drie collega's zou hebben aangerand.
c. Op 9 februari wordt openbaar dat de afgelopen twee jaar misstanden hebben plaatsgevonden aan boord van het amfibisch troepentransportschip Zr. Ms. Johan de Wit. Er zou sprake zijn van structureel wangedrag, sigarettensmokkel, mishandeling en verdenking van harddrugsgebruik.
d. Op 14 februari overlijdt een sergeant-majoor van het Korps Mariniers aan een hartstilstand na afloop van een wintertraining in Noorwegen.

[25] Bij in ieder geval het CLAS wordt hieronder begrepen: persoonlijke veiligheid, sociale veiligheid & integriteit, milieu, brandweerzorg en (vervoer) gevaarlijke stoffen.

e. Op de marinebasis in Den Helder vindt eind februari een zwaar geweldsincident plaats. Daarbij zou een militair door een collega zo hard tegen het hoofd zijn geschopt dat hij buiten westen raakte, niet meer ademde en moest worden gereanimeerd.
f. Eind juni schorst Defensie zes mariniers die worden verdacht van het delen van racistische en discriminerende afbeeldingen in een WhatsApp-groep.
g. Eind juni ontstaat landelijk ophef als de afstudeerscriptie van Irina Tziamali, cadet op de KMA, openbaar wordt. Zij onderzocht hoe het werken en leven op de KMA is voor vrouwelijke militairen in de opleiding tot officier. Haar scriptie bevestigt het beeld dat de cultuur nog steeds sterk is gericht op fysieke fitheid, mannelijkheid en masculiniteit. Vrouwen kunnen zich hierdoor minder goed ontwikkelen dan de mannen en het ondermijnt het gevoel van onderlinge solidariteit. Het verhaal van oud-collega's Gwenda Nielen en Claudia Redout in NRC, bevestigt het cultuurprobleem. De CDS en de KMA-leiding onderschrijven de urgentie en het belang van het onderzoek.
h. N.a.v. het dodelijke mortierongeval in Mali (2016) en het daarop volgende onderzoek van de Onderzoeksraad voor Veiligheid (OvV) is een programma gestart (MGZ2020) dat de geconstateerde tekortkomingen in de militaire gezondheidszorg moest aanpakken. Eind juni beëindigt het programma MGZ2020 haar werk, waarbij verbeteringen zijn aangebracht op het gebied van sturing, procedures, bemensing, kwalificatieprofielen en materieel. [foto archief Mindef]

i. Eind juni presenteert de in 2018 ingestelde Visitatiecommissie Defensie en Veiligheid haar eindrapport, met als motto 'Stop met plannen, start met uitvoeren'. De commissie stelt dat er inmiddels genoeg plannen zijn, maar dat de uitvoering achterblijft. De vijf conclusies uit het eindrapport zijn:
    i. Stop met beleid maken en pak door met de uitvoering.
    ii. Geef commandanten meer verantwoordelijkheid.
    iii. Borg veiligheid in opleidingen.
    iv. Zorg voor meer gekwalificeerd veiligheidspersoneel.
    v. Communiceer intern en extern open en eerlijk over risico's.
j. Defensie geeft verder invuling aan het ontmoedigingsbeleid voor roken. Vanaf 1 juli sluiten alle rookruimtes binnen en buitenlocaties worden ingeperkt. Ook wordt hulp bij het stoppen geboden.
k. Het CLAS richt in de tweede helft van 2021 een nieuwe en uitgebreidere (verdubbeling) bedrijfsveiligheidsorganisatie in. De werkterreinen zijn persoonlijke veiligheid, sociale veiligheid & integriteit, milieu, brandweerzorg en (vervoer) gevaarlijke stoffen.
l. Ieder jaar is het op 11 oktober *Coming-Outdag*. Een dag die verwijst naar het moment waarop mensen uit komen voor hun seksuele geaardheid of genderidentiteit. Door op verschilende Defensielocaties de regenboogvlag uit te hangen, maakt Defensie duidelijk dat er bij de krijgmacht voor iedereen plaats is, ongeacht seksuele geaardheid of genderidentiteit.
m. Demissionair minister Kamp meldt op 25 oktober dat het ministerie medewerkers gaat verplichten om cursussen te volgen over diversiteit en inclusiviteit. Vanaf 2022 worden de cursussen onderdeel van alle initiële opleidingen. Vanaf 2023 wordt het meegenomen in opleidingen voor leidinggevenden en in 2024 moet 'diversiteit en inclusiviteit' een vast onderdeel worden van alle opleidingen binnen Defensie.
n. Nadat in de zomermaanden ook al vier landmachtmilitairen op Curaçao waren aangehouden voor drugsgebruik, worden op 26 oktober wederom zeven Nederlandse militairen op het eiland aangehouden, op verdenking van bezit en gebruik van verdovende middelen. Begin november geeft minister Kamp aan dat binnen de krijgsmacht preventieve drugstests worden ingevoerd.
o. N.a.v. een COID-onderzoek in 2020 neemt de Onderzeedienst stappen tegen ongewenst gedrag en agressie.
p. De Inspectie Veiligheid Defensie (IVD) heeft het noodlottige ongeval met een NH90-helikopter op 19 juli 2020 onderzocht. De Inspectie kan niet sluitend vaststellen wat de oorzaak is geweest. Wel doet zij enkele aanbevelingen om de veiligheid te vergroten.
q. In het Jaarverslag Integriteit Defensie 2021 wordt ingegaan op de cijfers en ontwikkelingen rondom integriteitskwesties. De cijfers laten een voorzichtig positief beeld zien. Er is een lichte afname van ongewenst gedrag ervaren op de werkvloer, met name onder manschappen. Er zijn minder meldingen binnengekomen bij het meldpunt en er zijn meer gesprekken gevoerd met vertrouwenspersonen.

Krijgsmacht / landmacht

Algemeen

a. Het *NATO Readiness Initiative* (NRI) werpt zijn schaduwen vooruit. Het NRI, ook wel aangeduid als '*The Four thirties'*, draagt vanaf 2020 de NAVO-bondgenoten op om in staat te zijn om dertig squadrons jachtvliegtuigen, dertig (gemechaniseerde) bataljons en dertig oorlogsschepen binnen dertig dagen of minder, op de mat te brengen. Hierbij mogen eenheden niet meer meervoudig worden toegekend aan operationele verbanden. Dit leidt in ieder geval voor Nederland tot serieuze problemen, omdat eenheden moeten worden 'gereserveerd' en tegelijkertijd men eenheden en individuen moet inzetten voor missies en operaties.

b. Ook in het tweede coronajaar ontkomt de krijgsmacht uiteraard niet aan de impact en gevolgen van corona. In de eerste plaats doordat ook nu weer bij de twee grote corona-golven het gehele Jaarplan (operationeel en bedrijfsvoeringstechnisch) drastisch moet worden omgegooid en ingeperkt. Ook bij defensie blijft thuiswerken de norm. In de tweede plaats dient de krijgsmacht als *backfill* voor de samenleving ("*last man/woman standing*") en in de derde plaats wordt op meerdere terreinen een beroep gedaan op kennis en capaciteiten van de krijgsmacht. Begin februari neemt de marine aanvullende maatregelen nadat vier marineschepen binnen enkele dagen moesten terugkeren door COVID-besmettingen. Vanaf 4 maart begint Defensie beperkt met het zelf vaccineren van militairen tegen COVID-19. Het betreft militairen die dit voorjaar worden uitgezonden. Begin juni start Defensie met de grootschalige eenheidsgewijze vaccinatie van het eigen personeel.

   Per 26 juni schroeft het kabinet de meeste coronamaatregelen terug, m.u.v. de basisregels en enkele uitzonderingen. C-LAS komt daarom met een nieuwe FRAGO om hierop aan te sluiten en te reageren. Mits voldaan wordt aan o.a. de anderhalvemetermaatregel, kunnen de meeste activiteiten weer doorgang vinden. Voor inzet op missies is vaccinatie verplicht en sommige oefeningen en opleidingen vereisen een negatief testresultaat dan wel een afgeronde vaccinatie. Staven werken nog steeds zoveel mogelijk thuis. De effecten van COVID(-maatregelen) doen zich defensiebreed gelden, o.a. op de operationele gereedheid, maar door het grote beroep dat wordt gedaan op met name geneeskundig personeel, krijgt met name het CLAS problemen met de gereedstelling van geneeskundige eenheden.

   In november moet ook de krijgsmacht weer opschalen als in Nederland de besmettingen en ziekenhuisopnames explosief toenemen. Vanaf 15 november geldt in Nederland zelfs een 'milde' lockdown. Defensie zet vanaf eind november zelf de 'booster'-vaccinaties voor haar militairen.

c. Binnen het kader van PESCO[26] moeten de EU-lidstaten snelle, grootschalige troepenverplaatsingen door Europa in korte tijd mogelijk maken over elkaars grondgebied, zonder obstakels of administratieve rompslomp. De diverse nationale plannen moeten leiden tot een Europees netwerk. In januari geeft het kabinet groen licht voor het Nationaal Plan Militaire Mobiliteit. Dit moet de militaire mobiliteit van militairen en materieel vergroten in tijden van crisis, waarbij de noodwetgeving nog niet is afgekondigd, maar snelheid wel essentieel is voor ontplooiing. Op dit moment leidt de nationale bureaucratie ertoe dat voorbereidingen voor grootschalige verplaatsingen soms drie jaar van tevoren moeten worden aangevraagd. In het Nationaal Plan Militaire Mobiliteit zijn drie routes opgenomen, waarover voortaan vrije, snelle en grootschalige troepenverplaatsingen kunnen plaatsvinden. Deze multimodale corridors (met logistieke hub-locaties) beslaan auto-, spoor- en binnenwaterwegen. Verder moet infrastructuur worden verbeterd (en weer worden geclassificeerd) en moet wet- en regelgeving worden aangepast (zoals voor vervoer van gevaarlijke stoffen en grensoverschrijding).
   In december sluiten de NAVO-bondgenoten Canada, Noorwegen en de VS zich (als eerste niet-EU landen) formeel aan bij het door Nederland geleide EU-PESCO-project *Military Mobility*.
   Medio mei dient ook Turkije een verzoek in tot toetreding van PESCO. Maar, hierover ontstaat veel ophef bij de andere Europese landen.

d. Directeur DOPS blijft vasthouden aan zijn eis om te conformeren aan het toepassen van het *Single Fuel Concept* (SFC) tijdens NRF 2022-2024, ondanks een negatief advies van CLAS. Dit brengt de OPCo's in problemen, omdat de meeste grondgebonden (wapen)systemen en uitrustingsstukken niet gebouwd zijn voor kerosine en dit leidt tot o.a. achteruitgang in prestaties en vermogen. Als DOPS vasthoudt aan deze eis leidt dit met name voor SIC-eenheden met een korte *Notice To Move* (NTM) tot aanpassings- en gereedstellingsproblemen.

[26] PESCO = *Permanent Structured Cooperation*, een verband waarin 25 EU lidstaten nauwer met elkaar samenwerken op defensiegebied.

Voor de periode 2022 - 2024 worden enkele systemen na activatie gemodificeerd. Voor systemen die echt niet op kerosine kunnen rijden/draaien wordt een bevoorradingslijn met diesel opgezet. Dit is een pragmatische oplossing om grote kosten voor bijvoorbeeld de aanschaf van 10 reserve-*powerpacks* Leopard te vermijden.

e. Ook Defensie krijgt last van de in Europa in opmars zijnde Afrikaanse Varkenspest (AVP). Duitsland wordt al snel aangemerkt als risicogebied, wat leidt tot extra hygiënische maatregelen. Het is niet meer voldoende om alleen met water en zeep af te spuiten, maar er moet nu ook ontsmet worden.
f. Op 27 december verklaart C-CLSK het eerste F-35 squadron *Initial Operational Capable* (IOC). Hiermee treedt Defensie toe tot een select gezelschap van acht landen met inzetbare F-35's. Defensie is nu in staat om kortstondig een eenheid van vier F-35's met personeel en materieel waar ook ter wereld in te zetten.

Expeditionaire operationele inzet

Ook in 2021 was de inzet van de krijgsmacht hard nodig. Volgens de HR Monitor zijn in 2021 gemiddeld 600 Nederlandse militairen wereldwijd ingezet bij verschillende missies. Het CLAS had gemiddeld over de eerste helft van 2021 739 militairen (waarvan 24 reservisten) ingezet. In de tweede helft van 2021 is dat gedaald naar 494, wat vooral is veroorzaakt door de afbouw van de Nederlandse inzet in Afghanistan.

De krijgsmacht neemt in 2021 deel aan de volgende missies:

1. Mali-MINUSMA (en Takuba)
   De Verenigde Naties (VN) proberen de veiligheid en stabiliteit in Mali te herstellen. Dit gebeurt met de *Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali* (MINUSMA). Nederland leverde een bijdrage met zo'n 250 militairen op de grond. Zij ondersteunen de missie door het verzamelen, verwerken en interpreteren van inlichtingen. De Nederlandse bijdrage aan MINUSMA (sinds 2014) stopt na vijf jaar (met circa 6.000 Nederlandse militairen) en eindigt eind april 2019. Dit gebeurt o.a. met het oog op het noodzakelijke herstel van de krijgsmacht. Ook valt bij het personeel een zekere missie-moeheid te constateren. Er blijven tot en met 2021 enkele politiefunctionarissen en stafofficieren werkzaam.

   Op 19 mei 2019 keert de laatste Nederlandse operationele eenheid uit Mali terug. De redeployment was gepland van 1 mei t/m 1 september 2019. Het *Redeployment Element* (RDE; met een hoog B&T-gehalte) heeft echter te maken met grote tegenslag als diverse konvooien worden beschoten. Een nadet RDE van 2 personen blijft lange tijd in het gebied. Op 8 juni 2021 worden uiteindelijk de laatste goederen in Dakar (Senegal) op een schip geladen voor de reis naar Nederland (aankomst 25 juni 2021).

   Nederland levert vanaf 15 januari 2022 voor minimaal één jaar de *Force Commander* (Igen Matthijssen; zie foto), staf, beveiligingsdetachement en een klein NSE voor de missie MINUSMA en hij krijgt bijna 14.000 blauwhelmen onder zijn commando. Een bijzondere positie die Nederland slechts drie keer eerder bekleedde in een VN-missie[27].

   Op 15 oktober besluit het kabinet om van half november tot en met 15 mei 2022 (zes maanden) een C-130 Hercules transportvliegtuig in te zetten voor de VN-missie MINUSMA in Mali. Het detachement wordt gestationeerd te Bamako en zal bestaan uit 84 militairen; twee crews, 12 man technische dienst, *force protection*, *Role 1*, KMar en een NSE. 11 Luchtmobiele Brigade levert op afroep een detachement voor het afwerpen van ladingen aan parachutes. Hiermee zijn o.a. afgelegen dorpen bevoorraad. Op 30 december is de eerste operationele *airdrop* vanuit deze Nederlandse C-130. Vier bundels met bevoorrading voor een bataljon uit Senegal komen onbeschadigd op de grond in het afgelegen dorp Ogossagou.

   Nederland commiteert zich op 16 maart aan een bijdrage aan de multinationale taakgroep Takuba. Deze door Frankrijk geïnitieerde missie richt zich op het adviseren, assisteren en begeleiden van Malinese eenheden. Die worden ingezet bij operaties in het noordoosten van Mali, tegen terroristen, in het bijzonder Islamitische Staat in de Grotere Sahara (in de Liptako-Gourma-regio in de Sahel). Op 27 maart wordt de taakgroep Takuba opgericht als onderdeel

[27] Genm KL Johan Kosters (UNIFIL 1995) en GENMKMARNS Patrick Cammaert (UNMEE 2000 en Congo 2005-2007).

van de Europees geleide multinationale *Combined Joint Special Operations Task Force* (CJSOTF). Nederland plaatst enkele stafofficieren bij het hoofdkwartier van de taakgroep.

Op 21 juni raken zes Franse militairen gewond bij een zelfmoordaanslag met een bomauto. Op 25 juni raken dertien VN-blauwhelmen bij een identieke aanslag gewond.

2. Afghanistan – *Resolute Support Mission* (RSM).
Nederland levert sinds januari 2015 (aansluitend aan de ISAF-missie) 100 militairen voor deze NAVO-missie, die bij moet dragen aan het verder opbouwen van leger en politie, zodat zij op langere termijn de veiligheid kunnen handhaven in het land. De militairen zijn (voornamelijk vanuit Mazar-e-Sharif en Kabul) werkzaam als adviseur en trainer, stafofficier, medisch specialist, *force protection* of logistiek ondersteuner. Sinds het najaar van 2018 is het aantal met 60 verhoogd tot zo'n 160 militairen, met name *special forces*. Het *Special Operations Advisory Team* (SOAT) moet m.i.v. maart 2019 kunnen optreden als adviseur van een nieuw te vormen politie-eenheid. Nederland heeft haar bijdrage verlengd tot en met 2021.
Medio maart 2021 heeft de Noord-Atlantische Raad (NAR) nog geen besluit genomen over de toekomst van deze missie. De door de VS met de Taliban onderhandelde redepoyment vanaf 1 mei 2021 staat daarmee *on hold*. Het gereedgestelde *Redepoyment Element* (RDE) van OOCL wordt ontbonden.

Nadat president Biden op 13 april aankondigt dat de VS niet per 1 mei, maar tussen 1 mei en 11 september 2021 (een symbolische datum; 20 jaar na 9-11) haar troepen terugtrekt uit Afghanistan, worden de plannen concreet. Tachtig Nederlandse militairen worden 'uit voorzorg' naar Afghanistan gestuurd als extra *Force Protection* (Operatie *Schutz*). Op 29 april wordt, na drie jaar, de missie van het *Special Operations Advisory Team* (SOAT; dat nog maar bestond uit vijf personen) beëindigd. Medio juni draagt de Duitse generaal Ansgar Meyer de sleutels van *Camp Marmal* (Mazar-e-Sharif; Kunduz) symbolisch over aan zijn Afghaanse collega Nasari.
De redeployment RSM eindigt ultimo juni 2021, maar wordt overschaduwd door de chaos en paniek die op 15 augustus ontstaat als een razendsnel oprukkende Taliban Kabul verovert en de coalitielanden met spoed vanuit Pakistan een NEO (*Non-combattant Evacuation Operation*) in gang moeten zetten om zowel ambassadepersoneel als in doodsangst verkerende aan Nederland gelieerde Afghaanse (oud)medewerkers van ISAF en RSM (en hun gezin) te evacueren, terwijl de Taliban de stad in handen hebben en het vliegveld belegeren. Dit lukt maar deels. Voor deze NEO worden naast *Special Forces* en twee Hercules-transportvliegtuigen o.a. ook B&T-ers van DVVO en Inkoopcentrum CLAS ingezet in Pakistan, Georgië en uiteraard in Nederland. Ook Nederlandse *Special Forces* (KCT, MARSOF en BSB) worden ingevlogen naar Kabul om mensen uit de stad te halen en naar het vliegveld te brengen. Op 26 augustus moet de evacuatie worden afgebroken. Er zijn dan 32 vluchten uitgevoerd en meer dan 2.500 mensen geëvacueerd, waarvan 1.800 met eindbestemming Nederland. [Foto NEO door KCT Kpl I Gregory Fréni]

3. Midden-Oosten
Nederland neemt sinds 2015 deel aan de internationale coalitie die in Irak strijdt tegen terreurorganisatie ISIS. In de eerste plaats betreft dit de *Capacity Building Mission Iraq – Operation Inherent Resolve* (CBMI-OIR), met ongeveer 175 militairen. Nederland draagt met CBM-I bij aan de opbouw van de Iraakse strijdkrachten en de *Peshmerga*, zodat zij zelfstandig ISIS kunnen bestrijden. Dit betrof met name praktische militaire vaardigheden en aspecten als leidinggeven, commandovoering en instructie[28]. Daarnaast ondersteunden Nederlandse militairen Iraakse en Koerdische strijdkrachten met training en advies. Vanaf januari 2021 vindt de transitie plaats van de Trainings-Mentoring-missie in Irak naar een *Force Protection*-missie en een strategisch operationele adviseringsmissie. In dit kader beveiligen zo'n 120 Nederlandse militairen het vliegveld van Erbil, samen met Koerdische strijdkrachten en Amerikaanse militairen. Het kabinet verlengt op 8 november de militaire bijdrage tot eind 2022. Datzelfde geldt voor de brede veiligheidsinzet in het land. Dit betekent dat Nederlandse militairen Koerdische en Iraakse collega's blijven adviseren, begeleiden en trainen. Ook wordt de inzet van een compagnie *force protection* verlengd. Deze bewaakt en beveiligt de internationale luchthaven van Erbil. Vanaf januari 2022 gaat deze compagnie ook adviseurs

[28] De training door Nederlandse commando's van Iraakse *special forces* in Bagdad en de trainingsmissie aan Koerdische strijdkrachten in Erbil.

van operatie *Inherent Resolve* beveiligen bij werkzaamheden in de Koerdische Autonome Regio.
Ook wordt vanuit Turkije een AWACS[29]-vliegtuig ingezet met aan boord Nederlandse bemanningsleden. Vanaf begin januari 2019 levert CLAS een *Force Protection*-peloton, initieel ter ondersteuning van de redeployment van het CLSK in Jordanië, maar daarna voor de beveiliging van Belgische F-16's (FPME). Deze FP eindigt op 30 september 2021, waarna de laatste militairen eind oktober huiswaarts keren.

Verder verzorgt een kleine eenheid vanuit *Forward Support Element Mirage* de logistieke ondersteuning voor missies in deze regio, met name de inzet van *Vessel Protection Detachments* (VPD). Deze VPD's worden ingezet voor het bewaken van schepen tegen piraterij (de antipiraterijmissie ATALANTA). Ook worden vaarroutes nog steeds vrijgemaakt van mijnen.

4. <u>*enhanced Forward Presence*</u> (eFP) (oost-Europa; zie ook het gestelde bij NAVO)
Op permanente basis worden door 18 NAVO-landen troepen ingezet om bij te dragen aan de cohesie binnen de NAVO en aan een geloofwaardige afschrikking tegen Rusland; *Baltic Police Controlling* en *enhanced Forward Presence* (eFP). Daarnaast varen marineschepen op de Baltische Zee en nemen F-16s deel aan de *Baltic Air Policing* (zij onderscheppen regelmatig Russische militaire vliegtuigen). Nederland levert sinds het eerste kwartaal van 2017 ongeveer 250 militairen aan de eFP vanuit Rukla in Litouwen als onderdeel van een van de vier multinationale *battlegroups* (*Multinational Battle Group Litouwen* (MNBG LTU) o.l.v. Duitsland met Nederland, België, Luxemburg en Noorwegen). Nederland verlengt de bijdrage met drie jaar tot 31 december 2024. Bovendien wil men de deelname ophogen met maximaal 80 militairen (staf en CSS) tot een totaal van 350.
In het najaar worden voor het eerst in 17 jaar (Bosnië) weer tanks ingezet tijdens een missie; 15 Leopards 2A6. [Foto 1 2019 sm Gerben van Es; foto 2 voorb 42 BLJ foto sgt Jan Dijkstra]

5. <u>Afrika</u>
In Burkina Faso en Togo worden lokale strijdkrachten en politie getraind. Nederland draagt bij aan de EU-missies in de Sahel, w.o. EUTM en EUCAP (opbouwen lokale veiligheidsstructuren) en aan de VN-politiemissie in Mali. Ook steunt Nederland financieel het operationeel krijgen van een Afrikaanse troepenmacht aldaar, gevormd door Mali, Niger, Burkina Faso, Mauritanië en Tsjaad.
Nederland is op verschillende terreinen actief in de Sahel en heeft steun toegezegd aan de Internationale Coalitie voor de Sahel, inclusief het *Partnership for Security and Stability in the Sahel* (P3S). Het deels overlappende *Partnership for the Actions in Western Africa* (PAWA) is breder dan alleen de Sahel. Het richt zich op geheel West-Afrika. Een besluit over de deelname van 2 stafofficieren aan PAWA (vanuit Dakar) is uitgesteld.

Het *Global Peace Operations Initiative* (GPOI) moet de capaciteit van Afrikaanse militaire eenheden uit 25 landen vergroten voor effectieve vredesoperaties.

Er zijn drie militairen actief binnen MANTIS (*Modular Automatic and Network capable Targeting and Interception*) en de EULPC (*European Union Liaison and Planning Cell*; in Tunesië t.b.v. Libië).

De kwaliteit van inlichtingen tijdens VN-vredesmissies moet beter. Nederland faciliteert, specifiek voor Afrikaanse officieren, in Kenia de nieuwe drieweekse *United Nations Military Peacekeeping Intelligence Course*. De opleiding wordt gegeven door Keniaanse docenten op basis van het train-de-trainer principe.

[29] AWACS = *Airborne early Warning And Control System.*

6. Overige missies
   Dit zijn de al decennialang lopende VN-missies UNTSO, UNDOF en UNIFIL in het Midden-Oosten, vanaf jan 2019 uitgebreid met twee militairen voor de *United States Security Coordinator* (USCC) op de westoever van de Palestijnse Autoriteit.
   Sinds december 2018 zijn permanent twee militairen werkzaam bij de dan nieuwe *NATO Mission Iraq* (NMI). Dit is een NAVO-capaciteitsopbouwmissie, die zich richt op het versterken van de Iraakse veiligheidssector. In oktober 2020 besluit het kabinet om de missie (zo'n 60 militairen) met twee jaar te verlengen tot eind 2021.
   Ook zijn diverse individuele militairen ingezet op diverse (al of niet permanente) missiehoofdkwartieren

7. Snel inzetbare capaciteiten (SIC)
   Vanwege corona moest eind december 2020 de standby-periode voor de EUBG worden verlengd tot 1 april 2021.
   Op basis van het NAVO *Long Term Commitment Plan* (LTCP) staat m.i.v. 1 januari 2021 het Duits-Nederlandse Legerkorps uit Münster *stand-by* als *NATO Joint Taskforce Headquarters* en heeft het CLAS een *Special Operation Land Task Group* (SOLTG) inclusief gevechtssteun en gevechtsondersteuning gereed staan op 30 dagen *Notice To Move* (NTM).
   In 2021 werd de planning afgerond van de Nederlandse commitment voor de *NATO Response Force* (NRF) in de jaren 2022 – 2024. De huidige NRF kent een cyclus van drie jaren waarin een eenheid op verschillende *Notices-To-Move* (NTM) staat. Nederland levert eenheden onder de paraplu van een Duitse brigade, in de volgende cyclus:
   a. 2022 – *Initial Follow-on Forces Group 45* (IFFG45, *Standup*-jaar), NTM 45 dagen;
   b. 2023 – *Very High Readiness Joint Task Force* (VJTF, *Standby*-jaar), NTM 2 dagen (*Spearheadbatallion*) en 7 dagen (hoofdmacht); tevens in 2023 het 1GNC als *Land Component Command Headquarters* (LCC) met NTM 4 – 15 dagen.
   c. 2024 – *Initial Follow-on Forces Group 30* (IFFG30, *Standdown*-jaar), NTM 30 dagen.

8. Maritiem
   a. M.i.v. 2019 spelen de Koninklijke Marine en het Korps Mariniers weer een belangrijke rol in de verhoogde aanwezigheid van de NAVO in het Noordpoolgebied. Een internationale troepenmacht moet de Russische dreiging tegengaan en vrije doortocht over strategisch belangrijke scheepsroutes garanderen. Zo'n 600 zeesoldaten en de vloot zijn drie maanden per jaar in Noorwegen aanwezig. In samenwerking met de Noren, Amerikanen en Britten.
   b. De NAVO heeft op permanente basis vier vlootverbanden paraat en ingezet; de *Standing NATO Maritime Groups* (SNMGs). Nederland levert een permanente maritieme bijdrage aan SNMG 1 en 2. SNMG1 opereert voornamelijk in en rondom het noordelijk deel van de Atlantische Oceaan.
   c. Nederland levert een permanente maritieme bijdrage aan het NAVO-vlootverband van mijnenbestrijdingsschepen, *Standing NATO Mine Counter Measures Group 1* (SNMCMG 1). Vanaf 14 januari voert Nederland voor zes maanden het commando.
   d. Ondanks dat Nederland sinds 2018 geen marineschip meer deel laat nemen aan de anti-piraterijmissie 'Operatie ATALANTA' (EUNAVFOR), levert men wel een bescheiden personele bijdrage aan het operationele hoofdkwartier.
   e. Het initiatief-wetsvoorstel 'Wet Bescherming Koopvaardij', staat onder strikte voorwaarden bewapende particuliere maritieme beveiligers toe aan boord van koopvaardijschepen. De in 2011 ingestelde *Vessel Protection Detachments* (VPDs) zijn in augustus voor de 300e keer ingezet tegen piraterij.
      Vanaf 1 januari 2022 is Defensie waarschijnlijk niet meer de enige instantie die gewapende beveiliging mag leveren aan koopvaardijschepen. Minister van Justitie Grapperhaus wil de Wet ter Bescherming Koopvaardij dusdanig aanpassen dat scheepsbeheerders onder voorwaarden particuliere beveiligers mogen meenemen als zij door de Golf van Aden varen.
   f. Nederland heeft vanaf januari 2020 een fregat gestationeerd in de Straat van Hormuz om in coalitieverband o.l.v. Frankrijk een veilige doorvaart af te dwingen; de *European-led Mission Awareness Strait of Hormuz* (EMASOH).
   g. Nederland heeft structureel een stationsschip gestationeerd in het Caribisch gebied. Hier voert het schip kustwachtaken en *counter-drugs* operaties uit. Het schip blijft een langere periode in het Caribisch gebied, terwijl de scheepsbemanning tussentijds wisselt. Nadat Zr. Ms. Groningen december 2020 vanwege technische problemen moest terugkeren, kan pas eind mei Zr. Ms. Holland de taken weer op zich nemen. Een van de hoogtepunten is in augustus als men (samen met de USA) 2.160 kg cocaïne onderschept. Van november tot medio december onderschept het stationsschip in de West (in dit geval Zr. Ms. Holland) tijdens vijf verschillende acties 4.735 kg cocaïne.

h. Zr.Ms. Evertsen vertrekt op 22 mei voor zes maanden om mee te doen aan de ontplooiing van de Britse *Carrier Strike Group* 21; een van de grootste vlootverbanden in 20 jaar (negen schepen en een onderzeeboot). Samen met schepen van de VS en Engeland wordt een signaal afgegeven aan China dat men in de Zuid-Chinese Zee de territoriale integriteit van deze open zee (en belangrijke handelsroute) wil waarborgen. Onderweg wordt ook nog een, door de Russen met intimidaties verstoorde (zie NAVO), multinationale *show of force* gedaan in de Zwarte Zee.

[*Vessel Protection Detachment*; Foto Mindef]

[*Carrier Strike Group 21* m US Harry Truman; Foto US Navy]

9. Noodhulp
   a. Een KDC-10 van de luchtmacht brengt in mei een lading medische hulpgoederen uit Luxemburg naar de Indiase hoofdstad New Delhi. Het gaat om spullen voor de behandeling van coronapatiënten in het zwaar getroffen India.
   b. Begin augustus stuurt Nederland twee Chinook-transporthelikopters naar Albanië om drie weken lang te helpen bij de bestrijding van de enorme bosbranden in het Middellandse Zeegebied.
   c. Medio augustus levert Defensie twee weken noodhulp aan Haïti, dat na 10 jaar weer getroffen is door een zware aardbeving. Zr.Ms. Holland, mariniers en genisten dragen bij aan de noodhulpverlening. [zie foto's]
   d. Een uitvloeisel van de spoedevacuatie uit Afghanistan is o.a. dat er tijdelijke opvang plaatsvindt in Kosovo. Vanaf 9 september zet Nederland gedurende enkele weken een *Dental Care Unit* (personeel en trailer) in voor de operatie *Allied Solace* in Kosovo.
   e. Als in mei de situatie in Suriname onhoudbaar is geworden (code zwart) schiet Nederland te hulp met goederen en medisch personeel. Vanuit Defensie gaat personeel van 400 Geneeskundig Bataljon en van de Defensie farmaceutische dienst naar Suriname om ter plaatse medicinale zuurstof voor coronapatiënten te produceren.

Nationale operaties/inzet

Algemeen

De bijdrage van Defensie aan nationale taken is te verdelen in twee hoofdgroepen.

a. Structurele inzet ter ondersteuning van civiele autoriteiten op grond van wetgeving en formele afspraken. Zoals de zelfstandige taken van de Koninklijke Marechaussee op basis van de Politiewet, Vreemdelingenwet, Wet Veiligheidsregio, Strafrechtelijke Handhaving van de Rechtsorde (SHRO), Handhaving Openbare Orde en Veiligheid (HOOV) en Militaire Steunverlening in het Openbaar Belang (MSOB).
   Te denken valt hierbij aan inzet van Dienst Geografie, Luchtverkeersleiding, Kustwacht Nederland en Caribisch Gebied, Explosievenopruiming, grensbewaking, luchtruimbewaking (*Air Policing / Renegade*), *Search and Rescue* en de berging en identificatie van vermiste (oorlogs) slachtoffers (o.a. door BIDKL).

b. Gegarandeerde capaciteiten op basis van de afspraken Intensivering Civiel-Militaire Samenwerking (ICMS).
Dit betreft o.a. militaire adviseurs in de landelijke veiligheidsregio's, EODD-teams, *Host Nation Support* (HNS), een CBRN-responsteam, blusvoertuigen en een blushelikopter, een constructie-eenheid, geneeskundige hulpposten, calamiteitenhospitaal, ziekenauto's, back-up voorzieningen voor ondersteuning van bestuurlijke- en/of operationele centra in geval van uitval van bestaande verbindingsmiddelen, mobiele grondradarsystemen en kleine onbemande vliegtuigen voor bewaking en beveiliging van objecten en gebieden, schepen van de wacht, samengestelde eenheden voor de bescherming van havens, stafcapaciteit en een detachement van 3.000 militairen.

Inzet

a. Nationale inzet betreft in 2021 de 'klassiekers' grensbewaking, explosieven-opruiming (EODD), berging en identificatie (BIDKL) en de ondersteuning van Politie, Justitie en Belastingdienst met zoekteams. F-16's bewaken (in afwisseling met België) permanent het luchtruim boven België, Luxemburg en Nederland (*Quick Reaction Alert*; QRA). Er werden wederom herhaaldelijk ongeïdentificeerde vliegtuigen (voornamelijk Russisch) onderschept. Op zee moet de Marine regelmatig (vooral Russische) oorlogsschepen 'begeleiden', die door de Nederlandse exclusieve zone varen. In het Caribisch gebied onderschept de Nederlandse Marine regelmatig grote hoeveelheden drugs. De landmacht hielp de Marechaussee bij de grensbewaking in zeehavens. Daarnaast zien we in 2021 o.a. tientallen *search* inzetten, meerdere observaties, de inzet van de responseenheid CBRN, diverse vormen van *Host Nation Support* (HNS) en diverse andere vormen van Militaire Bijstand (MB) en Militaire Steun (MS).
b. Voor de operationele planning, voorbereiding, aansturing en afwikkeling van nationale militaire (crisis)operaties op Nederlands grondgebied is begin 2020 een Territoriaal Operatie Centrum (TOC) opgericht. Te denken valt hierbij aan militaire bijstand en steunverlening tot en met inzet zoals *Host Nation Support* (HNS). Civiel-militaire samenwerking staat hierbij centraal.
c. De permanente bijdrage aan de Compagnie in de West (CidW); waar één compagnie van het CLAS ter beschikking staat van CZMCARIB ten behoeve van militaire presentie, ondersteuning van lokale autoriteiten en eventuele humanitaire hulpverlening. Het CLAS levert zo'n ruim 100 militairen.
d. Met de goedkeuring van het kabinet (januari) van het *National Plan Military Mobility* wordt de positie van Nederland als toegangspoort van/naar Europa en zijn prominente rol als doorgangsland voor *Host Nation Support*-doeleinden opnieuw bevestigd. Dit nationale plan kiest ervoor om de komende jaren te werken aan het inrichten van drie multimodale corridors, drie routes voor militaire verplaatsingen waarover in beginsel alle *transit* en *host nation*-activiteiten plaats zullen vinden. Dit vereenvoudigt de planning en vergroot de betrouwbaarheid.
e. Vanaf 1 januari worden, als gevolg van de uittreding van het Verenigd Koninkrijk (VK) uit de EU, de onderdanen van het VK zogenaamde 'derdelanders'. Dat betekent een uitgebreidere controle aan de grens door de KMar.
f. Op 9 maart assisteren militaire transporthelikopters de brandweer in Den Bosch bij het blussen van een grote brand.
g. Als onderdeel van de versterkte Amerikaanse aanwezigheid in Europa verblijft voortdurend een Amerikaanse brigade in Oost-Europa. In de maanden maart/april en november/december vindt een omvangrijke *Host Nation Support*-operatie plaats voor de reguliere wisseling van een US gevechtshelikopterbrigade van/naar Duitsland.
h. Na enkele dagen zware regenval in vooral Limburg, wordt de landmacht medio juli ingeroepen voor militaire bijstand. Het gaat om zo'n 800 militairen van de 13e Lichte Brigade uit Oirschot, maar ook van het B&TCo, KNATRES en diverse reservisten. Ze worden o.a. ingezet bij het vullen van zandzakken, het begaanbaar maken van wegen en het evacueren van burgers. Ook wordt een noodbrug gebouwd door de Genie en helpen militairen de brandweer om een gat in een dijk te dichten. De KMar draagt bij aan de veiligheid door politietaken uit te voeren. Direct na de watersnood helpen militairen bij opruim- en herstelwerkzaamheden. [foto Mindef]

i. Noodopvang voor de eind augustus met spoed uit Kabul geëvacueerde Afghanen (Operatie JEROME) vindt plaats op meerdere defensielocaties; Zoutkamp, Wallaardt Sacrékamp (Huis ter Heide), Legerplaats Harskamp en heel kort op het Marine Etablissement Amsterdam (MEA). Op Heumensoord bij Nijmegen wordt in allerijl een tijdelijke opvanglokatie gebouwd o.l.v. B&T adj Martien Timmerman. Door deze extra instroom van asielzoekers loopt het asielsysteem landelijk

volledig vast en moeten vanaf 6 oktober ook asielzoekers uit andere landen hier deels worden gehuisvest. Zo ondersteunt Defensie o.a. bij het inrichten van tijdelijke paviljoens in Almere.

j. **Nationale inzet coronacrisis**:
De krijgsmacht wordt al snel na de start van de crisis (maart 2020) ingezet en gedurende 2021 blijft dit beeld gehandhaafd, hoewel de intensiteit meegolft met de ernst van de situatie.

(1) De instanties doen hoewel terughoudend wel regelmatig een beroep op de kennis, kunde en (personele) capaciteiten van de krijgsmacht. Defensiepersoneel bemande teststraten en vaccinatiestraten (operatie AUTUMARE) en leverde logistieke planners, b.v. voor de spreiding en fysieke verplaatsing van patiënten over ziekenhuizen. Militaire artsen en verpleegkundigen worden in ruime mate ingezet, zowel in ziekenhuizen als in zorginstellingen. Zowel in Nederland als b.v. op Curaçao.

(2) De KMar draagt zowel bij aan het handhaven van het EU-inreisverbod als aan de ingestelde avondklok. Ook helpt de KMar bij het beveiligen van (het transport van) vaccins.

(3) Op 15 maart 2021 (na een jaar corona) heeft Defensie 131 verzoeken om hulp op allerlei gebied ingewilligd. In totaal gaat het hierbij (van 15 maart tot 15 maart) om 59.850 werkdagen.

(4) Defensie verstrekt in Apeldoorn warme maaltijden aan 75 daklozen en schenkt 1.250 maaltijden aan voedselbanken in Amstelveen en Hoofddorp. En 2 pallets mineraalwater aan voedselbanken in Meppel en Deventer. Het voedsel was initieel bedoeld voor oefeningen.

Inzet Defensie in strijd tegen COVID-19, status 15 januari 2021.

(5) Vanaf 31 mei helpt Defensie gedurende vijf weken de gemeentelijke gezondheidsdiensten (GGD's) bij het vaccineren tegen COVID-19.

(6) Als in mei de besmettingscijfers en ziekenhuisopnames sterk teruglopen, neemt ook de behoefte aan steun vanuit Defensie af. Medio juni zijn nog maar enkele tientallen militairen betrokken bij de coronabestrijding.

(7) Defensie wordt eind november (na vier maanden 'vrijaf') weer gevraagd om bijstand te verlenen. Vanaf 6 december ondersteunen bijna 100 militaire zorgverleners (artsen, verpleegkundigen en 'runners') weer meerdere ziekenhuizen. Iets later staan in totaal 391 militairen de GGD's bij met het vaccineren en testen. Medio december ligt het aantal al op 1.500 militairen die worden ingezet voor COVID-hulpverlening. Ook gaat een militaire planner weer helpen bij een van de Regionale Coördinatiecentra Patiënten Spreiding (Maastricht). Ook helpt de Genie met het uitbreiden van parkeercapaciteit. Net voor de Kerst kan de steun aan de ziekenhuizen in Heerlen en Sittard-Geleen worden beëindigd.

Oefeningen, opleiden en trainen

Niet alleen de voortslepende coronapandemie, maar ook het al lang durende tekort aan functieopleidingen en (oefen)munitie heeft significante impact op O&T.

Op 27 januari blaast Noorwegen, vanwege de ernstige COVID-situatie in het land, een grote internationale oefening onder arctische omstandigheden af. Hieraan zouden in februari ook honderden Nederlandse mariniers deelnemen. De 600 al in het land aanwezige mariniers blijven wel in het gebied om hun geplande trainingen, waaronder de *Joint Arctic Training* in aangepaste vorm, af te maken. Begin mei moet de luchtmacht een NAVO-oefening in Portugal afbreken, omdat er tien van de 120 personen positief zijn getest op corona. Omdat veel oefeningen vanwege corona niet of slechts aangepast doorgaan, moet worden geïmproviseerd. Zo maakt het Defensie Helikopter Commando (DHC) in februari gebruik van de winterse omstandigheden in Nederland, door met haar helikopters te trainen met sneeuwlandingen in zogenaamde *white outs* (opstuivende sneeuw die het zicht belemmert of zelfs helemaal ontneemt; zie foto). Na de zomer, als de coronabeperkingen langzaam maar zeker afnemen, proberen de defensieonderdelen hun achterstand in opleiding en training enigszins in te lopen. Er ontstaat een hausse aan (voorgenomen) oefeningen (al of niet in het buitenland). Tijdens NAVO oefening *Joint Warrior* (sep-okt) ontstaat onrust onder de bemanning van zowel Zr.Ms. Karel Doorman als Zr.Ms. Rotterdam als de commandanten, ondanks tientallen bemanningsleden met COVID-achtige verschijnselen, weigeren om iedereen te testen. De commandanten achten stoppen met trainen ongewenst.

Het protocol voor zelfhulp & kameradenhulp (ZHKH) wordt aangepast. Het inmiddels vertrouwde C-ABCDE protocol wordt vervangen door MARCH. MARCH is gebaseerd op de Amerikaanse *Tactical Combat Casualty Care* en staat voor *Massive bleeding, Airway, Respiration, Circulation* en *Hypothermia*. Het nieuwe protocol is eenvoudiger en bevat minder handelingen; 17 i.p.v. 27.
[afbeelding]

Door de noodopvang van geëvacueerde Afghanen op meerdere defensielocaties (vanaf augustus), wordt vanwege de te verwachten trauma's onder deze groep een tijdelijke stop ingelast voor schietoefeningen (Zoutkamp en Harskamp).

Op 1 september wordt bij 400 Gnkbat het *Medical Training & Simulation Centre* (MTSC) geopend. Door samenwerking en aansluiting met andere trainingsfaciliteiten is het nu mogelijk om een volledigere geneeskundige afvoerketen te beoefenen voor *combat* operaties.

In september oefenen ongeveer 750 militairen uit twaalf NAVO-landen luchtlandingen en parachutistendroppings in Nederland. Oefening *Falcon Leap*, Europa's grootste *airborne* oefening, wordt tevens gebruikt voor de jaarlijkse herdenking van de Slag om Arnhem in september 1944 en voor het beoefenen van het *container delivery system* (CDS), voor het afwerpen van zware ladingen (*airdrops*) om slecht bereikbare gebieden alsnog te kunnen bevoorraden. Twee primeurs tijdens de oefening. Allereerst een *cross-loading* (NL vracht uit een Pools vliegtuig) en vervolgens voor het eerst een lading boven de 1.000 kilogram.

Nederlandse militairen slepen bij de internationale schietwedstrijd *Iron Spear* in Letland verschillende prijzen in de wacht. De Nederlandse tankbemanning wint de eerste prijs in de categorie *'Main Battle Tank'*. In de categorie *'Infantery Fighting Vehicles*' winnen Nederlandse

pantserinfanteristen met hun CV90 gevechtsvoertuig de tweede prijs. Bij de wedstrijd strijden 44 teams om de prijzen in verschillende categorieën. De deelnemers, afkomstig uit twaalf landen, moeten een tactisch parcours afleggen en daarbij met scherpe munitie op bewegende en statische doelen vuren. De Nederlandse militairen zijn afkomstig van 43 Gemechaniseerde Brigade en zijn op dat moment in Litouwen gestationeerd voor de *enhanced Forward Presence*-missie van de NAVO.

Elke luchtmobiele militair moet ook onder barre omstandigheden weten te overleven in vijandelijk gebied. In de tijd van de Koude Oorlog verzorgde het Korps Commandotroepen wat toen heette 'Ontwijken, Ontsnappen en Overleven' (OOO), bekend uit de voor manoeuvre-eenheden verplichte (en door velen gevreesde) tweeweekse cursus Pantserstorm. School Luchtmobiel start met een *pilot* om in de toekomst aan haar collega's de gelijksoortige opleiding SERE (*Survival, Evasion, Resistance and Extraction*) te kunnen geven. [foto Jeroen Liebers] Nu gebeurt dat nog door de SERE-school van de luchtmacht.

Het programma van militaire basisvaardigheden (MBV) krijgt een update. De onderwerpen die zijn gewijzigd liggen o.m. op het gebied van Cyber, *Resistance Training* (nu genoemd SERE-A), (Militaire) Veiligheid en ZHKH. [graphic Defensiekrant]

Voor het eerst mag een CLAS-eenheid deelnemen aan de CD&E-oefening *Army Expeditionary Warrior Experiment* (AEWE 2021).

Gedurende het jaar blijft de in Duitsland heersende Afrikaanse Varkenspest (AVP) veel invloed hebben op oefeningen en trainingen van vooral de landmacht. Om de AVP uit Nederland te houden gelden strenge eisen t.a.v. voertuigen en uitrusting die in het terrein zijn gebruikt. Ze moeten grondig worden gereinigd en ontsmet, waarbij de eisen hoog zijn.

Een greep uit de ondanks corona toch goed gevulde oefenkalender, waar Nederlandse militairen aan deelnemen:
Alligator Sword 21 (1GNC; CPX); *At Sea Demonstration/Formidable Shield 2021* (maritiem); *Bizon Hybrid* (CPX 43 X); *Cerberus Knife* (luchtverdediging NLD-DEU) i.h.k.v. de VJTF; *Cold Fox 21* (1GNC; JLSG); *Common Effort 21* (1GNC; webinar); *Engineer Victory* (Genie); *Explosive Lion* (samenwerking KMar, EODD en MARSOF met civiele partners in een scenario met meervoudige terroristische aanslagen en gijzeling); *Francisca Rider 21* (1GNC; MAPEX); *Green Griffin* (FTX 11 LMB Brigade); *Griffin Strike* (LFX 43 X); *Iron Wolf Brigade* (certificering eFP); de grootste NAVO-oefening van de eFP-missie in Litouwen, met voor het eerst weer een Nederlandse gevechtstank in een inzetgebied.
Isidoor (interdepartementaal cyber); *Italian Export* (F16's beoefenen een snelle strategische verplaatsing); *Joint Arctic Training* (Noorwegen); *Joint Mountain Training* (Noorwegen); *Joint Project Optic Windmill* 2021 (JPOW, grootste internationale lucht- en raketverdedigingsoefening van Europa); *Joint Protector* (oefening van de *Joint Expeditionary Force*; JEF, dit jaar gericht op hybride driegingen); Luchtverdedigingsoefening Kreta; *Night Hawk* (*special forces*; KCT, NLMARSOF samen met SOF uit 13 andere landen); *Red Griffin* (DSK en 11 LMB); *Rhino Altmark* (13 X); *Rwandan Bison* (de Bravo-compagnie van 44 PIB heeft de primeur om voor het eerst (drie weken) te kunnen oefenen in Rwanda); *Sandy Coast*, een drie weken durende, jaarlijks gehouden internationale mijnbestrijdingsoefening. Voor het eerst vindt deze plaats in een commerciële haven (Eemshaven) en niet zoals gebruikelijk in de marinehavens Den Helder of Zeebrugge (België).

Signal Challenge (VBDD); *Swift Response* (NAVO; airborne); UBZI 2 (FTX 42 PIB); *Ultimate Contingency; Versatile Tiger; Warrior 21* (1GNC).

[Elementaire Commando-opleiding; foto Mindef]

[Leopard II tank als deel eFP; foto Mindef]

Regiment B&T

De leiding van het regiment heeft ook in 2021 weer veel tijd en energie gestoken in de drie hoofdtaken: traditiehandhaving, het bevorderen van saamhorigheid en bijzondere personeelszorg (m.n. voor veteranen). Ook 2021 was om meerdere redenen een bijzonder jaar voor het regiment, DVVO bestaat 25 jaar en B&TCo mag twee nieuwe eenheden oprichten. U kunt dit straks lezen in de bijdrages van de Regimentscommandant en van de diverse B&T-eenheden, vereniging en stichtingen. Ik wil als voorzitter BGB&T op deze plaats nog enkele personeelszaken speciaal vermelden, die in dit verslagjaar passeerden:

- Op 26 april 2021 heeft het de Koning behaagd om minstens 2 regimentsleden te onderscheiden: lkol H.C.M. van Tilburg; Ridder in de Orde van Oranje-Nassau met de zwaarden en bgen AAT (bd) P.G.M. Opgenort; Lid in de Orde van Oranje-Nassau.
- Op 23 juli wordt BGB&T-kernlid David Claus meervoudig in het zonnetje gezet. In het internationale deelnemersveld van de *Advanced Command and Staff Course* aan de *Defence Academy of the United Kingdom* wist hij zich te kwalificeren als 'beste student'. Aan het gerenommeerde *Kings College*, waarbij parallel een master werd volbracht, werd zijn scriptie uitgeroepen tot de beste van dat jaar. Tot slot werd hij coronaproof tot overste bevorderd door zijn echtgenote om vanaf 26 juli als *exchange officer* (XO) aan te kunnen treden bij het hoofdkwartier van de Britse landmacht in Andover. (zie foto)
- 11 oktober: lkol Anita Prins wordt eerste vrouwelijke plv C B&TCo.
- 10 december: Adjudant Angelique Brosky wordt de tweede vrouwelijke stafadjudant B&T (zie foto).

Cor van Boven, al 17 jaar de drijvende kracht achter Blauw Bloed kondigt in zijn Kerstboodschap aan dat hij moet stoppen met zijn activiteiten en dat Blauw Bloed als zodanig ophoudt te bestaan. Hiermee komt een einde aan het gedurende tientallen jaren op eigen initiatief en geheel vrijwillig een significante bijdrage leveren aan de saamhorigheid van duizenden AAT-collega's, met als voornaamste doelgroep de vele dienstplichtigen, die tijdens de Koude Oorlog als AAT-er hebben gediend. Naast het onderhouden van een levendige website, heeft hij met enkele collega-bestuurders ook menig reünie georganiseerd

Voor de overige bijzonderheden, verwijs ik graag naar de bijdrage van het regiment, onmiddellijk hierna in dit verslag.

Overzicht Regimentsfunctionarissen 2021

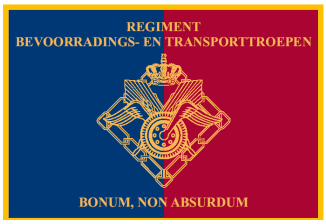

Regimentscommandant

Luitenant-kolonel H. Plenk

Regimentsadjudant

0101-3105: Adjudant Onderofficier Instructeur M.A. Blok
0206-3112: Adjudant Onderofficier Instructeur J.J. Berkers

Regiments-oudste

Brigadegeneraal A. Solkesz

Regiments-jongste officier

Tweede-luitenant E.D. Muller MSc
Opgevolgd door Tweede-luitenant B. Roest

Regiments-sergeant

Sergeant G.J. Kruithof
Opgevolgd door Sergeant S. Heijne

Regiments-korporaal van het Jaar 2021

Korporaal Q. Wijnschenk
(130 Bevocie – toeg medw CA)

Regiments-soldaat van het Jaar 2021

Soldaat der eerste klasse W. Reijnen
(120 Deplcie)

REGIMENTSKALENDER - 2021

B & T

(Versie: 1.0)

DATUM	ACTIVITEIT	LOCATIE
Wo 31 mrt	**Brigadeborrel (43 Brig)**	**Havelte**
April (tbd)	**OTCo en DVVO Regimentsborrel**	Soesterberg HC B&T
Do 15 april	**1e Beëdiging**	tbd
Za 24 / Zo 25 april	**Museumweekend Historische Collectie** *(organisatie door Historische Collectie Regiment B&T)*	Soesterberg HC B&T
Wo 28 april	**ALV VVRB&T** *(Organisatie door Ver. Veteranen Regiment B&T)*	Soesterberg VOC
Za 01 mei	**DVVO 25 jaar bestaan**	
Wo 05 mei	**Foulkes festival Wageningen** *(Organisatie door Ver. Veteranen Regiment B&T)*	Wageningen
Wo 19 mei	**Regimentsdag**	GMK-Stroe
Za 26 juni	**Nederlandse Veteranen Dag (NLVD)** *(Organisatie door Regiment en Ver. Veteranen Regiment B&T)*	Den Haag
Do 22 juli **Vr 23 juli**	**4-Daagse borrel** *(B&T'ers op Kamp Heumensoord)* **Intocht 4-Daagse** *(Locatie: Charlemage Nijmegen)*	Nijmegen
Do 26 aug	**Borrel 1 GNC**	Munster
Za 04 sept	**Herdenking Nationaal Indië Monument (NIM)** *(organisatie door Ver. Veteranen Regiment B&T)*	Roermond
do 9 sept)	**2e Beëdiging**	Woerden
Do 16 sept	**19e Regimentsdiner onderofficieren**	Stroe
Vr 17 sept	**19e Regimentsdiner officieren**	Stroe
Do 23 sept	**Postactievenborrel**	Soesterberg HC B&T
Vr 24 sept	**Nationale Taptoe 2021** *(Veteranen voorstelling)*	Rotterdam
Do 30 sept	**Jaardag VVRB&T**	Nijmegen
Za 02 okt	**Reünie Afghanistan missies (B&T, TD en MA)**	Stroe
Do 7 okt	**Regiments Dodenherdenking**	Soesterberg
Do 14 okt	**Regimentsappel** (ochtend prg)	GMK Stroe
Do 14 okt	**3e Beëdiging** **(middag prg)**	GMK Stroe
[Woensdag 20 oktober - 21e Regimentsverjaardag]		

Begin nov	**Borrel Bestuurstaf**	Den Haag
Do 9 dec	**Borrel CLAS**	Utrecht
Ma 13 dec	**Vrijwilligers activiteit**	**Volgt**

Bezoek ook eens onze vernieuwde website www.regimentbent.nl

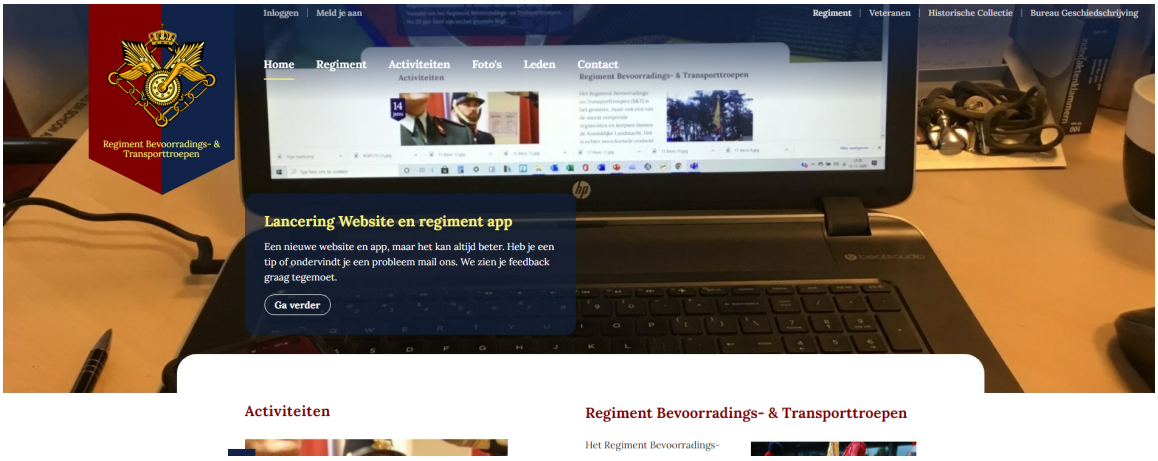

4 januari bevordering adj Walter Pullens tot elnt

Een bijzonder moment. Walter Pullens zijn bevordering van adjudant naar 1e luitenant. Daar moest eerst nog wel even wat anders aan voorafgaan. Als officier kun je namelijk niet de medaille 36 jaar trouwe dienst ontvangen, dus dat eerst uitvoeren (door corona al uitgesteld). En uiteindelijk bevorderen en het gebruikelijke natmaken.
Natuurlijk gevolgd door een toost uitbrengen op de jubilaris/luitenant.
Walter. Van harte gefeliciteerd!

21 januari herdenkingsbank op Ereveld Menteng Pilo

Herdenken kan op verschillende manieren. Van ons regiment liggen militairen die in Indonesië het leven lieten begraven op erevelden. Er zijn zeven van deze erevelden ingericht. Op het Ereveld 'Menteng pulo' is gezamenlijk door de regimenten RTT, GNKT en B&T en het korps MA een herdenkingsbank geplaatst.

11 februari einde VTO en bevordering 20 nieuwe luitenants B&T
Vandaag is, met in achtneming van de maatregelen, de KMA-lichting 2020-1 logistiek afgerond. Op het appèl is door C-SIVO in een toespraak het instructieteam bedankt voor hun inzet, coaching en instructie. In het kort zijn enkele bijzonderheden aangestipt en is een groot deel van de cadetten bevorderd. Aanstaande maandag gaan zij op hun nieuwe werkplek aan de gang.
20 luitenants die hun carrière starten bij ons Regiment. Dat hebben we met een toost gevierd.

23 februari Eenheidsvlag en Regimentslegpenning
Vandaag heeft C-120 Deploymentcompagnie uit handen van de RC de eerste onderdeelsvlag mogen ontvangen. Het ontwerp van het logo is een proces dat door personeel van de eenheid zelf is aangelopen en ontworpen. Bij de zoektocht naar een passend logo voor 120 Deplcie was het uitgangspunt dichtbij de huidige tradities te blijven. Het moest krachtig en pakkend zijn en symbool staan voor hun werk. Uiteindelijk zijn zij op de Griekse god Hermes uitgekomen. Deze was een kleinzoon van Atlas en is onder meer God van de reizigers, handel, atleten en wegen. Het gekozen logo staat symbool voor het wereldwijde werken van deze eenheid en blijft tevens dicht bij de tradities binnen eenheden van het Regiment. Na goedkeuring van het ontwerp door het TCKL (Traditiecommissie Koninklijke Landmacht) is er formeel toestemming om het borstembleem te laten vervaardigen bij het KPU Bedrijf en kon worden overgegaan tot aanschaf van de eerste vlag. Het Regiment feliciteert 120 Deploymentcompagnie in oprichting met het nieuwe logo en wenst hen succes met de verdere vormgeving van de eenheidstradities.

Na het hijsen van de eenheidsvlag bij 120 Deplcie waren de RC en RA tevens getuigen van een bevordering en het uitreiken van twee tevredenheidsbetuigingen. Heren van harte gefeliciteerd.
Maar dat was nog niet alles.
Door de corona-maatregelen en andere oorzaken is een traditie die ons regiment kent wat later uitgevoerd.
Niets vermoedend heeft kpl1 Michiel de vlag in top gehesen en werd daarna nog verrast.
Michiel is namelijk voorgedragen voor en uiteindelijk vandaag alsnog uitgeroepen tot **Korporaal van het Regiment 2020**.
Na het uitreiken van de oorkonde en regimentslegpenning hebben we dit met een toost bekrachtigd.
Michiel van harte gefeliciteerd met deze eretitel.

18 Februari Afscheid van Hilda Hemmers-van Hilten (mdw bureau Regimenten)

We hebben afscheid genomen van mevrouw Hilda Hemmers-van Hilten. Na ruim 30 jaar als burgermedewerker te hebben gewerkt in Bussum op de Kolonel Palmkazerne en in Soesterberg op de Dumoulinkazerne heeft zij de respectabele pensioenleeftijd behaald en komt er een einde aan haar werkzaamheden die eigenlijk altijd in het teken van ons Regiment en het Dienstvak van de Logistiek hebben gestaan.
Hilda Hemmers is sinds 2007 de vaste kracht van bureau Regimenten en daarmee de steun voor drie Regimenten (RTT, RGNKT en RB&T) en het Korps MA.

Hoewel het afscheid niet was zoals wij dat hadden gehoopt, een mooie receptie met veel oud regiments- en korpscommandanten en adjudanten, schoolcommandanten en –adjudanten en vele oud collegae, was het afscheid een mooie en gezellige bijeenkomst, passend bij Hilda.

In de toespraak van commandant OTCLog werd vooral haar tijd bij bureau Regimenten benoemd. Niet vreemd daar Hilda deze werkzaamheden het langst en als laatste heeft gedaan. Maar Hilda heeft meer gedaan dan alleen secretariaat van het korps en regimenten zijn. Ze is ooit begonnen bij de Repro op het toenmalige OCInt. Door bezuinigingen en reorganisaties kwam ze op verschillende functies binnen het OC terecht waaronder secretaresse. Zo ook bij kolonel Frans van der Hooft. Over hem vertelde zij de volgende anekdote, en ik citeer Hilda:

"Zoals ik zei, bezuinigingen, jullie voelen het al aan, weer verplaatsen, nu secretaresse van Commandant Opleiding Centrum Intendance bij kolonel Frans van der Hooft. Dat was in het begin wel een functie waar ik zo nu en dan buikpijn heb gehad, zoveel nieuwe dingen waar ik toch wel tegenop zag.
Bijvoorbeeld mijn eerste keer notuleren bij de ondercommandantenvergadering, helemaal nieuw en die vergaderingen gingen er soms heftig aan toe. De kolonel zei: maak je er niet druk om, ik ben dan functioneel boos, maar toch het was wel even wennen en na een poosje, begon ik het 'spel' te begrijpen." Einde citaat.

Hilda noemde in haar speech ook haar opvolger, Afghanistan-veteraan Chris Kruize. Hij zal vanaf nu het secretariaat bemannen en net als Hilda heeft gedaan de Regimenten en het Korps administratief ondersteunen.

4 maart Nieuwe DAF-trekkers voor 'witte vloot' B&TCo

De 'witte vloot' bestaat uit transportmiddelen die niet in operationeel gebied worden ingezet, maar bedoeld zijn voor transport van goederen en materieel in veilig gebied. Deze vloot, bestaande uit circa 200 voertuigen, is verouderd en wordt vervangen.

Bij de DAF-fabriek in Eindhoven zijn donderdag 4 maart 17 trekkers door DAF en het MatlogCo Land overgedragen aan het Bevoorrading en Transportcommando (B&TCo). De nieuwe trekkers gaan onderdeel uitmaken van de zogenaamde 'witte vloot' van het Bevoorrading en Transport Commando van het OOCL.
Naast de 17 trekkers van DAF worden dit jaar nog twee opleggers van Krone en acht bakwagens van Volvo, DAF en MAN uitgeleverd.

14 maart 2021 Bestuurswisseling CKSV Mercurius

Afgelopen vrijdag was de bestuurswissel bij CKSV Mercurius.
Ondanks de Covid-beperkingen een actieve groep cadetten die er alles aan doet de saamhorigheid met Regimentsgenoten op de NLDA gestalte te geven. Erik, dank het afgelopen jaar en Jet, veel succes!!!
Leuk om weer bij deze happening aanwezig te kunnen zijn. Ook al is dat op afstand.

24 maart Ereteken voor Orde en Vrede (EOV) sld Ruiter

Bijzondere momenten ontstaan soms vanwege een vraag die wordt gesteld via *social media*. Kleindochter Marleen van, wijlen, sld Ruiter vroeg of wij informatie hadden over haar opa. Sld Ruiter had in Indonesië gediend als chauffeur en daar eigenlijk niet zoveel over verteld. Opa Ruiter is overleden toen Marleen vier jaar oud was maar het heeft haar eigenlijk nooit losgelaten. Zeker niet toen gaandeweg meer informatie over opa Ruiter bekend werd. Ons bureau geschiedschrijving heeft contact gehad met Marleen en haar moeder Marika. Uit dat contact bleek dat er nog iets miste... Door de corona maatregelen werd elke keer een ontmoeting uitgesteld, tot vandaag.
De RC en RA hebben Marleen en Marika ontvangen in de Historische Collectie en na een kopje thee met wat lekkers door onze collectie geleid of misschien wel afgeleid.
Bij het deel van de collectie dat gaat over de inzet in Indonesië hebben we met een palmpitje een toost uitgebracht en Marleen en Marika verrast met een ingelijste Ereteken voor Orde en Vrede met de gespen 1946, 1947, 1948 en 1949 inclusief het certificaat dat daarbij hoort. En zo hebben we wat er nog miste op een mooie manier kunnen overhandigen.
Marleen en Marika,
Dank voor jullie komst en mooie verhalen over (o)pa Ruiter.

31 maart Nicole de Wolf-Fabricius bevorderd tot brigadegeneraal

Vanmiddag is kolonel B&T Nicole de Wolf-Fabricius bevorderd tot brigadegeneraal. Zij is daarmee de tweede vrouw binnen ons regiment die deze rang bereikt (na bgen Van den Hoek). De bevordering werd uitgevoerd door haar echtgenoot en door C-LAS; luitenant-generaal Wijnen. Brigadegeneraal de Wolf wordt projectdirecteur Verbeteren Bestuursondersteuning en Advies bij de Bestuursstaf in het Haagse.
Namens het Regiment nogmaals van harte gefeliciteerd met de bevordering en veel succes in Den Haag.

15 april Beëdiging

Het beëdigen van militairen is altijd een speciale gebeurtenis, zo ook nu weer. In twee delen van de dag zijn in totaal 44 militairen van ons Regiment beëdigd. Met het uitspreken van de eed of belofte zijn zij een commitment aangegaan voor zichzelf, de Landmacht en het Regiment.
Daar hebben we op gepaste wijze invulling aan gegeven en relaties hebben dit kunnen volgen via een *livestream*.
Het spreekt uiteraard vanzelf dat we dit hebben bekrachtigd met een toost op de beëdigde militairen.

19 april Gouden medaille adj van Berkel

Hoe mooi kun je een werkweek starten.
Bij het ochtendappél is door C-OTCLog, kolonel van Kuijck, de gouden medaille 36 jaar langdurig en trouwe dienst uitgereikt aan adjudant Ton van Berkel.
Voor het front van de troepen is kolonel van Kuijck ingegaan op de betekenis van de medaille en de loopbaan van Ton.
Het geheel werd afgesloten met een toost op de jubilaris, koffie en een worstenbroodje.

23 april Certificaten VTO LOG ALG

Wat vliegt de tijd, is zo'n gevleugelde uitspraak. Maar hij klopt nog steeds. Tien weken geleden kwam lichting 21-1 op (met daaronder de nodige B&T-ers) en vandaag hebben zij de VTO LOG ALG afgerond. Onder een stralende zon zijn de certificaten uitgereikt, mooie woorden gesproken, cadeaus gegeven en een toost uitgebracht. Alle aspirant onderofficieren van harte gefeliciteerd. Tevens feliciteren we de sgt Iedema met de benoeming tot 'Best man' van de lichting.

1 mei Regimentslegpenning voor lkol bd Van der Zwan

Lkol bd Bert v/d Zwan heeft zich de afgelopen jaren, binnen het SAP-domein, beziggehouden met SAP TM (Transportmanagement) en de medilijn (transportketen medische goederen). Dat was niet zo verwonderlijk, want Bert had in zijn militaire carrière al eerder geëxperimenteerd met transport en het toepassen van software in deze keten.
Ook is Bert erg betrokken geweest om de geschiedenis van 810/812 te documenteren en aan ons bureau geschiedschrijving te overhandigen.
Vandaag was Bert zijn laatste dag bij de sectie MLO van CLAS. Sterker, zijn allerlaatste dag werken bij Defensie.
Zijn collega's hadden een verzoek en voordracht aan de Regimentscommandant gericht. En zo gebeurde het dat bij een kleine afscheidsbijeenkomst de Regimentslegpenning nummer 82 aan Bert werd overhandigd.
Bert. Dank voor je tomeloze inzet en niet aflatende enthousiasme.
Uiteraard is afgesloten met een toost op Bert en het Regiment.

12 mei Contract voor nieuwe waterzuiveringssystemen
Het was een bijzondere dag voor 240 Dienstencompagnie! Vandaag is officieel het contract getekend met Kärcher voor de nieuwe waterzuiveringssystemen. De productie kan van start en hopelijk zien wij de eerste exemplaren snel verschijnen. Het MDM-peloton kan niet wachten om met de nieuwe systemen aan het werk te gaan.
Welfare is our care (op de foto's ook plv D-DMO, genm B&T Ivo de Jong)

14 mei Herinneringsmedaille eFP
Afgelopen woensdagmiddag ontvingen 31 militairen via een coronaproof ceremonie de herinneringsmedaille voor hun inzet aan de missie *enhanced Forward Presence* (eFP) in Litouwen. Door de ceremonie op alternatieve wijze te laten plaatsvinden, kon het thuisfront toch fysiek aanwezig zijn.

20 mei DVVO Infodag digitaal
Vandaag hebben we voor alle (defensie) vakgenoten onze traditionele DVVO-infodag gehad, geheel digitaal deze keer. Vorig jaar kon deze dag geen doorgang vinden, maar vandaag gelukkig wel. En we hebben van de Corona-nood een deugd gemaakt door ook een film over onze mooie eenheid te (laten) maken. Voila….het resultaat.
By the way….voor defensiecollega's zal de 2,5 durende sessie, met als dagvoorzitter Walter Ploos van Amstel en doordrenkt met films en louter interactiviteit, op Defensie TV terug te kijken zijn.

22 juni Stokoverdracht RA

Op 22 juni was de functieoverdracht van de regimentsadjudant Regiment B&T; van adjudant Marcel Blok aan adjudant Hans Berkers. In een korte ceremonie is de functie overgedragen en hebben we Hans verwelkomd als onze nieuwe regimentsadjudant.
Tijdens de receptie is Marcel bedankt voor zijn inzet gedurende de afgelopen 2 jaar. Marcel heeft tevens van zijn dochters de rangonderscheidingstekens van stafadjudant ontvangen en is gestart als pelotonscommandant op de KMS.

23 juni Onderzoek naar Intendancebataljons 1945-1979

Vandaag heeft de RC van student Pieter Zhao, student aan de Erasmus-universiteit, zijn onderzoek over de operationele bevoorrading en het Intendancebataljon 1945-1979 mogen ontvangen.
Een onderzoek dat vanuit Bureau Geschiedschrijving is geïnitieerd en een goede aanvulling is op ons archief over de geschiedenis van ons Regiment.
Jaarlijks doen enkele studenten een beroep op ons om onderzoek te mogen doen i.h.k.v. hun eigen ontwikkeling. Ondersteund door Willy en veelal Piet ontvangt het Regiment de resultaten die we kunnen gebruiken voor publicaties.
Pieter dank voor jou inzet. Het resultaat mag er zijn. Succes met je studie.

24 juni Uitreiking Mobilisatie Oorlogskruis (MOK)
Sgt Martin Hoogenboezem was krijgsgevangene (POW) nadat op 9 maart 1942 de KNIL capituleerde tegen de Japanse indringers. Op 24 juni 1944 wordt hij op transport gezet. Vanuit Camp Gloe Gloer, in de omgeving van Medan gaat de route met vrachtauto's naar de haven van Belawan. Daar gaat hij met meer dan 1.100 gevangenen aan boord van het 'Hellschip' Harugiku Maru. In een konvooi van 10 schepen vaart hij uit richting Midden-Sumatra. In de Straat van Malakka wordt het schip op 26 juni 1944 om 13.50 uur door twee torpedo's getroffen. Het schip zinkt vrijwel onmiddellijk. Meer dan 150 gevangen laten het leven waaronder de sergeant Hoogenboezem.

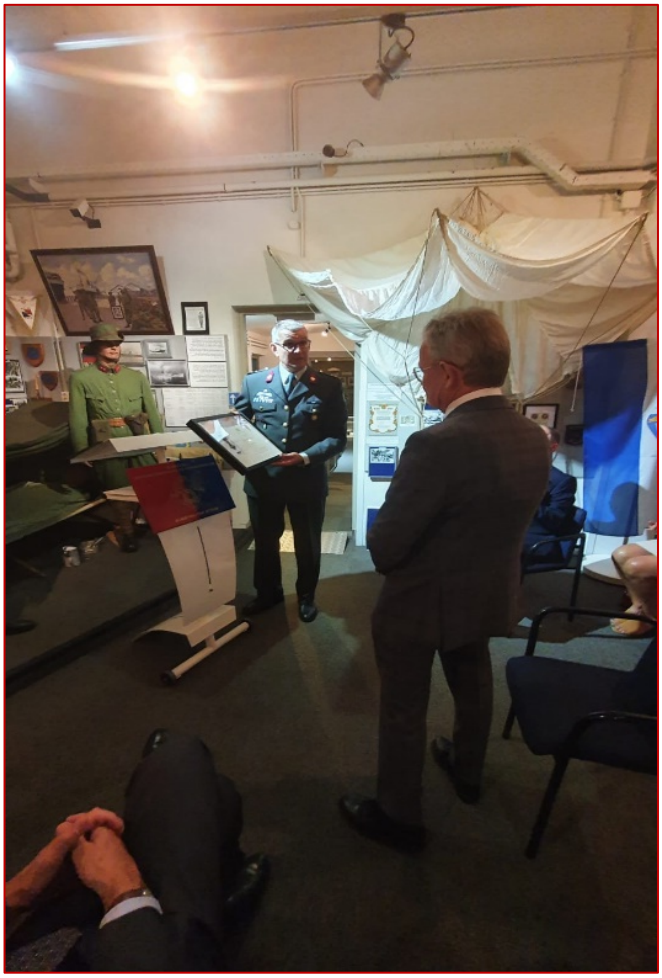

Na 77 jaar hebben we gisterenmiddag aan klein- en achterkleinkinderen het Mobilisatie Oorlogskruis (MOK) uitgereikt in de Historische Collectie. In een korte toespraak ging de RC in op de laatste jaren van de sergeant. De oudste kleinzoon vertelde aansluitend welke impact het overlijden van de sergeant op de familie heeft gehad.
Een gedenkwaardige middag die wij hebben afgesloten met foto's, kaarten en brieven uit die tijd. Ook de toost met ons Palmpitje werd door de familie gewaardeerd.

25 juni Regimentsoudste, bgen Arco Solkesz, vijf jaar in functie.
Samen met de regimentscommandant en adjudant geeft de Regimentsoudste invulling aan de taken van het regiment. Veelal achter de schermen maar met veel toewijding voor ons Regiment. Hoogste tijd om hem in het bijzijn van de Regimentsraad en enkele genodigden in het zonnetje te zetten. De RC dankte de generaal voor zijn inzet en steun en overhandigde namens het regiment een mooi aandenken als blijvende herinnering.
Generaal, van harte en nogmaals dank namens ons allen.

26 juni 240 Dncie zet zich in voor het Ronald McDonald huis in Utrecht.

Al heel lang heeft 240 zich verbonden aan dit huis. Familieleden van zieke kinderen die in het ziekenhuis verblijven kunnen hier overnachten en even op adem komen.

Vandaag niet koken of klussen, maar een fysieke prestatie van formaat. Met 240 km in 24 uur nemen zij deel aan de *homerun*. Daarmee halen zij geld op voor dit huis.

Veel succes nog Bevers.

26 juni Nederlandse Veteranendag

De RC en de RA hebben op deze COVID-Veteranendag een rondrit gemaakt langs onze 'echte oude' veteranen en ze een mooie bos bloemen en een kruikje Palmpit aangeboden om zo toch een feestelijke veteranendag te hebben.

19 juli Commando-overdracht 11 Bevocie AASLT

11 Bevocie AASLT staat sinds afgelopen maandag onder het bevel van majoor Jelmar den Boer. Afgelopen vrijdag nam hij tijdens een korte ceremonie de onderdeelsvlag over van majoor Jeroen van Pol.

22 juli Commando-overdracht B&TCo

Het B&TCo heeft vanaf vandaag een nieuwe commandant. Kolonel Gerard van Kuijck heeft met het aannemen van de eenheidsvlag het commando aanvaard en overgenomen van kolonel Dennis van Dijk.

25 augustus **Militaire Taptoe**

Dit jaar was er weer een Taptoe. Niet in Ahoy, maar bij het NMM te Soest. Mooie optredens van Nederlandse militaire fanfares en orkesten, aangevuld met de *Dutch pipe and drums* uit Tilburg. De Commandant Nederlands Veteraneninstituut (NVI) dankte onder muziek begeleiding de veteranen. Ook ging hij in op de actuele situatie in Afghanistan. Het voelde goed deze erkenning en waardering te horen.
Uiteraard hebben wij als Regiment vooraf getoost met onze Palmpit.

1 september **Regimentssoldaat 2020 alsnog geëerd**

Vandaag heeft, na enige vertraging, alsnog de uitreiking van de Regimentssoldaat 2020 van het Regiment Bevoorradings- & Transporttroepen plaatsgevonden. In het bijzijn van de CC, 2iC en de CA van 130 Bevocie werd door de RC de oorkonde met de bijbehorende legpenning nr 80, toegekend aan Sld1 Quinty, overhandigd.

14 september Zeven witte kruizen Loenen; herdenking Nederlands-Indië

Dinsdag 14 september is door het Regiment stilgestaan bij onze gesneuvelde regimentsgenoten in het voormalig Nederlands-Indië.
Samen met een aantal actief dienende regimentsgenoten en veteraan Koos van 32 AAT is er een sobere maar stijlvolle herdenking geweest bij de zeven witte Kruizen op het Ereveld Loenen. Dit inmiddels jaarlijks terugkerend moment in Loenen vindt plaats vlak voor de grote Regimentsdodenherdenking op 7 oktober in Soesterberg.

17 september Afscheid Maarten de Jongh Swemer

Een afscheid maar niet helemaal. Dit was de gedachte en het motto van kolonel bd Maarten de Jongh Swemer. Een waardig afscheid op het moment dat het nog kan, maar stoppen met alle werkzaamheden..... dat nog lang niet.
Het reizen vanuit het zuidwesten van het land naar Soesterberg begint zijn tol te eisen. Dit is ook niet vreemd wanneer je 60 jaar ervaring meedraagt in ons beroep. Volgend jaar komt daar een jubileum bij, 25 jaar geschiedschrijver binnen ons regiment.
Vandaag namen de leden van Bureau Geschiedschrijving, de RC en de RA afscheid van Maarten, maar eigenlijk ook weer niet.
Door zijn eigen ideeën gedreven stonden we vandaag stil bij een moment waarvan we allen hopen dat het nog ver voor ons ligt.
Maarten, BEDANKT!

25 september Uitreiking Mobilisatie Oorlogskruis

Vandaag is namens de Minister van Defensie het Mobilisatie-Oorlogskruis door onze regimentscommandant postuum uitgereikt aan soldaat A. Rietveld. Achter-achterkleinzoon Ruben mocht deze namens de familie in ontvangst nemen. Tijdens de toespraak benoemde de RC dat de eenheid waarin de soldaat geplaatst was, 1e Depot Compagnie Pontonniers, niet was opgeleid in het infanterie-optreden. Het was juist hun vasthoudendheid, de intrinsieke motivatie van de mannen alsmede het vertrouwen in elkaar en de kameraadschap die ertoe hebben geleid dat zij in staat zijn gebleken twee-derde van een *Fallschirmjäger Kompagnie* te slijten. Ruben, wiens interesse was gewekt door familieverhalen, is met zijn opa zich verder gaan verdiepen in de oorlog en Defensie. Waardevolle verhalen blijven op deze wijze behouden en zo worden de helden van toen niet vergeten. Een mooi en waardevol moment.

30 september ***Sunset March*** **door VVRB&T**

Vanavond heeft de VVRB&T voor de derde maal in haar bestaan op haar verjaardag de *Sunset March* gelopen. Bijzonder dit jaar was het feit dat zij dit samen deden met leden van de Vereniging Veteranen 1 NL/BE VN Transportbataljon. Beide verenigingen hebben een warme band met ons Regiment. Na afloop hebben we samen getoost op veteranen en ons Regiment.

6 oktober **Onthulling Monument**

Naast ons piramidaal monument met gesneuvelden staat een Tweede Wereldoorlog-zuil, maar zonder namen. Na een enorm gepuzzel en toetsen door diverse autoriteiten is op deze zuil een eerste inscriptie aangebracht met hierop de eerste 12 namen van onze gesneuvelde kameraden van het Korps Motordienst (meidagen 1940) en *1104 Netherlands General Transport Coy* (1944-1945). De onthulling vond plaats door en in het bijzijn van meerdere nabestaanden. Meer namen zullen nog volgen.

7 oktober Regimentsdodenherdenking

Het Regiment heeft voor het eerst sinds lange tijd weer ouderwets invulling kunnen geven aan deze traditie. Op 7 oktober hebben wij met elkaar onze gesneuvelde regimentsgenoten herdacht. In het bijzonder de soldaat Christian van der Linden, beter bekend als Chris. Uitgezonden als kok in 1996 naar Novi-Travnik (Bosnië) komt hij bij een noodlottig ongeval op 11 februari 1997 om het leven. Chris is 21 jaar oud geworden.
Samen met familie, vrienden en oud-collega's hebben wij bij zijn leven stil gestaan en zijn naam door het verhaal te delen een gezicht gegeven. Een mooie waardige bijeenkomst.
Na de ceremonie in de ontvangstzaal op de Du Moulinkazerne hebben de aanwezigen nog gekeken naar een compilatie van de herdenking op het Ereveld Loenen en de Onthullingsceremonie van de twaalf namen op ons monument op de zuil van het Korps Motordienst (+).

13 oktober Reünie 43 AAT
De laatste der Mohikanen. Zo noemde veteraan Bas de laatste vijf Indië-veteranen van 43 AAT. In 2019 was het de laatste keer dat zij elkaar zagen. Corona haalde een streep door de belofte toen gedaan om in 2020 elkaar weer te treffen. Maar vandaag is de belofte alsnog ingelost met een reünie verzorgd door 240 Dienstencompagnie, de VVRB&T en het Regiment. Zichtbaar genoten de veteranen en hun familie van een goed verzorgde maaltijd van 240 Dncie.
Volgend jaar hopelijk weer, we zien wel wat de toekomst brengt.

22 oktober DIG adj van de Laar
Vanmiddag werd in het bijzijn van een select gezelschap, in het huis van het Regiment Genietoepen, het DIG (Draaginsigne Gewonden) uitgereikt aan Adjudant bd Sjors van de Laar.
De uitreiking werd gedaan door Kol van Kuijck, die terugkeek op de staat van dienst en dan vooral de missies waaraan Sjors verbonden is geweest. Tijdens de receptie kreeg Sjors zelfs het respect en de felicitaties via een *livestream*, van Regimentsoudste bgen Solkesz die om persoonlijke reden niet aanwezig kon zijn.

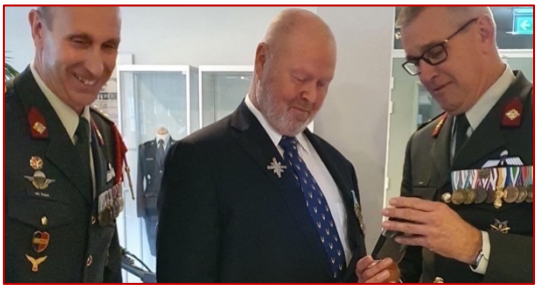

27 oktober Beëdiging en Regimentsappèl te Stroe

Het Regimentsappèl. Een traditie die jaarlijks rond de verjaardag van het regiment gehouden wordt. Op legerplaats Stroe was een afvaardiging van diverse eenheden, post-actieven en veteranen aanwezig.
Het is DE gelegenheid voor de regimentscommandant om het regiment toe te spreken. Dit jaar lag de focus op het erkennen en waarderen van onze veteranen. Erkennen en waarderen vanuit de samenleving, onze organisatie maar ook van veteranen naar veteranen. Tevens vraagt hij aandacht voor de VVRB&T. Jonge veteranen voelen zich geen veteraan, begrijpelijk. Maar om ook de erkenning en waardering te kunnen geven waar men op latere leeftijd behoefte aan heeft, is het belangrijk om nu lid te worden. Ook vanuit de organisatie doet men dit. Voorbeeld hiervan is de toekenning van het Vaandelopschrift. Om ons hieraan te herinneren heeft de RC aan de B&T zware eenheden een afschrift van het Koninklijk Besluit uitgereikt.
Een andere traditie bij het regimentsappèl is het bekendmaken van de Regiments Soldaat en Korporaal van het jaar. Dit jaar heeft kpl1 Kevin de eer de titel Regimentskorporaal te mogen ontvangen. Kevin, werkzaam bij 220 Tcie valt m.n. op door zijn enthousiasme, positieve werkhouding en de wil zijn collega's beter te maken. Daarnaast is hij in zijn werk oplossingsgericht en loyaal. Kevin nogmaals van harte gefeliciteerd met deze benoeming.
Na de RC was het de beurt aan de regimentsadjudant. Onder zijn leiding is het regimentslied gezongen en getoost op het Regiment Bevoorradings- & Transporttroepen. De dag is afgesloten op het Beumerplein onder het genot van een hapje en een drankje.

28 oktober FLO en Regimentslegpenning adj Ligtvoet

Afgelopen donderdag 28 oktober 2021 werd, tijdens zijn FLO-receptie, Regimentslegpenning nummer 86 uitgereikt aan Adjudant onderofficier André Ligtvoet. Zijn vakinhoudelijke kennis, de vele bijdragen in de ontwikkeling van het logistieke speelveld binnen de krijgsmacht en die van voedselbereiding in het bijzonder maken dat Aooi Ligtvoet door de jaren heen veelal zichzelf heeft gemanifesteerd als een ambassadeur van ons Regiment, waarvoor wij hem zeer erkentelijk zijn. Van harte gefeliciteerd André, dik verdiend.

7 november ***Sunset March*** **door Vereniging Veteranen 1(NL/BE)VNTbat**
Vandaag heeft de Vereniging Veteranen 1(NL/BE)VN Transportbataljon uitvoering gegeven aan de *Sunset March* op de Oversteek in Nijmegen. Een hoge deelname met voor het eerst ook deelnemers van de VVRB&T. Onder leiding van de RA is de mars uitgevoerd en na een minuut stilte bij het monument is er getoost op de veteranen en ons Regiment.

15 november **Regimentslegpenning voor secr VVRB&T lkol bd Bouwknegt**
Tijdens de Algemene Ledenvergadering van de VVRB&T is secretaris Henk door de regimentscommandant in het zonnetje gezet. Henk heeft in zijn functie als bestuurslid een wezenlijke bijdrage geleverd om de saamhorigheid en veteranenzorg binnen het regiment en de vereniging te verbeteren. Hiervoor is Henk gewaardeerd met Regimentslegpening nr 87.

23 november **Regimentsjongste en Regimentssergeant**
Een ere-functie binnen ons Regiment, Regiments-jongste en Regiments-sergeant. In algemene zin helpen en vergezellen deze functionarissen de Regimentscommandant en/of de Regimentsadjudant bij het uitvoeren van een aantal bijzondere, vaak ceremoniële, taken en verplichtingen. Gisteren namen wij afscheid van tlnt Nicky en sgt Jeroen. Vol trots en naar alle tevredenheid hebben zij het afgelopen jaar deze 'ere-functie' mogen vervullen. Nicky en Jeroen, bedankt voor jullie inzet. Tegelijkertijd werden tlnt Bart en de sgt Menno geïnstalleerd als nieuwe Regiments-jongste en Regiments-sergeant. Herkenbaar, indien in functie, aan het rood-blauwe koord om de linkerarm.

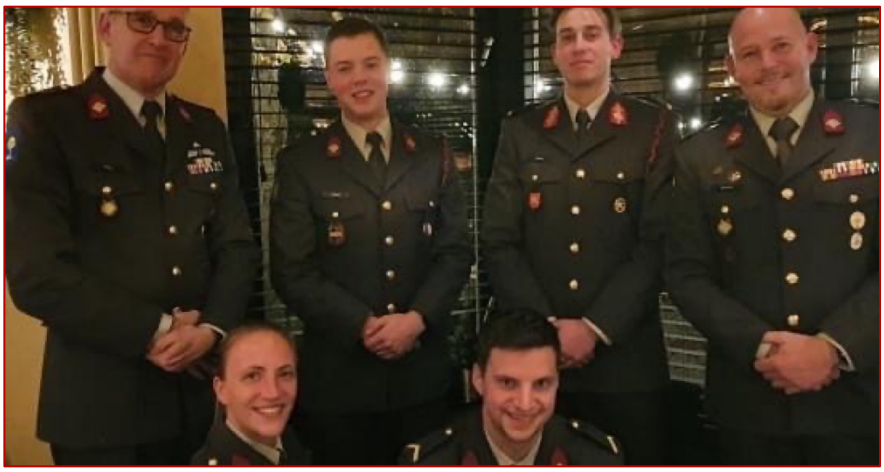

26 november Kolonel van Art naar B&T

Geen nieuw gezicht voor ons regiment maar wel een ander embleem. Tijdens het gebrevetteerdenoverleg reikte generaal-majoor de Jong aan kolonel Dave van Noort de baret met ons regimentsembleem uit. Hiermee is de overstap van de artillerie naar de B&T een feit.
Kolonel van Noort heeft al enkele logistieke functies vervuld, waaronder commandant DVVO. Met een regiments-starterskit heeft de RC de kolonel bekend gemaakt met typische B&T aspecten.
Dave, van harte welkom!

7 december Uitreiking Mobilisatie Oorlogskruis

Een van de waardevolste momenten in mijn functie als Regimentscommandant is het postuum mogen uitreiken van het Mobilisatie Oorlogskruis (MOK) en/of het Ereteken voor Orde en Vrede (EOV) aan nabestaanden van regimentsgenoten. De verborgen verhalen achter de medailles van de tot dan toe onbekende maken het intrigerend. Bijzonder is de wijze waarop familie de geschiedenis een plaatsje geeft in hun memoires.

Afgelopen vrijdag was weer zo'n bijzonder moment. De zoon en kleinzoon van een in Nederlands-Indië gevangengenomen sergeant (mrt 1942) vertelde ieder vanuit hun eigen beleving het verhaal. Daarin klonk het verdriet, maar ook de vasthoudendheid en het geloof van de sergeant, zijn vrouw en drie kinderen door. Het verlies van moeder was voelbaar. Een indrukwekkende geschiedenis.

Met respect voor deze generatie en de waardering voor wat hij heeft betekend, heb ik postuum de gerechtigde medailles aan zijn zoon mogen overhandigen.

Waardering en erkenning stopt niet bij een veteraan, we geven dit door aan zijn familie. Ook zij verdienen het te weten dat hun vader, grootvader of ander familielid wordt gewaardeerd om wat hij/zij heeft gedaan.

9 december **Reservisten binnen het Regiment B&T**

Reservisten binnen ons regiment, hoe zorg je ervoor dat zij net als alle regimentsgenoten zich thuis voelen binnen ons regiment. Samen met twee reservisten en regimentsgenoot Jolanda hebben wij hierover nagedacht en gesproken hoe reservisten binnen ons regiment en op de werkplek te omarmen. Een geslaagde sessie met veel inzichten, nieuwe ideeën en plannen.

12 december **Nederlandse vlag *Kandahar Airfield* naar Bevelhebberskamer**

Dit is de Nederlandse vlag die op *Kandahar Airfield* (Afghanistan) heeft gehangen; met het woestijnstof er nog op! De Compagnie Sergeant-Majoor van het laatste *National Support Element* rotatie 6 (NSE-6), heeft de vlag aan het einde van de redeployment in 2014 neergehaald. Hij kon zelf helaas niet aanwezig zijn - alweer op missie - maar de toenmalig commandant van het toenmalige NSE was er wel en hij heeft de vlag overhandigd aan Commandant Landstrijdkrachten, lgen Martin Wijnen.

C-LAS: "Deze vlag symboliseert voor mij de afsluiting van een zeer intensieve periode voor de landmacht, maar ook voor de krijgsmacht als geheel. En … ik heb 'm tijdens mijn uitzending naar Kandahar in 2009 vaak en lang genoeg gezien! Hij krijgt dan ook een mooie plek in de bevelhebberskamer." Bijzonder!

14 december Commando-overdracht 110 Tcie

Op 14-12-2021 heeft majoor Gielens het commando van 110 Transportcompagnie overgedragen aan majoor van Geresteijn. Wij wensen majoor Gielens heel veel succes op de HDV en hopen haar in de toekomst weer tegen te komen!

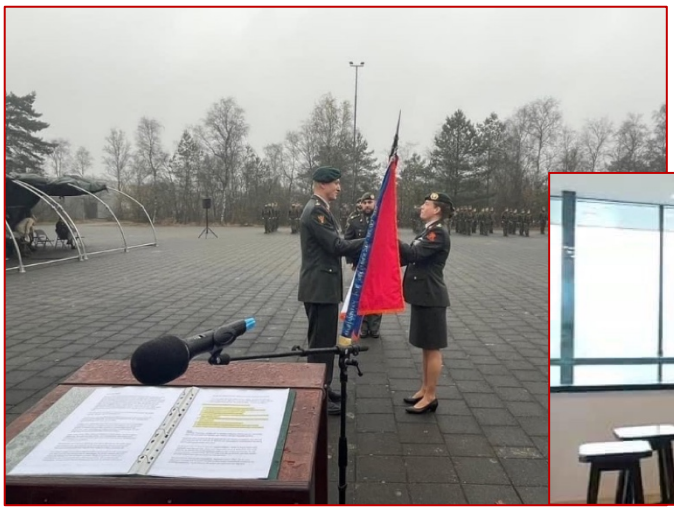

14 december Regimentslegpenning voor oud-burgemeester Barneveld

Minder dan een jaar geleden nam de nu oud-burgermeester dhr. dr. J.W.A (Asje) van Dijk afscheid van zijn gemeente Barneveld. De oud-burgermeester trad in 2011 aan en al snel zocht hij contact met onze eenheden in Stroe. Dit contact groeide uit tot een warme en goede band tussen ons Regiment en B&W van Barneveld. Op voordracht van oud-commandanten 100 en 200 B&Tbat en het B&TCo heeft de RC vandaag aan de oud-burgermeester de Regimentslegpenning nr 81 uitgereikt. De RC dankte hem voor zijn jarenlange inzet om militairen binnen de samenleving een gezicht te geven.

15 december Regimentslegpenning voor kol Dobben

Iemand verrassen is een van de leukste dingen om te doen. Gisteren hadden we zo'n moment. Totaal onverwachts kreeg commandant DVVO, kolonel Gert Dobben, bezoek van de Regimentscommandant en Adjudant. En dat niet zonder reden! Uit handen van de Regimentscommandant kreeg de kolonel gisteren Regimentslegpenning nr. 89 uitgereikt. Door zijn relevante kennis en ervaring in het vakgebied verkeer, vervoer en verplaatsingen, zijn betrokkenheid binnen het Regiment en de manier waarop hij DVVO naar een hoger niveau heeft gebracht, maakt dat hij een ambassadeur is voor ons Regiment.

17 december Postume uitreiking MOK en EOV

Vrijdag 17 december 2021 ontvingen wij in onze Historische Collectie de partner en kinderen van reserve luitenant-kolonel Paul Hadewegg Scheffer, regimentsgenoot en in leven actief lid en penningmeester van onze Veteranenvereniging. Paul overleed in mei van dit jaar vrij plotseling na een kort ziekbed. Voor zijn dood liet hij uitzoeken of zijn vader, die gediend heeft in Nederlands-Indië, in aanmerking komt voor het Mobilisatie Oorlogskruis (MOK) en het Ereteken voor Orde en Vrede (EOV). Namens de IGK heeft luitenant-kolonel Richard Badoux de geschiedenis van de heer G.A.H. Hadewegg Scheffer onderzocht en hieruit bleek dat hij hier inderdaad recht op had en dat deze postuum aan zijn nabestaanden moesten worden uitgereikt. Hoe jammer dat Paul hier zelf niet meer getuige van kon zijn. Partner Carolien, dochter Evelien en zoon Rutger waren er namens hem. Na een mooie en toegewijde toespraak van de overste Badoux, die het werk van, en de omstandigheden waaronder de heer G.A.H. Hadewegg Scheffer zijn dienst heeft vervuld, beschreef, mocht kleinzoon Rutger het MOK en het EOV in ontvangst nemen. Afsluitend overhandigde de RC aan Rutger de medailles van Paul, keurig opgemaakt in een sierlijst. Uiteraard werd tot slot een toast uitgebracht op Paul, zijn vader en op het Regiment!!

Bevoorrading en Transport Commando (B&TCo)

“Witte rook” voor het B&T Commando 2.0!

Na jaren van voorbereiding, het produceren van diverse documenten en bestanden, overleg en vele verschoven reorganisatiedata (1 december 2020, 14 februari 2021, 15 mei 2021), was het op 29 september 2021 eindelijk zover. De BCO-3 bespreking in Utrecht met de vertegenwoordigers van de bonden was goed verlopen. Oftewel, Het B&TCo kreeg toestemming om de organisatie in haar nieuwe vorm op 30 oktober 2021 (Datum Begin Geldigheid Eenheid (DBGE)) in werking te zetten. De reorganisatie naar een verbeterd B&TCo onder bevel van het Operationeel Ondersteuningscommando Land (OOCL), was een feit.

1. Organisatie/dispositie/taakstelling en hoofdtaken/reorganisatie

   a. Organisatie oud:

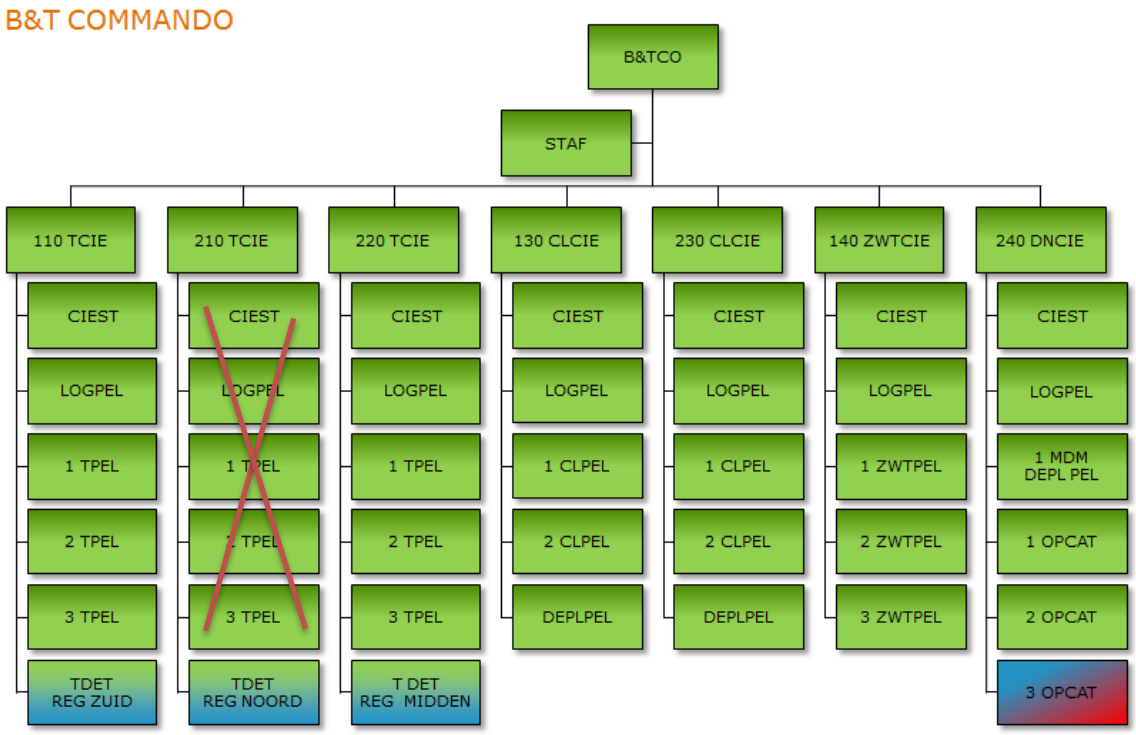

b. Organisatie per 1 november 2021:

c. Dispositie
De hoofd- en tevens vlaglocatie is de Generaal-majoor Kootkazerne (GMK) te Stroe. De beide *Forward Support* Detachementen (FSD) van de twee transportcompagniën zijn respectievelijk toebedeeld aan de 43e Gemechaniseerde Brigade in Havelte, (220 Tcie) en de 13e Lichte Brigade in Oirschot (110 Tcie) voor snel inzetbare ondersteuning. Het 3e Operationele cateringspeloton is gevestigd in Schaarsbergen.

Voor de interne logistiek valt het B&TCo m.b.t. het distributiecentrum terug op 302 Matlogpel, voor geneeskundige steun op het gezondheidscentrum Stroe, voor de materieeldienststeun op 13 Hrstcie. Dislocaties vallen terug op lokale interne dienstverleners.

	Plaats	Kazerne
B&TCo en staf	Garderen	Legerplaats Stroe
110 Tcie	Garderen Oirschot	Legerplaats Stroe De Ruyter van Stevenickkazerne
120 Deplcie	Garderen	Legerplaats Stroe
1 VVdet	Apeldoorn	Frank van Bijnenkazerne
2 VVdet	Arnhem	Oranjekazerne
3 VVdet	Oirschot	De Ruyter van Stevenickkazerne
4 VVdet	Roosendaal	Engelbrecht van Nassaukazerne
5 VVdet	Havelte	Johannes Postkazerne
130 Bevocie	Garderen	Legerplaats Stroe
140 Zwtcie	Garderen	Legerplaats Stroe
210 Regiovrvcie	Harskamp t.z.t Soesterberg	Munitie Complex (MC) Harskamp t.z.t. Kamp Soesterberg
Tdet noord	Havelte Den Helder	Johannes Postkazerne Marinecomplex Bassingracht
Tdet midden	Harskamp t.z.t Soesterberg	MC Harskamp t.z.t Kamp Soesterberg
Tdet zuid	Eindhoven Hogerheide	Vliegbasis Eindhoven Vliegbasis Woensdrecht

220 Tcie	Garderen Havelte	Legerplaats Stroe Johannes Postkazerne
230 Bevocie	Garderen	Legerplaats Stroe
240 Dncie	Garderen Schaarsbergen	Legerplaats Stroe Oranjekazerne

Taakstelling

(1) Ten behoeve van inzet stelt het B&TCo zijn eigen eenheden gereed en ondersteunt de gereedstelling van andere eenheden.
(2) De doelstelling van het B&TCo is het onder operationele omstandigheden leveren van Bevoorrading, Transport en Diensten en het in *Single Service Management* (SSM) plannen en uitvoeren van het niet-operationeel goederenvervoer over de weg en operationele cateringcapaciteiten. De eenheid richt bij inzet de logistieke keten in van *Point of Disembarkation* (POD) tot de gebruikende eenheid met permanente of tijdelijke logistieke installaties (POD, voorraadcentrum (vc), aanvulcentrum (ac)).
(3) Tevens levert het B&TCo de uitvoerende diensten voor het verplaatsingsproces, verkeer, verkeersleiding en verplaatsingsondersteuning (verplost).

d. Hoofdtaken

Conform legerplan 1673 (CLAS Xpost 2020010379) zijn de hoofdtaken van het B&TCo:

(1) Het onder operationele omstandigheden leveren van goederen en personenvervoer;
(2) Het onder operationele omstandigheden leveren van diensten;
(3) Het onder operationele omstandigheden in-, op-, over- en uitslaan van goederen;
(4) Het onder operationele omstandigheden ondersteunen van (Reversed) Reception, Staging and Onward Movement ((R)RSOM) operaties.
(5) Het onder operationele en niet-operationele omstandigheden voorbereiden, coördineren en controleren van militaire wegverplaatsingen van alle NLD krijgsmachtdelen in binnen- en buitenland, alsmede van de wegverplaatsingen van buitenlandse eenheden welke in/vanuit/door NLD grondgebied worden uitgevoerd;
(6) Het onder operationele omstandigheden leveren van capaciteiten voor verkeersleiding, laad- en losactiviteiten en de organisatie van een verplaatsingsstaf;
(7) Het onder operationele omstandigheden coördineren en uitvoeren van verplaatsingsondersteuning bij grote verplaatsingen van eenheden van het CLAS en overige OPCOs;
(8) Het defensiebrede SSM 'goederenvervoer over de weg';
(9) Het defensiebreed ondersteunen van de vredesbedrijfsvoering;
(10) Defensiebrede centrale distributie.

e. Sleutelfunctionarissen

C-B&TCo	Kol D. van Dijk
	Kol G.A.M.M. van Kuijck (vanaf 22-07-2021)
Plv	Lkol D. de Heus
	Lkol J.L. Prins (Vanaf 1-10-2021)
COA	Aoo M.F. de Swart
	Aoo M. van Drie (vanaf 02-06-2021)
Chef staf	Lkol M.J. Bruijstens
C-Stafpel	Vacant
CSM Stafcie	Sm C.J. Rejack
C-110	Maj E.W.M. Gielens
	Maj R. van Geresteijn (vanaf 13-12-2021)
C-120	Maj B.J.C. Herijgers (vanaf 30-10-2021)
C-130	Maj P.H. van Wijnbergen
C-140	Maj H.J.W. Lubberman
C-210	Maj E. Smit (vanaf 30-10-2021)
C-220	Maj R.W. Posthouwer
C-230	Maj E.J. Dop
C-240	Maj J.A. Groen
	Maj J.H.T. Berenpas (vanaf 04-10-2021)

f. Reorganisatie Legerplan 1673 (LRP 1673; LvM.82 'Versterken B&TCo')

(1) De overgang naar een nieuwe organisatie betekent werk aan de winkel. Iedereen dient zijn weg te gaan vinden in de nieuwe structuur, daarnaast dienen meerdere zaken op personeel, materieel en ICT-gebied in de systemen te worden bijgewerkt

en aangepast. Dit is dan ook wat in de laatste maanden van 2021 maar ook begin 2022 fanatiek is opgepakt en uitgevoerd.

(2) De belangrijkste wijzigingen op een rij:
   (a) Algemeen
      i. Functiebeschrijvingen zijn zoveel mogelijk vereenvoudigd of geharmoniseerd.
      ii. De compagniesstafstructuur is vereenvoudigd met een standaardindeling van een commandogroep en een stafgroep.
      iii. De nieuwe organisatie telt 1450 functies, waaronder 1344 CLAS, 13 CLSK, 18 CZSK, 75 burger. Van de 1344 CLAS functies zijn er 183 adaptieve component/reservisten verdeeld met name over de transportcompagnien

   (b) Staf B&TCo
      i. Er is extra specialistische capaciteit in de staf gebracht op het gebied van planning en innovatie, opleiden en trainen, logistieke operaties, inlichtingen en militaire veiligheid en op het gebied van logistieke informatiesystemen, waaronder SAP.
      ii. De gecombineerde sectie S2/3 is opgesplitst in aparte secties S2, S3 en S5.
      iii. Er is een bureau 'opleiden en trainen' binnen de sectie S3 ingericht, een versterkt stafondersteuningspeloton en een bureau Logistieke Informatie Systemen (LIS).
      iv. De sectie Verplost & Verkeer is naar 120 Deploymentcompagnie overgegaan.
      v. Planningsniveau 2 (TPC) en bureau verkeer zijn overgegaan naar het NMCC.
      vi. Vanuit de staf B&TCo wordt een liaison in de rang van majoor uitgebracht bij 13 Ltbrig en 43 Mechbrig.

   (c) 110/220 Tcie
      i. De groepssamenstelling is verhoogd van vijf naar zes voertuigen.
      ii. Hebben een 4e peloton adaptief reservistenpeloton erbij gekregen.
      iii. En hebben een 5e peloton in de vorm van een *Forward Support* Detachement (FSD) erbij gekregen met daarin ieder zes transportgroepen. (Resp in Oirschot en Havelte gestationeerd).
      iv. Verplaatsing van de Transportdetachementen (Tdets) naar 210 Regiovrvcie.

   (d) 120 Deplcie
      i. Opgericht en heeft de bestaande deploymentpelotons overgenomen van 130 en 230 Clustercompagnie. Deze zijn elk versterkt met een extra groep en zijn van twee pelotons met vijf groepen naar drie deploymentpelotons met ieder vier groepen gegaan.
      ii. De sie Verplost & Verkeer en de verkeers- en vervoersdetachementen zijn samengebracht in een *Movement Control*-peloton met 5 VVDETn en een bureau verplost.

   (e) 130/230 Bevocie
      i. Zijn hernoemd van clustercie naar bevocie.
      ii. Beide deploymentpelotons zijn overgegaan naar 120 Deplcie.
      iii. In elke bevoorradingscompagnie zijn de gemengde clusterpelotons omgevormd tot pelotons t.b.v. specifieke goederenklassen.
      iv. De munitiecapaciteit is gegroeid naar in totaal vier kl V-groepen.

   (f) 140 Zwtcie
      i. Heeft een 4e peloton adaptief reservistenpeloton erbij gekregen.

   (g) 210 Regiovrvcie
      i. Opgericht en heeft de drie Tdets onder éénhoofdige leiding genomen.
      ii. Er is een uitbreiding geweest in het aantal burgerfuncties (chauffeurs).

   (h) 240 Dncie
      i. Geen organisatorische wijzigingen.

2. S 3-zaken: Operationele inzet/gereedstelling/logistieke steun aan de krijgsmacht/ steunverleningen

a. Ook in 2021 heeft COVID-19 een behoorlijke impact gehad op de reguliere gereedstellingsactiviteiten de ondersteuning van nationale operaties. Diverse activiteiten zijn gecanceld en ook de Nationale Inzet was lager dan gemiddeld in de voorgaande jaren.

b. Nationale Operaties

(1) Aanvang januari heeft het B&TCo ondersteund met het fysieke transport van inlogcodes naar ziekenhuizen en zorginstellingen waarmee zij de registratie van COVID-19 patienten in het centraal opgezette systeem konden waarborgen. In mei heeft het B&TCo o.a. het transport van diverse medische apparatuur aan Suriname verzorgd. In december heeft het B&TCo ondersteund bij het transport van vaccinaties.

(2) In juli heeft het B&TCo ondersteund bij de watersnood in Limburg onder leiding van de 13e Brigade en hebben wij wederom de civiele instanties ondersteund door middel van militaire bijstand bij de boerenprotesten.

(3) Ondanks de gecancelde 4-daagse in Nijmegen, heeft het B&TCo ondersteund in Heumensoord, deze keer echter voor een andere reden en een maandje later dan normaal. In oktober heeft het B&TCo ondersteund bij de opvang van ontheemden op het Wallaart Sacré Kamp bij Huis ter Heide.

Intranetportaal Defensie

Portaal > Actueel > Nieuws > Nieuwsberichten > 2021 > 08 augustus

Heumensoord in opbouw voor opvang evacués

26 augustus 2021 | 12:06

Defensie is gisteren gestart met de bouw van een opvangplaats voor Afghaanse evacués op Heumensoord bij Nijmegen. Zondag in de avond verwacht Defensie dat Heumensoord gereed is voor de eerste evacués.

Het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers is verantwoordelijk voor het kamp op Heumensoord. Dit is het terrein waar normaal gesproken de militaire deelnemers aan de Nijmeegse Vierdaagse verblijven. Deze opvanglocatie, bestaande uit verschillende paviljoens, biedt straks plek aan 750 tot 1000 evacués.

(4) Aan het einde van het jaar heeft het B&TCo ondersteund bij de rotatie van een Amerikaanse eenheid.

Intranetportaal Defensie

Portaal > Actueel > Nieuws > Nieuwsberichten > 2021 > 11 november

Defensie helpt bij verplaatsing Amerikaans materieel boven en door Nederland

22 november 2021 | 17:12

Inwoners van met name Zuid-Nederland kunnen vanaf vandaag tot medio december flinke aantallen helikopters spotten. Zo'n 40 Amerikaanse Chinooks, Black Hawks en Apaches vliegen van Vlissingen naar Duitsland. 60 heli's van dezelfde types leggen het traject in tegengestelde richting af.

Het heeft te maken met een wissel van een Amerikaanse helikopterbrigade bij de oosterburen. De Combat Aviation Brigade van de 1st Infantry Division maakte 9 maanden deel uit van de versterkte Amerikaanse aanwezigheid in Europa. Dit is een reactie op de annexatie van de Krim door Rusland (2014). De Amerikanen trainden met NAVO-partners in Oost-Europa. De Air Cavalry Brigade neemt de taak nu over.

Defensie ondersteunt bij de gelijktijdige verplaatsing van de eenheden. Behalve de helikopters gaat het ook om zo'n 2.000 voertuigen en containers die aankomen dan wel huiswaarts keren. 400 Amerikaanse militairen begeleiden het vliegend en rollend materieel.

Tijdelijk militair object

De in- en ontscheping speelt zich af in de haven van Vlissingen. Daarom is een deel zogenoemd Tijdelijk Militair Object, bewaakt door bewapende militairen van de landmacht. De marine zorgt voor de beveiliging van de haven als het schip arriveert en de luchtmacht begeleidt en coördineert de luchtoperatie. Het transport van het Amerikaans personeel gebeurt door de vervoersorganisatie van Defensie.

c. Gereedstelling
   (1) Het B&TCo heeft in 2021 de eerste stappen gezet binnen de Operationele Gereedstellingsfilosofie-21 (OGF-21).
   (2) De belangrijkste activiteiten in 2021, die hebben bijgedragen aan het gereedstellingstraject zijn:
      (a) De reguliere SOB/SOMS[30] 2021-I t/m III. Ook nu waren beperkingen van kracht die COVID-19 met zich meebracht.
      (b) Tijdens *Versatile Tiger* te Bergen in de weken 23 en 24 heeft het toenmalige NIV V deel van de staf van het B&TCo een staftraining gehouden waarbij tevens de compagniescommandanten waren betrokkken.
      (c) *FTX Green Griffin* te Klietz (DEU) in de weken 39 en 40 was een NIV 6 oefening waarbij de 11e Brigade werd getraind onder de *Division Schnelle Kraefte* (DEU). Hierbij heeft het B&TCo een voorraadcentrum (VC) uitgebracht met een kleine GNK detachement waarbij delen van de bevoorradingsketen zijn beoefend.

3. Doctrine/wijze van optreden/kennisproductie

a. Algemeen
2021 stond, vanwege de eind 2020 uitgegeven Defensievisie 2035, in het teken van het verder analyseren van de gevolgen voor de logistieke ketens en het B&TCo. De wensen en plannen voor de toekomst zoals ze in de Nota worden omschreven en voorzien, zijn voor het B&TCo de denkrichting hoe wij in de toekomst moeten voldoen aan onze ondersteunende taken. Een belangrijk inrichtingsprincipe uit de nota die van grote invloed is op ons toekomstige optreden is flexibel optreden: snel inzetbaar, schaalbaar en zelfstandig. Om dit als B&TCo in de toekomst te kunnen moeten ook wij ons huidige optreden on de loep nemen en bezien hoe wij dit kunnen en moeten gaan vormgeven. Samen met het kenniscentrum logistiek en Staf CLAS zijn daarom in 2021 de eerste denkstappen gezet. Belangrijke sturende documenten zijn hierbij het OKL uit 2019 (Operationeel Kader Landoptreden), de MTO's (Mogelijk Toekomstige Optreden) en de verschillende marsroutes waarin de veranderstrategie van de landmacht wordt beschreven. Intern het B&TCo is er daarnaast verder nagedacht over de inzet tijdens niveau V en hoger. Een onderwerp dat steeds concreter werd, gezien de gereedstellingstellingsopdracht *voor de enhanced NATO Response Forces Land (eNRF-L)* in de periode 2022-2024.

b. Projecten t.b.v. het toekomstig optreden van de B&T
   (1) Programma Defensiebrede Vervanging Wisselllaadsystemen, Trekker-opleggercombinaties en Wielbergingsvoertuigen (WTB)
   In het laatste kwartaal hebben er een 8-tal door DMO opgezette *Concurrent Design Sessie's* plaatsgevonden met alle OPCO's. Als grootgebruiker van de wissellaadsystemen en trekker-opleggers is er tijdens deze sessies vooral toegelicht hoe wij als B&TCo deze voertuigen inzetten, zowel operationeel als tijdens de vredesbedrijfsvoering en met welk doel. Hierbij uitgaande van de Fysieke Distributie gedachte en de mogelijke toekomstige veranderingen daarop. De voorbereidingen op deze Sessies vonden plaats samen met Staf CLAS en het KcLog.
   (2) Ketentraining
   In september 2021 heeft de *Initial Planning Conference* (IPC) plaatsgevonden voor de oefening Phoenix 2022 waar het B&TCo de mogelijkheid heeft zichzelf te trainen in het kader van de refocusing naar Hoofdtaak 1 en ter voorbereiding op de NRF. Vanuit de gedachten van *Dispersed Optreden* is samen met het KcLog, D-M&D en het OOCL gesproken en nagedacht over de gewenste uitvoering van ketentrainingen tijdens deze oefening. Door de aanstaande NRF is de noodzaak voor het uitdenken van het onderwerp gravendienst eveneens in een stroomversnelling geraakt. Er is uitvoerig gesproken met verschillende spelers en samen met de LO/S organisatie is de keten hernieuwd uitgedacht met de intentie deze keten tijdens Bison Sustain in 2022 te gaan beoefenen.
   (3) AA-contracten
   In 2019 heeft het DOSCO een aantal zogenaamde AA-contracten (Assured-Access) afgesloten met civiele bedrijven om de logistieke behoeften af te dekken die indien nodig ingezet kunnen worden ter ondersteuning van de verdediging van het NAVO-grondgebied en het bevorderen van de internationale rechtsorde. Tijdens de

[30] SOB/SOMS = Schietoefening Bergen / Schietoefening Münster Sud

oefening Zebra Sword zijn deze bedrijven gealarmeerd maar niet daadwerkelijk ingezet. Diverse besprekingen hebben plaatsgevonden om dit in 2022 tijdens de oefeningen Phoenix en Bison Sustain alsnog te gaan beoefenen.

(4) Hoog mobiele sanitaire voorzieningen

(a) Gelet op de veelheid en diversiteit van de aan de krijgsmacht opgedragen taken, vraagt de inrichting en uitrusting van deze logistieke diensten om een flexibele logistieke organisatie die modulair van opbouw is om zodoende snel en effectief een op maat gesneden ondersteuning beschikbaar te stellen en te houden. Uit de visie "Raamwerk Logistieke Diensten", blijkt dat hier op sanitair gebied een inhaalslag moet worden gemaakt.

(b) In november is er een proefopstelling met bestaande douche-combinaties opgetuigd om de projectmanager en afgevaardigden van DPLAN te laten zien wat we op dit moment hebben en om aan te kunnen geven waar ons inziens verbeteringen liggen voor de toekomst. Dit is in twee opvolgende sessies verder uitgewerkt d.z.v. 240 Dncie.

(5) Samenwerking AS-80

In de aanloop van project LvM.92 'Logistiek Centrum Soesterberg' (LCS) is er overleg geweest tussen MatlogCo en het B&TCo met als doel te oriënteren op een hogere voorraadbeschikbaarheid van Klasse II/IV artikelen (reservedelen) in het depot en het voorraadcentrum. Tijdens dit overleg is ook gekeken naar het samen organiseren van container handling, inrichting en (SAP) beheer. Gelijktijdig met de oplevering van het LCS zullen het DC Harskamp en de lijndienstplanners van het DOSCO verhuizen naar het LCS. Op meerdere vlakken zullen MatlogCo/Afd Log en B&TCo dus samen gaan werken in en rondom het LCS.

4. Opleiden & Trainen

a. Ook in 2021 had de Corona pandemie zijn weerslag op het gebied van opleiding en training. Het geïntegreerd trainen met gevechtseenheden is ook dit jaar niet of nauwelijks uit de verf gekomen. De focus van het jaarplan stond in het teken van de eerste hoofdtaak. Op basis van het OGF-21 was een BGM-cyclus (Basis Gereedstellings Modules) geïmplementeerd waarmee de eenheden t/m NIV IV kunnen opwerken en opwerkt naar de oefeningen Phoenix en Bison Sustain in 2022 waar het B&TCo de NIV V wil gaan trainen.

b. Binnen de reguliere in- en extern gevolgde opleidingen blijven dezelfde problemen naar voren komen als voorgaande jaren. De opleidingsvraag van het B&TCo op het gebied van WLS, TROPCO, E achter C, ALK en ADR-chauffeursopleidingen blijft verreweg het aanbod van OTCRij en OTCLog overstijgen. Door de COVID-19 beperkingen en het grote aantal vacatures bij de manschappen was dit echter een minder groot knelpunt als voorgaande jaren. Daarnaast viel het op dat steeds meer personeel dat bij het B&TCo instroomt via de initiële opleiding, bepaalde AMO modules niet hebben gevolgd en vaak ook nog geen rijbewijs B heeft. In de praktijk zorgt dit ervoor dat personeel er anderhalf jaar over doet om alle noodzakelijke functieopleidingen af te ronden.

c. De benodigde SAP opleidingen zijn onvoldoende ingebed in de organisatie, waardoor veel drijft op *on the job* trainingen door ervaren personeel en sinds oktober 2021 onder leiding van het na de reorganisatie opgerichte bureau LIS.

5. Joint/combined aspecten, dan wel andere samenwerkingsverbanden

a. Joint en combined optreden kwam in 2021 terug in vrijwel alle nog resterende logistieke operaties. Dit gold zowel voor oefeningen, waaronder de nauwe samenwerking met het CZSK vanuit de OPCAT-pelotons, als voor inzet.

b. De belangrijkste inzet was de continue inzet in het kader van de *enhanced Forward Presence* (eFP) in Litouwen. Voor de inzet eFP levert het B&TCo zowel een logistiek detachement (logdet) als een rotatie-ondersteuningsteam (ROOT). Het logdet, bestaande uit transport- (B&TCo), cluster- (B&TCo) en herstelcapaciteit (gevechtsbrigades), wisselt elke zes maanden. Het ROOT ondersteunt tijdens deze rotaties.

c. Het B&TCo beschikt over unieke verplaatsingscapaciteit die ook in 2021 krijgsmachtbreed over de gehele wereld is ingezet. Deze verplaatsingscapaciteit bestaat uit bijna dertig

vvdet'ers en vijf man van bureau verplaatsingsondersteuning (verplost). Ondanks COVID19 zijn er wederom meerdere ondersteuningen uitgevoerd.

d. Ecosysteem Logistiek
   (1) Q3 2021 is een door de werkgroep Nota 'Way forward Ecosysteem Logistiek' van C-LAS aan de CDS verzonden. Een antwoord van de CDS aan C-LAS was eind 2021 in concept klaar en in het Generaalsberaad afgestemd.
   (2) Men is in 2021 tevens aangevangen met het schrijven van het Projectinitiatie-document (PID). De opzet ervan is eind 2021 in het Generaalsberaad toegelicht.
   (3) Het ontwerp van de control tower in relatie tot behoeftestellers en logistieke dienstverleners is op hoofdlijnen in 2021 uitgewerkt, samen met DVVO/NMCC en de TFL (Task Force Logistiek). De vraag die nog open lag is waar de control tower belegd moet gaan worden. Voor Transport werd NMCC als de meest logische gezien, voor de overige logistiek werden meerdere opties binnen Defensie verder onderzocht.

6. Materieelaspecten en infrastructuur

a. Evenals voorgaande jaren bleef in 2021 de materiële inzetbaarheid een punt van zorg. Door een verhoogde focus op het onderhoud, wat door de vele uitgevallen oefeningen op het jaarplan vanwege COVID-19 ook meer ruimte voor onderhoud bood, steeg de inzetbaarheid licht.
   (1) Materieelbeheer
   Na de DBGE op 30 oktober was er werk aan de winkel voor de materieelbeheerders om al het materieel naar de juiste locatie te verplaatsen en wijzigingen door te voeren. Dit was eind 2021 voor een groot gedeelte rond.
   (2) *Midlife Update* (MLU) Mobiele Satelliet Keuken (MSK)
   De MLU is dit jaar gereed gekomen, 2x MSK hebben uiteindelijk geen MLU gekregen.
   (3) Infrastructuur algemeen
   Voldoende P-plaatsen en ruimte vanwege DVOWII blijft een issue.
   (4) 4Me applicatie (nieuwe ATB Sharepoint)
   Eind 2021 is de applicatie ingevoerd, de eenheden kunnen daardoor zelf de Aanvraag tot behoeftestelling (ATB) opmaken, de Sie S4 geeft advies, beoordeelt en zend door naar de betreffende afdeling voor verwerking.
   (5) Do-Maint-app:
   De 1 IWK op papier wordt verleden tijd. Vanaf 2022 is het de bedoeling dat via de militaire telefoon deze app wordt gedownload om zo de inspectiewerklijst digitaal in te kunnen vullen. In 2021 zijn de voorbereidingen hiervoor opgestart, waaronder de aanvraag van tablets/Ipads voor de ODBgpn.

b. Materieelvervanging
   (1) Veel vervangingsprojecten hebben als gevolg van COVID-19 vertraging opgelopen waardoor inhuur niet altijd op het gewenste moment kon worden stopgezet.
   (2) Vervanging witte vloot B&TCo
   In 2021 zijn conform de planning diverse voertuigen uit de batches gewisseld.
   (3) Defensiebrede Vervanging Operationele Wielvoertuigen-II (DVOW-II)
   De uitrol van de overige voertuigen bij het B&TCo uit het project DVOW-II is in week 34 van 2021 weer opgestart. Met name voldoende P-plaatsen en ruimte gebrek blijft een zorgpunt, dit ook in relatie tot de nieuwe Gryphus die een stuk groter is dan de huidige YA's. De eerste compagnieen hebben hun Scania Gryphus ontvangen.
   (4) Wapenwissel Crux
   Binnen het B&TCo krijgen alle chauffeurs, ODBgroepen, en distributiegroepen een colt C8 en wordt de C7 ingeleverd. Officieren krijgen naast de Glock ook een 'lang wapen'. De voorbereidingen zijn hiervoor in 2021 opgestart, de wisseling zelf staat gepland voor 2022.
   (5) Project VOSS / STRONG (nieuwe gevechtsuitrusting militair)
   In 2021 is grotendeels al het personeel ingemeten, eerste uitleveringen staan gepland voor Q2 2022. Het passen voor de nieuwe gevechtslaarzen was gepland om in 2021 te starten maar is verschoven naar 2022.

7. Bedrijfsvoeringsaspecten
Naast de reorganisatie zijn er in 2021 geen noemenswaardige wijzigingen in de

bedrijfsvoering van het B&TCo geweest. De Monitor Kwaliteit Materieelbeheer (MKM) en de Gereedheidsrapportages (GR) zijn, ondanks de COVID19-situatie, succesvol en volgens planning afgesloten.

8. Traditie/regimentsaangelegenheden

a. Op 14 januari was de eerste regimentshappening in de vorm van een beëdiging te Schaarsbergen waar een relatief grote groep personeelsleden (6/4/52) van het B&TCo aan deelnam. Helaas moest de volgende beeëdiging op 15 april vanwege COVID-19 wederom digitaal worden afgenomen. Op alle drie de volgende beëdigingsmomenten die wel fysiek konden plaatsvinden (op 9 september, 27 oktober en 25 november) is personeel van het B&TCo beëdigd.

b. Op 1 april heeft er een digitale Kader Infomatie Dag plaatsgevonden. Hierbij heeft de C-B&TCo gesproken over de defensievisie 2035, visie B&TCo en een vooruitblik naar 2022 gegeven, heeft majoor v.d. Berg een uitleg gegeven over OGF-21, Ikol Hartsuiker het Ecosysteem logistiek toegelicht en de Commando-Adjudant (COA) een aantal relevante zaken op het gebied van onderofficieren belicht.

c. Op 4 mei hebben C-B&TCo en COA een krans gelegd tijdens de dodenherdenking in Barneveld en op 7 oktober tijdens de herdenking in Soesterberg.

d. Op 17 juni stok droeg COA Aoo Martin de Swart de stok over aan Aoo Marcel van Drie. De ceremonie werd door de Aoo de Swart aangegrepen om gelijktijdig ook zijn Gouden Medaille voor 36 jaar Langdurige en Trouwe dienst te ontvangen. Zoals bij meerdere collega's uit deze periode heeft ook bij de Aoo Martin de Swart een groot deel van zijn functioneren bij het B&TCo in het teken gestaan van allerhande Covid-perikelen. Als vraagbaak voor de onderofficieren van het B&TCo heeft hij zijn functie met verve vervuld. Daarnaast was hij, net als zijn voorgangers, dagelijks in de weer om mensen enthousiast te maken voor de functie van onderofficier. Met regelmaat kwamen er mensen op het KMS spreekuur op zijn bureau om hun ambities door te nemen en hun papieren te laten controleren. Met het overdragen van de stok van COA van het B&TCo (een stafadjudantenfunctie) heeft hij al deze werkzaamheden, inclusief allerhande ceremoniële werkzaamheden, met een gerust hart overgedragen aan zijn opvolger.

e. Op 22 juli 2021 was het dan zover. Na drie jaar het commando te hebben gevoerd over het Bevoorrading en Transportcommando draagt Kol Dennis van Dijk het commando over aan Kol Gerard van Kuijck. De drie jaren van het commando van Kol van Dijk kenden een tweedeling qua werkzaamheden. Enerzijds was daar de hele voorbereiding op de VJTF19, de oefeningen *Trident Juncture* en *Noble Jump* en anderzijds COVID-19. Ondanks de pandemie heeft het B&TCo in 2020 wel de kar getrokken voor de "grote" oefening *Zebra Sword*, waar het B&TCo uiteindelijk als grootste deelnemer aan deelnam. Daarnaast stond deze periode voor een groot deel in het teken van de reorganisatie van het B&TCo. Na een eerdere reductie bij de oprichting van het B&TCo mocht men nu gaan nadenken over de reparatie van de eenheid voor Hoofdtaak 2. Onder leiding van Kol van Kuijck zal het B&TCo de komende jaren de koers gaan varen naar Hoofdtaak 1 onder het motto

"Grenzeloze Logistiek door Tomeloze Inzet". Een nieuwe reorganisatie zit dus in het verschiet.

f. Er hebben vanwege COVID-19 geen onderofficiers- en officiersdagen plaatsgevonden. Hetzelfde geldt voor de regimentsdag en regimentsdiners. Wel heeft op 27 oktober een regimentsappèl plaatsgevonden, waarbij de legpenning is uitgereikt aan de Soldaat en Korporaal van het jaar en het geheel werd afgesloten met snack's en drankje op de appelplaats.

g. Op 13 december werden als een blijk van waardering de zogenaamde "Bikkels van het B&TCo" uitgereikt. Allen hebben een horloge met inscriptie uitgereikt gekregen door C-B&TCo. Dit is een voortzetting van de traditie die in 2015 is gestart. Bikkels van 2021 waren:

(1)	110 Tcie	Kpl1 Zijp
(2)	120 Deplcie (i.o.)/230 Clcie	Tlnt Coenders
(3)	130 Clcie	Mevr Elbertsen
(4)	140 Zwtcie	Sgt1 Xhofleer
(5)	210 Regiovrvcie	Dhr van Eck
(6)	220 Tcie	Sgt de Hollander
(7)	230 Bevocie	Sld1 Kaal
(8)	240 Dncie	Sgt Brands
(9)	Staf B&TCo	Sm Ramos-Fortes

9. S 1-zaken

a. Vulling versus OT
   (1) OT: 1450 (1.375 mil en 75 bgr)
   (2) Vulling 932 (870 mil en 62 bgr)

b. Belangrijke personele wisselingen
   Zie 1.e

c. Inzet reservisten of derden
   (1) 01-01-2021 t/m 31-12-2021 Maj (r) P.G.(Pieter) van Gent t.b.v. reorganisatie B&TCo
   (2) 01-01-2021 t/m 31-12-2021 Sgt (r) R.R. (Roelof) Mijnheer t.b.v. Reservistenpool 140 Zwtcie
   (3) 01-01-2021 t/m 31-12-2021 Kpl1 (r) J.T. (Johan) de Jong Reservistenpool 140 Zwtcie
   (4) 01-01-2021 t/m 31-12-2021 Kpl1 (r) G.J.J. (Gerrit) van den Berg Reservistenpool 140 Zwtcie
   (5) 01-01-2021 t/m 31-12-2021 Kpl1 (r) B. (Bryan) Hartog Reservistenpool 140 Zwtcie
   (6) 15-02-2021 t/m 31-12-2021 Sld1 (r) H.C.J. (Henrikke) Heukels-Hulsman Reservistenpool 220 Tcie
   (7) 01-06-2021 t/m 31-12-2021 Kpl1 (r) T. (Tiffany) van Dijk-Blouw Reservistenpool 140 Zwtcie
   (8) 01-08-2021 t/m 31-12-2021 Kpl1 (r) J.H.J. (Jan) Harsevoort Reservistenpool 140 Zwtcie
   (9) 01-01-2021 t/m 31-03-2021 Lkol (bd) A. (Bert) van der Zwan t.b.v. SAP TM

(10) 01-01-2021 t/m 31-12-2021 Aoo (bd) R.A.M. (Rob) Kregting t.b.v. Stoo Logistieke Operatiën Staf B&TCo
(11) 01-01-2021 t/m 31-12-2021 Aoo (bd) D. (Dennis) Jansen t.b.v. CA 120 Deplcie
(12) 01-08-2021 t/m 31-12-2021 Aoo (bd) J.A. (Johan) van Dinter t.b.v. C-Movement Control Peloton 120 Deplcie
(13) 01-10-2021 t/m 31-12-2021 Aoo (bd) M.(Marcel) Weijde t.b.v. Bur LIS Staf B&TCo

d. Bijzondere waarderingen / onderscheidingen
(1) 08-05-2021 Aoo M. de Swart Staf B&TCo
(2) 11-11-2021 A00 H. van Dillen 240 Dncie
(3) Reg sld: Sld1 W. Reijnen 120 Deplcie
(4) Reg kpl: Kpl1 K.D. Verhulst 220 Tcie
(5) Reg sgt: Sgt M. Heijne 130 Bevocie
(6) Reg jongste: Tlnt B.J. Roest 230 Bevocie

10. Diverse gebeurtenissen in 2021 bij de compagnien:

110 TRANSPORTCOMPAGNIE

GVA
De Malamuten hebben gewerkt aan samenwerking/ verantwoordelijkheid/ professionaliteit. Dit was in Bad Reichenhalle onder winterse omstandigheden, waar de Malamute zich thuis voelt. Met dank aan de LO-sport organisatie, hebben we onze doelen gehaald.

Rhino Altmark
Oefening Rhino Altmark draait niet om de logistiek, maar vooral door de logistiek. Er wordt keihard gewerkt, dag en nacht, om de eenheden van 17 BTG te ondersteunen tijdens hun operatie. Samen met onze logistieke collega's uit Litouwen worden vanuit de pel-cp in Trauen de verschillende resupply momenten gepland en uitgevoerd. Onze werkaansturing op het VC in Bergen-Hohne werkt nauw samen met de WA van 130 Bevocie om ervoor te zorgen dat alles op tijd en zo efficiënt mogelijk op de juiste locaties aankomt.

Marnehuizen
Marnehuizen, daar waar de wereld ophoudt, was het decor voor een oefening 'optreden in verstedelijkt gebied'. Verplaatsen over binnenwegen, betrekken van een oord, instap en betrekken van verlaten woningen/infra, ZHKH cases, AAW laantje, verkennings- en gebiedspatrouilles uitvoeren, blackout rijden, urban camouflage, alles kwam aan bod in Marnehuizen. Het scenario werd ondersteund en mede mogelijk gemaakt door onze collega's van 130 Bevoorradingscompagnie in de rol van OPFOR, van 43X en 11 Gnkcie voor de ost bij de ZHKH cases en door collega's van de Instructiegroep (IG) OVG in het algemeen[31].
Onze dank is groot!
Het was een topweek waar we weer veel geleerd hebben en waarin we weer eens een andere kant van het transportoptreden hebben belicht. Dit moeten we vaker doen!

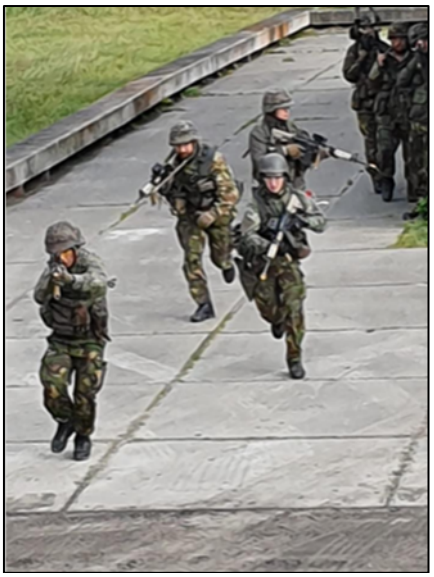

Ondersteuningen
De malamuten ondersteunen ook, klaarstaan wanneer Nederland ons nodig heeft. In juli vertrokken zij om te helpen bij de wateroverlast in Limburg.

[31] ZHKH: Zelfhulp Kameradenhulp, AAW: *Ammunition Awareness*; OPFOR: *Opposing Forces*; OVG: Optreden in verstedelijkte gebieden.

120 DEPLOYMENTCOMPAGNIE

In week 37 heeft 120 Deploycie haar eerste BFT uitgevoerd. Normandië was de bestemming. Presentaties werden verzorgd door enthousiastelingen uit alle gelederen. Historisch besef en saamhorigheid stonden centraal. Deze week is ontzettend goed geweest voor de binding. Een mijlpaal in de kritische oprichtingsfase.

Het jaar 2021 stond voor het 2e peloton vooral in het afstaan van een groot aantal van zijn leden aan het nieuwe 3e peloton. In Litouwen trad het 3e Deplpel gebroederlijk op met personeel dat nu in het derde peloton zit. Een mooie operationele inzet! Andere hoogtepunten waren inzetten in exotische landen als Rwanda, Curaçao, Aruba, Amerika en Noorwegen.

pers van het 2e Deplpel tijdens inzet ROOT eFP

2021 was ook het jaar dat 120 Deplcie formeel werd opgericht en wel op 30-10-2021. Bij dit heugelijke feit werd middels een kleine oprichtingsceremonie stilgestaan op 18-11-2021.

Het MOVCON-pel is o.a. werkzaam geweest in: IRAK, LITOUWEN, ARUBA, CURACAO, St MAARTEN, NOORWEGEN, BURKINO FASO, DUITSLAND, FRANKRIJK, RWANDA, ENGELAND, AMERIKA, ZWEDEN, DENEMARKEN, enz. enz. Dus eigenlijk wereldwijd. Diverse collega's hebben een bijdrage geleverd aan speciale operaties van het KCT.

Voor de oefening "*Caribean Integrator*" van 107 ASBt ondersteunt het 1e deplpel van 120 Deploymentcie met de redeployment van Aruba naar 't Harde.Tijdens deze redeployment wordt er gebruik gemaakt van de vervoersmodaliteiten weg, zee en lucht.

130 heeft in 2021 een bewogen jaar gehad. Naast de vele veranderende en vervallen oefeningen waren er toch een aantal belangrijke momenten. Zo heeft de reorganisatie van het B&TCo vorm gekregen met de nodige naamverandering van Clustercompagnie naar Bevoorradingscompagnie. Hierbij hoorde ook de splitsing van de twee clusterpelotons naar 4 nieuwe bevopelotons, met meer vte'n. Daarnaast hebben we 2 compagniesgeleide smomenten gehad, is de compagnie als *NSE* naar de SOB/SOMS geweest, hebben we een behoorlijk aantal "Dingetjes" mogen verwelkomen in ons Gallisch dorp en hebben we een enorm verzorgde, leerzame en indrukwekkende *Battlefieldtour* naar Normandië gedaan met nagenoeg de gehele compagnie.

Smomenten

In 2021 heeft onze compagnie, ondanks de vele verschillende golven aan coronamaatregelen, 2x een smo-moment (ook wel een smoment) gedaan. Bij 130 vullen we deze oefeningen met een aantal mentale vormingselementen om zo de jonge kaderleden beter te trainen in hun rol als leidinggevende binnen een steeds veranderende omgeving. Dit hebben we 1x gedaan voor (toen nog) beide clusterpelotons. Je kunt hierbij denken aan een vlot en een brug bouwen bij de genie, wadlopen op Texel, een watersnoodsimulator in Den Helder of een zintuigenprikkelend parcours in de sportzaal. Tijdens deze momenten worden zowel de leidinggevende sergeanten als de sergeant-beheerders en de manschappen mentaal en fysiek sterker gemaakt. Daarnaast waren de smomenten ook goed voor de teambuilding en hadden we deze met geluk ook allebei gepland in de juiste weken, zodat we met minder coronamaatregelen te maken hadden. Dat alles bij elkaar zorgde ervoor dat deze momenten goed in de smaak zijn gevallen bij onze Galliërs.

SOB/SOMS II-21

In mei en juni stond de 2e schietserie van 2021 gepland. Hiervoor was onze compagnie aangewezen als *C2* (*command and control*) element, wat betekent dat wij het *NSE* (*National Support Element*) en het VC (voorraadcentrum) leverden. Ook bij deze oefening was corona niet weg te denken. Voorafgaand aan het vertrek naar Duitsland gingen we met het gehele *NSE* in quarantaine in Hotel Wolfheze. Met veel sporten, wandelen, *streamen* en inliggen zijn we de noodzakelijke quarantaine prima doorgekomen. Daarnaast was het eten goed, iets wat erg belangrijk is voor de sfeer bij ons in de compagnie. Na de quarantaine gingen we met goede zin naar Bergen-Hohne in Duitsland, waar we de schietoefening goed hebben ondersteund. Naast het goede weer in deze weken, hebben we 1x noodweer gehad. Jammer genoeg was dat tijdens de laatste wedstrijden van onze door het NSE georganiseerde *Highland Games*, maar dat mocht de pret niet drukken. We kijken terug op een leuke tijd als *NSE* omdat we met zo veel mensen van onze compagnie daar samen hard hebben gewerkt, goed kunnen ontspannen maar bovenal de schietende eenheden hebben voorzien van onze beste vorm van logistiek.

***Battlefieldtour* Normandië**

Ongetwijfeld was onze mooiste week van 2021 als compagnie onze *Battlefieldtour* naar Normandië. Een bijzondere reis naar een van de meeste beschreven krijgshistorische locaties van Europa. Na 2 verkenningen en vele voorbereidingen konden we ook deze week dit jaar door laten gaan, in een periode van minder coronamaatregelen. Met 4 bussen gingen we met bijna de complete compagnie die kant op. Na een lange busreis kwamen we aan in ons hotel in het kustdorpje Courseulles-Sur-Mer, aan het bekende *Juno Beach*. Vanuit hier zijn onze mannen en vrouwen in de bussen drie dagen door de kronkelwegen van de omgeving naar alle verschillende monumenten, musea en krijgslocaties gereden. Op de locaties werden zij opgewacht door onze sergeanten, die hier de door hun voorbereidde presentaties over de slagen, oorlogsmisdaden of heldendaden konden delen met onze compagnie. Om de reis af te sluiten hebben we een kransleggingsceremonie georganiseerd op de *Normandy American Cemetery,* de Amerikaanse begraafplaats nabij *Omaha Beach.* Hier brachten wij een eerbetoon aan de opoffering die zovelen gemaakt hebben en aan wie wij onze vrijheid te danken hebben. Daarmee eindigde onze indrukwekkende maar leerzame reis naar het verleden.

Vergalliën

Normaal gesproken ruilen wij tweemaal per jaar onze gevechtspakken in voor onze Gallische kleding en tradities. Dan is het tijd om ons nieuw personeel in te wijden in ons Gallische dorp, iets wat bekend staat als het Vergalliën. In 2021 en de periode daarvoor hebben we dit helaas niet kunnen doen, dus er waren nu een hoop "Dingetjes" (nog-geen-Galliërs) aan het wachten op hun inwijding. Sterker nog, bijna de helft van het personeel was "nog-geen-naam-ix". Dat moesten we snel gaan inhalen en dus hebben we in december een leuke dag Vergalliën gehad. Wat we daar allemaal gedaan hebben kan ik natuurlijk niet zomaar vertellen, maar als je echt nieuwsgierig bent mag je natuurlijk altijd informeren of er nog een plekje voor je vrij is in ons dorp!

Tot slot hebben we het jaar 2021 afgesloten met een kerstbrunch, geserveerd door onze officieren en de compagnies-adjudant. Hier hebben we ook de kerstpakketten en ons langverwachte nieuwe borstembleem met 130 Bevocie erop uitgedeeld, om zo te gaan genieten van de feestdagen en uit te rusten voor een nieuw en uitdagend jaar.

PS, wisten jullie dat onze compagnie te volgen is op *social media*? Zoek ons op!
Facebook: Bevoorradings Compagnie
Instagram: 130bevocie

De eFP medailles
Na, voor velen, een lange periode van wachten, was het in juni 2021 eindelijk zo ver. De mensen van de eFP missie kregen de welverdiende eFP medaille!! De uitreiking vond plaats in het bijzijn van het thuisfront. Het is de militair die het werk verricht in het missiegebied. Echter zonder steun van ons thuisfront zal zijn/haar inzet niet mogelijk zijn. Ook aan de aanwezige kinderen werd gedacht. Zij werden gedecoreerd met een kindermedaille en kregen de mascotte 'Plukkie' uitgereikt.

Alternatieve GVA
Na het droevige bericht (althans voor sommige dan) dat Bad Reichenhall gecanceld werd door corona, hebben wij een alternatief GVA-programma gemaakt. Deze week stond in het teken van drie zaken: leiderschap, saamhorigheid en teambuilding. De week begon in Oirschot met LTV en groepsvorming onder leiding van Raadsman Gijs. Op de dinsdag zijn we de klimtoren opgegaan onder leiding van de sport en hebben we een frisse duik genomen tijdens het vlottenbouwen in het Lansard meer. Op de woensdag zijn we in Limburg verdergegaan en hebben we een wisselprogramma gedraaid waarbij de ene groep is begonnen met een roeiparcours op de Geul, en de andere groep is begonnen met een klimparcours in de omgeving onder leiding van de sport. In de avond hebben de groepen de prachtige mountainbike route 'Shimano Valkenburg' gefietst en hebben zij een wandeling gemaakt in de Geulhemmergroeve met slechts 1 kaars. De donderdag stond in het teken van een verplaatsing te voet, waarbij het eindpunt zich bevond op de begraafplaats Margraten. Hier heeft het peloton een interessante uitleg gekregen van sm De Groot. De donderdag zou geen donderdag zijn zonder BBQ in de avond.

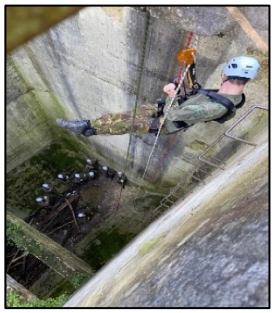

Niveau training

In week 23 is 3 Pel op oefening geweest om de eigen niveau I/II te trainen. De week is aangelopen en uitgevoerd in een groene setting met vijand scenario op verschillende locaties door geheel Nederland. Zo hebben we eerst een pelvzgeb betrokken in de omgeving van het vzgeb van 2 Pel op de Vlasakkers. Vervolgens zijn vanuit hier onder andere de vaardigheden *convoy ops* en MCP (*Materiel Collecting Point*) getraind op de Vlasakkers, en daarbuiten; in Arnhem en Remmerden (Rhenen). Daarnaast hebben we nog een succesvolle schietdag gehad in Havelte en een gpvzgeb betrokken op een uitdagende locatie op de Knobbel nabij 't Harde. De week is afgesloten met het beladen van de tot onze beschikking gestelde ladingen in Lelystad.

Mechanical Beaver

Tijdens SOB/SOMS-III 2021 heeft het eerste peloton van 140 ZwTcie 43 Herstelcompagnie ondersteund tijdens hun certificeringsoefening. Zo werden er tropco's onder bevel gesteld bij het herstelpeloton en werden zij ingezet tijdens het leegrijden van *Material Service Points* (MSP's) en het afvoeren van voertuigen na een bergingscasus. Daarnaast hebben de mannen gediend als 'oefenvijand' waarbij zij bijvoorbeeld gewonden speelden, demonstraties opzetten, een aanval uitvoerden, betrokken waren bij een bommelding etc. De mannen van Herstel waren niet flauw, het ging er hard aan toe waarbij men o.a. werd vastgebonden met *tie rips*.

De rest van het eerste peloton is aan de gang gegaan met hun eigen opleiding en trainingsprogramma waarbij verschillende onderwerpen aan bod zijn gekomen: lieren, afwachtingsgebied, verzamelgebied, konvooirijden, ZHKH, *person seach*, samenwerking met internationale eenheden (Litouwers) etc.

210 Rvrvcie is een op maat gesneden vervoerscompagnie die voor de vredesbedrijfsvoering en strategische verplaatsing maatwerk levert aan de Nederlandse Krijgsmacht in zijn geheel en waar mogelijk interdepartementaal werkt. De compagnie is een aanjager van de adaptieve en innovatieve ontwikkelingen voor de logistiek binnen de krijgsmacht en een brug naar de civiele logistieke partners. Onze mensen zijn trots, loyaal en flexibel en zijn volgens hoge civiel-militaire standaarden opgeleid en getraind
Wij staan voor onze slogan: *Audax et efficiënts*.
Stoutmoedig en Efficiënt

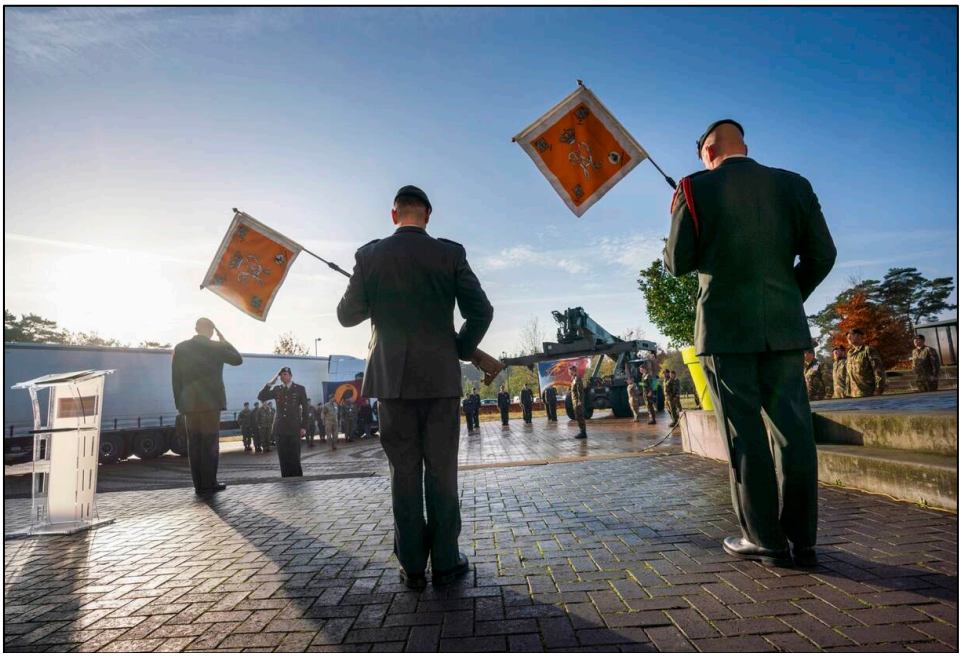

Geplande én gewenste uitbreiding voor het Bevoorrading en Transport Commando (B&TCo). Eind oktober verwelkomde de eenheid twee splinternieuwe compagnieën. Met de oprichting van 120 Deploymentcompagnie en 210 Regionale Vervoerscompagnie worden alle collega's uit de transporthoek netjes onder een dak gebracht. Fijn, maar bovenal nodig. "Er is eindelijk weer aandacht voor het vak."

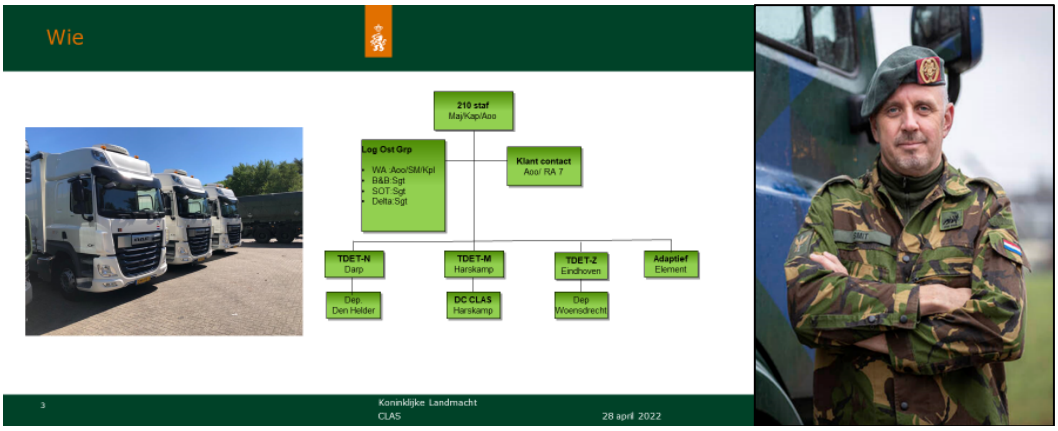

Sinds deze zomer wordt met de beproeving van een elektrische vrachtwagen (foto rechtsonder) al de nodige ervaring op gedaan. Commandant van 210, majoor Erik Smit, wil alleen nog vooruitkijken.
In de transporthoek van Defensie speelt zich jarenlang een soortgelijke situatie af. Na een reorganisatie in 2017 raken de vrachtvervoerders hun 'thuis' bij de DVVO-compagnie kwijt. De chauffeurs waaieren uit over drie transportcompagnieën (210, 220 en 110). Weliswaar ontzettend efficiënt, de staf van de DVVO-compagnie kan immers worden wegbezuinigd, maar niet effectief. De transporteenheden werken vanwege de landelijke spreiding vanaf locaties in Den Helder, Havelte, Harskamp, Eindhoven en Woensdrecht. Los van de transportcompagnieën die veelal vanuit de eigen kazerne opereren. Al snel ontstaan onvermijdelijk losse eilandjes. Chauffeurs verliezen niet alleen de binding met hun compagnie, maar tevens met de zuster-transportdetachementen. Wanneer een paar jaar geleden blijkt dat er bij het Bevoorrading en Transportcommando (B&TCo) ruimte is voor groei, wordt besloten om 210 Regionale Vervoerscompagnie op te richten. Een eigen specialistische eenheid en weer een warm nest voor alle chauffeurs.
"Eíndelijk", stelt commandant majoor Erik Smit. "Die splitsing was gewoon niet goed, we raakten de cohesie kwijt. Collega's hadden niet meer het gevoel dat ze een eenheid waren. Dat wil ik terugbrengen. We zijn deel van de Koninklijke Landmacht en trots dat we deze eenheid voort mogen zetten."
Aan het takenpakket van 210 verandert in de nieuwe samenstelling niet veel. Het dagelijkse transport gaat, uiteraard, gewoon door. Zo houden chauffeurs van regio Noord zich nog altijd voornamelijk bezig met munitietransport, richt Midden zich op de lijndienst en bulkbrandstof en vervoert Zuid alle klasse-1 ladingen.
Smit: "Je kunt het zo gek niet bedenken of we vervoeren het. Van munitie en medicijnen tot closetpapier en reserveonderdelen. Binnen Nederland én binnen Europa. Dat blijft natuurlijk onze hoofdtaak."
"Maar", zo benadrukt de commandant, "dit is een reorganisatie met groei." 210 zal komende jaren dan ook fors inzetten op innovatieve ontwikkelingen en de nodig bruggen slaan naar civiele logistieke partners.
Dit alles weer ouderwets onder één vlag. Op het midden het vertrouwde 210-embleem, onderschreven met de eenheidsleus: 'Audax et Efficiënts', ofwel: 'Stoutmoedig en Efficiënt'.
En de term DVVO-compagnie? "Die wil ik vanaf nu niet meer horen", zegt Smit resoluut. "Ik wil niet terug-, maar alleen nog vooruitkijken."

Artikel van 12 december 2021 in TRANSPORT & LOGISTIEK:

Koninklijke Landmacht test elektrische 30-tonner
Sinds begin augustus rijdt 210 Regionale Vervoerscompagnie uit Harskamp met een volledig elektrische vrachtwagen. VDL Groep overhandigde op het landmacht hoofdkwartier in Utrecht de sleutels aan commandant Landstrijdkrachten luitenant-generaal Martin Wijnen. Het aantal nieuwe elektrische trucks dat de weg opgaat, neemt toe. Het overgrote deel hiervan zijn kleine vrachtwagens. Zware trekker-opleggercombinaties die op elektriciteit rijden, zijn nog op één hand te tellen. Maar de Koninklijke Landmacht laat met een emissieloze 30-tonner zien dat het kan. Kapitein Klaas, commandant Transportdetachement Regio Midden, benadrukt dat het om een beproeving gaat. "Net als bij een oefening hopen we dat er iets misgaat, zodat we er van kunnen leren."
"Iedereen is gedreven om dit een kans te geven", zegt kapitein Erik, de commandant van 210, die trots is dat zijn compagnie het voertuig mag testen. "Het is niet alleen een prachtige auto, maar ook duurzaam. Ik hoop dat dit de eerste stap is naar meer en dat we in de toekomst bij de aanschaf van nieuw materiaal de keuze krijgen om voor een

elektrische aandrijving te kiezen.” Huisvervoerder Defensie de 210 Regionale vervoerscompagnie is met 120 trekkers en twee keer zoveel getrokken materieel de internationale huisvervoerder en logistieke ondersteuner van Defensie en de Rijksoverheid. De compagnie leidt militairen op tot internationaal chauffeur en werkt intensief sinds een jaar samen met de landmacht aan innovatie en kennisdeling op het gebied van energiemanagement en batterijtechniek. Uit die contacten is de proef met de e-truck voortgekomen, waarmee de operationele haalbaarheid van elektrisch transport binnen Defensie in kaart wordt gebracht. Samen met transportbedrijven zoals Jan de Rijk om een brug te slaan tussen militaire en civiele partners binnen de transport en logistiek. “Of het nou oorlog is of niet, de dagelijkse bedrijfsvoering gaat altijd door”, zegt Erik. “Wij vervoeren goederen naar zowel oefeningen als gevechtsgebieden, maar worden ook ingezet bij rampen, zoals de overstromingen in Zuid-Limburg afgelopen zomer. Omdat het werk van een logistieke eenheid 24 uur per dag, zeven dagen in de week doorgaat, zouden elektrische vrachtwagens goed bij ons werk passen. Maar dan moet de actieradius wel omhoog.”
De nieuwe e-truck heeft een actieradius van 200 kilometer en rijdt twee keer per dag van de basis in Harskamp naar het complex in Lettele, zo’n 65 kilometer enkele reis. Voordat de tweede shift begint, wordt hij in een halfuur bijgeladen tot zo’n 80 procent. Volgens kapitein Klaas, commandant Transportdetachement Regio Midden, is er vanwege de actieradius bewust gekozen voor een vaste lijnroute. “We beproeven of we met deze afstand uit de voeten kunnen, maar het is fantastisch dat we nu al merken dat het bereik groter is.” Om de operationele inzetbaarheid in kaart te brengen, houdt een onderhoudscoördinator alle data nauwkeurig bij. “En binnenkort houden we met VDL en MatlogCo (Materieellogistiek Commando, MO) een uithoudingsproef om de daadwerkelijke maximale afstand te meten.” De compagnie heeft een eigen laadpaal op het terrein in Harskamp, ook door VDL verzorgd. Het plaatsen had nogal wat voeten in de aarde, volgens Klaas. “De laadpaal is pas een paar weken geleden in dienst gesteld. Het was een hele klus om dit geregeld te krijgen. Het Rijksvastgoedbedrijf, het elektriciteitsbedrijf, de beheerder van het complex, allemaal partijen waar we rekening mee moesten houden.”
De Koninklijke Landmacht wil naar eigen zeggen een slimme en technologisch hoogwaardige organisatie zijn, die duurzame effecten realiseert in crisis- en vredestijd. “De e-truck is hier maar één voorbeeld van”, aldus Erik, die ook graag een proef zou willen doen met lzv’s. “Chauffeurs vinden is bijna onmogelijk geworden, ook voor de landmacht. Wanneer je met één trekker twee opleggers kunt vervoeren, levert dat niet alleen een aanzienlijke CO2-besparing op, maar kan dat tegelijkertijd een oplossing zijn voor het chauffeurstekort.”
Niet alleen de commandant is blij met de komst van de e-truck naar de kazerne. De chauffeurs waarderen vooral de absolute stilte in de cabine en de enorme trekkracht. Korporaal 1 Raymond is een van de gelukkigen die er mee mag rijden. Tijdens een korte rit demonstreert hij enthousiast dat remmen bijna niet nodig is. “Het elektrische systeem remt uit zichzelf. Wanneer je het gaspedaal loslaat, vertraagt het voertuig vanzelf.” Dat er geen ronkende motoren te horen zijn vindt hij fijn, maar ook enigszins gevaarlijk. “Andere weggebruikers horen je niet aankomen, dat is weleens beangstigend. Gelukkig is de truck voorzien van een dodehoekcamera, waardoor het zicht aan de zijkant beter wordt.”
‘Elektrische vrachtwagens kunnen goed bij het werk van een logistieke eenheid passen. Maar dan moet de actieradius wel omhoog’

220 Duikweken

Vorming is een belangrijk aspect voor militairen. Met vorming willen we bereiken dat mensen hun taken kunnen uitvoeren onder alle mogelijke omstandigheden. Een belangrijk middel om mensen te vormen zijn grensverleggende activiteiten. Dit jaar had 220 ervoor gekozen de vorming niet te zoeken in de hoogtes van Bad Reichenhall maar in de dieptes van de Vinkeveense plassen. Met de Marinekazerne als onze uitvalsbasis ging de hele eenheid zijn PADI open water duikbrevet halen. Elke dag werden er zwemtesten afgenomen of moesten er opdrachten onder water worden uitgevoerd. Met name het afzetten van de duikbril op 10 meter diepte was voor verschillende mensen een opgave. Tussen de officiëlere opdrachten door was het met name zaak om te genieten van het gevoel onder water, terwijl de snoeken op de bodem lagen te slapen en de baarzen langs zwommen. Ook waren er tal van andere zaken te bewonderen. Van afgezonken bootjes tot speeltoestellen en zelfs een bus. Uiteindelijk hebben meer dan 60 mensen de week afgesloten met een door henzelf geplande duik, waarmee ze hun PADI open water of *advanced* brevet hebben weten te halen. Het was een leuke, inspannende en avontuurlijke week.

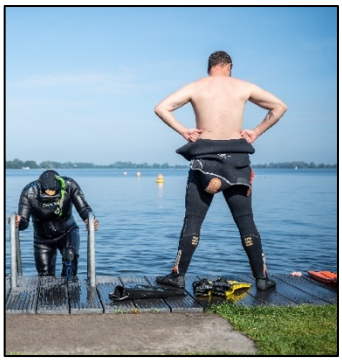

Uitzendingen

Uitzendingen maken een groot deel uit van het jaarplan van 220 Transportcompagnie. Sinds enkele jaren leveren wij standaard het transportdetachement van de Nederlandse bijdrage aan eFP in het eerste deel van het jaar. Dit jaar was het 2e peloton aangewezen. Na een opwerkprogramma van een half jaar werden zij in januari ingezet in Litouwen. Er waren echter meer uitzendingen die speelden. De commandant van 220 zou met een afvaardiging van het hele B&TCo een rol gaan spelen in de redeployment van Afghanistan. Na een opwerktraject en een lange stand-by periode werd de redeployment eenheid echter maar beperkt ingezet. Hierdoor kon 220 maar 1 persoon leveren om zijn steentje bij te dragen. Datzelfde gold voor het Taakteam Dakar. Hoewel de missie in Mali al een tijd geleden was gestopt moest er nog veel materieel terug verscheept worden. Om dit op de juiste wijze te doen werd onder andere onze SOD ingevlogen. Wat dit jaar bijzonder was, was dat de medailles door Corona niet uitgereikt werden op een grote centrale happening. Dit jaar werden ze op compagnies niveau uitgereikt. Door een appelplaats omringd met Scania's werden 2 kleinschalige intieme uitreikingen verzorgt. In het bijzijn van vrienden en familie werden de mensen in het zonnetje gezet die hun bijdrage hebben geleverd aan de internationale veiligheid en rechtsorde.

Compagniesweek 220

Doorzettingsvermogen is een eigenschap waarmee militairen zich onderscheiden onder de zwaarste omstandigheden. Wij gaan door waar anderen stoppen. Deze eigenschap is te trainen, door mensen hun grenzen te laten opzoeken en vervolgens te laten verleggen. Een manier om dit te bereiken was de compagniesweek. Een week waarin mensen moesten omgaan met onverwachte zaken en vaak hun fysieke grenzen moesten opzoeken. Het programma van dit jaar begon met een wisseling tussen mountainbiken, kanoën en klimmen. Na een nachtrust in de bivakzak werd er verplaatst naar het hoge noorden om vanaf het vaste land wad te lopen naar Ameland. Op het eiland werd in de avond nog gefietst en ontspannen om de volgende dag na een ontspannende yogasessie en een enerverende tocht in een snelle speedboot, terug te verplaatsen via het wad naar het vasteland. Daar werd wederom een wisselprogramma uitgevoerd met *Highland Games*, een cursus hoe je om moet gaan met een auto te water en men ging de hoogte in op de hoogste klimtoren van Europa.

Logistieke ondersteuningen

Door Corona kon onze geplande oefening naar Hongarije met 45 PIB helaas niet doorgaan. Gelukkig kwamen er daarna nog genoeg mogelijkheden om onszelf te bewijzen. Zo gingen de Tactische Oefeningen Met Troepen (TOMTn) natuurlijk wel door en heeft 220 daarvan meerdere ondersteund. Sommige mensen zelfs zo vaak, dat ze er later in het jaar een TOMT-beloning voor hebben gekregen. Het echte werk kwam ook nog vaak genoeg aan bod. Met de ondersteuning van de laatste weken SOB SOMS 2 en de hele SOB SOMS 3 was de bevoorrading van de schietweken weer dik in orde. Ook de oefeningen *Ultimate Contingency* en *Green Griffin* kwamen aan bod.

Wij begonnen dit jaar met de pilot "230 Bevocompagnie" onder leiding van ons nieuwe stamhoofd majoor Dop. Waar wij voorheen een cluster compagnie waren met clusterpelotons, zijn wij nu een Bevoorradingscompagnie met Bevoorradingspelotons. Wij gingen van twee Clusterpelotons, waar alle cluster klasse verenigd waren, naar vier specialistische Bevopelotons. Doordat elke goedereklasse een eigen peloton heeft gekregen, kunnen wij ons verder ontwikkelen per goederen klasse. Om de ontwikkeling te borgen en zo meer de diepte op te zoeken is er een ambitieus doorontwikkelingsplan opgesteld. Hierin staan de verschillende projecten beschreven waar de Bevopelotons aan werken.

De overstromingen in Limburg staat veel mensen van 230 nog goed bij. Donderdag 15 juli kwam voor ons de opdracht om ons steentje bij te gaan dragen in Limburg. Vanuit het B&TCo moesten wij met 19 YAP's richting Limburg gaan om daar te ondersteunen. 230 kreeg de opdracht om het C2 element te leveren. Binnen een uur stonden er 40 man van verschillende compagnieën op de bovenste verdieping van gebouw 521 waar de majoor Dop toelichting gaf over wat de operatie zou gaan inhouden. Vervolgens moesten de verschillende eenheden worden samengevoegd in pakketten en de laatste voorbereidingen worden getroffen. Hierna vertrokken we richting de Vredepeel om daar 100 collega's op te halen van het DGLC. Wij hebben hen richting Sittard gependeld, waar zij de nacht hebben doorgewerkt om voldoende zand zakken gereed te maken. Een deel van onze mensen heeft daarnaast mensen geëvacueerd uit overstroomde gebieden waardoor wij een heel concrete bijdrage konden leveren aan de operatie. Soldaat de Bruin kreeg hierdoor een eervolle vermelding in het blad Sterker.

De oefening *Green Griffin* was in meerdere opzichten een bijzondere oefening voor 230. Allereerst hebben wij deze oefening een logistieke keten uitgebracht die wij nog nooit hadden uitgebracht. Vanuit het Duitse Nienburg fungeerde wij als depot voor de luchtmobiele brigade. Van waaruit wij de *Forward Support Base* (FSB) van 11 Bevocie bevoorraden.

Daarnaast hadden wij voor het eerst het cluster GNK onder bevel. Het cluster GNK draagt zorg voor het leveren van geneeskundige voorraden en kan toegevoegd worden aan een VC.

Om een keer te ervaren hoe een cluster GNK in de praktijk eruit moet zien waren een aantal mannen en vrouwen van 400GNK mee. Tevens hebben een aantal luitenants andere functies dan hun eigen functie vervult. Zo hebben de pclog en de pc Kl III van functie gewisseld en was de pc Kl I/II/IV LSO bij de luchtmobiele brigade.

In de tweede helft van 2022 mocht 230 de vaandelwacht leveren. De vaandelwacht bestaat uit vier manschappen, een onder officier, de regimentsadjudant en een commandant vaandelwacht. De vaandelwacht werd samengesteld vanuit alle pelotons waardoor het een gemêleerd gezelschap was. Na een aantal oefenmomenten onder leiding van de regimentsadjudant was de vaandelwacht al snel op volle sterkte. De regimentsdodenherdenking was de eerste keer dat 230 als vaandelwacht zou optreden. Na afloop van de ceremonie spraken de aanwezigen veel lovende woorden uit over de vaandelwacht. Daarna heeft de vaandelwacht nog een tweetal beëdigingen mogen ondersteunen. Onderdeel van de vaandelwacht waren: soldaat1 de Kort (Kl I), soldaat1 Kruf (Kl III), soldaat1 Hoebee (Kl V), soldaat1 Hoonaard (Kl V), sergeant Hoomans (Kl V) en adjudant Berkers. Zij stonden onder leiding van de commandant vaandelwacht luitenant Knopperts.

Ondanks de vele beperkingen die er in het begin van 2021 nog waren als gevolg van Corona kijkt 240 Dncie toch terug op een intensief jaar, waarbij vele eenheden weer van onze diensten gebruik hebben gemaakt.

15-jarig bestaan

In 2005 is 240 Dienstencompagnie opgericht. Om dat te vieren was er voor het 15-jarig bestaan een grote reünie in combinatie met een relatiedag gepland. Helaas kon deze in 2020 niet door gaan, maar wat in het vat zit verzuurd niet, en op 23 oktober 2021 heeft de reünie / relatiedag plaatsgevonden. Hieraan hebben meer dan 350 man deelgenomen, en waren zo goed als alle oud-commandanten van 240 vertegenwoordigd.

Op de dag zelf ontbrak het de (oud) Bevers natuurlijk nergens aan, want zoals dat gaat bij de eenheid belast met de single service management-taak operationele catering was er natuurlijk voldoende te knagen. Al dit lekkers was natuurlijk bereid door het eigen personeel op ons eigen materieel. Daarnaast was er natuurlijk de mogelijkheid om al het materiaal van de compagnie te bekijken, was er gezorgd voor vertier voor de allerkleinste bevers, konden de schietvaardigheden nog eens beproefd worden en was er de mogelijkheid om mee te rijden door het terrein.
Na afloop van de relatiedag is er een heerlijk stampotten buffet verzorgd door oud bevers en actieve bevers voor alle aanwezigen, waarmee er een einde kwam aan de relatiedag. Voor de reünisten ging het feest nog even door, want die waren natuurlijk nog lang niet uitgepraat. Zoals dat gaat komt aan alle goede dingen een eind, en om 10 uur ’s avonds was het feest officieel afgelopen… het schijnt echter dat een aantal (oud) bevers nog tot de kleine uurtjes door zijn gegaan waardoor het nog lang onrustig was op de Generaal-majoor Koot-kazerne.

Commando-overdracht
Na een intensieve periode waarin zij met ziel en zaligheid de belangen van de compagnie en haar personeel heeft vertegenwoordigd, kwam er na een periode van bijna 4 jaar een einde aan het commandantschap van majoor J.A. Groen. Op 20 oktober 2021 droeg zij op gepaste wijze het commando over aan majoor J.H.T. Berenpas.

Organisatorische wijzigingen
In het jaar 2021 werd de reorganisatie van het B&TCo afgerond. Voor 240 had dit de volgende organisatorische wijzigingen tot gevolg; een burgermonteur in de ODB-groep, de plaatsing van zes KPLLDV bij 3 OPCAT, de plaatsingen van zes sergeanten specialist verdeeld over de drie operationele cateringpelotons.
Burgermonteur in de ODB-groep
Met de komst van een burgermonteur binnen de ODB-groep, is de continuïteit binnen de ODB groep geborgd. Daarnaast zorgt de langere functieduur van een burger ervoor dat de kennis over het unieke materiaal van 240 niet verloren gaat, en draagt deze functionaris er aan bij dat administratieve verwerking in de bedrijfsvoeringsystemen op de juiste manier geborgd is.
Korporaal logistieke dienst verzorging bij 3 OPCAT
Tijdens de reorganisatie heeft de reparatieslag plaatsgevonden waardoor de korporaals logistieke dienst verzorging van de Marine nu ook organisatorisch bij 3 OPCAT in Schaarsbergen zijn ingedeeld. Dit zorgt voor meer duidelijkheid binnen het B&TCo, en zorgt er voor dat 240 dienstencompagnie nu ook op papier is uitgerust om op gepaste wijze invulling te geven aan de paarse taak van Single Service Management "Grondgebonden Operationele Catering".
Zes sergeanten specialist
Door het versterken van de operationele cateringpelotons met per peloton twee sergeanten specialist, is de aanzet gegeven om binnen het operationele cateringbeleid op te kunnen schalen naar een zo hoog mogelijk voorzieningsniveau. Hierbij is de sergeant specialist onontbeerlijk omdat deze kan toezien op de voedselveiligheid. Daarnaast is met het toevoegen van de sergeant specialist de mogelijkheid gecreëerd om een loopbaanspoor binnen het operationele cateringdomein in te richten, waarbij de functionaris kan doorgroeien naar de militaire claim bij Paresto.

Ondanks alle Corona beperkingen deed het wervingsteam van het B&TCo haar uiterste best om het Commando op aansprekende wijze te presenteren tijdens de Kennismakingsdagen in mei bij de 43 Gemechaniseerde Brigade. Waar andere evenementen vooral digitaal werden afgewerkt vanwege Covid19 werd in Havelte de keuze gemaakt om dit soort dagen, zei het met beperkingen, toch doorgang te laten vinden. Derhalve was het B&TCo ook in 2021 toch paraat om potentieel nieuw te werven personeel kennis te laten maken met het vak van Bevoorrading en Transport. Belangstellenden kregen in een pitch van helaas maar 5 minuten per station een verhaal van het B&TCo team om aansluitend nog een kort moment te hebben om vragen te stellen. Te kort natuurlijk om het prachtige vak van de logistiek volledig over de bühne te brengen, maar hopelijk lang genoeg om de toehoorders op een idee te brengen.

Op 10 juni 2021 vond er een bijzondere happening plaats. De gouden medaille voor de csm van de Stafcompagnie, de Sergeant-majoor Rejack, kon eindelijk worden uitgereikt. Aan de uitreiking van deze medaille zat een lang verhaal wat met name terug te voeren was op de bijzondere loopbaan van Cor Rejack. Een loopbaan die het administratieve systeem kennelijk niet helemaal kon volgen waardoor niet de gouden, maar de zilveren medaille werd toegestuurd. Tel daarbij op dat gedurende langere periode er geen jubilea en dergelijke gevierd mochten worden vanwege Covid19 en de uitreiking werd daardoor des te specialer. De csm nam derhalve vol trots deze onderscheiding in ontvangst van de C-B&TCo kolonel van Dijk. Speciaal hiervoor werd uitgeweken naar de officiersmess op De Knobbel (’t Harde). Qua ligging en uitzicht toch wel één van de toplocaties van de landmacht. Qua historie passend bij het te vieren jubileum van 36 jaar Langdurige en Trouwe dienst.

In 2021 was het dan eindelijk zover. De uitlevering van het materieelproject DVOW-II startte eindelijk na de vele verhalen en plaatjes die in de voorgaande jaren al over social media waren gegaan. De Scania XT, omgedoopt tot Gryphus, een mythisch fabeldier, werd door de fabrikant geleverd aan de Defensie Uitleen Organisatie welke op dezelfde kazerne gevestigd is als het B&TCo. Een erg grote vrachtauto in vergelijk met de oude getrouwe YA-4442 van DAF die in zijn huidige vorm alweer meedoet sedert 1992 en waarvan het oorspronkelijke ontwerp YA-4440 zelf al begin jaren ’80 instroomde. B&TCo gaat een groot aantal van deze voertuigen ontvangen in verschillende varianten waarbij de versie met vier assen de boventoon voert. Er is ook een versie met drie assen. Zoals te zien op de foto gemaakt bij het inleveren van het oude voertuig en het ophalen van het nieuwe voertuig is het nieuwe

voertuig naar alle kanten gegroeid. Waar het oude voertuig nog de liefkozende naam 4-tonner had, is de Gryphus simpelweg een 10-tonner. Ook de toebehoren zijn aanzienlijk gegroeid dus ook bij het omwisselen brengt dit het nodige werk met zich mee. Na aanvankelijke scepsis over de hoogte van het voertuig, raakt het langzaam ingeburgerd en wordt bij B&TCo vooral de Personeelsmodule (vervanger van de YAP) al veelvuldig gebruikt.

11. Toekomstige ontwikkelingen (met welke relevante toekomstige ontwikkelingen bent u nu al bezig, dan wel komen er op afzienbare termijn op uw eenheid af?)

    a. Voorbereiden op deelname aan de *NATO Response Force* in de periode 2022-2024.

    b. Samen met het KcLog de doctrine en handboeken aanpassen naar de hernieuwde focus op hoofdtaak 1.

    c. Doorontwikkeling van het Ecosysteem Logistiek.

    d. Vulling van de adaptieve componenten die met de implementatie van DRP 1673 binnen het B&TCo ontstaan. Project Adapter onder leiding van Lkol P. van Gent.

    e. Evaluatie van de reorganisatie, daarbij voorsorterend op Hoofdtaak 1.

12. Digitale bijdrages, zoals documenten, artikelen, foto’s en dergelijke.

Intranetportaal Defensie

Portaal > Actueel > Nieuws > Nieuwsberichten > 2021 > 10 Oktober

Scania Gryphus-combinatie mag openbare weg weer op

13 oktober 2021 | 17:49

Militaire eenheden mogen in Nederland de openbare weg weer op met de Scania Gryphus High Operational in combinatie met de ISO-standaard-8-voet container. Er is een ontheffing gegeven voor de combinatie, die officieel enkele centimeters te hoog is.

Chauffeurs moeten wel op de digitale ontheffingskaart van de Rijksdienst van het Wegverkeer controleren of de route is vrijgegeven. Ook moeten zij kijken of er onderweg bijzonderheden zoals bijvoorbeeld werkzaamheden zijn. Voor het rijden op eigen Defensielocaties geldt een algehele ontheffing. Daarbij moeten de chauffeurs wel alert zijn op eventuele hoogterisico’s.

Alle opdrachtgevers en chauffeurs van transporten zijn speciaal gewezen op de vereisten die voor elke rit gelden. Zij zijn zo doordrongen van de hoogterisico’s en de te mijden situaties. Bij elke rit moet een kopie van de doorlopende toestemming aanwezig zijn. Dat geldt ook voor de nota op het voertuig.

Rijverbod sinds september

De truck met container mocht ruim een maand de weg niet op. De minister liet toen weten dat voor deze specifieke combinatie een algeheel rijverbod was afgekondigd. Dat gebeurde vanwege een overschrijding van de wettelijk maximaal toegestane hoogte.

Leverancier Scania heeft aangegeven het probleem technisch te gaan verhelpen en is daar hard mee bezig. De omslachtige situatie die tussentijds ontstond voor de militaire eenheden is na goed overleg met alle betrokken partijen nu grotendeels verholpen.

11 Bevoorradingscompagnie *Air Assault* (11 Bevocie AASLT)

1. Organisatie

a. Taakstelling

De taakstelling van 11 Bevoorradingscompagnie AASLT is het wereldwijd (logistiek) ondersteunen van alle eenheden van de 11e Luchtmobiele Brigade en het Korps Commandotroepen (KCT).

b. Organisatie en dispositie

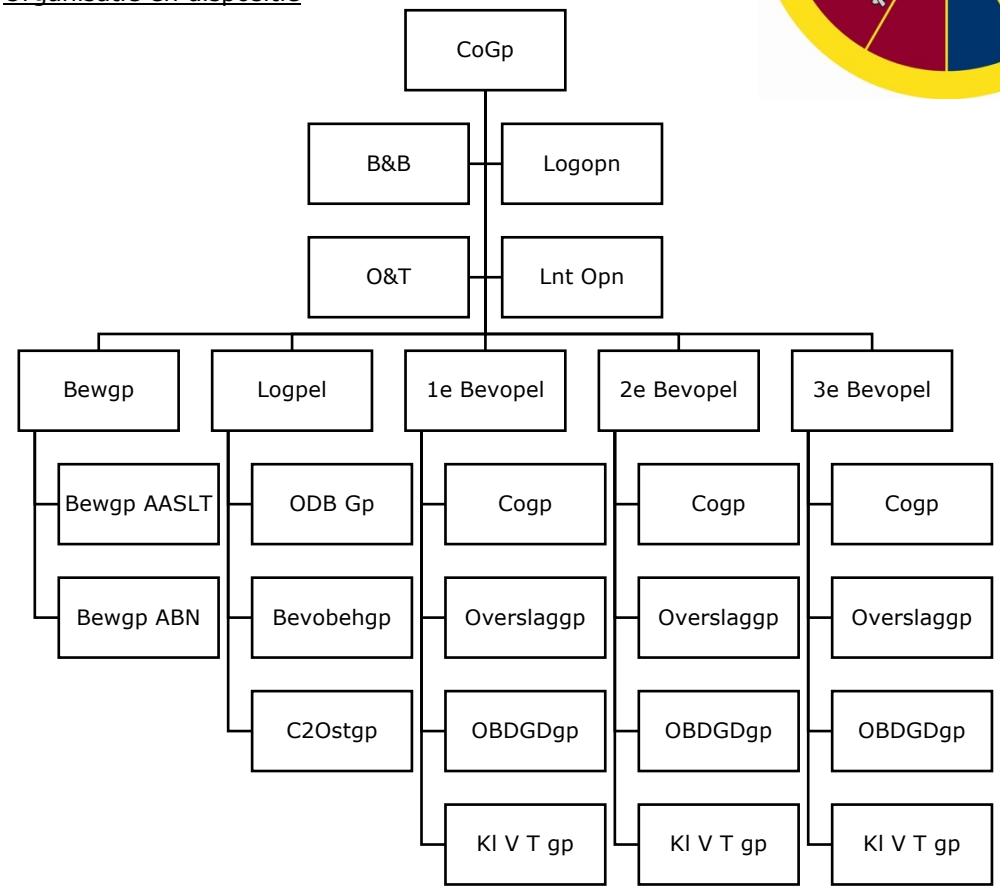

De compagnie bestaat uit een compagniesstaf, logistiek peloton, een bewaargroep en 3 Bevopelotons die allemaal gestationeerd zijn in Schaarsbergen onder het commando van Commandant 11 Luchtmobiele Brigade AASLT "7 december".

c. Sleutelfunctionarissen in 2021

CC	Maj J.T.H. van Pol (tot 16-07-2021)
	Maj J. den Boer, MSc (vanaf 16-07-2021)
Plv CC	Kap C.M. van der Sanden
CSM	SMI J.J.F. van Stralen
SMO	SM S. Sibbald
Hfd Logopn	SMI van der Drift
Lnt Opn	Elnt R.N. Hendriksen (tot 18-01-2021)
	Tlnt C. Barmentlo (vanaf 15-02-2021)
OO B&B	Sgt1 M.M.M. Boumans
C Logpel	Elnt E. van Kleij
C 1e Bevopel	Elnt S. Voogd
C 2e Bevopel	Elnt J.P.P.M. Plat
C 3e Bevopel	Elnt V. Prins (tot 18-01-2021)
	Elnt R.N. Hendriksen (vanaf 18-01-2021)
C Bewgp	SMI S.P. Hoek

2. Corona

In het jaar 2021 heeft de coronapandemie nog steeds veel invloed gehad op het jaarplan. Voornamelijk in het eerste gedeelte van het jaar zijn de grotere (brigade)activiteiten geannuleerd. Dit heeft ertoe geleid dat de periode van januari tot en met mei 2021 voornamelijk in het teken stond van eigen training van de pelotons, ondersteuning van formering en gereedstelling van missies en daarnaast diverse steunverleningen. Binnen de mogelijkheden van de coronamaatregelen zijn een aantal schiet- en oefenmomenten georganiseerd voor de pelotons, om zo onze getraindheid op peil te houden. Halverwege april werd duidelijk dat de oefening SWIFT RESPONSE in ROEMENIË in mei 2021 definitief door zou gaan. Voor de brigade en voor ons als compagnie was dit sinds lange tijd weer een grote oefening die door kon gaan. Vanaf mei 2021 is onze compagnie ook veelvuldig ingezet in zowel civiele als militaire vaccinatiestraten. De vaccinaties zorgden voor een versoepeling van de maatregelen, waardoor wij na de zomerperiode veel activiteiten op ons jaarplan als gepland doorgang konden laten vinden. In de maand september zijn wij actief geweest tijdens de grote internationale para-oefening FALCON LEAP in NEDERLAND en de brigadeoefening GREEN GRIFFIN in DUITSLAND. Vlak na deze oefeningen liep het aantal besmettingen in Nederland gestaag op. Onze saamhorigheidsoefening, de zogenaamde SEALSWEEK, konden wij gelukkig nog uitvoeren. Snel daarna werden de coronamaatregelen weer strenger en moesten wij helaas diverse oefeningen en activiteiten cancellen. Tijdens de landelijke boostercampagne van de overheid hebben wij als compagnie nog diverse priklocaties ondersteund en zijn wij ook in de kerstvakantie volop ingezet.

3. Inzet

a. Operationele inzet

11 Bevocie AASLT is in 2021 veelvuldig operationeel ingezet. Inzetten vonden plaats in het kader van de missie *Capacity Building Mission Iraq* (CBMI) in Irak. De bijdrage aan CBMI werd grotendeels gedaan vanuit het *Kurdistan Training Centre* in Erbil, waarbij de eenheden op logistieke ondersteuning vanuit 11 Bevocie AASLT konden rekenen. Ook leverden wij een bijdrage aan de rotatie ondersteuningsteams (ROOT). Aan de missie *Force Protection Middle East* in Jordanië hebben wij als eenheid personeel geleverd voor het Force Protectie team van het BEL F-16 detachement. De functionarisseren hadden als neventaak het beheer en behandelen van KL V, maar draaiden ook volledig mee met het geleverde infanteriepeloton.
In december 2021 is een team *airdropriggers* van 11 Bevocie AASLT naar MALI gegaan en heeft daar diverse ladingen behandeld voor de operatie MINUSMA. Uiteindelijk leidde dit tot een *airdrop* met 4 bundels bevoorrading. Deze bundels kwamen onbeschadigd aan in een afgelegen dorp in Mali. De lading was bestemd voor een bataljon uit Senegal.
Daarnaast stonden wij gereed voor de *Resolute Support* Missie in Afghanistan. Gedurende een lange periode van 2021 heeft een gedeelte van onze eenheid ook *standby* gestaan voor een mogelijke eNRF VJTF C-SOCC missie. In de zomer van 2021 speelde 11 Bevocie een belangrijke rol in de formeringslocatie voor de evacuatie van Kabul Airport. Sinds 2021 is bij 11 Bevocie AASLT ook officieel de taak voor het munitiebebeer op afstand van alle kleinere missies van Defensie belegd. Dit wordt vanuit bureau LOGOPN met steun vanuit de bevopelotons uitgevoerd.
In 2021 is er ook een belangrijke bijdrage geleverd aan de nationale inzet. Zo is er in juli ondersteund bij de watersnoodramp in Zuid-Nederland. Verdere inzet heeft vooral in het teken gestaan van de bestrijding van de coronapandemie. 11 Bevocie is daarbij ingezet in diverse test-, vaccinatie- en boosterstraten en heeft op kleinere schaal ondersteund met wegtransport.

(1) CBMI:
   (a) CBMI-18 van 21-09-2020 tot 30-01-2021: 0/0/2
   Kenmerken:
   Het gereed maken voor de laatste lichting van CBMI die geleverd zou worden door 11 LMB. Alle randvoorwaarden moesten goed ingeregeld worden om de locatie in Erbil en BAGDAD goed over te geven aan de collega's van het B&TCo.
   (b) ROOT 18/19
   Kenmerken:
   Het ROOT heeft de overdracht van materieel van de ene rotatie naar de volgende gestructureerd laten verlopen en voerde direct een controleslag uit op dit materieel. Het materieel is gecontroleerd op kwantiteit en kwaliteit en desgewenst verzendgereed gemaakt voor luchttransport.

(2) 1(NLD)FPME:
   (a) FPME rot 2 van 20-01-2021 tot en met 01-06-2021: 0/0/1
   (b) FPME rot 3 van 01-06-2021 tot en met 03-10-2021: 0/0/1

Kenmerken:
Beide lichtingen hebben de taak gehad om *Force Protection* taken uit te voeren voor het BEL F-16 detachement op de *Al-Azraq Air Base* in Jordanië. 11 Bevocie leverde aan beide rotaties 1x soldaat die vanuit zijn taak als *ersatz* infanterist werkzaam was binnen het infanteriepeloton geleverd vanuit 12 Infbat. De neventaak die deze soldaat had, was het behandelen van de KL V die gebruikt werd tijdens de missie.

(3) MINUSMA

(a) Airdrop team van 03-12-2021 tot 17-01-2022: 0/1/2
Kenmerken:
Inzet van 1x *Airdrop loadinspector* en 2x *Airdrop rigg*er tbv C-130 detachement in MALI. Er zijn meerdere ladingen gebouwd om eenheden op afgelegen locaties te kunnen bevoorraden. Op 30-12-2021 heeft de eerste operationele airdrop met 4 bundels plaatsgevonden.

(b) Materiaal tbv airdrop
Ter ondersteuning van de C-130 missie is een grote hoeveelheid materiaal bij aanvang van de missie door onze compagnie ingepakt en aangeleverd. In Mali is dit materiaal gereed gezet voor de *airdrop* teams, die op *standby* stonden in Nederland. In december is een *airdrop* team geactiveerd en daadwerkelijk ingezet.

b. <u>Oefening en training</u>

In onderstaand overzicht staan alle oefeningen die zijn doorgegaan. De cancelde oefeningen ten gevolge van de coronapandemie zijn niet meegenomen in onderstaande lijst.

(1) Gereedstellingsoefening (GGP-4) van het 2e peloton van 11-01-2021 t/m 15-01-2021.
(2) DRIVER SEAL (rijvaardigheid) van 15-02-2021 t/m 19-02-2021.
(3) Schietweek ISK van het 2e peloton en het logpel van 22-02-2021 t/m 26-02-2021.
(4) Uitvoering *Pick Up Zone* (PUZ) tijdens *Slingery* van 01-03-2021 t/m 05-03-2021.
(5) Schietweek Oostdorp van het 3e peloton 01-03-2021 t/m 05-03-2021.
(6) *Airdrop* oefening van het 1e peloton van 15-03-2021 t/m 17-03-2021.
(7) Gereedstellingsoefening (GGP-5) van het 2e peloton van 29-03-2021 t/m 02-04-2021.
(8) SAP klasse V oefening van het 1e peloton van 29-03-2021 t/m 02-04-2021.
(9) *Airdrop*oefening ORANGE BULL van 12-04-2021 t/m 23-04-2021.
(10) Retentieoefening 1e peloton in MARNEHUIZEN van 12-04-2021 t/m 16-04-2021.
(11) FTX SWIFT RESPONSE van 01-05-2022 t/m 14-05-2021 in ROEMENIË.
(12) Ondersteuning van FALCON SNIPER van 14-05-2021 t/m 31-05-2021.
(13) NATOPS oefening SAMEN STERKER van 07-06-2021 t/m 08-06-2021.
(14) Pelotonsoefening van het 1e peloton van 21-06-2021 t/m 25-06-2021.
(15) PEGASUS MIND van het 3e peloton van 12-07-2021 t/m 16-07-2021.
(16) SAP-trainingsweek van 30-08-2021 t/m 03-09-2021.
(17) FALCON LEAP van 06-09-2021 t/m 17-09-2021.
(18) FTX GREEN GRIFFIN van 23-09-2021 t/m 08-10-2021.
(19) Ondersteuning van FALCON SNIPER van 01-10-2021 t/m 10-10-2021.
(20) Ondersteuning MQT 21-5 in FT HOOD van 03-10-2021 t/m 30-10-2021.
(21) Retentieoefening (GGP) van het 1e peloton van 04-10-2021 t/m 08-10-2021.
(22) SEALSWEEK van 25-10-2021 t/m 29-10-2021.
(23) Schietweek ISK van 01-11-2021 t/m 03-11-2021.

(24) Schietweek ISK van 08-11-2021 t/m 10-11-2021.
(25) Uitvoering *Pick Up Zone* (PUZ) tijdens *Slingery* van 29-11-2021 t/m 03-12-2021.
(26) TECHBULL van 29-11-2021 t/m 03-12-2021.

c. Steunverleningen
Tijdens 2021 is het hele jaar door steun verleend aan diverse eenheden van de 11e Brigade en incidenteel ook aan andere eenheden.

4. Doctrine
Relevante doctrine voor 11 Bevoorradingscompagnie *Air Assault*:
a. Handboek *Air Manœuvre Tactics*.
b. Handboek Bevoorrading.
c. Handboek *Air Landing Operaties*.
d. Handboek Konvooi Operaties.
e. Handboek Verplaatsingen.
f. BOOS (boek operationeel optreden *seals*).

5. Opleidingen
a. Interne opleidingen
Intern hanteert 11 Bevocie AASLT een Opleidings- en Trainings Plan (OTP). Hierin zijn de eisen verwoord die gehaald moeten worden door elementen van de compagnie. Hierbij vormen het Trainingscompendium van CLAS en de eisen die gesteld worden aan de rode baret (Fysiek, Mentaal, '*Ersatz*' Infanterie, Helikopteroptreden) de kern. Deze wordt uitgevoerd aan de hand van de OG-ritmiek van de compagnie.
Wij maken onderscheid in een opwerkende periode (9 maanden) en een retentieperiode (18 maanden). In de eerste 9 maanden doorloopt een peloton een trainingsprogramma in verschillende blokken. Dit wordt afgesloten met een eindoefening. Aansluitend volgt een retentieperiode van 18 maanden, waarin de pelotons afwisselend hun retentie tonen aan de hand van compagniesoefeningen of als onderdeel van een Bataljons Taak Groep (BTG).
Als rode draad door deze activiteiten loopt een aantal doorlopende leerlijnen, zaken die continue op orde moeten zijn. Hierbij valt te denken aan de schietopleidingen (niv II gecertificeerd) en de helikopter- en vliegtuiggerelateerde opleidingen en *currencies*.
Door de uitzendritmiek van de brigade en daarop aansluitend de inzet van de bevoorradingspelotons en delen van de pelotonscommandogroepen is de trainingstijd om het opleidings- en trainingsplan compleet uit te voeren ernstig beperkt. Hierdoor wordt de training gefocust op niv II en op de momenten dat de pelotons compleet zijn, wordt er niveau III getraind.

b. Bijzondere functiegerichte opleidingen
Sinds 2021 heeft de Defensie Para School (DPS) de autoriteit overgenomen voor *Airdrop* ladingen t/m 1.000 kg. De opleiding heeft dus nu een officieel Nederlands karakter gekregen en personeel van onze eenheid is trotse drager van de *Airdrop-wing*.

6. Joined / combined aspecten
a. Joint optreden 11 Bevocie AASLT
Het joint optreden is vanzelfsprekend voor 11 Bevocie. Bij alle oefeningen waar *Rotary Wing* of *Fixed Wing* optreden aan te pas komt, werken wij samen met de Koninklijke Luchtmacht. Primair werken wij samen met 298 Squadron, 300 Squadron, 301 Squadron en de MAOT (*Mobile Air Operations Team*; allen op vlb Gilze Rijen), 336 Squadron, 940 Squadron (vlb Eindhoven) en 302 Squadron (Ft Hood, VS) van het CLSK.

b. Combined optreden 11 Bevocie AASLT
11 Bevocie is onderdeel van 11 Luchtmobiele Brigade welke sinds 2014 onder bevel staat bij de *Division Schnelle Krafte* (DSK). In dit verband wordt er nadrukkelijk samengewerkt met de logistieke regimenten voor de verdere integratie. Dit jaar werd er een Internationale *Airdrop* week georganiseerd voorafgaande aan *Falcon Leap*. Op vlb Eindhoven werden een *rigging area* ingericht en een *Departure Airfield* (DAF) uitgebracht. *Rigger / Marshallers* uit België, Duitsland, Italië en de Verenigde Staten kwamen naar Nederland om geïntegreerd ladingen te bouwen en te droppen. In de tweede week van de oefening verzorgde 11 Bevocie de DAF en kon zo honderden internationale paratroopers ondersteunen.

7. Materieel en infrastructuur

a. Materieel

De eerste invoer van DVOW-2 en VOSS heeft in 2021 plaatsgevonden. Daarnaast is er veel specialistisch materiaal tbv het *Airdrop optreden* binnengekomen.

b. Infrastructuur

Naast het hoofdgebouw (24, complex Duivelsberg) beschikt 11 Bevocie AASLT over verschillende locaties. Het betreft hier gebouwen van de formeringslocaties, opslag van brigade schaars materiaal en OPPLAN 10 voorraden.

8. Bedrijfsvoeringsaspecten

In 2021 zijn er een tweetal kleine organisatiewijzigingen doorgevoerd. Zo is de bewaargroep gereorganiseerd en beschikt het nu over een dedicated RW- en FW-groep. Met deze twee groepen moet er nog meer specialisme worden opgebouwd en kan de bewaargroep ook als vraagbaak voor de compagnie en brigade dienen. Daarnaast zijn er meerdere klasse V SAP-functieplaatsen in de organisatie gekomen en beschikt LOGOPN over een burgermedewerker voor de logistieke informatiesystemen. Reguliere zaken zijn goed afgesloten (Monitor Kwaliteit Materieelbeheer (MKM), Milieurondes, Cluster Advies en Kwaliteit etc). Het formeren en gereed stellen van alle missies voor de brigade zijn doorgegaan en steeds beter ontwikkeld.

9. Traditie en Regimentsaangelegenheden

a. 2021 kenmerkte zich uiteraard door de vele annuleringen van allerlei activiteiten. Zo dus ook de altijd volle agenda van het regiment.

b. De enige regimentsactiviteit waar 11 Bevocie AASLT aan heeft deel kunnen nemen is de Regimentsdag.

10. S1 zaken

a. Vulling versus OT

Door een lagere instroom vanuit de opleidingen en een lange periode van gecancelde activiteiten en oefeningen is het vullingspercentage gedaald. Dit ligt voornamelijk aan de lage vulling van manschappen.

b. Belangrijke personele wisselingen

Zie paragraaf 1.c.

c. Overlijden / ernstige ongevallen / ongelukken / incidenten

Kpl1 b.d. Jeroen Stoker is op 30-09-2021 na een lange strijd op 44-jarige leeftijd overleden. Zijn uitvaart is ondersteund door onze eenheid in de vorm van een draagploeg.

d. Bijzondere waarderingen / onderscheidingen

Geen.

e. Inzet reservisten

11 Bevocie AASLT is in 2021 versterkt geweest door een reservist werkzaam als OO B&B.

11. Toekomstige ontwikkelingen

Doorontwikkeling van het *airborne* optreden van 11 Bevocie AASLT heeft grote aandacht. Hierbij is niet alleen de doorontwikkeling van het kunnen *riggen* van zwaardere ladingen belangrijk, maar zeker ook het optreden van een *airborne* inzet geïntegreerd met manoeuvre-eenheden. Hiervoor is een projectgroep samengesteld die deze beide aspecten samen met andere eenheden van de brigade goed door kan ontwikkelen. Er zijn diverse werkbezoeken bij internationale partners uitgevoerd. Zo is er een eerste stap gezet in de samenwerking met de 6^{e} Poolse Brigade en is er een werkbezoek uitgevoerd bij *5th Quartermasters Theater Aerial Delivery Company* om de mogelijkheden van samen opleiden en trainen in kaart te brengen.

Daarnaast is er in 2021 gekeken of met de nieuwe taakstellingen die 11 Bevocie AASLT erbij heeft gekregen (*airborne* optreden en F&G activiteiten) de compagnie anders ingericht moet worden. Hierdoor kunnen wij de juiste capaciteiten gaan koppelen aan de juiste taken. De eerste resultaten van deze 'verkenning' zijn inmiddels gepresenteerd en voorgelegd aan Commandant 11 Luchtmobiele Brigade.

Defensie Verkeers en Vervoers Organisatie (DVVO)

1. Organisatie / slagorde / dispositie / taakstelling (evt. reorganisatie)

In 2021 zijn beide reorganisaties doorgevoerd. Hieronder staat de organisatie zoals deze per 01-03-2021 van kracht is.

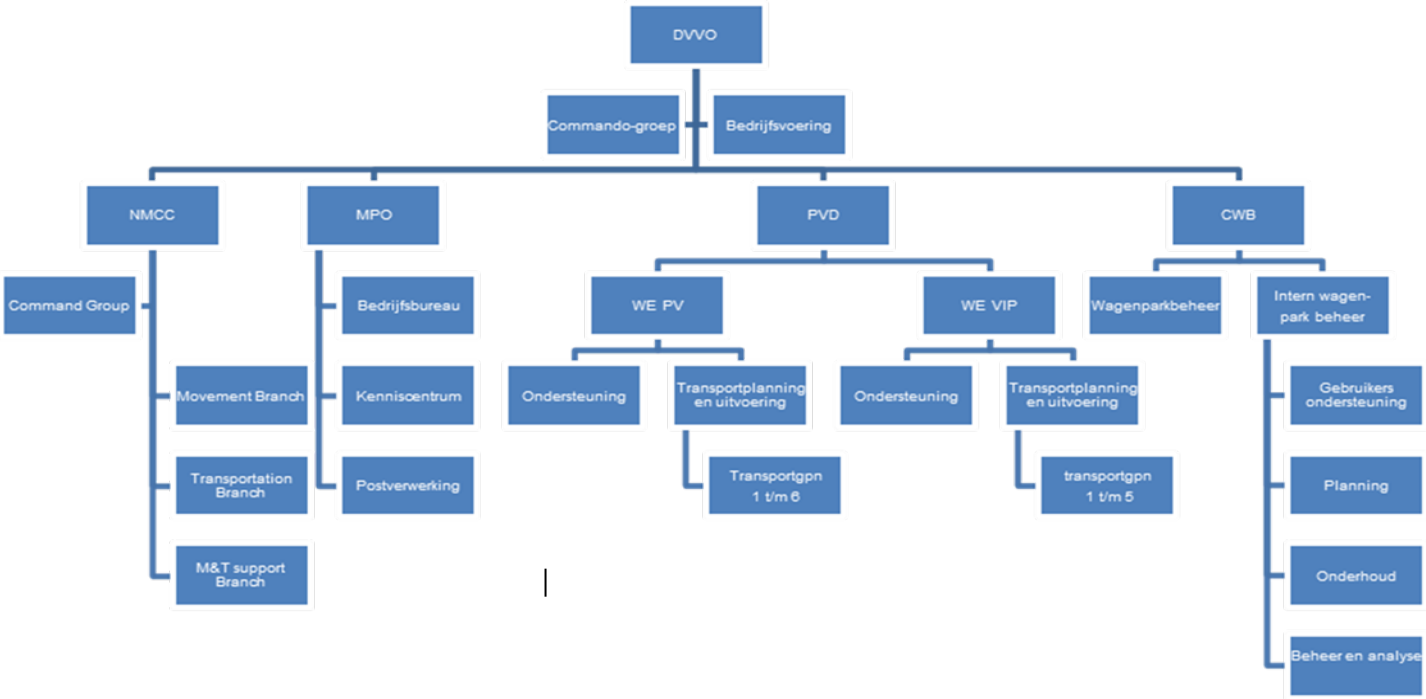

Sleutelfunctionarissen DVVO:

C-DVVO	Kol G. Dobben
Plv C-DVVO/C-NMCC	Lkol R.J.G. van der Vegt
OO toegevoegd	SM W.W.P.G.J. Voets
C-CWB	Lkol D.L.J. Speetjens/wnd Maj. D.O. Mekking (per 23-02-2021)
C-PVD	Maj J.C. van Leeuwen
C-MPO	wnd Elnt R.T.J. Tromp/Kap. E.P.M. Bastiaanse (per 12-04-2021).
H-Bedrijfsvoering	Mw. E. Nusteen

a,. National Movement Coordination Centre (NMCC)
Hoofdtaken NMCC:
- Adviseren op verkeers- en vervoersgebied.
- Integraal afwegen van keuze vervoerstechnieken voor alle vervoersaanvragen.
- Verplaatsen van eenheden voor oefening of operationele inzet.
- (Doen) Vervoeren van personeel, materieel en goederen in binnen- en buitenland.
- (CLAS: capaciteit goederenvervoer over de weg in Nederland).
- Verwerven van civiele vervoerscapaciteit.
- Inzetten van capaciteit Defensie Onderdelen en NAVO-/MCCE partners (in overleg).

b. Personenvervoersdienst (PVD)
Hoofdtaken PVD:
- Het plannen en uitvoeren van niet-operationeel personenvervoer voor de gehele Defensie-organisatie
- Groepsvervoer > 9 personen.
- Patiëntenvervoer, t.b.v. reintegratie of medische behandeling.
- VIP-vervoer.

c. Militaire Post Organisatie (MPO)
Hoofdtaken MPO:
- Het collecteren, sorteren, frankeren en overslaan van alle dienstpost van het Ministerie van Defensie.
- De postverzorging voor alle in het buitenland uitgezonden, oefenende en geplaatste militairen, medewerkers van het ministerie van Defensie en/of hun gezinsleden.
- Het verzorgen van post-opleidingen.
- Kenniscentrum op postaal gebied voor defensie.

d. Centraal Wagenparkbeheer (CWB)
Hoofdtaken CWB:
- Het 24/7 leveren van mobiliteit aan de Defensie organisatie door het (tijdelijk) ter beschikking stellen van civiele mobiliteitsmiddelen ten behoeve van de taakstelling van de Defensie organisatie.
- Het bieden van mobiliteitsondersteuning met een optimale servicegraad.
- Het voeren van het beheer van mobiliteitsmiddelen.
- Het leveren van informatie over gebruik, inzet, effectiviteit en efficiency van mobiliteitsmiddelen.
- Het uitgeven en onderhouden van aanvullende regelgeving met betrekking tot het gebruik van mobiliteitsmiddelen.

e. Bedrijfsvoering (BV)
Hoofdtaken BV:
- C-DVVO en managementteam DVVO adviseren en ondersteunen bij de bedrijfsvoering.
- Bijdragen leveren aan de voorbereiding, ontwikkeling en implementatie van bedrijfsvoerings-producten, -diensten, -beleid en –processen.
-Uitvoering geven aan relatiebeheer door het namens C-DVVO contact onderhouden met klantorganisaties en zodoende signaleren van trends en ontwikkelingen in de klantbehoefte.
-Het zorg dragen voor borging en actualisatie van operationele bedrijfsvoeringprocessen en ondersteunen en adviseren van de overige afdelingen van de DVVO met betrekking tot de kwaliteit van de uitvoering van de dienstverlening.
- Het uitvoeren en ondersteunen van de financiële afwikkeling van de bedrijfsprocessen en het genereren van management informatie.
- Het zowel structureel als projectmatig zorg dragen voor monitoring, ontwikkeling en implementatie van operationele bedrijfsvoeringsystemen (SAP/TM e.d.) en het verrichtend beheer hiervan.
- Invulling geven aan het Locatie Informatie Management door het monitoren, toetsen en signaleren van behoeften in relatie tot IV/ICT en het afstemmen hiervan met de betreffende dienstverleners.
- Vanuit het key-user-schap operationele bedrijfsvoeringsystemen (SAP/TM e.d.) toezien op juist gebruik en invulling geven aan de helpdesk functie t.b.v. de gebruikers.
- Het zorg dragen voor materieelbeheer in de breedste zin voor de gehele DVVO.

f. Reorganisaties
Zowel de reorganisatie van JTPO naar NMCC en de reorganisatie van de rest van de DVVO zijn beide in 2021 geimplementeerd. De evaluatie hiervan vindt plaats in 2022.

1. S 3-zaken: Operationele inzet / oefening en training / logistieke steun aan de krijgsmacht / steunverleningen

a. NMCC

Multimodale planning
In 2021 zijn 231 projecten uitgevoerd.
Hieronder een opsomming.

	Aangemeld project of doorlopend project in 2021	Geannuleerde projecten in 2021	Totaal
Operatieplannen	8	0	8
Missies	20	0	20
VPD's	18	4	22
Evenementen	4	0	4
Oefeningen	119	31	150
Aankoop - Instandhouding - Afstoting materieel	18	0	18
Host Nation Support Operatie	5	0	5
Steunverlening aan MCCE	4	0	4
Totaal	196	35	231

De situatie door COVID-19 heeft met name in het begin van 2021 geleid tot het annuleren van projecten.

Reisbureau Defensie
Ca. 28.466 vliegtickets, 6.807 treintickets, 6.883 hotelovernachtingen en 5.335 autohuur per jaar.
Totaal (incl. inhuur auto's en hotelreserveringen): Ca 27.778.187 M€

Modaliteit zeevervoer
Charters: ca. 14 per jaar
Opdrachten linerservices: ca. 100 per jaar
Ferry ("tickets"): ca. PAX 868, VTGN 697 per jaar
Opdrachten tanklichter: ca 29
Opdrachten lijndienst vredesoperaties: ca 6
Opdrachten charter Vredesoperaties: ca 5
Pilot reis ecosysteem maritiem: 0

Modaliteit railvervoer
Drie raccordementen ('t Harde, Amersfoort Vlasakkers, Acht)
248x eigen spoorwagon (diverse uitvoeringen) en 55 x inhuur wagons
1x rangeerlocomotief
Aantal treinen: ca 71
Vervoerd: ca 37.000 ton
Uitgaven DB Cargo: ca 4 M€
Uitgaven inhuur Transwaggon: ca 90 k€

Modaliteit luchtvervoer
Ca. 26 projecten per jaar met 1 of meerder uitgevoerde vluchten
Ca. 671 bookings per jaar: 59,6% EATC / 17,8% HAW / 15.3% civiel / 7.3% Paradrops
ATARES balans gemiddeld = 103, Laagste = 88 , hoogste = 118

Modaliteit wegvervoer
Ca. 140 projecten per jaar
Ca. 2.200 opdrachten per jaar (1 opdracht kan meerdere ritten zijn)

Helpdesk Vervoer Gevaarlijke Stoffen
24/7 bereikbaarheid voor advies en assistentie vervoer gevaarlijke stoffen.

Coördinatie & ondersteuning
In 2021 zijn er 2.230 goederen zendingen geweest die voor de im- en export van door bureau's IMPEX USA en IMPEX NLD behandeld. Totaal 1.750 Ton aan goederen, met waarde van 500M€ (vergelijkbaar met 2020)

MOVCON personeel ingezet:
Locaties totaal: 56
Inzetdagen totaal: 1.375

b. **PVD**

Facts and Figures 2021 (niet volledig aangepast, deels cijfers over 2020)

VIP-vervoer
25x Skoda Superb + 4x VW Transporter in VIP uitvoering
8.330 ritten VIP-vervoer → 7.743 uitgevoerd met eigen middelen.

Patiëntenvervoer
15x Skoda Superb, 5x KIA Sportage, 5x Renault Talisman + 1x VW Golf
20.412 aanvragen patiëntenvervoer → 5.089 met eigen middelen.

Busvervoer
15x VOLVO 9700 Touringcars
8.206 aanvragen → 2.280 met eigen middelen.

c. **MPO**
Facts and Figures 2021

Budget:	± 2.1 M€ (PostNL 1,7 M€, Koeriers 0.4 M€)
NAPO nummers:	± 250 (locaties wereldwijd)
Post naar NAPO:	± 115.000 kg
Post van NAPO:	± 16.000 kg
Aangetekende post:	± 77.000 stuks
Poststukken:	± 3.200.000 stuks
Postopleidingen:	± 120 cursisten
Thuisfrontdagen ondersteund:	Niet noemenswaardig aantal ondersteund vanwege COVID-19

d. **CWB**
Het CWB heeft circa 5.800 niet-operationele dienstvoertuigen in beheer. Daarmee is het CWB de grootste wagenparkbeheerder van de overheid. Bij de meeste defensiecollega's is het CWB bekend van de Pool Niet-Operationeel Dienstvervoer (PNOD). Dit zijn circa 2.400 Poolvoertuigen die verdeeld over 55 (onbemande) poollocaties in heel Nederland ter beschikking staan van alle defensiemedewerkers. Naast deze pool zijn er circa 1.300 dienstvoertuigen die functie gerelateerd (FG-voertuigen) worden uitgegeven. Bovendien heeft het CWB circa 2.270 functie specifieke (FS) voertuigen in beheer: onder anderen de striping-voertuigen van de KMar of speciaal ingerichte voertuigen voor het FBD.
Het mag duidelijk zijn dat 2021 ook voor het CWB zwaar beinvloed is door COVID-19.

2. Doctrine / wijze van optreden / kennisproduktie
Geen bijzonderheden.

3. **Opleidingen**
Geen bijzonderheden

4. ***Joint/combined* aspecten, dan wel andere samenwerkingsverbanden**
a. NMCC samenwerkingsverbanden
EATC: *European Air Transport Command*
Samenwerkingsverband van 7 Europese landen op het gebied van luchttransport
HAW SAC C-17: *Heavy Airlift Wing/Strategic Airlift Command* C-17
Samenwerkingsverband van 12 landen met 3x C-17
MCCE: *Movement Coordination Centre Europe*
Samenwerkingsverband waarin deelnemende landen vrije transportcapaciteit aanbieden en vragen. MCCE coördineert tussen vraag en aanbod en koppelt landen op elkaar. Op deze wijze wordt de beschikbare (strategische) transportcapaciteit zo efficiënt mogelijk ingezet en wordt de zgn. *space available* beschikbaar gesteld aan de andere deelnemende landen.

5. **Materieelaspecten en infrastructuur**

a. Infrastructuur
DVVO is gehuisvest op meerdere locaties:
- *Camp New Amsterdam*, Huis ter Heide: Staf DVVO, NMCC, PVD, CWB
- Frederikkazerne: PVD/WE VIP-vervoer
- Utrecht: MPO
- Marine Etablissement Amsterdam: JTPO/Impex Amsterdam
- Vliegbasis Eindhoven: JTPO/IMPEX douaneafhandeling
- Baltimore, USA: JTPO/Impex USA

b. Materieelaspecten

6. **Ontwikkelingen** (b.v. andere werkwijze, innovaties, nieuwe technieken)
- Deelname aan ontwikkeling van het *Maritime Capacity Alliance* (MCA), een adaptieve oplossing om de capaciteit aan strategisch zeevervoer te vergroten. Het betreft een ontwikkeling in samenwerking met rederij Spliethof om het MCA op te zetten. In de toekomst moet dit leiden tot een samenwerking op basis van wederkerigheid waarbij Defensie en meerdere rederijen gebruik kunnen maken van elkaars capaciteiten. De beschikbaarheid van strategische transportcapaciteit neemt toe, zonder dat Defensie de middelen in eigendom hoeft te hebben.
- Het CWB is druk met de voorbereiding en uitvoering van het project Zero Emissie. Daarnaast is in 2021 een ander CGIS (Cdau Gebruik Informatie Systeem) geïmplementeerd.

7. **Bedrijfsvoeringsaspecten**

De DVVO voert honderduizenden opdrachten per jaar uit, variërend van het versturen van poststukken, verkeers- en vervoersprojecten, verzorgen van tickets, bus-, patiënten- en VIP-vervoer en wat dies meer zij. Dit jaar is in het overzicht ook het CWB/PNOD meegenomen. Het aantal klachten bij het uitvoeren van de dienstverlening door de DVVO in 2021 bleef beperkt tot 276.
Het aantal klachten over de dienstverlening van het CWB/PNOD is grotendeels een gevolg van problemen met de implementatie van het nieuwe CGIS.

Klachten over dienstverlening DVVO

Type dienstverlening	**Aantal klachten**	**% van het aantal totale klachten**
Taxi-, Patiëntenvervoer	24	8,7%
Busvervoer	1	0,3
VIP vervoer	7	2,5%
Post MPO	0	0,0%
CWB/PNOD	237	85,9%
NMCC	6	2,2%
Goederenvervoer over de weg	1	0,3
Totaal	**276**	**100%**

8. Traditie / regimentsaangelegenheden

Geen bijzonderheden.

9. **S 1-zaken**:

a. Vulling versus Organisatie
Gemiddelde bezettingsgraad volgens DVA-rapportage is 305,3 vte.

b. Belangrijke personele wisselingen
Commandant Militaire Postorganisatie: Kap. E.P.M. Bastiaanse per 12-04-2021

c. Overlijden / ernstige ongevallen / ongelukken / incidenten

d. Inzet reservisten of derden

e. Bijzondere waarderingen / onderscheidingen

Chronologisch jaaroverzicht 2021:

Februari:
1 50-jarig jubileum dhr Hans van Hoof
16 DVVO doneert transportkisten aan Veteranen Search Team (VST).

Maart:
4 C-DFL&B Brigadegeneraal Jobse bezoekt nieuwe locatie nieuwe huisvesting MPO.
8 Samenwerking tussen B&TCo en DVVO bekrachtigd in Stroe.
25 Bezoek toekomstig Commandant der Strijdkrachten aan DOSCO.
29 Eerste steen gelegd Permanent Militair Object (PMO) Eemshaven.

April:
20 Uitzending van Radio DVVO i.h.k.v. 25-jarig bestaan DVVO.

23 Kennismaking met Burgemeester en Wethouders MPO Bunnik.

Mei:
1 25-Jarig bestaan DVVO.
20 DVVO Infodag.

Juni:
4/5 De MPO vanaf Utrecht verhuisd naar de nieuwe locatie te Bunnik en vanaf maandag 07 juni 2021 aldaar operationeel.

Juli:
2 Meerjarig contract voor diepladervervoer met van der Vlist getekend.

Augustus:
6 Contract met de firma Munckhof voor busvervoer getekend. (zie foto)

September:
24 Nieuwe huisvesting MPO officieel geopend door C-DFLB.

Oktober:
11 Opening PMO Eemshaven door C-DOSCO.
30 Burendag MPO

November:
23 Ondersteuning Afghaanse evacuees.

December:
30 Informeel afscheid C-DVVO kolonel Dobben

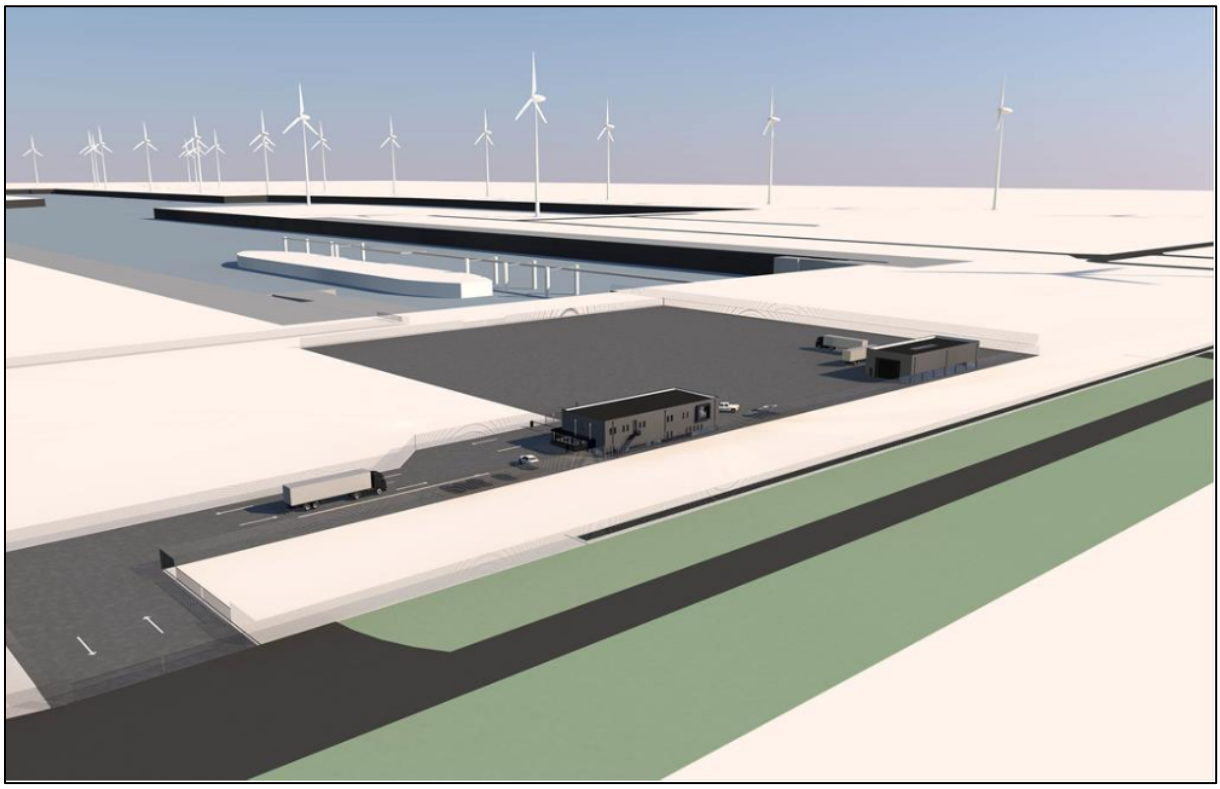

[Graphic PMO Eemshaven]

Opleidings- en Trainingscentrum Logistiek

1. Organisatie

a. Taakstelling

Het Opleidings- en TrainingsCentrum Logistiek (OTCLog) verzorgt functieopleidingen en loopbaanopleidingen, trainingsondersteuning voor hrstcien en B&T ehdn niv II, III en IV (niet geïntegreerd) en kennisproductie voor het vakgebied Logistiek (m.u.v. GNK), zet zijn kennis in voor de ontwikkeling van de logistieke vakgebieden en draagt bij dit alles zorg voor eenheid van opvatting.

b. Het OTCLog ondersteunt operationele CLAS-eenheden tijdens oefeningen en Staf CLAS Afdeling *Strategy & Plans* (S&P) bij het ontwikkelen van Logistieke Doctrine en behoeftestellingen. Tevens vormt het OTCLog een fundament en thuisbasis voor het Regiment Bevoorradings- en Transporttroepen, het Regiment Technische Troepen en het Korps Militaire Administratie (en faciliteert het deels het Regiment Geneeskundige Troepen).

c. Organisatie en dispositie

Het OTCLog bestaat uit de Staf (incl. Bureau Regimenten), de School Techniek en Onderhoud (ST&O), de School Materiële en Personele Logistiek (SMPL), de School Initiële en Verdere Opleidingen (SIVO), het Kenniscentrum Logistiek (KC), en de bijzondere organisatie-eenheid Bergings- en Identificatie Dienst KL (BIDKL). Het OTCLog bevindt zich op diverse locaties in de omgeving van Soesterberg met leerbedrijven op de kazernes in Havelte, Oirschot en Schaarsbergen. Daarnaast is er een kleine dependance bij de *Technische Schule des Heeres* in Aken en Eschweiler (DEU).

d. Sleutelfunctionarissen

In 2021 zijn op 7 van de 11 sleutelfuncties nieuwe functionarissen van start gegaan.

C-OTCLog	Kol G.A.M.M. van Kuijck	B&T	(tot 16-07-2021)
	Kol J.H. Jansen	TD	(vanaf 16-07-2021)
CS/Plv C	Lkol J.P.P. Lankhorst	GNK	(tot 01-12-2021)
	Lkol H.J. Schaap	B&T	(vanaf 01-02-2022)
OTC Adj	Aoo L. van der Laar	TD	(tot 31-10-2021)
	Aoo W.T.A. Augustinus	GNK	(vanaf 01-12-2021)
H-OTZ	Lkol J. van der Zeijden	TD	(tot 31-10-2021)
	Lkol L.F. Wigman	B&T	(vanaf 01-11-2021)
Sie Ost	Maj P. Engels	B&T	(vanaf 1-10-2021)
Sie Log	Maj R. Smeenk	TD	
C-SMPL	Lkol A.M.M. Veeke	MA	
C-ST&O	Lkol D.J. Klompsma	TD	(tot 01-02-2021)
	Lkol D.H.M.M. Dols	TD	(vanaf 01-02-2021)
C-SIVO	Lkol H. Plenk	B&T	(tot 01-12-2021)
	Lkol M.A.R.C. Souman	B&T	(vanaf 01-12-2021)
H-KC	Lkol E. van de Steenoven	TD	
C-BIDKL	Kap G. Jonker	B&T	

[Commando-overdracht OTCLog; kol van Kuijck aan kol Jansen]

2. Inzet

a. Algemeen
Het OTCLog heeft in 2021 een grote bijdrage geleverd aan het opleiden van logistieke collega's, zowel burgers als militairen, van de Krijgsmacht. In totaal heeft het OTCLog 4737 leerlingen en cursisten over de vloer gehad. Door de invloed van de coronacrisis, die in maart 2020 begon, lag dit aantal aanzienlijk lager dan voorgaande jaren.

b. Aantallen per school:

2021	BS	CLAS	CLSK	CZSK	DMO	DOSCO	KMar	Totaal
SIVO	2	183	2	0	1	3	0	191
SMPL	26	1579	491	528	260	274	104	3262
ST&O	0	1151	40	81	9	3	0	1284
								4737

c. Het gros van deze cursisten heeft deelgenomen aan SAP-onderwijs. Hierbij gaat het om theoretische en praktische vaardigheden op het Defensie brede geautomatiseerde bedrijfsvoeringssysteem ERP M&F (*Enterprise Resource Planning*-systeem; domein Materieel en Financiën).

d. Daarnaast heeft het OTCLog opleidingen verzorgd voor KMS-leerlingen en KMA-cadetten bij de SIVO. Vaak met vervolgopleidingen bij de SMPL en de ST&O. Ook CZSK- en CLSK-kaderleden en cursisten volgen opleidingen op het OTCLog.

e. Tot slot levert het OTCLog al meerdere jaren een structurele bijdrage aan het traject Veiligheid en Vakmanschap (VeVa), waarbij ROC-cursisten een MBO-opleiding volgen die leidt tot een diploma in de logistieke sector. De insteek is dat dit leidt tot een structurele instroom van jonge mensen, die dan al een deel van hun opleiding (ook delen van de AMO) hebben gevolgd. Het OTCLog verzorgt zowel enkele initiële algemene delen (VEI) als de Beroeps Praktijk Vorming (BPV) voor logistieke vakrichtingen.

f. In 2021 zijn twee collega's vanuit het OTCLog uitgezonden geweest voor:
- *Resolute Support* Missie in Afghanistan.
- *United Nations Truce Supervising Organization* (UNTSO) in Libanon.

[Diplomauitreiking VTO MA OO B&B]

3. Doctrine- en kennisproductie

a. De grote reorganisatie van het opleidingsveld is vastgelegd in LvM74 en betekende voor het Kennis Centrum dat nogmaals is gekeken naar welke functionaliteiten nog niet goed vertegenwoordigd waren. Dat heeft onder andere tot gevolg gehad dat een bureau Vervoer Gevaarlijke Stoffen (VGS) en een bureau ERP M&F is gecreëerd. Uiteindelijk is in 2021 deze reorganisatie gerealiseerd. Met deze nieuwe organisatievorm is het nog beter mogelijk om geactualiseerde logistieke kennis te kunnen opbouwen en delen, waarbij toekomstige ontwikkelingen verkend en gevolgd kunnen worden.

b. Het CLAS-brede tekort aan logistieke officieren in de rang van kapitein en majoor heeft zich ook in 2021 nog laten vertalen in een lage kwantitatieve vulling van het KC, maar wel kan gesproken worden over een lichte groei en kwaliteitsimpuls. Het KC tracht zo goed mogelijk invulling te geven aan een verbindende rol tussen de eenheden, het opleidingscentrum, Staf CLAS en Defensie Staf.

c. Jaarlijks organiseert het OTCLog gezamenlijk met de Vereniging Officieren Logistieke Diensten (VOLD) het Logistieke Symposium. De nog steeds van kracht zijnde COVID maatregelen en de opgedane ervaring in 2020 met een digitaal georganiseerd symposium waren aanleiding om dit symposium in 2021 geen doorgang te laten vinden.

4. Materieel en infrastructuur

Het OTCLog concentreert zich vooral rond de Du Moulinkazerne (DUMO Kaz) en de Soldaat Ketting Olivier kazerne (SKOK) in Soesterberg. Maar ook bevinden delen van het OTCLog zich op LC Kamp Soesterberg, en op de kazernes in Havelte, Schaarsbergen en Oirschot. Vanuit de ST&O zit er ook een instructiegroep in Duitsland. De infra op veel van de locaties in Nederland is oud en wacht deels op amoveren of renoveren (uitvloeisel project NOVA). Stagnatie van de renovatie hangt deels samen met financiële tekorten bij defensie, maar is ook een gevolg van de centralisatie, en daarmee afhankelijkheid, van alle Rijksoverheid Infra-taken bij het Rijksvastgoedbedrijf.

In 2019 is een start gemaakt met de aanpassing van de legering op de Du Moulinkazerne. Tot nu toe is de legering voor cursisten opgeknapt. Aan de aanpassing van de legering voor het vaste bestand is begonnen in 2020. Gebouw D30 is gerenoveerd. De renovatie van gebouw D15 is in oktober 2021 afgerond. De locatie 'Het Zeisterspoor' was in 2020 voorbestemd om als eerste, binnen CLAS, de revitalisatie in te gaan, echter gaandeweg het proces is de uiteindelijke keuze gevallen op de Bernhardkazerne te Amersfoort.

5. Bedrijfsvoeringsaspecten

Het personeel loopt tegen de beperkingen aan van de oude ICT-infra. De in 2018 aangelegde, kazerne brede, WIFI is in 2021 voorzien van nieuwe routers, waardoor de bandbreedte is toegenomen. De in 2020 opgestarte innovaties op onderwijsgebied, i.v.m. Corona, zijn in 2021 verder uitgewerkt en uitgebreid. Diverse computers en video-conferentiesystemen zijn ingevoerd om dit verder te ondersteunen. Benodigde middelen voor verdere ontwikkelingen, onder meer voor goed uitgeruste klaslokalen en modernere Onderwijsleermiddelen (OLM), zijn in 2021 deels beschikbaar gekomen. Om aangeleerde theoriekennis in de praktijk te kunnen toepassen en logistieke eenheden geïntrigeerde trainingsfaciliteiten te bieden wordt er op het OTCLog gewerkt aan het op/inrichten van een Logistiek Simulatie en TrainingsCentrum (LSTC).

6. Traditie en Regimentsaangelegenheden.

a. Binnen de staf van het OTCLog bevindt zich het Bureau Regimenten, met een administratief medewerker en de vier logistieke korps- / regimentsadjudanten. Het OTCLog faciliteert diverse vrijwilligers van drie van de vier logistieke korps- / regimenten (m.u.v. GnkTr).

b. Het OTCLog faciliteerde/ ondersteunde in 2021 vier dodenherdenkingen vanuit Bureau Regimenten, ook die van het Regiment Geneeskundige Troepen. Vanwege de geldende coronamaatregelen hadden deze ceremonies ook qua invulling een sober karakter.

c. Sinds 2013 levert het OTCLog personele capaciteit vanuit het Kenniscentrum om de drie logistieke korps/regimenten te ondersteunen bij de opgedragen taken op personeelsgebied (loopbaansporen, analyse van bestanden, deelname aan Personeels Advies Raden (PAR'n), enzovoort).

[Kranslegging Dodenherdenking Regiment TD]

7. Personeelszaken

Vulling versus OT.

Het OTCLog is vergeleken met vorig jaar iets minder goed gevuld (<80%). Nog steeds zijn er weinig kapiteins en sergeanten beschikbaar in de onderbouw. Ook voor de bovenbouw functies is moeilijk personeel te vinden en bij voortijdig vertrek van personeel ontstaan lange vacatureperiodes. Met name voor specialistische functies zoals bijvoorbeeld instructeurs Vervoer Gevaarlijke Stoffen (VGS) is het lastig om geschikte kandidaten te vinden.

Ook is er een grote behoefte aan opleiding-ontwikkelaars en -ontwerpers.

8. Toekomstige ontwikkelingen

a. Project "Operationele Gereedstellingsfilosofie" (OGF-21)
De (ver)nieuwde leidraad gereedstellen is in 2021 uitgekomen, daarnaast is er een start gemaakt met het daadwerkelijk uitvoeren van OGF-21 door middel van nieuwe *Training Support Packages* (TSP'en). Ook is er in 2021 meer aandacht gekomen voor de ketentrainingen onder OGF. Het plan voor 2022 is om dit verder door te ontwikkelen met als doel de geoefendheid/getraindheid bij de eenheden te verbeteren. In 2021 is een vervolg gegeven aan de rationalisatie van de Producten- en Dienstencatalogus (PDC). Hoofddoel hiervan is prioritering in de revisie-opdracht voor de opleidingen en een opschoning van het bestand

b. Vraag en aanbodmanagement (VAM)
Middels de verdere implementatie van de VAM-systematiek probeert het Opleidings- en Trainings Commando (OTCo) en dus ook het OTCLog meer balans te krijgen in de opleidingsvraag en de beschikbare capaciteit. Middels het Uitvoeringsoverleg (4x per jaar) is er meer gerichte afstemming met de Defensie Onderdelen. Door de geldende coronabeperkingen is dit in 2021 overigens deels fysiek en deels via MS Teams geweest. Na ongeveer 2,5 jaar intensief bezig zijn met de VAM-cyclus is in 2021 een onderzoek opgestart om in samenwerking met Staf OTCo te kijken, waar in het VAM proces nog kan worden verbeterd.

Opleidings- en Trainingscentrum Rijden en Bergen (OTCRij)

1. **Organisatie**.
   a. Taakstelling
      (1) Het OTCRij is een Joint Organisatie Deel die de rol vervult van Kennis Adviseur Rijden en Bergen. In deze rol heeft C-OTCRij twee taken,namelijk Kennis Eigenaar en opleider. Het primaire proces van het OTCRij is de productie van kennis en opleidingen voor de vijf door de CDS toegewezen materiedeskundigheidsgebieden.
      (2) Het primaire proces is ingericht volgens de kwalificatieketen en de O&iT keten. Het OTCRij verzorgt rijopleidingen, bergingsopleidingen, zgn. specifieke deskundigheid en individuele trainingen voor zowel chauffeurs als bedienaars/machinisten van alle soorten rollend materieel van defensie. C-OTCRij geeft hiervoor in zijn rol van Kennis Adviseur (KA) Rijden en Bergen kwalificaties af.
      (3) Daarnaast is het OTCRij belast met de (beleids-)voorbereiding en uitvoering op het gebied van rijopleidingen, van aan rijopleidingen verwante opleidingen en van verkeersveiligheidsaangelegenheden betreffende de rijopleidingen en het chauffeursgedrag.
      (4) Behalve het verzorgen van de rij- en bergingsopleidingen, tracht het OTCRij bovendien de gewenste aanvullende scholingsbehoefte te ondersteunen, zoals de chauffeurstraining voorafgaande aan inzet en aan oefeningen in andere omstandigheden dan die in Nederland gebruikelijk zijn.
      (5) Tot slot is het OTCRij belast met het opstellen van de benodigde kennisdocumenten.

   b. Organisatie en dispositie
      Het OTCRij bestaat uit een Staf, een logpel, twee instructiecompagnieën en een bedrijfsschool. De moederlocatie is Oirschot, maar de 2e Instrcie werkt ook vanuit de decentrale locaties Schaarsbergen, Stroe, Havelte en Amersfoort. Vanuit de 1e Instrcie is in 2021 een dependance geopend in Maaldrift.

   c. Sleutelfunctionarissen

C-OTCRij	Kol MPSD Walter van Bijlevelt
PLV C/CS	Lkol B&T Yvon Spel
OTC Adj	Aoo TD Dolf Massop
C-1e Cie	Maj INF Werner Blok
C-2e Cie	Maj TD Mario van Hooff
C-Bedrijfsschool	Kap B&T Rinke Groen
C-Logpel	Elnt TD Marc Mijling

2. **Inzet**
   a. Operationeel
      2021 stond wederom in het teken van COVID-19. Ondanks COVID is het OTCRij geen dag dicht geweest en is het in staat geweest om, binnen de COVID-maatregelen, voor circa 6.000 leerlingen een scholing te realiseren.

   b. Trainingsondersteuning en Steunverleningen
      In 2021 heeft het OTCRij niet geparticipeerd in trainingen/oefeningen. Dit is zoals in 2020 voortgekomen door de beperkingen die COVID-19 ons allen heeft opgelegd.

3. **Doctrine**

Relevante wet- en regelgeving voor het OTCRij:

a. Belangrijkste wijziging binnen de Verkeersregeling Defensie
Aanpassing in artikel 36 lid 4: toelating tot het rijexamen voor rijbewijscategorie F was 'militair' categorie B, deze is vervallen en is nu opgenomen 'civiel' rijbewijs categorie B (schakel) vereist. Toelichting: Hiermee is de vooropleidingeis civiel B (schakel) voor het beginnen aan een militaire rijopleiding op het OTCRij voor de categorie B, C en F hetzelfde geworden.

b. Aanvulling regelgevingen:
(1) Regeling 1400 rijvaardigheid en rijbevoegdheid Defensie
Huidige regelgeving is nog van kracht en wordt in de 2e helft van 2022 herzien na afronding onderwijsvernieuwing.
(2) Regeling 1500 brancherichtlijn optische- en geluidssignalen (OGS)
De vernieuwde regelgeving is uitgesteld tot 31-12-2022 en hiermee blijft de oude van kracht. Wel is in de uitstel Nota opgenomen dat bestuurders van voorrangsvoertuigen van Defensie die het certificaat (om voorrangsvoertuigen te mogen besturen) hebben behaald voor 01-03-2019, dienen voor 01-03-2023 hun zogenaamde applicatie te hebben behaald conform de geldende wet- en regelgeving. De opbouw van de nieuwe versie Aanwijzing/Instructie Brancherichtlijn Optische- en Geluidssignalen Defensie. De belangrijkste punten voor de vernieuwende regelgeving.
(a) zo veel mogelijk aansluiten op de civiele wetgeving: Vaardigheidseisen bestuurder: voor alle bestuurders met gebruik van een voorrangsvoertuig moet een applicatietraining gevolgd worden, minimaal 1 x per 3 jaar na behalen OGS;
(b) Duidelijke uitleg voor gebruik OGS of de vrijstelling;
(c) Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden;
(d) Snelheden.
(3) Regeling 1600 Regeling toelating voertuigen tot het verkeer op de weg
Deze regeling is in ontwikkeling en moet een soort tegenhanger worden van het RDW voor Defensie. De doelstelling is dat voor eenieder duidelijk moet worden waar een defensievoertuig aan moet voldoen, voordat er een registratiebewijs (kenteken) aangevraagd kan worden. Vanuit het OTCRij zijn we hierin betrokken voor het schouwen van het voertuig en of arbeidsmiddel. C-OTCRij geeft een advies voor een indeling rijbewijs categorie en het soort (rij)opleiding indien nodig.

c. Geanticipeerd en anticiperen op de invoering van nieuw materieel.
(1) De nieuwe trekker Scania Gryphus 150kN stroomt op het OTCRij vanaf dit jaar binnen ter vervanging van de DAF YTV2300. Met het nieuwe voertuig gaan we de basis trekker/oplegger opleidingen verzorgen. (foto Scania Gryphus versus viertonner)

(2) Het volgende nieuwe voertuig dat op het OTCRij binnenkomt is het Container hefmiddel (CHM). Ingestroomd eind december 2021. In week 10 volgend jaar (2022) starten de eerste opleidingen voor de bestuurder/bedienaar CHM.
(3) Eind 2022 begin 2023 komen drie nieuwe categorie B voorrangsvoertuigen (OGS) binnen voor de opleiding OGS cat B voor opleiding en applicatietraining. Voor de categorie C voorrangsvoertuig zijn er ook drie vrachtauto's aangevraagd, maar is

levering nog niet duidelijk op dit moment. Deze beide type voertuigen zijn bedoeld voor niet KMar-eenheden of politionele taken (vanuit BSB/UIM/MARSOF).

(4) Tevens zitten wij als OTCRij in veel verschillende en diverse projecten:
   (a) div. MLU - Fennek, Bushmaster, CV90 en de Boxer.
   (b) Iveco Manticore 12 kN
   (c) DVOW 3 WTB: Tropco, bergingsvoertuig, en div aanhangwagens/opleggers
   (d) MB/VDL 12 kN Aalst
   (e) Materiaaltrekker elektrisch t.b.v. CLAS

d. <u>Nieuwe ontwikkelingen gevolgd voor de Militaire rijinstructeurs opleidingen conform de civiele brancherichtlijnen.</u>
In april 2021 is er een pilot gestart met vier toekomstige militaire rijinstructeurs. Hierbij is de opleiding in twee gedeeltes opgesplitst. Het eerste gedeeltelijk (civiel) is uitbesteed aan een civiele rijschool en voor examens aan het IBKI. Hierna zijn ze civiel WRM gecertificeerd rijinstructeur. Voor het tweede gedeelte zijn ze opgeleid op het OTCRij bij de bedrijfsschool tot militair rijinstructeur, met een positief resultaat. Deze ontwikkeling is voortgezet in een vervolgtraject voor toekomstige MRI'n. Dit is afgezet tegen de beschikbare capaciteit van de bedrijfsschool.

4. **<u>Opleidingen en trainingen</u>**

<u>Interne opleidingen</u>

a. In 2021 zijn we voortgegaan met het opleiden van sld'n/kpl's tot Sgt Specialist Militaire Rij Instructie (Sgt Spec MRI), naast de reguliere instroom uit 'Zelda'.
b. Naast de MRI's zijn enkele oon geschoold tot Militair Rij Examinator (ME).
c. Door middel van Assessments zijn vm MRI's werkzaam elders binnen Defensie beschouwt om hen als mogelijk extra rijinstructiecapaciteit in te kunnen zetten.
d. Theorie vaktechnische bijscholing voor Militaire rijinstructeurs.
e. Praktijk vaktechnische bijscholing voor Militaire rijinstructeurs en examinatoren.
f. Interne bijscholingen t.b.v. de Bedrijfsschool.

[Foto: rijinstructie onder winterse omstandigheden]

5. <u>Joint / Combined aspecten dan wel andere samenwerkingsverbanden</u>

Het OTCRij kent geen geformaliseerde samenwerkingsverbanden. Wel zijn er voltooide convenanten, zoals met de Politieacademie en het Regionale Ambulancevervoer (RAV) Haaglanden, welke in beperkte mate samenwerking met externe overheidsinstanties vormgeven. Op deze wijze is structureel gebruik van de opleidingsinfrastructuur van het OTCRij bespreekbaar. Als tegenprestatie zoekt OTCRij naar specifieke rijopleidingen en stageplaatsen voor Defensiepersoneel. Naast overheidsinstanties kent OTCRij ook samenwerkingsverbanden met onder andere de Koninklijke Nederlandse Motorrijders Vereniging (KNMV). Het OTCRij is een verdere samenwerking met het CBR aan het ontwikkelen en aftasten.

6. <u>Materieel en infrastructuur</u>

a. Het OTCRij is grotendeels gehuisvest op de De Ruyter van Steveninckkazerne te Oirschot en beschikt daar over een zeer moderne infrastructuur, inclusief een 125 ha groot Verkeersoefenterrein (VOT), simulatoren, een lesgebouw waarin ook E-learning plaatsvindt.
b. Daarnaast heeft het OTCRIJ vijf dependances; Havelte, Stroe, Schaarsbergen, Amersfoort en Maaldrift.
c. Het OTCRij beschikt over een kleine 700 hoofduitrustingstukken, veelal lesvoertuigen van de meest uiteenlopende types.

7. Bedrijfsvoeringsaspecten

In 2021 heeft het OTCRij door onderbezetting van sgt rijinstructeurs en COVID-19 beperkingen (1 op 1 lessen, i.p.v. 1 op 2 of 3) niet de totale opleidingsopdracht (verstrekt door C-OTCo) gerealiseerd.

8. Traditie en Regimentsaangelegenheden

In 2021 is er wederom door de COVID-19 beperkingen geen traditie en Regimentsactiviteit geweest. We hopen voor ons personeel dat in 2022 weer op te gaan pakken.

9. Spijtig genoeg toch nog een jaar anders dan normaal door COVID-19

2021 is spijtig genoeg een soortgelijk jaar geworden zoals in 2020 dat vooral in het teken stond van Covid-19. 2021 is wel het jaar geworden waarin er concrete resultaten zichtbaar zijn van het project "Onderwijsvernieuwingen" waarbij de leerling meer centraal is komen te staan met inachtneming van kwaliteit van opleiden en arbeidssatisfactie voor onze instructeurs. Er is winst behaald bij het evalueren van onze opleidingen door gebruik te maken van de onderwijsspiegel en sluiten aan op datgene waar bij de klant behoefte aan is.

2021 is het evaluatiejaar van de reorganisatie (LvM74) geweest en deze is nog gaande. Lopende het jaar zijn al een aantal kleine wijzigingen op de organisatie uitgevoerd. Een ander gevolg van de reorganisatie is dat we nu met opleidingseenheden werken i.p.v. groepen of pelotons. In vele gevallen is de leiding van deze eenheden nieuw en heeft prima de veren geschud.

In 2021 is er ook het begin gemaakt aan een reorganisatie (LVM87). Gelukkig gaat deze reorganisatie over groei en niet over krimp dus de impact voor het zittende personeel is niet groot. De eerste houtskoolschets is al in 2020 gemaakt en het OTCRij zal zonder OTCo de reorganisatie gaan uitvoeren.

In 2020 hebben we geëxperimenteerd met een andere planningssystemathiek en hebben we een QRF opgenomen in onze capaciteitsoverwegingen. Hier zijn we in 2021 mee door gegaan en dit blijven we doen totdat het project onderwijsvernieuwing (DLC) een aanpassing in onze planningssystematiek heeft vereist. 2021 heeft in ieder geval in het teken gestaan van het geven van meer contouren aan het vervolmaken van de nieuwe planningssystematiek welke ook digitaal beter ondersteund en breder inzichtelijk moet zijn. In de digitale ondersteuning ligt tot op heden nog steeds de uitdaging, daardoor is dit project tot op heden vertraagd.

Het OTCRij gaat door met het tot 130% vullen van de MRI-functies maar dat is in 2021 nog niet volledig behaald. Naast de inmiddels ingeburgerde instroom van de CLAS sld/kpl zoeken we verder binnen de andere DO'n naar kandidaten Spec MRI en zoeken tevens actief naar herintreders. De beperking bij de inname zat in de capaciteit van de bedrijfsschool. In 2021 is gekozen om dit capaciteitsprobleem om te lossen door inbesteding.

In 2021 hebben we onze rol van Kennisautoriteit Rijden en Bergen en makelaar op het gebied van rijopleidingen als positie verstevigd op grond van onze geleverde prestaties en kwaliteit. Iedere klantvraag op het gebied van rijden en bergen wordt door ons of via ons beantwoord.

Bergings- en Identificatiedienst KL (BIDKL)

1. **Organisatie / taakstelling**
   De BIDKL is sinds 1945 verantwoordelijk voor het opsporen, bergen en identificeren van Tweede Wereldoorlog slachtoffers. De huidige organisatie bestaat uit 4 VTE (Kap, Elnt, Aoo, Sm), conform de nota 2014010846 "Vulling en Doorstroom BIDKL" d.d. 10 juli 2014 van Dir P&O. De 4 VTE zijn momenteel gevuld door een Kap, Elnt, Aoo, Sm (vacature) en een burger (assistent ID-specialist) boven de sterkte.

2. **Belangrijkste samenwerkingsverbanden**
   a. Nationaal:
      i. Ministerie van Defensie: CZSK, CLSK
      ii. Ministeries van Veiligheid en Justitie / OCW
      iii. Nationale Politie
      iv. Nederlands Forensisch Instituut (NFI)
      v. Nationaal Archief (NA)
      vi. Gemeenten
      vii. Oorlogsgravenstichting (OGS)[32]
   b. Internationaal:
      i. Verenigd Koninkrijk (UK):
         - *Commonwealth War Graves Commission* (CWGC);
         - MOD/JCCC (*Joint Casualty and Compassionate Centre*)
      ii. Verenigde Staten van Amerika (USA): *Defense POW/MIA Accounting Agency* (DPAA)
      iii. Duitsland (DEU): *Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge* (VDK);
      iv. Polen (POL): *Department of Cultural Heritage Abroad and Wartime Losses*
      v. Ambassades;
   c. Diverse overige stichtingen en organisaties in binnen- en buitenland, etc.;

3. **Operationele inzet / taakuitvoering / overige activiteiten**
   Jan: Geen bijzonderheden.

   Feb: Geen bijzonderheden.

   Mrt: Steenplaatsing op Nationaal Ereveld Loenen als gevolg van identificatie in project "de 103 van Loenen"[1].
   Werkbezoek Poolse Defat aan BIDKL.

   Apr: Herbegrafenissen op Militair Ereveld Grebbeberg[2]. [zie foto]

   Mei: Opnames voor de documentaire "De Schuilplaats" over de zoektocht naar twee, op de Grebbeberg, vermiste Nederlandse militairen.
   Herbegrafenis van twee Franse vliegers in Kapelle.
   Start vliegtuigberging in de gemeente Hollands Kroon.

   Jun: Uitvoering vliegtuigberging Hollands Kroon. [zie foto volgende pagina]

   Jul: Geen bijzonderheden.

[1] Het project "de 103 van Loenen" omvat het onderzoek naar de identiteit van 103, nooit eerder door de BIDKL onderzochte, onbekende doden op het Nationaal Ereveld Loenen.
[2] Op 13 juli 2016 is een convenant ondertekend tussen de Staat (vertegenwoordigd door P-CLAS) en de oorlogsgravenstichting (OGS), welke ingaat op de voortzetting van de steunverlening van BIDKL bij de overbrenging van Rijksoorlogsslachtoffers van civiele begraafplaatsen naar de Erevelden Grebbeberg en Loenen.

Aug: Geen bijzonderheden.

Sept: Zoekactie op de Grebbeberg naar twee, sinds mei 1940, vermiste Nederlandse militairen.
Herbegrafenis Duitse vlieger op Duitse militaire begraafplaats Ysselsteyn.
Exhumatie vijf onbekende doden op begraafplaats in Lerbach, Duitsland ihkv identificatieonderzoek.
Bezoek CZ ambassadeur aan BIDKL.

Okt: Exhumaties/overbrengingen ihkv het convenant met de OGS[2]
Steenplaatsing op Nationaal Ereveld Loenen als gevolg van identificatie in project "de 103 van Loenen"1.

Nov: Uitreiking functioneringsgratificaties aan Kap Geert Jonker, Elnt Els Schiltmans en Aoo Sandor Verkerk.
Herbegrafenis Militair Ereveld Grebbeberg[2]
Herbegrafenis Nationaal Ereveld Loenen[2]

Dec: Werkbezoek DEU Defat aan BIDKL
Herbegrafenis Militair Ereveld Grebbeberg[2]

Alg: Gedurende het onderzoek naar "de 103 van Loenen" zijn meerdere identificaties tot stand gekomen. Het totaal aan identificaties is nu 26.

[Vliegtuigberging Holland Kroon; elnt Schiltmans]

Functiebekwaamheidsembleem BIDKL (sinds 2019)

4. Opleidingen
Geen bijzonderheden

5. Materieelaspecten en infrastructuur
Geen bijzonderheden.

6. Bedrijfsvoeringsaspecten
Geen bijzonderheden.

7. Traditie / regimentsaangelegenheden
Geen bijzonderheden

8. S 1-zaken:

a. Vulling versus OT

Aanvang 2021 is de BIDKL gevuld met drie ID-specialisten en één assistent ID-spec.
2021 Soll: 2/2/0 (kap, elnt, aooi, smi);
2021 Ist: 2/1/1 (kap, elnt, aoo, kpl1).

Belangrijke personele wisselingen

N.v.t.

b. Overlijden / ernstige ongevallen / ongelukken / incidenten

N.v.t.

c. Inzet reservisten of derden

N.v.t.

d. Bijzondere waarderingen / onderscheidingen

Uitreiking functioneringsgratificaties aan Kap Geert Jonker, Elnt Els Schiltmans en Aoo Sandor Verkerk in november 2021.

e. Belangrijke ontwikkeling op P-gebied

Geen bijzonderheden.

[C-BIDKL, kap Geert Jonker; Foto *Rodney Photography*]

B&T Relevante ontwikkelingen & dossiers bij staven en eenheden

1. Regimentsraad 4 maart 2021

a. Staf CLAS dir M&D - Sectie Oplog en Verplaatsingen (NAW)
   (1) Sie VERPLN
      (a) Begin januari hebben we gezien dat een aanzienlijk aantal oefeningen geannuleerd zijn. Men is wel van plan om een aantal grotere oefeningen door te laten gaan (Hongarije en Roemenië).
      (b) TOC (G3 en G4) overleg geweest. In het verleden veel overleg tussen NMCC en G3 TOC. Afspraak is dat vanuit sie VERPL deelname zal zijn in het TOC.
      (c) LOGFAS en IV-systemen overleg.
      (d) Personeel;
      Maj Lap geplaatst maar al snel, samen met maj Reekers, uitgeleend aan het RIVM om in het logistiek centrum vaccinaties met hun expertise een bijdrage te leveren aan de voorbereidingen van de vaccinatie locaties.
      Ando Hoekstra in Libië (EULPC) steeds minder aan zijn kamer gekluisterd. Min of meer in een rol die lijkt op een militaire functionaris in een veiligheidsregio zoals we die in NLD kennen.
   (2) Sie OPLOG
      (a) Diverse missies. Wat daarin knel, loopt zijn de politieke besluiten m.b.t. uitbreiding van missies of een redeployment. Met name de onzekerheden m.b.t. Afghanistan (tijdens het maken van het verslag is daar een besluit over genomen vanwege de terugtrekking door USA).
      (b) Migratieteam kl V SAP (irt eFP/CBMI).
      (c) *Single Fuel Concept* (SFC) heeft invloed op onze middelen. DMO en de industrie bekijken evt. ombouw vtgn van EURO 5 naar EURO 3 (EURO 5 motoren kunnen slecht op kerosine). Ook wordt onderzocht wat de logistieke impact op deze operatie zal zijn. Gereedstelling zal dan een groot probleem worden, omdat dit op kenteken gaat.
      (d) Oefening Zebra *Sword* (ZESW) irt *global catering contract*. Tijdelijk en plaatselijk is *global catering* een prima oplossing. Echter, op het 1e niveau is eigen catering uitgebracht door het B&TCo.
      (e) Er wordt hard gewerkt aan het Beleidskader Inzetvoorraden. In ieder geval voor de reservedelen en de CBRN-filters.
      (f) Vz. heeft twee vragen/opmerkingen n.a.v. bovenstaande. Ten eerste over het medio deze zomer voorgenomen besluit SJLSG integratie in JSEC. Ten tweede dat het JSEC nu functioneel binnen het HQ (SACEUR) valt.

b. BS DAOG
   (1) Samenwerking OTCRij m.b.t. AVIS structuur.
   (2) Ook op gebied van gevaarlijke stoffen wordt samenwerking gezocht om op de juiste wijze beleid te maken hoe om te gaan met deze materie.

c. DVVO
   (1) REORG bij 4 sub eenheden DVVO
      (a) Personenvervoer (1 bus *total loss*)
      (b) Elektrische bussen
      (c) Chauffeurs zitten thuis bij gebrek aan vervoersopdrachten, worden ingezet bij DBBO om beveiliging te ontlasten in cap.
   (2) NMCC (reorg) → TPC naar B&TCo
      Bezig met invullen van de strategische cap. Langdurige samenwerking met ECOsysteem logistiek.
   (3) MPO naar nieuwe locatie. Verhuizing zal 4 t/m 6 juni plaatsvinden.
   (4) Er zullen 6.400 PNOD auto's omgebouwd gaan worden naar een nieuw systeem.
   (5) REORG DVVO periode BCO 3 loopt af.
   (6) Jubileum op 1 mei in de vorm van een DVVO themadag (zal digitaal te volgen zijn).
   (7) Reünie is verplaatst naar 2022.
   (8) Eemshaven heeft nu een permanent onderkomen voor Defensie.
   (9) Vz vraagt naar de status van de *Lightyear* (volledig elektrische limousine). Kol Dobben is wat terughoudend in zijn antwoord. Deze auto had er, volgens beloften, moeten zijn. Wanneer dit voertuig wel zijn intrede maakt is onzeker.

d. B&TCo
   (1) Er loopt een project met een elektrische vrachtwagen.
   (2) 22 juli commando-overdracht.
e. 11 Bevocie LMB AASLT
   (1) Werkplekonderzoek (impulsmeeting) heeft als uitkomst dat de afgelopen periode van rust zijn vruchten heeft afgeworpen, aan de andere kant willen we ook graag weer keihard aan het werk.
   (2) Op dit moment 2 personen op missie.
   (3) Of oefening *Swift Response* in Roemenië (apr-mei) doorgaat is afhankelijk van GNK ondersteuning.
   (4) Voorb oef Bevoseals.
   (5) Migratie kl V SAP bij de compagnie.
   (6) *Airborne* en AASLT waarborging, loopt via de Brig.
f. OTCRijden en Bergen
   (1) BCO 3 OTCRij is goedgekeurd. Levert wat onrust op bij CZSK-medewerkers.
   (2) Er wordt ondanks corona volop gelest.
   (3) Door COVID maatregelen is CBR gesloten. Dit levert een boeggolf aan examens op, die bij dit instituut moet worden afgenomen.
g. OTCLog
   (1) Ook hier zijn de COVID maatregelen nog van invloed. Langzaam gaan we naar het nieuwe "normaal". Opleidingen blijven doorgaan met de aanpassingen die worden opgelegd. Geen grote gaten in opleidingen en ook niet in achterstand omdat we 90 tot 95 % kunnen laten doorgaan.
      Meeste besmettingen COVID vinden in de thuisomgeving plaats en niet op het OTCLog.
   (2) PRIO opleidingen ligt op dit moment bij de SIVO. VTO OFF LOG start in augustus, reguliere VTO OON LOG alg volgen elkaar snel op en INFUUS manoeuvreert daar tussendoor. Dit heeft enorme impact op de instructie cap en de ondersteuning van eenheden. Ook omdat de indruk er is dat OL3 log (INFUUS) mogelijk in opleidingstijd nog verlengd gaat worden (*)
   (3) Aandachtspunt SAP-opleidingen. Daar ligt de instructiecapaciteit nu op 50%. Ook staat er in het SAP-domein het een en ander te gebeuren. SAP 4HANA gaat middels project ROGER geïmplementeerd worden. Dit gaat een grote impact hebben op alles wat nu gebeurt met SAP.
   (4) De reorganisatie OTCo. BCO 3 loopt, het OTCLog krijgt er in de nieuwe vorm 20 FTE'n bij.
   (5) 16 juli zal de commando-overdracht plaatsvinden aan de kol TD Eric Jansen.
   (6) Het digitale Logistiek Symposium is door 385 mensen bekeken. De filmpjes en clips zijn beschikbaar op de Defensieomgeving.
   (7) In de DVR (Dienstvakraad) zijn de volgende onderwerpen besproken;
      (a) Infra. Er zijn tot nu toe geen wijzigingen in de planning. Bernardkazerne in volle gang.
      (b) Ecosysteem logistiek. Door de bestuursstaf zal de keten doorgelicht worden.
      (c) Binnen het DG Beleid worden 2 FTE'n vrijgemaakt voor transport.

      (*) Lkol Plenk legt, in zijn rol als C-SIVO, uit waar het verlengen in opleidingstijd vandaan komt;
         a. Niet iedere cursist had bij de start hetzelfde aanvangsniveau.
         b. Kwantiteit is voor kwaliteit gegaan.
         c. Het B&TCo zit aan tax/max met capaciteit voor ondersteuning TOMT.

2. Regimentsraad 24 juni 2021

a. Staf CLAS dir M&D - Sectie Oplog en Verplaatsingen
   (1) Sie VERPLN
      (a) Oefeningen worden steeds exotischer. Vwb verplaatsingen zijn dit mooie klussen echter budget technisch zijn er uitdagingen.
      (b) Steunverlening voor Suriname loopt. Verwachting is dat deze nog enige tijd zal gaan duren i.v.m. instandhouding.
      (c) Eenheden van de Brigades hebben aangegeven dat ze willen trainen met het programma LOGFAS. Verzoek om de database current te houden om tweede helft dit jaar trainingen te creëren.

(2) Sie OPLOG
(a) Personeel: lkol Francke retour van zijn missie AFG; 16-6 geland, half aug weer paraat.
(b) Mali:
d. Minusma RDE - boot aangemeerd in Dakar en tzt retour Vlissingen;
e. Planning *Force Commander* MINUSMA sept dit jaar vanuit NLD + staf ± 20 pax.
f. C-130 Missie Mali: Personeel op NTM en *airdrop* mat gerepositioneerd.
(c) RDE RS: Laatste pers retour deze week - materiaal volgt.
(d) CBMI: Uitbreiding taken na mandaatverlenging.
(e) RDE FPME: inzet in Jordanië eind dit jaar.
(f) VJTF 22 – 24:
g. *Single Fuel Concept* - momenteel testen van systemen;
h. Inbedding DVOW-2 vtgn en instandhouding tijdens SIC;
i. Definiëren logistieke bouwstenen IAS en OT;
j. Inzet *spearhead* 2023 en grillige besluitvorming DT&O;
k. Eind juli compositie-sessies olv D DT&O;
l. Onduidelijkheid over verantwoordelijkheden na POD;
(g) Vooruitblik AGDEF en bod voor *Brigade Combat Team* in 2027 + logistieke uitdagingen;
(h) Transport hygiëne opnieuw onder aandacht ivm opmars Afrikaanse varkenspest.
(i) Herschrijven van de Vredes Logistieke Instructie (VLI).
(j) Afgeleide projecten op eigen initiatief:
- Verplaatsingslijn;
- PEPHA-proces irt SIC-algemeen;
- Rest-proces Matlogco na missie/inzet;
- MM plannen instandhouding voor en tijdens inzet;

b. DAOG (V3M)
Niet aanwezig. Ingebrachte Power Point toegevoegd bij het verslag.

c. DVVO
(1) Postorganisatie heeft een nieuwe locatie betrokken in Bunnik.
(2) Europese aanbesteding nieuwe kastjes in de PNOD voertuigen. Door softwareprobleem ontstaan er problemen met starten en openen van de voertuigen. Hopen dat het probleem binnen enkele weken is opgelost.
(3) REORG DVVO; periode BCO 3 loopt af.
(4) DVVO bestaat dit jaar 25 jaar. Hiervoor zijn een aantal activiteiten bedacht. Een en ander is een daverend succes. Ook is er een jubileumboek gemaakt. Kol Dobben overhandigt het boek aan de Vz.

d. B&TCo
(1) P vulling van 73%, wat dus echt de goede kant op gaat. Daar zit wel een kanttekening bij, omdat het met name ontbreekt aan ervaren kaderleden (kapiteins en sergeanten majoor) binnen de staf en staven van de compagnieën.
(2) Inzet i.h.k.v. veiligheid bij demonstraties (SCANIA als barrière). Inzet missies is wat karig.
(3) Ontwikkelingen in ketens en SAP.
(4) Probleem met vulling van personeel.
(5) Chauffeurs die geplaatst worden hebben nog niet de juiste rijbewijzen.
(6) Nieuwe stafadjudant, aooi Marcel van Drie.
(7) Op 5 augustus wordt een E-truck geleverd. Hier wordt mee getest tussen traject Harskamp en Bathmen.

e. 11 Bevocie LMB AASLT
(1) De nieuwe CC, maj Jelmar den Boer wordt voorgesteld; 16 juli commando-overdracht.
(2) Personele vulling gaat voortreffelijk. Cie is goed gevuld.
(3) Bewaargroep is gesplitst in *Airborne* en *Air Assault* bewaargroep.
(4) Bij LOGOPN een burgerfunctie gecreëerd voor beheer munitie.
(5) Vanuit project Obelix vier korporaalsfuncties gecreëerd. WMS overgegaan naar SAP KLV.
(6) Oefening Bevoseal gecanceld door opdracht NATOPS ivm COVID en oef *Swift Response*.
(7) Oefening *Swift Response* groot succes. DAF voor 1100 para's en een PUZ voor 21 heli's.

f. OTCRijden en Bergen
(1) Tijdens COVID zijn de lessen 1-op-1 doorgegaan. Door de versoepelingen wordt bezien om lessen 1-op-2 of 1-op-3 weer in te plannen.
(2) Kwalificaties van de functies bij het OTCRij worden herzien. Het project wordt geleid door lkol bd Schulz. Effect wat het nu al oplevert is opschoning van het systeem.
(3) Rijschool blijft controleren op personen die '*fun*' rijbewijs komen halen. Verzoek aan de eenheden om functionarissen te sturen die vanwege hun functie een rijopleiding nodig hebben.

g. OTCLog
(1) Geen bijzonderheden beschikbaar.

3. Regimentsraad 14 oktober 2021
Geen gegevens beschikbaar.

PLC, sectie Functietoewijzing (FTA/FTW B&T)

1. Algemeen

Hieronder vindt u informatie over de actuele en gewijzigde zaken op personeelsgebied in het jaar 2021 van het Dienstvak Logistiek, Regiment Bevoorrading en Transport.
Buiten de personele sterktes en de invloeden daarop worden hierin de meest belangrijke zaken op personeelsgebied aangegeven.

2. Personeel sectie FTW B&T

Majoor FTA	Maj Erwin Driessen
Kap LBB Off	Kap Ilse Habraken
Aoo LBB OO	Aoo Michel van Leijen
Sm LBB OO	Aoo Maikel Nienhuis
Bgr LBB OO	Dhr Steven van Doorn

3. P beleid

a. Het in 2006 ingevoerde Flexibele Personeel Beleid (FPS) is voor de bovenbouw nog steeds van toepassing.
b. Voor de matching onderbouw (onderdeel van project ZELDA) is de verbeterslag van 2018 verder uitgewerkt. Door het opmaken van een Prio lijst per Brigade wordt de toewijzing van functies met eenzelfde functie code op volgorde van prio verdeeld.
c. Voor manschappen is nog steeds het Instroom, Doorstroom en Uitstroom (IDU) van toepassing. Door middel van verplaatsingsplannen, die door de Personeelsfunctionaris van de eenheid en de Cdt gemaakt worden, kan deze categorie van functie wisselen.
d. Omdat er wijzigingen zijn opgetreden in de operationele gereedstelling filosofie (OGF) zijn de data voor wat betreft plaatsen OB gewijzigd naar 01-01 en 01-07 van een jaar. Hiermee past dit in het opwerktraject voor de eenheden.
e. Op diverse AP zijn sgtn SPEC binnen gehaald, met name in de rijinstructie, MPC en instructiefuncties manschappen scholen.
f. Binnen het Regiment zijn 5 SPEC OPCAT sgt aangesteld om doorstroom binnen 240 Dncie te verkrijgen. Deze sgtn hebben vrijstelling van de KMS maar hebben enkele de keuze uit 6 SPEC OPCAT functies bij 240 Dncie en 6 SPEC OPCAT functies bij Paresto.

4. Personele sterkte Regiment Bevoorrading en Transport op 01012021 en 3112021

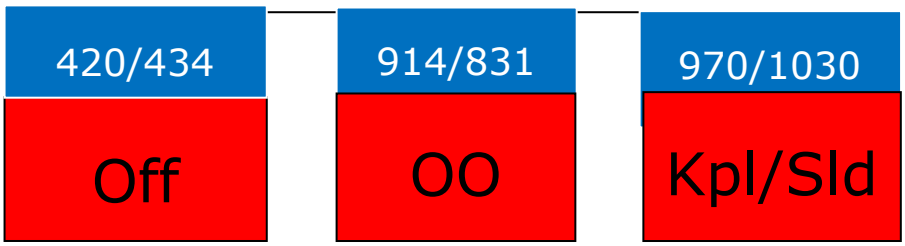

- 1e cijfer stand per 01012021, 2e cijfer stand per 31122021

5. Verloop personele sterkte

(1) 9 Off met FLO/ontslag.
(2) 33 OO met ontslag/FLO.
(3) 162 Sld/Kpl met ontslag.
(4) Knelpunten:
  (1) Grootste knelpunt is de vulling van sldn/kpl voor zowel B&TCo als DVVO. Veel personen lopen uit hun LIR en kunnen vooralsnog niet verlengd worden. I.v.m. COVID-19 is er ook dit jaar een tijdelijke oplossing om personen een periode langer te houden bij het niet kunnen vinden van een andere burgerfunctie door deze pandemie.

(2) Verhoging Off met name door de aanmaak van uitloop Off op functies die niet gevuld konden worden met reguliere off.
(3) Verlaging OO B&T gevolg van herindeling SPEC MRI waardoor een 30 tal OO B&T als SPEC MRI te boek staan.
(4) Irreguliere uitstroom lijkt wat op zijn retour.

(5) Instroom:
Over het algemeen is de initiële werving in 2021 gegroeid en behalen we nagenoeg de benodigde aantallen instroom (AO) voor Off en OO.
Voor manschappen is de AO nog niet geheel hersteld.
(1) Instroom Off 22
(2) Instroom OO 64
(3) Instroom Manschappen 106

(6) Herintreders
(1) Off 6, waarvan 1 als res door naar beroeps
(2) OO 16
(3) Manschappen 19

6. Vacatures; O plaat versus P plaat

(1) Qua werving loopt het voor ons Regiment naar behoren, de VTO OO en Off aardig gevuld en is de instroom op een aardig niveau. Voor ons regiment zit het grootste deel tekorten in manschappen en bij de Off in kapiteins. De instroomketen en het internationaal functie bestand (IFB) hebben nog steeds prioriteit bij vulling waardoor de tekorten met name bij de operationele eenheden CLAS maar ook bij DOSCO, DVVO en DMO liggen. Soms wordt dit opgelost door inhuur van mensen die met FLO gaan of alternatief vullen door andere OPCo's of burgers.

(2) De tekorten in het SAP beheer lopen verder op en hier zit het met name ook in de ervaringsjaren van de personen. Vooral de Aoo functies blijven hierdoor veelal leeg. Samen met sectie MLO St CLAS en de diverse coördinatoren matbeheer wordt hier naar oplossingen gezocht

(3) De lang lopende reorganisaties bij B&TCo en DVVO/NMCC zijn medio zomer 2021 afgerond. Hierdoor zijn er vele verschuivingen naar nieuwe functies geweest wat op andere plaatsen binnen veelal dezelfde eenheid tot vacatures heeft geleid.

7. Ontwikkelingen overleg CAO

De inmiddels afgelopen arbeidsovereenkomst die tot 31-12-2020 liep heeft ondanks divers overleg ultimo 2021 nog niet tot een nieuw akkoord geleid.

8. Loopbaansporen B&T

"Specialisme" binnen ons Regiment heeft ook in 2021 weer meer vorm gekregen. In het beheer, vervoer gevaarlijke stoffen en OPCAT zijn inmiddels de AP'n zichtbaar en de personen deels voorzien van de diverse subcategoriën.

9. Mentor-Mentee

Inmiddels is er een verdeling van mentoren en mentees en loopt het traject naar behoren. Uit beide categoriën komen positieve berichten en blijft het een "groeiend" traject met het inbrengen van onze nieuwe B&T offn die de VTO hebben afgerond.

10. Overige ontwikkelingen

Binnen PLC zijn de diverse projectgroepen nog steeds aan de slag met het doorontwikkelen van loopbaanbegeleiding en P&O. Kol Van der Tuin is hier als Plv Dir HR ook in 2021 de drijvende kracht naar HR transitie en talentontwikkeling, welke naar behoud en een aantrekkelijker werkgeverschap moeten leiden.

Vereniging Veteranen Regiment B&T

De samenstelling van het bestuur van de VVRB&T was in 2021 als volgt:

Lkol bd Hans Schulz	Voorzitter
Lkol bd Henk Bouwknegt	Secretaris
Paul Hadewegg Scheffer † 20-5-2021	Penningmeester
Lkol bd Hans Kemink	Penningmeester
Lkol Saskia Ubels	Nuldelijnszorg
SMI Jeroen Hoeksel	Communicatie/PR
Lkol Marc Souman/Maj Willemijn Teerds	Communicatie/PR
Michel Roest	Communicatie/PR
Ger Achterhof	Adviseur
Marc de Voogd	Evenementen
Kap bd André Leurs	Ledenwerving

De Raad van advies bestond in 2021 uit de volgende personen:
Bgen bd Toine Beukering
Kol bd Loek Habraken
Kol bd Bert Kuijpers

Doelstelling van de vereniging
De VVRB&T ondersteunt het Regiment Bevoorradings- en Transporttroepen bij haar hoofdtaken (traditiehandhaving, bevorderen van saamhorigheid en verlengde personeelszorg). Zij heeft als doel zich, in de breedste zin van het woord en binnen de mogelijkheden van de Vereniging, in te zetten voor de erkenning, waardering en zorg voor alle veteranen van het Regiment Bevoorradings- en Transporttroepen in het algemeen en van haar leden in het bijzonder. Om deze doelstelling te realiseren heeft het bestuur voor 2021 een activiteitenplan ontwikkeld en uitgevoerd.

Overlijden Paul Hadewegg Scheffer 20-5-2021
Tijdens de bestuursvergadering op 21 april jl. vroeg Paul of zijn agendapunten wat naar voren gehaald konden worden. Hij wilde wat eerder weg want had erg veel pijn in zijn schouder. Dat was niets voor hem omdat hij nooit graag de aandacht op zichzelf vestigde. We wensten hem natuurlijk beterschap en sterkte, in de veronderstelling dat hij de volgende vergadering gewoon weer aanwezig zou zijn. Het verliep allemaal zo anders en het is nog steeds niet te bevatten dat we zonder hem verder moeten.

Met eerbied denken wij terug aan Paul.

Corona
Net als in 2020 zijn we in 2021 geconfronteerd met het corona virus. Hierdoor hebben we maar zeer beperkt uitvoering kunnen geven aan ons jaarplan. Het ziet er naar uit dat het jaar 2022 er wat dat betreft gelukkig anders uitziet.

Vergaderingen, bijeenkomsten en het verenigingsblad 'Veterans B&T'
Het bestuur heeft in 2021 5 maal vergaderd in het Veteranen Ontmoeting Centrum (VOC) en evenzovele keren is het Dagelijks Bestuur bijeen geweest. Ons verenigingsblad is in 2021 viermaal verschenen en maakt wederom een professionele indruk.

Activiteiten
Zoals al aangegeven zijn er in 2021 weinig activiteiten uitgevoerd vanwege de coronapandemie. De activiteiten die wel doorgang vonden waren:

- **De Nationale taptoe** werd, door de corona beperkingen, gehouden in de open lucht. Op 24 augustus was de speciale Veteranenvoorstelling, waar weer een behoorlijk aantal leden van de VVRB&T aanwezig waren. Dank aan de Regimentscommandant voor zijn bijdrage.

- **De Sunset March** hebben we traditiegetrouw gelopen op 30 september (onze jaardag). Met een detachement van 30 leden hebben we met respect voor de gevallen militairen de oversteek van west naar oost over de Waal gemaakt en aansluitend een krans gelegd bij het monument.

- **De Algemene Ledenvergadering** werd op 17 november met 51 leden goed bezocht. Aan het einde van de vergadering werd onze secretaris Henk Bouwknegt vereerd met de regimentslegpenning nummer 87.

- **Wijnproeverij:** Aansluitend aan de algemene ledenvergadering werd door onze huidige regimentscommandant Marc Souman weer een geweldige wijnproeverij gegeven. Heerlijke wijnen en lekkere hapjes smeerden de kelen van een zeer geïnteresseerd gezelschap.

Ledenbestand
Op 31-12-2021 telde onze vereniging 866 leden.

Onze vereniging heeft drie ereleden namelijk:
Kol bd B. Kantborg
Lkol bd W.F. Engelmann
Kol G.A.M.M. van Kuijck

In memoriam
Wij zijn op de hoogte gebracht van het overlijden, voor 1-1-2022, van de hier genoemde leden. Het kan zijn dat niet alle overledenen hier zijn genoemd en van niet iedereen zijn alle gegevens bekend. De reden hiervoor is dat wij als bestuur niet altijd of veel later hiervan op de hoogte worden gebracht. Daarvoor onze excuses.

Naam	**Woonplaats**	**Datum overlijden**
Fraanje, T	Sint Willebrord	10-8-2021
Vernoy, G.J.	De Bilt	1-11-2020
Twijnstra, T	Sneek	23-11-2020
Terpstra, E.J.	Winsum	4-10-2021
van Tankeren, J.M.	Gennep	3-6-2021
Swart, H.	Amsterdam	22-1-2021
Snippe, A	Enschede	Onbekend
Snijders, A.H.	Dalen	8-4-2021
Slakhorst, J.H.M.	Enter	25-8-2021
Schrieken, P.	Schagen	24-4-2021
De Koeijer, A	Axel	19-11-2000
De Groot-v.d. Veen, E.	Biddinghuizen	29-8-2021
Meijer, G.R.	Veendam	11-1-2021
Brandsma, M	Rolde	12-4-2021
Fritsma, M	Zwolle	26-9-2021
Rabesteijn, A.W.J.	Tegelen	29-5-2021
Van de Pavert, A.T.	Doetinchem	17-1-2021
Van Paridan, J.M.C.	Wassenaar	6-11-2020
Neuteboo-Askamp, G.	Enter	8-3-2021
Ter Horst, J.H.	Borne	16-6-2021
Hadewegg-Scheffer, H.P.	Amersfoort	20-5-2021
Deurloo, L	Bergen op Zoom	1-11-2020
Brandsen, E.	Harderwijk	30-1-2021
Mol, J.	Eindhoven	4-12-2021
Van de Berg, H.N.	Akersloot	18-2-2021
Adriaansen A.C.J.	Breda	8-12-2019
Wonink, R.A.	Heerde	22-5-2021
Van Hemert, E	Dronten	12-2021

Stichting Historische Collectie Regiment B&T (SHCRB&T)

1. Algemeen

a. Doelstelling

De SHCRB&T ondersteunt het Regiment Bevoorradings- en Transporttroepen bij haar hoofdtaken (traditiehandhaving, bevorderen van saamhorigheid en verlengde personeelszorg). Zij heeft ten doel: het bewaren van militair erfgoed, en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.

b. ANBI-status en stage-adres

De stichting bezit de ANBI-status, waardoor ze aantrekkelijker hoopt te zijn voor giften / donaties. Ook wil men maatschappelijke betrokkenheid tonen, mede door de publieke functie, maar ook doordat men een vast stage-adres is voor leerlingen van diverse scholen.

c. VOC Midden Nederland

VVRB&T heeft een convenant gesloten met de Stichting Historische Collectie Reg B&T, waarbij afspraken zijn gemaakt om de multifunctionele ruimte (MFR) in gebouw V 20 (Museumplein Kamp Soesterberg) aan te merken en te gebruiken als formeel erkend Veteranenontmoetingscentrum (VOC Midden Nederland). In december 2021 zijn lkol Henk Plenk en lkol Michel Vial uitgenodigd geweest voor een lunch bij de Burgemeester van Soest, dhr. Rob Metz. Tijdens de lunch heeft Henk aan de burgemeester gevraagd of hij bereid is het VOC t.z.t. te openen. Dat doet de burgemeester graag en de bal ligt nu bij het regiment (RC in overleg met VVRB&T en HC).

2. Bestuur en vrijwilligers

De navolgende personen hebben zich tijdens de verslagperiode als actieve vrijwilliger voor de deelverzamelingen van de historische collectie ingezet.

Lkol M.A.J.J. Vial, voorzitter van de Stichting,
Dhr. H.P. IJdo, penningmeester van de Stichting,
Adj M. van Leijen, secretaris van de Stichting,
Sgt I bd A.M. Rietveld, bestuurslid van de Stichting
Elnt W.M.F.C. Pullens, bestuurslid van de Stichting, tvs vrijwilliger
Maj E. Driessen, bestuurslid van de Stichting, tvs vrijwilliger
lkol C. Ernstsen, bestuurslid van de Stichting,
Kap bd J.P.M.G. van de Gender, collectiebeheerder HC
Mw. M.A. de Wilde - van Thoor, medewerker bibliotheek
Dhr. P. de Wilde, medewerker, algemeen
Mw. H. Loef-Zandvliet, medewerker, algemeen
Dhr. A. Wijnand, medewerker, algemeen,
Dhr. B. van Thoor, medewerker, algemeen.
Mw. M. Gelijsteen, oproepmedewerkster de Palmpit / VOC Midden-Nederland
Mw. K. IJdo, oproepmedewerkster de Palmpit / VOC Midden-Nederland
Dhr. G. Kroon, medewerker algemeen
Dhr. W. Loef, medewerker algemeen,
Elnt bd AA Janssen, medewerker algemeen
Kap bd T. Klaessen, medewerker algemeen
Aoo bd P. vd Vliet, medewerker algemeen
Aoo bd E. Heijes, medewerker algemeen

3. Collectie Reg B&T

a. Vernieuwde Historische Collectie

Sinds de verbouwing en heropening in 2017 beschikt de HCRBT in gebouw V20 naast een grote collectieruimte ook over een multifunctionele ruimte (MFR met vergaderzaal en ontvangstruimte) en een eigen archiefruimte voor Bureau Geschiedschrijving (BGB&T).

b. Collectiebeheer
Ook in 2021 heeft de HCRBT weer enkele materiële schenkingen ontvangen.
Bijzonder om te noemen is de schenking van de nabestaanden van Kolonel bd GKA Hes. Naast een aantal memorablia heeft de familie ook zijn officierssabel en zijn "officiers-cane" (een met leeromwikkelde korte gelakte houten stok) geschonken.

c. Activiteiten
In 2021 is de HCRBT een groot deel van het jaar gesloten geweest in navolging van het overheidsbeleid. Er zijn een aantal activiteiten doorgegaan, zodra de COVID-beperkingen dit toelieten. De meeste activiteiten die in het weekend plaatsvonden, werden gecaterd door de Stichting 43 Bevocie. Stichting 43 Bevocie levert geweldige service en top-kwaliteit voor een zeer redelijke prijs. Paresto levert in beginsel in de weekenden liever geen catering, mede door een groot personeelstekort.
Ondanks de beperkingen is de collectie in goede staat. De behoefte aan nieuwe vrijwilligers blijft echter onverkort staan. In 2022 verwachten wij een normalisering en zal het aantal activiteiten hopelijk toenemen.
Het bezoekersaantal voor geheel 2021 bedroeg 814 bezoekers.

4. Overige zaken van belang

a. Structuurplan Zeisterspoor
In het structuurplan staat aangegeven dat het Zeisterspoor in de toekomst afgesloten zal gaan worden. Als onderdeel van dit structuurplan is er op de plaats van het Museumpark een KEK-gebouw en legering gepland. De historische collecties gaan op termijn verhuizen naar de gebouwen rondom het "Logistiek Ereplein" van de Dumoulinkazerne.

b. Website
Vanuit de leiding van het regiment is de nieuwe website gelanceerd. Dit is een zeer goede, professionele site waar de HC erg tevreden over is.

c. Beheer en continuïteit
De huidige vrijwilligers en beheerder zijn een goed inzetbaar team. Echter, continuïteit is de grootste zorg en punt van aandacht bij de vrijwilligers. In 2021 is een oproep gedaan en dit heeft geresulteerd in 5 nieuwe vrijwilligers, die allen bereid zijn om op vrijdag aanwezig te zijn. Sinds 01 oktober 2021 is de HC ook op vrijdagen geopend.

Bureau Geschiedschrijving Reg B&T (BGB&T)

1. **Doelstelling**
   BGB&T heeft als taak (zoals opgedragen door de Regimentstraditieraad in 2007) om de geschiedenis van het Regiment B&T (en haar stamregimenten), gestructureerd te verzamelen en vast te leggen. Daarbij beoogt het BGB&T om de verzamelde geschiedenis (voor zover mogelijk en zinvol geacht) te digitaliseren en (indien toegestaan) ter beschikking te stellen voor alle belanghebbenden; regimentsgenoten, nabestaanden en andere geïnteresseerden, maar ook voor onderzoek en historisch besef. BGB&T wil zo een bijdrage leveren aan traditiehandhaving en '*esprit de corps*'.

2. **Organisatie en personeel**
   a) Alles wat BGB&T verzamelt en produceert is eigendom van de Stichting Historische Collectie Regiment B&T (SHCRB&T) en staat ter beschikking van de Regimentscommandant.
   b) RegCo en Regimentsraad zijn opdrachtgever, informatiebron en klant.
   c) In 2019 is een privacy-statuut geschreven, dat voldoet aan de eisen van de Algemene Verordening Gegevensbeheer (AVG).
   d) Begin en ultimo 2021 lag de personele vulling bij Bureau Geschiedschrijving B&T (BGB&T) op 19 personen, waarvan 12 bd-ers en 7 actief dienend (van elnt tot lkol). In december 2021 overlijdt voormalig kernlid adj bd Ellen van Hemert. Tijdens de maandelijkse vergaderingen worden van de B&T relevante eenheden vertegenwoordigers uitgenodigd, die afhankelijk van hun drukke agenda al of niet het eerste deel van de vergadering kunnen bijwonen. Deze bijdrage is met name relevant om de kern up-to-date te houden en relevante aspecten te onderkennen.

3. **Projecten en producten**
   a) BGB&T heeft na de verbouwing van de HCRB&T in 2017 een eigen ruimte gekregen in V20 (kamer 23) en is na de fysieke verhuizing en grove ordening van het analoge archief in 2018 gestart met het structureren en digitaal in kaart brengen het analoge archief. Dit omvangrijke project gaat enige jaren vergen, maar legt de basis voor een gedegen en volledig overzicht, voor de toegankelijkheid en daarmee tot meerwaarde voor het regiment. Fase 1 is inmiddels afgerond.

   b) Het tweede grote meerjarenproject betreft *Faces to Graves*, waarbij gepoogd wordt om achter elke naam op onze twee monumenten een korte beschrijving te achterhalen, met daarin naast de basale persoonsgegevens ook informatie over de eenheid en het optreden tijdens inzet en de omstandigheden waaronder gesneuveld of anderszins omgekomen.
   In 2020 en 2021 is veel onderzoek gedaan naar de gesneuvelden in de meidagen van 1940. Tijdens een plechtige ceremonie op 6 oktober is het monument WO II (de zuil) opnieuw onthuld en zijn de eerste twaalf namen ingegraveerd. Nader onderzoek vindt nog plaats. Wat zal leiden tot aanvullende namen op dit monument.
   BGB&T heeft bijgedragen aan het onderzoek voor de Dodenherdenking (Chris van der Linden).

c) In 2021 had BGB&T wederom een universitaire stagiair onder haar hoede. De heer Pieter Zhao heeft onderzoek gedaan naar 'de Operationele Bevoorrading en het Intendancebataljon 1945-1979'. De resultaten heeft hij gepresenteerd in de Regimentsraad.

d) Piet IJntema heeft het overgrote inhoudelijke deel geschreven van het jubileumboek 25 jaar DVVO.

e) BGB&T wil – indachtig haar credo – naast verzamelen, ordenen en vastleggen ook publiceren. In 2020 zijn de volgende publicaties uitgebracht:
   i. Thematische publicatie 'Vrouwen en het Regiment B&T' door Willy Engelmann
   ii. Jaarverslag 2020
   iii. MLM-artikel 'Troepenmacht in Suriname (TRIS)' door Piet IJntema
   iv. MLM-artikel 'Ontstaansgeschiedenis DVVO' door Piet IJntema
   v. MLM-artikel 'Stafgegevens' door Piet IJntema
   vi. MLM-artikel 'MCAM' door Piet IJntema

f) BGB&T heeft in 2021 één interview afgenomen; adjudant b.d. Henk Hansen (zowel KNIL als later KL).

g) Er is veel tijd gestoken in het inventariseren van de nalatenschap van maj tit bd B.C. Cats.

h) O.l.v. BGB&T is een werkgroep gestart voor een informeel jubileumboek voor 25 jaar Reg B&T (2025).

3. Overige aspecten

a) De Website BGB&T is aangepast om in te kunnen passen op de in 2020 gelanceerde nieuwe regimentswebsite. Het subdeel Publicaties is gevuld. Het subdeel Naslag wordt de komende jaren ingevuld.

b) BGB&T ondersteunt de Vereniging Veteranen Regiment B&T vooraf en tijdens reünies. Dit betreft informatievoorziening over betreffende missie(s) en zo mogelijk het opzetten, inrichten en bemannen van een stand tijdens de feitelijke reünie. In 2021 heeft dit vanwege corona maar beperkt plaatsgevonden (reünie 829/832 Zwtcie).

c) Vanuit diverse bronnen is materiaal aangeleverd, dat deels geschikt bleek voor BGB&T en deels is doorgesluisd naar de Historische Collectie B&T dan wel het NIMH.

d) Er is geïnvesteerd in de contacten met het NIMH, wat o.a. moet leiden tot synergie op het gebied van foto-archieven en het gebruik van foto's voor publicaties.

e) Ondersteuning aan derden:
   (1) Archief- en fotoscans aan nabestaanden van overleden oud-militairen (met name Indiëgangers):
   - 1115 TCo Dhr Nijs
   - MOBAWA[33] Dhr Maurmair
   - 3-1 AAT Dhr Ruiter: deze familie ook begeleid (Geert) bij bezoek aan HCB&T/BGB&T
   - KNIL Dhr Hoogeboezem, deze familie ook begeleid (Maarten) bij bezoek aan HCB&T/BGB&T tevens uitreiking postume medaille door RC
   - 43 AAT Dhr Postel: deze familie ook begeleid (Geert) bij bezoek aan HCB&T/BGB&T tevens uitreiking postume medaille aan dochters door RA
   - KMTN Dhr Otten
   - VTD/KMG Dhr van Poppelen
   - 16 AAT Dhr C. Hofkamp t.b.v. NIMH

   (2) Archiefonderzoek op locatie kantoor BGB&T t.b.v. studies, presentaties, artikelen en boeken:
   - Artikel over KL III Installatie Austerlitz (Lkol bd Bas van der Mooren)
   - Artikelen over Motordienst Vrijwillige Landstorm (Dr Wim de Natris)

   (3) Ondersteuning reünies d.m.v. BGB&T-stand
   (c) 829/832 Zwtcie reünie 9 okt 2021(Pieter van de Vliet en Geert Peters)

[33] MOBAWA = MObiele BAd- en WAsinstallatie.

Stichting Vrienden van het Regiment B&T

1. **Algemeen**
   In 2021 heeft het bestuur op 6 juni de jaarlijkse vergadering gehouden. Het is door Corona erg moeilijk gebleken activiteiten te organiseren. Rond de zomer zwakken de Corona maatregelen af en worden er een aantal activiteiten georganiseerd. In het najaar worden de Corona maatregelen weer verzwaard. Hierdoor kan de ambitie om meer activiteiten te organiseren niet worden uitgevoerd.

2. **Organisatie en personeel**
   Algemeen lid Ikol b.d. Ton Bouwman stopt per december 2021 met zijn bestuursfunctie binnen de stichting.

3. **Activiteiten**
   Er zijn 2 activiteiten georganiseerd. De eerste was op 27 augustus waar de members als gast naar de Nationale Taptoe konden. Hier was geen interesse voor.
   De tweede activiteit is een netwerkbijeenkomst op 02 september. Hier heeft Robert Viegers, directeur logistiek Amazon Europe, een presentatie gehouden waar hij is ingegaan op het succes van Amazon en hoe dat zo gekomen is. De interesse hiervoor was beperkt.
   Het Regimentsdiner op 17 september is niet doorgegaan.

4. **Financiën**
   In 2021 zijn de uitgaven conform de begroting en afspraken met het Regimentscommando uitgevoerd.

5. **Acquisitie en relatiebeheer**
   In 2021 heeft de Stichting 11 Gold Members en 1 Bronze Member.

6. **Overige zaken**
   geen

Overleden in 2021 (voor zover dezerzijds bekend)

Onbekend	Onbekend	P.J. van den Berg (Nederlands-Indië-veteraan; 42 AAT)
Onbekend	Onbekend	Groenestein (Nederlands-Indië-veteraan; 43 AAT)
Onbekend	Onbekend	A. Egelmeers (Nederlands-Indië-veteraan; 43 AAT)
Onbekend	Onbekend	F.N. Moorman (Nederlands-Indië-veteraan; VTD)
Onbekend	Onbekend	A. Snippe (Nederlands-Indië-veteraan; 30 AAT)
januari	Adj bd INT	Harry Parson (89 jaar)
11 januari	Onbekend	G.R. Meijer (93 jaar; Nederlands-Indië-veteraan; 34 AAT)
17 januari	Onbekend	A.T. van de Pavert
20 januari	Onbekend	H.G. Sliederink (Nederlands-Indië-veteraan; chauffeur)
22 januari	Onbekend	Hendrik Swart (96 jaar; Nederlands-Indië-veteraan; 32 AAT)
25 januari	Onbekend	Jan van der Zalm (94 jaar; Nederlands-Indië-veteraan; 4-1 AAT)
30 januari	Onbekend	Hr. E. Brandsen (94 jaar; Nederlands-Indië-veteraan; 31 AAT)
8 februari	Onbekend	B.G. Pijnacker (veteraan Bosnië en Kosovo)
18 februari	Lkol bd INT	H.N.J. (Henk) van den Berg (92 jaar; Nederlands-Indië-veteraan; 42 AAT); schrijver van 'Wel en Wee der AAT' en co-auteur van 'Logistiek onder de tropenzon'
26 februari	Kap B&T	J.R.C. (Clemens) Baaij (59 jaar)
23 maart	Onbekend	D. Hoogewoning (Nederlands-Indië-veteraan; 1-1 AAT)
8 april	Onbekend	A.H. Snijders (93 jaar; Nederlands-Indië-veteraan; 37 AAT)
12 april	Onbekend	M. Brandsma (93 jaar; Nederlands-Indië-veteraan; 37 AAT)
13 april	Adj bd	Joop van Veerle (72 jaar)
20 april	maj bd INT	Stef van Doorn (73 jaar)
24 april	Onbekend	P. Schrieken (93 jaar; Nederlands-Indië-veteraan; 3-1 AAT OVW)
20 mei	res-lkol bd INT	drs. H.P. (Paul) Hadewegg Scheffer (74 jaar; veteraan SFOR 13) Houder Regimentslegpenning B&T
22 mei	Onbekend	R.A. Wonink (Nederlands-Indië-veteraan; 43 AAT)
29 mei	Onbekend	A.W.J. van Ravesteijn (Nederlands-Indië-veteraan; 24 AAT KNIL)
3 juni	Onbekend	J.M. van Tankeren (92 jaar; Nederlands-Indië-veteraan; 43 AAT)
9 juni	Aalmoezenier	mw. Frederieke Prinsen (52 jaar; jarenlang geestelijk verzorger bij 100 en 200 Bevotbat / Bevoorrading en Transport Commando)
16 juni	Onbekend	J.H. ter Horst (94 jaar; Nederlands-Indië-veteraan; Int 3e Cie)
17 juli	Elnt AAT bd	J.R. Arendsen
23 juli	Onbekend	G. Kraaijeveld (Nederlands-Indië-veteraan; 32 AAT)
10 augustus	Kol AAT bd	Toine Fraanje (70 jaar; veteraan Bosnië en Kosovo)
25 augustus	Onbekend	J.H.M. Slakhorst (93 jaar; Nederlands-Indië-veteraan; 43 AAT)
29 augustus	Sgt I AAT bd	Els de Groot - van der Veen (52 jaar, veteraan Bosnië)
22 september	res-maj AAT bd	A.G.T. Bekker
26 september	Onbekend	M. Fritsma (Nederlands-Indië-veteraan; 1-1 AAT)
30 september	Kpl I bd	Jeroen Stoker (44 jaar, veteraan MINUSMA Mali)
4 oktober	Onbekend	E.J. Terpstra (Nederlands-Indië-veteraan; 37 AAT)
15 oktober	Lkol bd	W.H.R. (Willem) Sjoer (66 jaar)
15 november	Onbekend	J.H.M. (Joop) Hollink (Nederlands-Indië-veteraan; 33 AAT)
28 november	lkol bd	H.C. (Henk) Post
4 december	Onbekend	R.M. Blommestein (Nederlands-Indië-veteraan; 42 AAT)
4 december	Onbekend	J. Mol (Nederlands-Indië-veteraan; 16 AAT OVW)
6 december	Kap B&T	Lyanne Kralt (38 jaar; veteraan Afghanistan en Mali)
11 december	Adj bd B&T	Ellen (voorheen Gerrit) van Hemert (63 jaar; veteraan UNIFIL en Bosnië)